

BUDGET 2018

CENTERPARTIET

STOCKHOLMS STAD

NYTT LEDARSKAP FÖR STOCKHOLM

Centerpartiets förslag till budget för år 2018 för Stockholms stad

CENTERPARTIETS FÖRSLAG TILL BUDGET FÖR ÅR 2018.....	4
MÖJLIGHETERNAS STOCKHOLM: EN MODERN OCH HÅLLBAR STORSTAD DÄR ALLA KOMMER TILL SIN RÄTT	4
NYTT LEDARSKAP FÖR STOCKHOLM	11
INRIKTNINGSMÅL	16
1. Företagande och jobb.....	16
2. Miljö och bostäder	16
3. Respekt för skattebetalarnas pengar ger en bra välfärd	16
KOMMUNSTYRELSEN M.M.	17
REVISORSKOLLEGIET	28
VALNÄMNDEN.....	29
STADSDELSNÄMNDERNA	30
Förskoleverksamhet.....	31
Barn, kultur och fritid	33
Äldreomsorg	35
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	37
Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	37
Stadsmiljöverksamhet	37
Ekonomiskt bistånd	40
Arbetsmarknadsåtgärder	41
ARBETSMARKNADSNÄMNDEN	43
AVFALLSNÄMNDEN.....	52
EXPLOATERINGSNÄMNDEN	53
FASTIGHETSNÄMNDEN	62
IDROTTSNÄMNDEN.....	65
KULTURNÄMNDEN	71
KULTURNÄMNDEN: STADSARKIVET	76
KYRKOGÅRDSNÄMNDEN	77

(C):2

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN.....	78
SERVICENÄMNDEN	88
SOCIALNÄMNDEN	90
STADSBYGGNADSNÄMNDEN	98
TRAFIKNÄMNDEN	111
UTBILDNINGSNÄMNDEN	127
ÄLDRENÄMNDEN	137
ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN	143
CENTRAL MEDELSRESERV	144
FINANSFÖRVALTNING.....	146
FÖRSLAG TILL BUDGET OCH ÄGARDIREKTIV 2018 OCH INRIKTNING 2018-2020 FÖR KONCERNEN STOCKHOLMS STADSHUS AB	148
BOSTADSBOLAGEN.....	150
AB SVENSKA BOSTÄDER, AB FAMILJEBOSTÄDER OCH AB STOCKHOLMSHEM	150
MICASA FASTIGHETER I STOCKHOLM AB	155
BOSTADSFÖRMEDLINGEN I STOCKHOLM AB.....	156
SKOLFASTIGHETER I STOCKHOLM AB (SISAB)	157
STOCKHOLM VATTEN OCH AVFALL AB	159
STOCKHOLMS HAMN AB.....	164
AB STOKAB.....	166
STOCKHOLMS STADS PARKERINGS AB.....	167
STOCKHOLMS STADSTEATER AB	169

STOCKHOLM GLOBE ARENA FASTIGHETER AB	171
STOCKHOLM BUSINESS REGION AB (SBR)	172
S:T ERIK FÖRSÄKRINGS AB.....	174
S:T ERIK LIVFÖRSÄKRING AB.....	175
S:T ERIK MARKUTVECKLING AB.....	176
INTRESSEBOLAG I STOCKHOLMS STADSHUS AB.....	177
MÄSSFASTIGHETER I STOCKHOLM AB.....	177
AB FORTUM VÄRME HOLDING SAMÄGT MED STOCKHOLMS STAD	178
STOCKHOLMS STADS ORGANISERING I KOMMUNALFÖRBUND	179
STORSTOCKHOLMS BRANDFÖRSVAR (SSBF)	179

Centerpartiets förslag till budget för år 2018

Möjligheternas Stockholm: en modern och hållbar storstad där alla kommer till sin rätt

Alliansens partier – Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna – styrde framgångsrikt Stockholm i åtta år. Samarbetet mellan våra partier har fortsatt konstruktivt i opposition och kvarstår inför valet 2018. Samarbetet grundar sig inte på spelteoretiska överväganden eller tvingad nödvändighet, utan på en värderingsmässig gemenskap i synen på den enskilde och det civila samhället i relation till det offentliga.

Våra partier lägger därför inför 2018 fram egna budgetförslag som grundar sig i respektive partis prioriteringar, men den gemensamma färdriktningen är densamma inför valåret och den mandatperiod som följer på det. Detta gemensamma förord till våra budgetförslag utgör vår långsiktiga vision för Stockholms utveckling.

En gemensam vision om en dynamisk storstad i ett globalt sammanhang. Grunden för vårt samarbete och för den utveckling vi strävar efter går bortom dagspolitiska förslag och sträcker sig längre än nästa mandatperiod. Vi förenas av en gemensam, värderingsburen vision för framtidens Stockholm, som bejakar Stockholms styrkor och särart, och framförallt passionerat tror på Stockholms potential och möjligheter inför framtiden. I en turbulent tid där utvecklingen går allt snabbare och de globala sammanhangen vävs allt tätare ser vi städernas – och Stockholms – roll som möjliggörare av människors levnadsvillkor som allt viktigare.

Vår vision för Stockholm är en modern, öppen, hållbar, trygg, tillåtande och framtidsinriktad stad där människor arbetar, där det finns en mångfald av människor, många företag och företagare samt en stad dit forskare och studenter från hela världen söker sig. Vår vision är också ett Stockholm som ligger i framkant och utmanar andra storstäder när det gäller miljö, klimat och teknikutveckling. Vi vet att tillväxt och miljö går hand i hand och att Stockholm kan bli helt hållbart samtidigt som staden växer.

Stockholm ska vara en stad där människor trivs och vill bo, känner tillit och framtidstro, vill bilda familj, bygga relationer och åldras. Det ska finnas bra förskolor och skolor i hela staden med fokus på kunskap. Stockholm ska vara en stad för alla där tillgängligheten ständigt utvecklas och där vi tar hand om dem som behöver det offentliga hjälpen. I Stockholm ska alla känna sig trygga.

En modern storstad med möjligheter för alla

Vår utgångspunkt är alltid den enskilda stockholmaren. Vi tror på människors förmåga, mer än på politikens, men är medvetna om politikens betydelse för att möjliggöra en god samhällsutveckling. Politiken får inte resa hinder för människors livsval utan behöver skapa förutsättningar för människor att söka de lösningar som passar dem bäst. Vi vill bevara, stärka och fortsätta utveckla valfri-

heten. De avgörande besluten ska fattas av stockholmarna själva, oavsett om det gäller val av barnomsorg, skola och pedagogisk inriktning, vård- och omsorgsboende eller andra välfärdstjänster.

Stockholmarna ska ha frihet och möjlighet att förverkliga sina drömmar om ett bra liv. Därför ska politiken riva hinder och alltid sträva efter att förenkla för invånare och företag i relationerna med staden och tillvarata det civila samhällets dynamik och kreativitet. Det omgivande samhället är större än staden och staden måste samverka med övriga goda krafter i samhället för att säkra en positiv utveckling för Stockholm i framtiden.

Vår målsättning är att Stockholm ska vara en stad som det är enkelt att leva i. Vare sig det handlar om att hämta på förskolan, att ta sig till och från arbetet, att hinna till barnens fritidsaktiviteter, handla eller träffa vänner, så har stockholmarna rätt att förvänta sig att allt fungerar så att vardagen går ihop.

Att människor känner delaktighet i samhället är en grund för deras fria utveckling. Tillit till samhällskontraktets upprätthållande och gemenskap mellan människor har en aktivt brottsförebyggande inverkan. Tillit skapar trygghet vilket ska vara en grundsten i det växande Stockholm. Stockholms stadsmiljöer ska vara trygga, säkra och välskötta – i hela staden. Det bidrar till att göra Stockholm till en trygg stad att växa upp, leva och åldras i. Staden ska ha ett väl utvecklat samarbete med det civila samhället och den idéburna sektorn. I Stockholm ska det vara medborgarnas önskemål och behov som driver utvecklingen av kvalitet och service.

De enskilda stockholmarna ska stå i centrum för allt arbete som bedrivs i stadens verksamheter. Stadens service till stockholmarna ska vara av hög kvalitet, tillgänglig och miljövänlig. Människor i behov av stöd ska få insatser i tid präglade av evidens och rättssäkerhet. Myndighetsutövningen och servicen till medborgare och företag ska präglas av gott bemötande, likställighet mellan offentliga och fristående aktörer samt av effektiv hantering. Det är stockholmarnas behov av arbete, utbildning, omsorg, bostäder, arbetsplatser och transporter som ska vägleda det växande Stockholm.

Arbetet för jämställdhet mellan flickor och pojkar, kvinnor och män ska vara aktivt i alla delar av stadens verksamheter. Jämställdhetsuppdraget tar sikte på att alla lika rätt till frihet, ansvar och makt, oberoende av kön eller könsidentitet. Det handlar om att ge individen verktyg för hennes frigörelse, genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar och normer som begränsar henne. Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utbilda sig, arbeta, göra karriär och forma samhället.

En hållbart växande storstad med dynamik, innovation och tillväxt

Stockholm ska byggas attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov. Stadens infrastruktur ska främja effektiva

och hållbara transporter samt god framkomlighet. Vi tar fasta på att stockholmarna värdesätter kombinationen av en tät, levande stad och grönområden av hög kvalitet. Vi vill bygga vidare på den trygga, tillåtande och framtidsinriktade staden, som så många älskar och som allt fler väljer att bo i. Vi gör detta utifrån vår vision om att göra Stockholm till världens bästa stad att bo, leva och arbeta i – i dag, när vi år 2021 når en miljon invånare och vidare in i 2000-talet.

Som kultur- och evenemangsstad ska Stockholm vara modern, nyskapande och tillåtande. Stockholm ska vara en attraktiv stad för de kreativa näringarna och ska bejaka initiativ för att göra Stockholm till en upplevelserik stad. Stockholm ska stärka sin besöksnäring genom att vara en internationell världsstad för turism, evenemang och kongresser.

Stockholm ska vara världsledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar i klimatarbetet. Genom att inta rollen som en internationell förebild i miljöfrågor kan staden vara pådrivande i det globala klimatsamarbetet.

Stockholm ska ha en välfärd med hög kvalitet, valfrihet och mångfald. All välfärdsverksamhet i Stockholms stad ska hålla en hög kvalitet, oavsett utförare. Stockholmarna ska vara trygga med att staden har rätt verktyg och metoder för att säkra kvaliteten. Verktygen för kvalitetsuppföljning ska utvecklas för att säkerställa att stockholmarna får bästa möjliga service för sina skattepengar. Det viktiga är god kvalitet, inte vem som är utförare. Valfrihet i välfärden stärker individens makt och ska tillämpas på alla områden där så är möjligt. En mångfald av utförare ökar valmöjligheterna för den enskilde och ger en bredare arbetsmarknad för välfärdens medarbetare.

Stockholm ska vara en innovativ stad i teknikutvecklingens framkant. Digitaliseringens möjligheter ska tillvaratas och delningsekonomins potential bejakas. Stadens verksamheter och medborgarservice ska kontinuerligt utvecklas för att underlätta för människor, företag och organisationer att vara verksamma i Stockholm. Stadens regelverk ska vara transparent, enkelt och tillåtande för att främja innovationer och initiativ på marknaden och inom civilsamhället. Staden ska verka för testbäddar tillsammans med näringsliv och akademi för innovativa lösningar inom såväl välfärdsverksamheter som utveckling av teknik som 5G och självkörande elbilar.

En ekonomiskt hållbar storstad för framtiden

I en tid när Stockholm växer i en historisk omfattning krävs ett politiskt ledarskap som klarar av att förena höga ambitioner för välfärden med omfattande investeringar och en stabil och långsiktigt hållbar ekonomi. För att kunna garantera det måste staden alltid pröva nya och effektivare metoder i leveranserna av de tjänster som det är stadens uppgift att säkerställa. Nuvarande utveckling med höjda skatter och slöseri med skattebetalarnas pengar innebär att stockholmarna tvingas betala mer i skatt utan att mer pengar går till jobbskapande åtgärder, miljö, skola eller välfärd. Denna utveckling lovar vi att stoppa.

Politiskt ledarskap handlar om att förena ansvar för en stabil ekonomi med kloka prioriteringar där det gör mest nytta. En stabil ekonomi är ett medel för att säkerställa att inte vår gemensamma välfärd – förskola, skola och äldreomsorg – ska utsättas för nedskärningar på grund av budgetunderskott. Det är bara med robusta finanser som grund som välfärden får stabila förutsättningar och kan utvecklas för framtiden.

Stockholm ska vara en ekonomiskt hållbar storstad för framtiden. Staden ska ha en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser, och skattemedlen ska användas effektivt till största nytta för stockholmarna. Stadens förvaltning ska vara effektiv och organisationen ska anpassas för att kostnadseffektivt och med hög kvalitet leverera vad stockholmarna har rätt att förvänta sig.

Stockholm behöver ett maktskifte för att möta framtidsutmaningarna

Stockholm är idag en av de fem snabbast växande regionerna i Europa. Vi ser med stor glädje på att fler vill bidra till utvecklingen av vår huvudstad. Stockholm är möjligheternas stad men kantas också av stora utmaningar som inte kommer att lösas av den nuvarande majoriteten ledd av Socialdemokraterna. Det krävs ett maktskifte för att bygga ett hållbart Stockholm och möta några av stadens största samhällutmaningar: jobben, tryggheten, bostadsbristen och kvaliteten i skolan.

Fler människor ska försörja sig genom eget arbete

Framgångsrikt företagande skapar tillväxt som kommer alla till del. Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Stockholms roll som huvudkontorsekonomi ska stärkas. Förutsättningarna att starta och driva företag ska förbättras och staden ska vara tillåtande, tillmötesgående, opartisk och rättvis i kontakter med såväl små som stora företag. Företagandets villkor och företagets betydelse för att skapa välbefinnande och arbetstillfällen ska vägleda stadens beslutsfattande. Alla jobb behövs, enkla som högkvalificerade.

Stockholm ska vara en stad präglad av mångfald. Blandningen av människor från olika delar av världen är positiv och berikande och stärker Stockholm som internationell storstad. I Stockholm ska vägen till arbete och kunskaper i svenska vara kort och människor ska vara självförsörjande, oavsett ursprung. Det ska vara lätt för företag baserade i Stockholm att rekrytera utländsk arbetskraft och Stockholm ska upplevas som en attraktiv och lättillgänglig stad att flytta till för att arbeta eller studera, såväl kortare som längre perioder. Staden ska aktivt verka för att underlätta för livslångt lärande och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden genom såväl utbildningsinsatser som enklare arbeten.

Försörjning genom eget arbete är avgörande för möjligheten att leva ett självständigt liv och förverkliga sina livsdrömmar. Stockholms arbetsmarknad är stark, men också i Stockholm är arbetslösheten märkbart högre bland utrikes

födda – särskilt kvinnor – än bland inrikes födda. Vi kommer att gå till val på att halvera andelen som lever på försörjningsstöd i utsatta stadsdelar till 2025. Fler jobb ska skapas i nya och växande företag genom ett bättre företagsklimat och lägre skatter. Genom att införa inträdesjobb, som innebär att 30 procent av arbetstiden går åt till att lära sig jobbet och lönen därför uppgår till 70 procent av ingångslönen, sänker vi trösklarna in på arbetsmarknaden för dem som står långt ifrån. Fler kan göras anställningsbara genom en utbyggd vuxenutbildning och införande av vuxpeng för alla som är i behov av kompetensutveckling. Kompetensutvisningarna, som drabbar företag i Stockholm hårt, måste upphöra. Arbetskraftsbristen inom vissa yrken ska motverkas genom att underlätta för arbetskraftsinvandring och genom en bättre tillgång till bostäder.

Trygghet ska råda i hela staden oavsett bostadsadress

Vi kommer aldrig att acceptera att människor i delar av Stockholm får sin frihet begränsad på grund av otrygghet. Vi vill till 2025 halvera den upplevda otryggheten i de stadsdelar där otryggheten är som störst. På otrygga platser där statens polisåtaganden inte räcker till ska vi genom fler kommunala ordningsvakter med utökade befogenheter och fler trygghetskameror återställa tryggheten. Vi vill återinföra nolltolerans mot klotter, skadegörelse och nedskräpning och inrätta en central trygghetsjour i områden där det behövs dit boende kan vända sig för att få hjälp av lokala ordningsvakter dygnet runt. Vi vill utveckla stadens trygghetsskapande arbete och i samverkan med civilsamhället, företag och övriga aktörer genomföra lokal platssamverkan för att utveckla attraktiva och trygga stadsdelar i hela Stockholm. Vi vill också att staden ska vara pådrivande gentemot statsmakterna för att stärka rättsstatens närvaro med polis, åklagare, domstolar och socialtjänst.

Det ska finnas ett starkt skydd mot våld i nära relationer, frihet från hedersförtryck och rätt för varje person att fritt få välja hur och med vem han eller hon ska leva. Stockholm ska vara en fristad för människor som söker acceptans för sin livsstil, sina åsikter, sin kultur eller sin tro. I vårt Stockholm råder det nolltolerans mot diskriminering. Stockholm ska vara en öppen stad som bejaktar människors olikhet och mångfald. Såväl alla invånare som anställda i Stockholms stad ska bli bemötta med respekt och kunskap oavsett etnicitet, kön, ålder, religion, sexuell läggning eller funktionshinder.

Fler tillgängliga bostäder och ökad rörlighet på bostadsmarknaden

Ett växande Stockholm ställer krav på att byggnader, transporter och systemlösningar utformas så att de minskar klimatbelastningen. Det är i täta städer med urbana miljöer som det finns goda förutsättningar för hållbara energisystem och transporter. Stadens eget miljöarbete i samarbete med invånare, näringsliv, akademi, organisationer och myndigheter ska göra Stockholm till en stad som visar möjligheterna med att växa och skapa tillväxt och goda livsmiljöer och samtidigt minimera miljöpåverkan. Stadens krav på hållbarhet ska utmana andra och leda till innovationer och nya jobb.

Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt och ha utrymme för både äldre och modern arkitektur och samtidigt minska klimatpåverkan. För att fler ska få möjlighet att flytta dit de vill räcker det inte enbart med att bygga fler bostäder och regelförenklingar för nyproduktionen. Även rörligheten i det befintliga bostadsbeståndet behöver öka genom slopad flyttskatt, skattebefriad andrahandsuthyrning och en ansvarsfull gradvis infasning av mer marknadsanpassad hyressättning, där läget får en större påverkan på hyresnivån och boende kan kompenseras genom justerade bostadsbidrag. Trots att Socialdemokraterna lovade att bygga billiga hyresrätter har de hittills inte kunna infria det löftet. Vi vill istället skapa förutsättningar för fler byggaktörer att bygga hyresrätter med lägre hyra.

Fler elever med gymnasiebehörighet och stärkt kunskapsfokus i skolan

Kunskap är en enskild människas viktigaste redskap för att växa och fatta självständiga beslut. Utbildning bryter barriärer och öppnar nya vägar. Bildning och kunskap stärker den enskildes egenmakt, förmåga att orientera sig i samhället och fatta egna, självständiga beslut. I Stockholm ska varje elev nå sin fulla potential genom att Stockholms skolor ska vara de bästa i Sverige och bland de bästa i OECD. Förskolorna i Stockholm ska hålla en hög pedagogisk kvalitet och ge stadens barn trygghet och stimulerande utveckling tidigt i livet.

En lyckad skolgång är den bästa försäkringen mot framtida utanförskap. En likvärdig skola är en förutsättning för att alla elever ska få möjligheter att lyckas. På så vis är skolan ett av de enskilt viktigaste verktygen för att möjliggöra klassresor och öka den sociala rörligheten. Skolorna måste därför få tillräckliga resurser för att fullfölja sitt uppdrag. Vi går till val på att halvera andelen elever i skolor i utsatta stadsdelar utan gymnasiebehörighet till 2025, genom stärkt kunskapsfokus i skolan. Otrygghet och stök drabbar hårdast de elever som har sämst förutsättningar. Därför vill vi införa nolltolerans mot kränkningar och stök som stjälar tid från undervisningen. Genom tidiga insatser ska elever i behov av särskilt stöd upptäckas tidigt och snabbt ges adekvat stöd för att kunna tillgodogöra sig sin skolgång. Vi vill införa aktivt skolval, utöka undervisningstiden, bygga ut lovskolan och införa en möjlighet till lördagsskola också i grundskolan. Skickliga lärare och skolledare ska attraheras till hela staden genom att vi skapar fler karriärvägar för lärare och etablerar filialer till attraktiva skolor i ytterstaden. Vi är positivt inställda till friskolor som vill bidra till att göra skillnad för Stockholms elever.

Stockholm behöver och förtjänar ett nytt politiskt ledarskap

Vi tror på Stockholm och har en gemensam politik för att bygga Stockholm starkare på 2020-talet. Vi drivs av en övertygelse om att Stockholm har en större potential att vara möjligheternas stad för alla människor som bor här och söker sig hit. Vår politiska mission är att genomföra de reformer och fatta de beslut som är nödvändiga för att frigöra Stockholms potential inför framtiden.

(C):10

Vi drivs av en gemensam vilja att bygga vidare på Stockholms många styrkor och inte ducka för de utmaningar som Stockholm samtidigt står inför. Därför deklarerar vi vår gemensamma politiska inriktning och därför kommer vi tillsammans att söka stockholmarnas förtroende i valet den 9 september 2018.

Stockholm i oktober 2017

Anna König Jerlmyr
Moderaterna

Lotta Edholm
Liberalerna

Karin Ernlund
Centerpartiet

Erik Slottner
Kristdemokraterna

Nytt ledarskap för Stockholm

Mitt i en stark, internationellt driven, högkonjunktur växer problemen i Stockholm. Tudelningen ökar på stadens arbetsmarknad där utsatta grupper utgör en allt större del av de arbetslösa. Det finns samtidigt en klyvning mellan de stadsdelar som följt med i den globala uppgången med låg arbetslöshet och bra skolresultat de som ställts utanför. Den rödgrönrosa majoriteten bedriver i det läget en oansvarig löftespolitik som präglas av allt åt alla i stället för att använda de goda tiderna för att skapa en hållbar grund för långsiktig tillväxt i Stockholm. Till skillnad från majoriteten vill vi i Centerpartiet vara sparsamma när konjunkturen är god för att ha resurser att möta nästa kris.

Sverige och Stockholm behöver strukturreformer av arbetsmarknaden, bostadsmarknaden och skattesystemet för att bryta klyvningen. Det är nu dags att få människor som står utanför, inte minst många nyanlända, att gå från bidrag och in i arbete. De måste vara möjligt att börja på arbetsmarknaden till en något lägre lön och lära på jobbet. Skattekilarna för att anställa måste sänkas och den ineffektiva Arbetsförmedlingen göras om i grunden och arbetsmarknadsåtgärderna bantas och fokuseras. Centerpartiet vill öppna upp bostadsmarknaden med enklare regler för att bygga och en mindre reglerad hyresmarknad. I grunden vill vi anpassa skatter och regler efter de små och växande företag som står för huvuddelen av dagens jobbtillväxt.

Den rödgrönrosa majoriteten har sedan 2014 höjt skatten med miljardbelopp. En politik som slår mot alla inkomstgrupper vilket är helt fel väg att gå. Skattehöjningarna har motiverats utifrån att satsa på välfärden. Med det är inte vad som sker i staden. Vi ser snarare att stadens byråkrati sväller kraftigt genom inrättandet av nya administrativa funktioner som råd och kanslier. Åtgärder som varken skapar jobb eller välfärd utan snarare ger stadens operativa verksamheter fler administrativa pålagor i form av exempelvis rapporteringsskyldigheter eller statistikredogörelser.

Att höja skatten och samtidigt slösa med skattebetalarnas pengar innebär att stockholmarna tvingas betala mer i skatt utan att mer pengar går till jobbskapande åtgärder och välfärd. Centerpartiets hållning står fast, vi är mycket restriktiva med skattehöjningar som slår mot jobb och tillväxt. Under Centerpartiets och alliansens styre i staden lyckades vi kombinera låga skatter med höga ambitioner för jobb, välfärd och bostadsbyggande. Det är Centerpartiets fortsatta ambition.

Vi är sparsamma med de medel högkonjunkturen ger och prioriterar våra satsningar till reformer som stärker tillväxten, öppnar upp för fler jobb, ökar tryggheten och snabbar på miljöomställningen. För det behövs ett nytt ledarskap för Stockholm.

Tillväxt och jobb istället för skadliga skattehöjningar

Centerpartiet står för en närodlat politik där beslut ska fattas så nära människor som möjligt. Vi har en vision om ett Stockholm som är öppet, grönt och

företagsamt. En stad där företagsamhet frodas, människor upplever frihet och alla är välkomna. Staden ska erbjuda stockholmarna en effektiv välfärd med stor valfrihet och mångfald bland utförarna. Politikens uppgift är att garantera kvalitet och se till att skattepengarna används på bästa sätt. I Centerpartiets budget ställer vi tydliga krav på att ständigt se över hur stadens resurser används för att effektivisera organisation och administration. Vår främsta uppgift är att vakta skattebetalarnas pengar genom att fokusera på det som är viktigt. Jobb som ger skatteintäkter som i sin tur ger förutsättningar för ett stärkt miljö- och klimatarbete, en bra skola, välfärd och flyktingmottagande. Vi ser hur både den rödgröna regeringen och det rödgrönrosa stadshusstyret gör det mindre lönsamt att arbeta och driva företag. Eventuella skattehöjningar ska riktas mot utsläpp och annat som är farligt för miljön, inte på arbete. De bästa skatterna är de som rättar till problem, till skillnad från skatter på arbete och företagande, som orsakar problem.

Miljö och klimat - en kärnuppgift

Världen, Sverige och Stockholm står inför stora miljöutmaningar. Klimatförändringar, spridning av giftiga kemikalier, nedskräpning av haven och ohållbart utnyttjande av naturresurser utgör allvarliga hot mot människors hälsa, ekosystemen och en hållbar ekonomisk utveckling. Centerpartiets drivkraft är att uppnå resultat för miljön. För att möta utmaningarna krävs att varje krona används rätt. Effektivitet och resultat för miljön är det viktigaste. En bättre miljö går hand i hand med ekonomisk utveckling och tillväxt. Sverige har bevisat att ekonomisk tillväxt kan ske samtidigt som vår miljöpåverkan minskar. Genom innovativa företag skapas lösningar och resurser för att satsa på miljöåtgärder. Därför krävs en miljöpolitik där globalt miljöansvar kombineras med lokalt miljöarbete.

Stockholm ska behålla positionen som en världsledande miljestad. Principen ska utgå från att den som förorenar ska betala för sin påverkan på miljön och det ska vara enkelt och lönsamt att välja miljövänliga alternativ. Centerpartiet står bakom målet om ett fossilbränslefritt Stockholm till 2040. För att klara målet krävs tuffa och tydliga politiska prioriteringar. Därför satsar Centerpartiet i budgeten för 2018 bland annat på en kraftig utbyggnad av laddinfrastruktur och på solceller på stadens fastigheter. Vidare kommer hårt arbete att krävas på många politiska nivåer samt omfattande samarbete med näringsliv och det civila samhället. Stockholms stads egen organisation ska gå före och vara fossilbränslefri år 2030.

Ett växande Stockholm ställer krav på att vi bygger ut staden på ett hållbart sätt. Byggnader, transporter och systemlösningar ska utformas så att de minskar klimatbelastningen. Arbetet med miljestadsdelar och hårda krav på energieffektivitet i nybyggnation ska ingå som centrala delar när staden utvecklas. Genom att förtäta befintliga stadsdelar på redan hårdgjorda ytor och dra nytta av existerande infrastruktur kan vi spara grönytor. En minskad personbilstrafik kommer att krävas för en transporteffektiv samhällsutveckling. Åtgärder som kraftigt kan bidra till minskningar av biltrafiken är hållbar stadsplanering genom förtätning, ökad funktionsblandad bebyggelse och förbättrad gång-, cykel-, och kollektivtrafik. Detta kommer att ställa hårda krav på att staden och regionen vågar

utföra samhällsplanering och system med inriktning att gynna gång-, cykel- och kollektivtrafik framför biltrafik.

Cykeln har en avgörande betydelse för att klara både klimatet och trängseln i Stockholm. Därför vill vi skapa ett cykelvänligare Stockholm, där det ska gå snabbt, tryggt och säkert att ta sig fram med cykel över hela staden utan onödiga stopp och där cyklisterna inte heller ska utgöra en trafikfara för övriga trafikanter. Att fler börjar cykla är avgörande för trafiksituationen och staden måste därför planeras mer för cykel och mindre för bil.

Integration – en av våra viktigaste utmaningar

Centerpartiet står upp för alla människors rätt att söka asyl och skapa sig ett tryggare liv i Sverige och Stockholm. Att människor från olika delar av världen ska få bosätta sig i Stockholm är en självklarhet för Centerpartiet, oavsett om det handlar om att fly undan konflikter och förtryck eller att söka lycka, familj och arbete. Människor som kommer till Stockholm är stadens största resurs för framtiden där rätten att söka vilka jobb de vill eller anställa vilka de vill är viktigare nu än någonsin. Att människor, organisationer och företag från hela världen vill vara i Stockholm är inte självklart utan kommer av att utvecklingsklimatet är gott.

Sveriges integrationspolitik har djupa brister och står i dag inför sina största prövningar någonsin. Om inte problemen med utanförskap ska fördjupas och permanentas krävs kraftfulla åtgärder snarast. Samtidigt får de problem som vi står inför just inte stå i vägen för en långsiktigt optimistisk syn på vad människor kan bidra med, oavsett om de är födda i Sverige eller i ett annat land. För att förbättra jobbintegrationen krävs en företagspolitik som inte bestraffar och krånglar till det. Det behövs en arbetsmarknad som inte stänger ute. Det krävs effektivare och bättre möjligheter till vidareutbildning och svenskundervisning. Det behövs en mer effektiv offentlig sektor som inte fångar nyanlända i byråkrati utan i stället stöttar och hjälper människor att snabbt kunna skaffa sig en egen försörjning. De system vi har i Sverige för mottagande och integration kräver genomgripande reformer. Mottagandet måste fokuseras på att hjälpa människor in i samhället, genom skola och arbete, istället för att sikta in sig på människors tillgång till bidrag. Det går bra för Stockholm, allt fler har ett jobb att gå till. Samtidigt som högkonjunktur råder och många får det bättre i Stockholm ser vi också en stad präglad av segregation. Stockholm har en stor utmaning med integration och segregation. Klyftan mellan så kallade "insiders" och "outsiders" måste minska, inte minst för att unga och nyanlända ska få en chans på arbetsmarknaden. Vår del i lösningen stavas jobb.

Stockholm lider stor brist på personal inom förskola, skola och äldreomsorg och denna kompetensbrist måste aktivt mötas av staden. Genom kommunala snabbspår kan nyanlända och personer som står utanför arbetsmarknaden få möjlighet att få in en fot på arbetsmarknaden. Genom snabbspåren ska tidigare erfarenhet och kompetens valideras samt praktik och kompletterande utbildningar ges. Staden ska samarbeta med företag och andra fristående aktörer inom respektive område för att ge möjlighet för fler att bidra till att fler ska komma i arbete.

En levande matstad

Centerpartiets vision för Stockholm är en diversifierad, brokig och blandad stad. Stadens utveckling drivs framåt utifrån initiativ från stadens invånare. I Stockholm ska det vara enkelt att gå från idé till verklighet. Oavsett om du är privatperson med idéer för hur den lokala stadsmiljön kan förbättras, eller om du vill expandera ditt företag. Fyrkantiga system och stelbent byråkrati får inte stå i vägen för bra idéer. Vi vill se en friare stad där människor har goda möjligheter att påverka sin närmiljö och påverka sin vardag.

Trenden i Stockholm är tydlig. Allt fler efterfrågar lokalt producerade råvaror. I Stockholmsregionen finns en uppsjö av små matproducenter, bryggerier och destillerier. Vi vill se ett Stockholm med fler permanenta marknadsplatser för närproducerade livsmedel och på så sätt knyta samman producent och konsument. Det skulle ge en mer levande och färgstark stad som gynnar stadsliv, landsbygd, miljö och de lokala producenterna. Centerpartiet vill även att gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker ska vara tillåtet och att Stockholms län av regeringen utses till ett pilotlän för detta.

Ofta sätter stadens byråkrati och stelbenthet käppar i hjulet för mat- och dryckesentreprenörer. Vi vill se friare regler för utomhusförsäljning med generösa regler och bedömningar för torghandel och snabb handläggningstid vid tillståndsgivning. Vi vill även underlätta och förenkla processen med serveringstillstånd och tillstånd för att sälja gatumat. I dagsläget får exempelvis foodtruck inte sälja mat efter klockan tolv på kvällen och inte heller i alla delar av Stockholm vilket faktiskt är obegripligt.

All mat som serveras i stadens verksamheter ska vara god, nyttig, och tillagad med klimatsmarta råvaror. Stadens matupphandlingar ska ställa krav på miljöhänsyn och djurskyddsregler motsvarande svensk nivå.

Fler bostäder ger plats för fler stockholmare

Bostadsbristen i Stockholm är ett allvarligt hot mot jobb och utveckling. För att komma till rätta med de problem som bostadsmarknaden brottas med behövs en rad åtgärder som kommer att kräva politiskt mod och ledarskap. Centerpartiet förordar en tätare stad där människor kan leva miljövänligt. Att bygga högt och tätt är särskilt viktigt vid knutpunkter för kollektivtrafiken. Staden ska växa snabbt men hållbart, därför ska bostäder främst byggas i lägen dit man kan gå, cykla eller åka kollektivt. Vidare är reformer av nuvarande hyressättningssystem nödvändiga. Reformerna ska motverka inlåsnings effekter och uppmuntra rörlighet. En konsekvens av det bristande utbudet har blivit långa bostadsköer och en betydande svarthandel med hyreskontrakt. För en tillväxtort som Stockholm med en rörlig arbetsmarknad, där människor ofta flyttar beroende på arbete, är det tillväxthämmande om det saknas ett snabbt och tillgängligt boende. I förlängningen är jobben hotade när arbetskraft och studerande inte kan finna ett hyresboende. Tillväxt kräver rörlighet och för att åstadkomma rörlighet är tillgången på hyresrätter vital.

Stockholm växer och ska göra det på ett miljövänligt sätt så att hela Stockholm är och förblir attraktivt. En prioriterad uppgift är att möta ökad efterfrågan på nya bostäder. Centerpartiet höjer ambitionerna för bostadsbyggande och vill att staden ska planera för 160 000 nya bostäder till och med 2030. Hälften av de nya bostäderna ska vara hyresrätter. I denna expansiva fas är det viktigt att staden växer på ett hållbart vis och att hänsyn tas till miljö- och stadsmiljöfrågor. Det innefattar bland annat att förbereda för kollektivtrafik och cykel, möjliggöra för avfallsinsamling och jobba med idéburen stadsutveckling.

Modern utbildning med elevfokus

Lösningen på skolans utmaningar ligger inte i fler ogenomtänkta reformer. Den ligger i arbetsro och mer förtroende för rektorer och lärare. Är det något som tyvärr utmärkt den svenska skolan är det de tvära kasten. Stadens utbildningspolitik ska luta sig mot vad forskningen lyfter fram som framgångsrika metoder. Framgångsfaktorer som Centerpartiet driver och som överensstämmer med skolforskningen är tydligt fokus på kunskap, ledarskap, engagerade lärare, studier och tät föräldrasamverkan.

Alla barn i Stockholm har rätt till en skolgång som präglas av kunskap, stimulans, studier och trygghet. Mångfalden av skolor med olika inriktning och rätten att välja den skola som passar den enskilda elevens individuella behov bäst ska värnas. Genom att elever har fler skolor att välja mellan, både fristående och kommunala, ökar kvaliteten och eleverna ges större möjligheter att utvecklas och trivas. Skolan ska utgå från den enskilda elevens behov och elever i behov av särskilt stöd ska få den hjälp de behöver samtidigt som särbegåvade elever får den utmaning som de behöver. Goda erfarenheter av ledarskap i skolan ska spridas och implementeras på bred front. Ansvar för elevernas resultat, uppföljning och åtgärder för att förbättra resultatet ligger hos rektor. Därför måste också rektorer kunna fokusera på att vara pedagogiska ledare i sitt dagliga arbete.

Valfrihet, mångfald och kvalitet i välfärden

All välfärdsverksamhet i Stockholms stad ska hålla hög kvalitet. Utgångspunkten är att vi ska skapa en stad där människor mår bra, känner sig fria att bestämma över sina egna liv och där så många som möjligt kan klara sig själva. Detta skapar och lösgör resurser för dem som verkligen behöver stöd. Mångfalden av aktörer inom välfärden har ökat kvaliteten och förbättrat verksamheterna. Valfriheten har skapat alternativ som är tillgängliga för alla, inte bara för personer med höga inkomster. Utan konkurrens får vi ingen verklig valfrihet och valmöjligheterna blir betydligt färre.

Centerpartiet vill se en mångfald bland utförare och verksamheter. En sådan utveckling kräver lika villkor mellan kommunala och fristående alternativ där full etableringsfrihet råder. Ytterligare fokus måste läggas på kvalitetsuppföljning både i den egna verksamheten och i de fristående. Vi ser med oro på den rödgrönrosa majoritetens politik som återkommunaliserar privata verksamheter och därmed vrider valfriheten ur händerna på stockholmarna. Inriktningen innebär en tillbakagång till en tid då politiker och

byråkrater hade en närmast oinskränkt makt över människors liv, en inriktning som ska avbrytas. Istället ska fler innovativa och privata verksamheter uppmuntras.

Välfärden förenklas och förbättras av att civilsamhället tillåts vara med och ta ett större ansvar. Inte minst gällande nyanländas introduktion till det svenska språket och samhället. Välfärd ska inte enbart handla om att betala skatt eller diskutera skattefinansierad verksamhet utan även om hur vi kan involvera det civila samhället på alla områden där det är möjligt.

Inriktningsmål

Stockholms stad ska jobba utifrån följande inriktningsmål fram till 2020:

1. Företagande och jobb

Stockholms välstånd är helt beroende av företag som kan investera och efterfråga arbetskraft, det vill säga anställa. Alla jobb behövs, enkla som högkvalificerade. Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat där stadens arbetsmetoder ständigt förbättras gentemot företagarna. Stadens bemötande, handläggning och attityder till företag ska stimulera företagens vilja att expandera och skapa fler jobb. Kostnaderna för att anställa måste minska, regelkrånglet lättas och möjligheten att attrahera kapital och nyckelkompetens förstärkas.

2. Miljö och bostäder

Stockholm ska vara en internationellt ledande förebild som en miljöanpassad och hållbar stad. Ett växande Stockholm ställer krav på att byggnader, transporter och systemlösningar utformas så att de minskar klimatbelastningen. Centerpartiets mål är att bygga 160 000 bostäder till 2030. Genom att bygga högt ges plats för fler bostäder samtidigt som stadens mark utnyttjas mer yteffektivt till grönytor samt att kollektivtrafikresandet kan öka när reseunderlaget blir större.

3. Respekt för skattebetalarnas pengar ger en bra välfärd

Stadens kostnader för kortsiktiga politiska projekt ska bantas till förmån för fler jobb och bättre miljö. Nuvarande utveckling med höjda skatter och slöseri med skattebetalarnas pengar innebär att stockholmarna tvingas betala mer i skatt utan att mer pengar går till jobbskapande åtgärder, miljö eller välfärd. Denna utveckling ska brytas. Staden ska kombinera låga skatter med höga ambitioner för jobb, miljö, bostadsbyggande, skola och välfärd. Staden ska vara sparsam i högkonjunktur och prioritera satsningar till reformer som stärker tillväxten, öppnar upp för fler jobb, ökar tryggheten och snabbar på miljöomställningen. För det behövs ett nytt ledarskap för Stockholm.

Kommunstyrelsen m.m.

Kommunstyrelsen m.m. omfattar kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, stadsledningskontoret samt ersättningar till utomstående organisationer och föreningar. Kommunstyrelsen består av tretton ledamöter. Antalet ledamöter från varje parti är proportionellt till representationen i kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen bereder och yttrar sig över ärenden som beslutas av fullmäktige. Förutom det så leder och samordnar Kommunstyrelsen förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet samt kommunens bolag. Under kommunstyrelsen finns borgarrådsberedning, ekonomiutskott, personal- och jämställdhetsutskott, klimatutskott, stadsmiljöråd och trygghetsråd. Under kommunstyrelsens finns även en samordnande bostadsgeneral och ett cykelsekretariat.

Stadsledningskontoret är kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens förvaltning. Uppdraget framgår av kommunallagen, reglemente för kommunstyrelsen, stadsledningskontorets instruktion samt denna budget. Kontoret ska stödja kommunfullmäktige och kommunstyrelsen i deras uppdrag att effektivt leda och samordna den samlade kommunala verksamheten. Kontoret är även stödfunktion till kommunfullmäktige och kommunstyrelsen inför sammanträden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontoret har bland annat ett övergripande ansvar för:

- strategiska framtidsfrågor för staden
- ekonomi- och verksamhetsstyrning samt resultatuppföljning
- förvaltning och utveckling av ekonomi-, personal- och verksamhetssystem samt IT-infrastruktur
- kommunikationsstrategier, IT-strategier, konkurrensstrategier och strategier för kvalitetsutveckling
- personalstrategier, ledarförsörjning, arbetsgivar- och pensionsfrågor
- utveckling av valfrihetssystem inom stadens verksamheter
- upphandlings- och inköpsstrategier i staden
- säkerhetsarbete
- internationellt arbete
- strategiska mark-, exploaterings-, fastighets- och lokalfrågor samt bedömningar av förslag till större investeringar, inhyrningar och avvecklingar av lokaler
- strategiskt klimatarbete och klimatanpassning
- strategiskt cykelarbete
- service inom juridik- och skatteområdet till kommunstyrelsen och stadens nämnder och bolagsstyrelser
- service och sekretariatsuppgifter åt kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, kommunfullmäktiges presidium, beredningar med mera.
- säkerställa kommunkoncernens finansieringsbehov

- strategisk näringslivsutveckling

Kommunfullmäktiges särskilda utredningsresurs, som ansvarar för att rotlar, partikanslier med flera får information, utbildning, stöd och service, ingår i stadsledningskontoret. Servicen ska vara saklig och relevant för alla förtroendevalda.

160 000 nya bostäder

I takt med att Stockholm växer ställs krav på att fler bostäder byggs. Centerpartiet vill öka takten på bostadsbyggandet kraftigt och har en målsättning om 160 000 nya bostäder till år 2030. I syfte att uppnå denna målsättning finns under kommunstyrelsen en projektledare, en så kallad bostadsgeneral, vars syfte är att förvaltningsövergripande samordna arbetet och identifiera och undanröja flaskhalsar och problem som riskerar att försena eller fördyra bostadsprojekt. Bostadsgeneralen ska vara kontaktyta gentemot byggherrar i deras kommunikation med staden.

Den stadsförnyelse som just nu pågår visar att en förändring av rådande höjdskala kan prövas i utpekade utvecklingsområden. Idag prövas husens höjd utifrån den enskilda platsens förutsättningar. Dagens situation med hur höga hus bedöms och prövas fungerar på ett ad hoc-liknande sätt där det inte finns en långsiktig strategi hur staden jobbar med förtätning och höjder. För att få fram fler bostäder och skapa underlag för mer kollektivtrafik behöver staden förtätas och växa på höjden, detta kräver en genomtänkt strategi. Därför ska kommunstyrelsen tillsammans med stadsbyggnadsnämnden upprätta ett skyskrapeprogram. Staden ska jobba strategiskt med var i staden vi ska kunna bygga riktigt höga hus vilket är en förutsättning för att staden ska kunna växa hållbart. Stadens skyskrapeprogram ska också hantera frågan om att bygga på höjden i city, varför arbetet ska gå hand i hand med program för city.

Klimatarbetet och grön tillväxt

Klimatfrågan ska vara en kärnverksamhet för Stockholms stad. Att förebygga klimatförändringarna genom en ansvarsfull politik är en fråga för hela staden. Så även att anpassa staden för de ofrånkomliga effekterna av ett förändrat klimat. Mycket tyder på att kommunerna kommer att få bära en stor del av ansvaret för klimatanpassningen i Sverige. Centerpartiet och alliansen drev igenom ett beslut i kommunfullmäktige att staden ska upprätta en klimatanpassningsplan. Detta mot bakgrund av att staden kommer att utsättas för bland annat översvämningar och värmeböljor allt oftare under decennierna som följer. En viktig del i klimatanpassningen är att anpassa dagvattensystemet för mer intensiva regn. En annan viktig del i anpassningen är att aktivt använda sig av ekosystemtjänster och grönska som skydd mot extremt väder, regnvatteninfiltration med mera. Klimatkansliet ska ha det stadsövergripande ansvaret för att samordna stadens klimatpolitik och strategier tas fram i nära samarbete med miljö- och hälsoskyddsmyndigheten.

Stockholms stad höjde under alliansens styre förra mandatperioden ambitionen avsevärt när det gäller matavfallsinsamling för att öka tillgången till biogas i

regionen. Insamlingen ska ske genom modern optisk teknik och vara anpassad efter stadens olika förutsättningar för att nå det nationella målet om 50 procent insamling av matavfall för biologisk behandling år 2018. Till år 2020 ska staden ha ambitionen att samla in 70 procent av matavfallet. Staden ska därför skyndsamt gå vidare med den planering och de investeringar som krävs.

Kommunstyrelsen ska i samråd med Stockholms Stadshus AB intensifiera arbetet med att avveckla oljeverksamheten vid Loudden. Arbetet ska inriktas på långsiktiga och miljömässigt hållbara lösningar som inte äventyrar stadens tillgångar eller regionens försörjning av bränsleprodukter. Loudden utvecklas till ett attraktivt bostadsområde med höga hus och spännande stadsmiljöer

Återinrätta stadsmiljörådet

Kommunstyrelsen har ett samordningsansvar för Stockholms utveckling. Staden fortsätter att växa med fler bostäder, kommersiella lokaler, kultur- och idrottslokaler samt utveckling av ny infrastruktur. Förverkligandet av detta och säkerställandet att det sker på ett hållbart sätt kräver god samordning i både övergripande frågor och i enskilda projekt. Det är därför nedslående att den rödgrönrosa majoriteten har monterat ned det stadsövergripande Stadsmiljörådet. För att upprätthålla denna funktion och kompetens centralt i staden föreslår Centerpartiet ett återinförande av rådet som ska kopplas till bostadsgeneralens arbete.

Tryggare Stockholm

Oavsett var i staden du bor ska du känna dig trygg. Trygg i att polisen kommer när brott begås och trygg i att vakna upp på morgonen utan att känna lukten av brända bilar.

Sverige utmärker sig internationellt sett genom att kommunerna inte har någon direkt koppling till rättsväsendet. I många andra städer är just samarbete en del av lösningen för att minska kriminalitet.

Stockholms stad kan inte lösa polisiära problem, men staden måste bättre använda sina resurser och sina verktyg för att tillsammans med andra viktiga aktörer skapa kraft i trygghetsarbetet. Ett trygghetsråd ska därför inrättas under kommunstyrelsen. Rådet ska bestå av viktiga aktörer så som polisen, fastighetsägare, företagare, civilsamhället, skolan med flera. Syftet är att boende och företagare ska ha en direkt kontaktyta gentemot polisen och kommunen.

Det handlar inte om att skapa nya arbetsuppgifter för polisen eller kommunen, utan om att samla de insatser som redan görs och de verktyg som redan finns för att kunna genomföra gemensamma och kraftfulla insatser mot otrygghet och kriminalitet. Det handlar också om att medborgare ska ha en instans som de kan utkräva ansvar från.

Cykelsekretariat

Ett ökat cyklande ställer höga krav på det strategiska cykelarbetet och berör flera olika verksamheter såväl inom staden som med externa parter. En större samordning kring stadens arbete med att förbättra cykelinfrastrukturen, bygga ut cykelstråken och att öka trafiksäkerheten krävs. Att cykeln får ta plats i stadsmiljön måste in tidigt i planeringen av nya områden, samverka med angränsande kommuner och med Trafikverket måste förbättras och nya cykelparkeringar måste tillskapas. Därför ska ett cykelsekretariat inrättas på stadsledningskontoret. Sekretariatet samordnar och leder det strategiska cykelarbetet i staden, vilket avrapporteras till kommunstyrelsen.

Gör Stockholm mer levande och fira med 08-dagen

2008 inföll dagen 08-08-08, ett datum som blev stockholmarnas egen dag genom firandet av en 08-fest runt om i staden. Kombinationen 08-08-08 är givetvis ett unikt datum, men varje år återkommer 08-08, det vill säga den 8:e augusti. Det är värt att uppmärksamma under en årstid när Stockholm är som grönast. Syftet med 08-dagen ska vara ett levande gatuliv som kan bidra till att skapa en inkluderande känsla. Dagen ska bli en öppen fest för alla åldrar, inte minst barnen. Dyra artistbokningar eller centralplanering från oss politiker i stadshuset är inte tanken. Istället vill vi att 08-dagen ska vara medborgardriven och utvecklas i sin egen takt från år till år. Stockholms stad främsta uppgift är att skapa rätt förutsättningar genom bland annat generös tillståndsgivning, genomföra trafikrestriktioner, öppna upp stadens byggnader med mera. Arrangörer och initiativtagare runt om i staden ska veta att staden tänjer på gränserna, om vad som normalt är möjligt, denna speciella 08-dag.

Men 08-dagen ska inte vara enda gången på året som Stockholm är en levande stad. Det krävs ett nytt ledarskap för det levande Stockholm. Under de åren av rödgrönros syre har vi sett hur populära Debaser tvingats stänga, hur Stockholms nöjesnavet Stureplan, riskeras att stängas under en lång tid. Vi såg hur kioskerna i Kungsträdgården var på väg att vräkas och att de rödgrönrosa vill stänga ner den populära idrottsytan Årsta golf. Dessutom förvägras food truckens i Stockholm fortfarande att få servera mat dygnet runt och i hela tiden. Sammantaget har den rödgrönrosa politiken gjort Stockholm till en mindre levande stad. Kommunstyrelsen får därför i uppdraget inom ramen för att återupprätta företagsklimatet också återupprätta den roliga och levande staden.

Reformera stadens nämndsammansättning

Stadens nämnder är indelade efter olika verksamhetsområden. Detta är i grunden en bra ordning men kan i många hänseenden effektiviseras genom bättre koordinering och samordning. Förutsättningarna för att hålla nere både tidsåtgång och kostnader kan förbättras och servicen till stadens medborgare kan förbättras och göra mer likvärdigt. Som en del i vårt övergripande mål om en stad där skattemedlen används effektivt till största nytta för stockholmarna ska Kommunstyrelsen reformera stadens nämndsammansättning. Syftet är att stadens förvaltning ska vara effektiv och att organisationen ska anpassas för att kostnadseffektivt och med hög kvalitet leverera vad stockholmarna har rätt att förvänta sig.

Färre stadsdelar för tydligare ansvarsutkrävande, ökad kvalitet och likvärdighet

Dagens indelning med fjorton stadsdelsnämnder finns sedan 2007. Mycket har förändrats sedan dess. Dels har den stora inflyttningen av yngre och välutbildade människor skapat en mer dynamisk och rörlig stad, dels har den snabba befolkningstillväxten i sig skapat ett hårdare tryck på utbyggnad av samhällsservice, dels ställer en ökad segregation högre krav på att stadens olika delar kan skapa likvärdiga villkor. Med anledning av förändrade förutsättningar är en genomgripande stadsdelsreform med färre stadsdelsnämnder nödvändig.

Inriktningen på en sådan reform ska vara närodlad politik där beslut fattas så nära medborgarna som möjligt samtidigt som beslutsmyndighet och ansvarsutkrävande ska vara tydlig. I grunden handlar det om att höja stadsdelsnämndernas legitimitet där färre nämnder ges bättre förutsättningar att leverera samhällstjänster med hög kvalitet samtidigt som vi förenklar för stockholmarna att utkräva ansvar från sina lokala politiker. Det är ytterst detta, snarare än den geografiska indelningen i sig, som avgör stadsdelsnämndernas legitimitet. Idag är stockholmarnas vetskap om stadsdelsnämnderna liten och få politiker i stadsdelsnämnderna är kända för allmänheten. Genom färre stadsdelsnämnder kan ansvarsutkrävandet öka och tydligheten i beslutfattandet öka.

Färre stadsdelsnämnder minskar också administration och höjer därmed kostnadseffektiviteten. Redan idag delar vissa stadsdelsnämnder på ett antal administrativa funktioner. Det är ett tydligt tecken på att det finns samordningsvinster att göra. Större ekonomiska enheter ger också ökade möjligheter till mer resurser till personalens kompetensutveckling.

Trovärdig målstyrning

Stadens målstyrning behöver både bantas och reformeras för att öka trovärdigheten. Det är iögonfallande att nästan samtliga av kommunstyrelsens mål, varav många är mycket högt ställda, bedöms uppfyllas helt under 2018. Exempelvis tenderar det att sänka trovärdigheten för stadens målstyrning att mål som "Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar" eller "De sociala skillnaderna i Stockholm minskar" bedöms uppfyllas helt, när vi så gott som dagligen tar del av rapportering om det motsatta förhållandet. Vidare klingar uppfyllelsen av målet "Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor" falskt när vi ser hur skillnaderna i meritvärden skiljer mellan skolor och mellan kön. Likaså ifrågasätter vi hur rättvisande det är att årsmålet "Stockholm är en företagsvänlig stad" bedöms uppfyllas helt, samtidigt som Stockholm sjunker som en sten i Svenskt näringslivs ranking av företagsklimatet. Från att under samtliga år med alliansmajoritet ha legat stabilt över rikssnittet har nu Stockholm sjunkit under rikssnittet till en ny bottennotering. Det mest anmärkningsvärda är att de största problemen som företagen upplever är faktorer som staden själv styr över, exempelvis kommunpolitikens attityd eller service till företag. På samma sätt ifrågasätter vi rimligheten i bedömningen att årsmålet "Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar" bedöms uppfyllas

helt, när stadens låneskuld ökar kraftigt för varje månad som går och stadsledningskontoret i konjunkturärendet reser åtskilliga varningsflaggor just för stadens långsiktiga finansiella ställning. Ovan är ett dåligt sätt att följa upp och styra stadens verksamheter och det riskerar att dölja faktiska problem som kräver politiska lösningar, i allt från jobb och företagande till miljö och skola, trygghet, och ekonomisk hushållning. Vi är vidare kritiska till den spretande målstyrning och växande byråkratiska börda som sedan 2014 ålagts stadens organisation i allmänhet och kommunstyrelsen i synnerhet. Kommunstyrelsen ska inleda ett arbete med att reformera stadens målstyrning i syfte att minska antalet mål samt öka trovärdigheten.

Krisberedskap och totalförsvaret

Samhället står inför många risker och utmaningar som stadens organisation måste vara beredd på att hantera, men också förebygga. Terrorism, klimatförändringar med skyfall och översvämningar till torka och vattenbrist, pandemier och långvariga elavbrott måste vi vara beredda på. Men de senaste åren har världen omkring oss också blivit allt mer orolig med militära konflikter också i vårt närområde. Sammantaget kräver detta ett ökat fokus inte bara på krisberedskap men också på att planeringen för det civila försvaret återupptas. Det finns verksamhet som alltid måste finnas i en kommun, för att invånarna ska vara trygga och säkra och att kommunen ska kunna bedriva sin verksamhet oavsett vad som händer. Särskilt kritiskt är detta naturligtvis vid långvariga kriser men också vid kortvariga händelser måste det finnas en god krisberedskap.

Kommunstyrelsen ska se över behovet av att totalförsvarsanpassa säkerhetskrav och leveranskrav i stadens egna verksamheter såsom livsmedelsförsörjning, vattenförsörjning, läkemedel till boenden samt de it-säkerhetskrav som ställs i olika verksamheter. I planeringen för detta behöver också behovet av särskilda avtal med leverantörer av sådana tjänster i händelse av kris och krig ses över och vid behov uppdateras. Kommunstyrelsen ska också, i samarbete med berörda nämnder, göra en genomlysning av hur samhällsviktig verksamhet, så som vattenförsörjning, avfallshantering, skola, kommunledning och information till invånarna ska kunna upprätthållas vid eventuella, långvariga, avbrott i elektroniska kommunikationer eller andra långvariga incidenter. Aspekter såsom logistik, transporter, information till allmänheten och nödresurser behöver belysa i en sådan analys.

Fler jobb i hela staden

Det arbete som Alliansen startade med att flytta fler jobb från innerstaden till ytterstaden har tyvärr den rödgrönrosa majoriteten stoppat. Kommunstyrelsen får i uppdrag att återuppta arbetet och se över samtliga nämnders möjligheter att flytta jobb till ytterstaden.

Haverikommission för Sveriges bästa företagsklimat

Stockholm har rasat över 100 placeringar i rankingen av företagsklimat sedan 2014 vilket är anmärkningsvärt och bedrövligt på samma gång. Ett ras som till största delen beror på undermålig politisk styrning där förståelsen inför företagets behov befinner sig långt ner på den politiska dagordningen. Stockholm kommer inte att ha råd att fortsätta på detta spåret. Stockholms fortsatta välstånd är helt beroende av företag som vågar investera och efterfråga arbetskraft, det vill säga anställa. Ett bra företagsklimat är en grundförutsättning för detta.

Många av de faktorer som hindrar företagets tillväxt är beroende av nationella beslut. Detta gäller inte minst höga marginalsatser, byråkratin för arbetskraftsinvandring, försenade statliga satsningar på infrastruktur, dåligt fungerande matchning, kompetensbrist och Arbetsförmedlingens ineffektivitet. Oavsett politisk nivå måste Stockholms stad först och främst göra sin egen läxa genom reformer för ett bättre lokalt företagsklimat. Därutöver ska staden vara pådrivande i frågor som ligger på den nationella nivån.

Centerpartiet menar allvar med att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat. Kommunstyrelsen får därför i uppdrag att tillsätta en haverikommission för Stockholms företagsklimat. Kommissionens uppgift blir att systematiskt, med representanter från stadens alla berörda nämnder och bolag, gå igenom hur Stockholm ska få Sveriges bästa företagsklimat senast 2022. Kommissionen ska genomlysas såväl formella som informella hinder för företagandet i Stockholm samt leverera reformförslag oavsett om det gäller kommunal eller nationell nivå. Haverikommissionen ska arbeta utifrån följande riktlinjer:

Bostadsbristen

Många företagare har svårt att anställa rätt kompetens på grund av bristen på tillgängliga bostäder för den som flyttar till Stockholm. Bristen på hyresrätter i staden kan inte byggas bort enbart med offentliga aktörer utan Stockholm måste uppmuntra och skapa förutsättningar för så många aktörer som möjligt att bygga hyresrätter i staden. Bostadsbristen är en bred fråga där omfattande liberaliseringar kommer att bli nödvändigt vilket kräver politiskt mod och ledarskap. Kommissionen ska föreslå hur tillgången till bostäder i Stockholm ska förbättras. Det finns redan många förslag på bordet från politiken, näringslivet och intresseorganisationer. Kommissionen ska ta del av dessa och utforma förslag som gagnar tillväxt och sysselsättning i Stockholm.

Trygghet

Högst upp på många företags önskelista finns ökad trygghet. Säkra och trygga handelsplatser för kunder, personal och företagare ska vara utgångspunkten i stadens arbete. Att upprätthålla lag och ordning är statens främsta uppgift. I de fall där staten inte lyckas med det måste dock också staden agera genom kommunala ordningsvakter och andra trygghetskapande åtgärder. Kommissionen ska ta ett samlat grepp på företagarnas trygghetsfrågor med fokus på särskilt brottsutsatta områden. Åtgärdsförslagen ska förbättra tryggheten både på lång

och kort sikt. Staden ska kunna garantera invånares och företagares grundläggande rättighet till trygga miljöer i staden.

Attityd och bemötande

Ett positivt, proaktivt bemötande gentemot företagen väger tungt när företagare tar beslut att etablera eller expandera. Förståelse inom stadens organisation inför företagarnas vardag samt tydliga rutiner för hur företagen ska bemötas gör skillnad för företagarnas möjligheter att fokusera på kärnan i deras verksamheter. Kommissionen ska föreslå nya styrningsmetoder- och mål med syfte att göra stadens arbetssätt, bemötande, och handläggning företagervänligt. Forskning visar bland annat på att det kan vara mer effektivt att genom dialog hjälpa företagen att göra rätt istället för att straffa företag som gör fel. Vidare efterlyser ofta företagare tydligt mandat från politiken vad tjänstemännen ska syssla med. Det kan exempelvis handla om att bedöma gränsfall i en helhetsbedömning genom att undvika paragrafrytteri. Vad som är rimligt och skäligt i myndighetsutövningen kan vara helt avgörande för den enskilde företagaren. I gränsfall är det extra viktigt att dialogen mellan staden och företagaren fungerar och att förtroende kan byggas upp från båda sidor.

Tillsyn

Stadens kontakt med företag sker ofta genom tillsynsfunktionerna. Kommissionen ska föreslå hur stadens alla tillsynsfunktioner ska få djupare insikt om företagandets villkor. Arbetssätt, bemötande, handläggning och attityder är faktorer som påverkar företagarnas arbetssituation och i förlängningen viljan att expandera och växa. Förståelse hos företagen om varför regler finns eller hur avgifter beräknas skapar legitimitet samt kan göra stadens arbete mer kostnadseffektivt när antalet överklaganden kan minska.

Tillståndprocesser

I stadens tillståndprocesser med företag och invånare ska korta handläggningstider och dialogsamarbete med tillståndssökanden premieras. Ett vanligt hinder i tillståndprocesser är att företag tvingas vända sig till en mängd olika myndigheter vilket gör processerna både krångliga och tidskrävande. Kommissionen ska arbeta utifrån förenklingsprincipen om en-väg-in föreslå hur en koordineringsfunktion kan utformas där företag kan vända sig till en enda kontaktfunktion i tillståndprocesser. Hänsyn ska tas till branchspecifika behov där till exempel restaurangsektorn har andra behov än välfärdssektorn. Kommissionen ska föreslå hur företagens kontaktfunktioner ska organiseras och utformas med syftet att radikalt förenkla för företagen i tillståndprocesser. Kommissionen ska granska internationella metoder, exempelvis i den amerikanska delstaten Minnesota där en 60-dagarsregel implementerats vilket innebär att myndigheter måste ge besked inom 60 dagar, annars beviljas tillståndet automatiskt. I Minnesota ska även ofullständiga ansökningar skickas tillbaka av myndigheter inom 15 dagar så att företagen får möjlighet att omformulera ansökningen.

Bejaka delningsekonomin

Stockholm ska ligga i framkant gällande den utveckling som nya tekniska lösningar kan ge oss i form av en växande delningsekonomi. Delningsekonomin

bidrar bland annat till att fler kan delta på fler marknader, såväl konsumenter som producenter, vilket skapar ökad sysselsättning. Att regelverken hänger med i form av lagar och skatter är en förutsättning för att delningsekonomin bättre ska kunna inlemmas i den officiella ekonomin. Förändringar som kommer att krävas är dels att underlätta för enskilda individer att bli näringsidkare inom delningsekonomin i form av enklare företagsformer, dels säkerställa att delningsekonomin aktörer inlemmas i trygghetssystem och att skatt betalas, dels skapa tydlighet avseende ansvar och försäkring på digitala plattformar. Kommissionen ska föreslå hur den växande delningsekonomin i Stockholm kan inkorporeras i den vita sektorn. En ny företagsform, ingångsföretag, ska granskas utifrån hur Stockholm kan utvecklas genom att nyttja dess fördelar. Ingångsföretag innebär att det räcker med en idé och en mobiltelefon där företagaren kan betala en lägre skatt på en lägre omsättning. Syftet är att allt ska kunna ske digitalt där exempelvis skatt betalas via digitala applikationer. Utöver nyanlända med begränsad förkunskap om svenska bolags- och skatteregler kan företagsformen även förenkla för studenter. Kommissionens ska därutöver ge reformförslag på hur stadens organisation bättre kan ta del av digitaliseringen genom exempelvis att upphandla tjänster på digitala plattformar.

Upphandlingar

I Stockholm finns många driftiga entreprenörer och unga företag i framkanten av utvecklingen. Det är av extra stor vikt att ha dessa i åtanke när staden gör upphandlingar. Kommissionen ska föreslå hur stadens organisation bättre kan tillvarata småföretagens kraft i upphandlingar. Hinder som exempelvis krav på omsättning eller kollektivtavtal ska undanröjas. Kommissionen ska även granska regler eller krav på leverantörer som enbart gynnar etablerade företag. Syftet är att främja mindre företag och motverka en oligopolliknande ställning för ett fåtal aktörer.

Locka hit studenter och talanger

Stockholm behöver forskning och universitet av världsklass för att klara den globala konkurrensen i att locka talanger till staden. Det räcker emellertid inte bara med lärosäten i världsklass, även högkvalificerade arbetsplatser fordras om studenter ska vilja stanna kvar och bidra till Stockholms utveckling. Möjligheten till praktik och exjobb som knyter studenter till privat och offentlig sektor är centralt i sammanhanget. Kommissionen ska ge förslag på hur Stockholm kan utvecklas som student- och talangstad i den globala konkurrensen. Vidare ska kommissionen föreslå hur staden kan utöka samarbetet med internationella studenter i form av exempelvis examensarbete som är relevant för Stockholms stad.

Stoppa den osunda konkurrensen

Staden ska ha som huvudregel att inte bedriva verksamhet inom områden där det finns en fungerande marknad. Exempelvis har de kommunala gymverksamheterna spelat ut sin roll och bör säljas eller avvecklas. Kommissionen ska göra en kartläggning av stadens verksamheter i syfte att upptäcka verksamheter som konkurrerar på ojämlika villkor med den privata sektorn inklusive välfärdssektorn. Företag inom välfärdssektorn ska ha samma höga

krav på kvalitativ verksamhet som stadens verksamheter men samtidigt kunna ges förutsättningar för långsiktighet.

Skatter och avgifter

Skattepolitiken ska gynna initiativ, jobbskapande och välståndsbildande krafter. Kommissionen ska utifrån ett företagarperspektiv se över alla skatter som hindrar stadens företag att växa samt komma med förslag hur dessa kan sänkas eller förändras. Detta innebär ett gediget arbete men kan underlättas betydligt då det redan finns mycket av lättillgänglig data och statistik på området. Kommissionen ska därutöver granska stadens kommunala avgifter. Utgångspunkten ska vara att dessa ska baseras på självkostnadsprincipen, exempelvis gällande tillsynsavgifter. Därtill finns det dock en hög utvecklingspotential i form av att öka förståelsen hos företagen om varför avgifterna finns, hur avgifterna beräknas samt vilka som skulle kunna sänkas. Kommissionen ska inta företagens perspektiv och ge förslag på hur legitimiteten för avgifterna kan höjas. Att höja legitimiteten för stadens avgifter ska även kunna bidra till att göra stadens arbete mer kostnadseffektivt när antalet överklaganden kan minska.

Förbättra kompetensförsörjning och matchning

Arbetskraftsbristen i Stockholm skapar rekryteringsproblem för företagen och den vilket hämmar tillväxten. Efterfrågan på arbetskraft blir mer och mer inriktad på personal med minst gymnasieutbildning. Svårigheten att rekrytera arbetskraft till den offentliga sektorn är särskilt stor där bristen är påtaglig för sjuksköterskor, socionomer och lärare. Samtidigt vet vi att många nyanlända besitter kompetens inom dessa områden. Matchningsproblematiken är uppenbar. Därför ska kommissionen ta fram förslag i syfte att förbättra matchning och kompetensförsörjning med fokus på att etablera nyanlända på arbetsmarknaden. Att bygga ut efterfrågade utbildningar inom yrkeshögskolan och SFX-utbildningar med arbetsmarknadsnära svenskundervisning ska vara centrala delar i detta arbete. Därutöver finns det potential i fler partnerskap mellan arbetsmarknadens parter och stadens utbildningssatsningar.

Infrastruktur

Fungerande transporter av både människor och gods utgör en grundbult i ett gott företagsklimat. Framförallt behöver kollektivtrafiken byggas ut, inte minst busstrafik och tunnelbana. Osäkerheten kring Stockholms flygkapacitet i framtiden måste skingras. Ansvarsfrågorna inom infrastrukturen kan vara komplicerade gällande finansiering och markupplåtelse. Det avgörande för Stockholms stad är att på ett tydligt sätt kunna framföra vad som är viktigt för stadens utveckling. Om inte staden har tydliga svar på hur infrastrukturen ska byggas ut för att gynna välståndsskapande krafter blir det svårt att kunna utöva påverkan på både stat och landsting. Därför ska kommissionen sammanställa stadens behov av utbyggd infrastruktur i alla dess former. Direktiven för framtida infrastrukturinvesteringar ska baseras på miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet.

Planera för företagande

Hur staden välkomnar och bereder mark för både nya och växande företag spelar en viktig roll i stadens företagsklimat. Inte minst i tider när staden växer

rekordsnabbt och konkurrensen om platser för bostäder och infrastruktur växer. I detta sammanhang måste staden planera väl för att företags- och industriområden finns och kan byggas. Kommissionen ska göra en översyn av behoven av företags- och industriområden samt ge förslag på platser där befintliga områden bör värnas och områden där nya bör anläggas. Kommissionen ska även ge förslag på hur staden kan tillåta en mer flexibel markanvändning i företagsområden samt rekommendera hur stadens mark kan utnyttjas bättre för att underlätta för företag att starta verksamhet utan fasta lokaler.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. **Kommunstyrelsen** ska anta målsättningen att bygga 160 000 nya bostäder till år 2030
2. **Kommunstyrelsen** ska ta fram ett skyskrapeprogram tillsammans med stadsbyggnadsnämnden
3. **Kommunstyrelsen** ska inrätta ett klimatkansli med det övergripande ansvaret för stadens klimatarbete
4. **Kommunstyrelsen** ska återinrätta stadsmiljörådet
5. **Kommunstyrelsen** ska inrätta ett trygghetsråd
6. **Kommunstyrelsen** ska inrätta ett cykelsekretariat
7. **Kommunstyrelsen** ska tillsätta en haverikommission för att förbättra stadens företagsklimat.
8. **Kommunstyrelsen** ska inrätta en 60-dagarsgaranti för ansökningsprocesser
9. **Kommunstyrelsen** ska i samverkan med berörda nämnder genomföra 08-dagen varje år den 8/8, med start 8 augusti 2018.
10. **Kommunstyrelsen** ska leda arbetet med att skapa en effektivare kommunal byråkrati
11. **Kommunstyrelsen** ska leda arbetet med sammanslagning av stadsdelsnämnder
12. **Kommunstyrelsen** ska leda arbetet att skapa en mer trovärdig och rättvisande målstyrning
13. **Kommunstyrelsen** ska leda arbetet att öka stadens krisberedskap
14. **Kommunstyrelsen** ska se över samtliga nämnders möjligheter att flytta jobb till ytterstaden
15. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Kommunstyrelsen m.m.** godkänns.

Revisorskollegiet

Stadsrevisionens ansvar följer av kommunallagen, lagen om kommunal redovisning, aktiebolagslagen samt revisionsreglementet för stadsrevisionen i Stockholms stad och andra av kommunfullmäktige utfärdade föreskrifter såsom denna budgets mål och indikatorer. Stadsrevisionen ska granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden inklusive bolag och stiftelser med mera i den omfattning som följer av god kommunal revisionsred.

I stadsrevisionens revisionsplan beskrivs stadsrevisionens mål, uppdrag och arbetssätt samt nämnd- och bolagsgranskningen. I revisionsplanen beskrivs även de större revisionsprojekt som planeras genomföras under revisionsåret. Stadsrevisionen ska också delta i stadsledningskontorets och nämndernas arbete med att utveckla kvalitets-, effektivitets- och regelförenklingsarbete.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

16. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Revisorskollegiet** godkänns.

Valnämnden

Nämnden ansvarar för organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige. Nämnden ansvarar också för val till EU-parlamentet. Nämnden ska dessutom genomföra eventuella extraval och folkomröstningar. Omfattningen av nämndens uppgifter är reglerad i lag, både ansvarsområdet som sådant och i viss utsträckning den organisation som ska användas för att lösa uppgifterna.

Utgångspunkten för nämndens arbete ska vara att alla röstberättigade ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta i allmänna val. Nämnden ska därför planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta.

Indelningen av Stockholms stad i sex olika valkretsar utan utjämningsmandat har genom åren visat sig få stora negativa demokratiska konsekvenser. Det handlar dels om att de stora partierna gynnas på de mindre partiernas bekostnad, då deras mandat kräver färre röster än de mindre partiernas, men också att väljarna inte får det maktförhållande i kommunfullmäktige som de faktiskt röstade för. Inför de allmänna valen 2018 har en ny vallag trätt i kraft som kommer att öka proportionaliteten. Den nya vallagen innebär bland annat att kommuner med flera valkretsar ska införa utjämningsmandat och småpartispärr på 3 procent.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

17. **Valnämnden** ges i uppdrag att arbeta utifrån förändringen i vallagen inför 2018 års kommunval.
18. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Valnämnden** godkänns.

Stadsdelsnämnderna

Stadsdelsnämnderna har en viktig roll i staden genom att vara en lokal länk mellan medborgare, stadens förvaltningsorganisation och förtroendevalda. Stadsdelsnämnderna ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsvariation, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, kultur- och föreningsverksamhet samt utbetalning av vårdnadsbidrag. Stadsdelsnämnderna ansvarar också för stadsmiljöarbete, viss tillsynsverksamhet, konsumentvägledning, ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder. Stadens jobbtorg ska förstärka stadsdelsnämndernas arbete för att öka sysselsättningen och minska bidragsberoendet. Stadsdelsnämnderna har en särskilt viktig roll i arbetet med idéburen stadsutveckling, där stockholmarna ges möjlighet och tillåts att själva påverka stadsmiljön i sitt närområde.

För att säkerställa trygg personal ska beredskapen för krishantering förbättras i alla stadsdelar. Stadsdelsnämnderna ska som arbetsgivare regelbundet arbeta med att gå igenom vilka risker de står inför samt öva hanteringen av dessa risker. Lika så ska nämnderna ställa krav på att personalen årligen genomgår grundläggande hjärt- och lungräddningsutbildning, HLR-utbildning.

Trygghet

Vi kommer aldrig acceptera att människor i delar av Stockholm får sin frihet begränsad på grund av otrygghet. Vi vill utveckla stadens trygghetsskapande arbete i tätare samverkan med lokala aktörer, civilsamhället och polisen. Det finns många bra exempel på städer som lyckats mins kriminalitet tack vare gott samarbete på lokal nivå. Stockholms stad kan inte lösa polisiära problem, men staden måste bättre använda sina resurser och sina verktyg för att tillsammans med andra viktiga aktörer skapa kraft i trygghetsarbetet. Centerpartiet föreslår därför att Stockholms stad inrättar ett Trygghetsråd som består av aktörer som stadsdelsförvaltningar, polisen, fastighetsägare, företagarföreningar, civilsamhället, skola med flera. Syftet är att lokala aktörer och boende ska ha en direkt kontaktyta gentemot polisen och kommunen. Det handlar inte om att skapa nya arbetsuppgifter för polisen eller kommunen, utan om att samla de insatser som redan görs och de verktyg som redan finns för att kunna genomföra gemensamma och kraftfulla insatser mot otrygghet och kriminalitet. Det handlar också om att medborgare ska ha en instans som de kan utkräva ansvar från. På otrygga platser där statens polisåtaganden inte räcker till ska staden genom fler kommunala ordningsvakter på kort sikt kunna återställa tryggheten. Stadsdelsnämnderna ska arbeta övergripande kring trygghetsfrågorna och lära av varandras goda exempel.

Färre stadsdelar för tydligare ansvarsutkrävande, ökad kvalitet och likvärdighet

Dagens indelning med fjorton stadsdelsnämnder finns sedan 2007. Mycket har förändrats sedan dess. Dels har den stora inflyttningen av yngre och välutbildade människor skapat en mer dynamisk och rörlig stad, dels har den snabba befolkningstillväxten i sig skapat ett hårdare tryck på utbyggnad av samhällsservice, dels ställer en ökad segregation högre krav på att stadens olika delar

kan skapa likvärdiga villkor. Med anledning av förändrade förutsättningar är en genomgripande stadsdelsreform med färre stadsdelsnämnder nödvändig.

Inriktningen på en sådan reform ska vara närodlat politik där beslut fattas så nära medborgarna som möjligt samtidigt som beslutsmyndighet och ansvar utkrävande ska vara tydlig. I grunden handlar det om att höja stadsdelsnämndernas legitimitet där färre nämnder ges bättre förutsättningar att leverera samhällstjänster med hög kvalitet samtidigt som vi förenklar för stockholmarna att utkräva ansvar från sina lokala politiker. Det är ytterst detta, snarare än den geografiska indelningen i sig, som avgör stadsdelsnämndernas legitimitet. Idag är stockholmarnas vetskap om stadsdelsnämnderna liten och få politiker i stadsdelsnämnderna är kända för allmänheten. Genom färre stadsdelsnämnder kan ansvarsutkrävandet öka och tydligheten i beslutfattandet öka.

Färre stadsdelsnämnder minskar också administration och höjer därmed kostnadseffektiviteten. Redan idag delar vissa stadsdelsnämnder på ett antal administrativa funktioner. Det är ett tydligt tecken på att det finns samordningsvinster att göra. Större ekonomiska enheter ger också ökade möjligheter till mer resurser till personalens kompetensutveckling. Stadsdelsnämnderna ska medverka med kommunstyrelsen i att utreda hur en genomgripande stadsdelsreform på bästa sätt kan se ut och genomföras.

Bekämpa sjukskrivningarna

Stadsdelsnämnderna ansvarar för många av stadens personalintensiva verksamheter. Många stadsdelar har stora utmaningar med sjukskrivningar och framför allt långtidssjukskrivningar. Här måste stadsdelarna ta sitt för att staden ska vara en bra och attraktiv arbetsgivare. Staden har redan nu kompetensbrist inom äldreomsorgen och förskola. Ledarskapet är centralt för att få stadens personal att må bra och finna arbetsglädje. Ett inkluderande ledarskap i stadens verksamheter skapar möjligheter och ökad flexibilitet där varje medarbetare blir sedd, uppskattad och kan påverka sin arbetssituation. Handlingsplaner ska tas fram i varje stadsdel för att minska sjukskrivningarna.

Förskoleverksamhet

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att alla barn som bor i stadsdelsnämndsområdet har tillgång till förskoleverksamhet och att barnomsorgsgarantin uppfylls. Stadsdelsnämnderna ansvarar för kommunala förskolor, pedagogisk omsorg, flerfamiljssystem och allmän förskola.

Förskolans fysiska miljö ska väcka nyfikenhet, inspirera och utmana barn till utforskande och upptäckande. Miljön både i förskolan och i dess närområde ska ge möjlighet till en aktiv utevistelse med fysisk rörelse. Utemiljön ska också ses som ett av förskolans pedagogiska rum. Det positiva sambandet mellan kost, rörelse och hälsa grundläggs redan i förskoleåldern. Alla barn ska få god, varierad och näringsriktig mat i förskolan.

Att sjukdomar lätt sprids på förskolor och att många föräldrar spenderar många dagar VAB:ande är vardag för alla med barn på förskola. Centerpartiet vill där-

för att staden hjälper förskolorna med att utarbeta en ”best practice” för att minska smittor av sjukdomar. Fler förskolor har arbetat framgångsrikt med att minska smittorisker. Framgångsrika metoder ska spridas inom stadsdelsnämnderna.

För att vi ska säkerställa en säker och trygg förskolemiljö vill vi öka beredskapen för krishantering och kräver att förskolorna i Stockholm ska systematiskt och regelbundet arbeta med att gå igenom vilka risker de står inför samt öva hanteringen av dessa risker. Lika så ska staden ställa krav på att förskolepersonal både i den egna verksamheten och hos privata utförare ska ha genomgått grundläggande hjärt- och lungräddningsutbildning. HLR-utbildning ska vara obligatorisk och erbjudas regelbundet för förskolornas personal.

Staden har en stor utmaningar med kompetensförsörjningen på sina förskolor. Detta måste man möta med att öka sin attraktivitet som arbetsgivare. Personalen i förskolan utgör en stor del av barnens vardag och funktionen av att föregå som gott exempel som vuxen är stort, därför är det viktigt att vi i större utsträckning har både manliga och kvinnliga förebilder i förskolan. Stadsdelsnämnderna ska verka för att öka andelen män som arbetar inom förskolan.

För att möta en stor personalbrist inom förskolan och för att på bästa sätt integrera nyanlända med kompetens inom barnomsorg och ta tillvara på deras färdigheter och erfarenhet ska staden, i samarbete med Arbetsförmedlingen, upprätta ett snabbspår för att fler snabbt ska komma in på arbetsmarknaden och börja arbeta inom förskolan. Det finns många goda exempel i andra kommuner som kan inspirera i detta arbete. Snabbspåret ska också rikta sig till personer som av olika anledningar står långt ifrån arbetsmarknaden.

Ansvar att uppfylla barnomsorgsgarantin innebär att det ska finnas en långsiktig och framsynt planering av förskolelokaler. Stadsdelsnämnderna har en central roll för att säkra behovet av förskolelokaler i planeringen av nya stadsdelar. Stadsdelsnämnderna kan däremot med fördel överlåta åt andra aktörer att driva verksamheten. För att klara utbyggnaden av förskolelokaler ska alltid möjligheten att utnyttja skollokaler undersökas. Staden ska även samverka med fastighetsägare, näringslivet och andra aktörer för att hitta nya lösningar på behovet av förskolelokaler och platser. Enskilt drivna förskolor fyller en viktig roll för barnomsorgen i Stockholm. De fristående alternativen ökar den pedagogiska mångfalden och föräldrarnas valfrihet. Stadsdelsnämnderna ska se positivt på att pröva idén om så kallade ”företagsdagis”, det vill säga fristående arbetsplatsförskolor. Alla bra förslag som kan underlätta stockholmarnas livspussel ska prövas seriöst. Stadsdelsnämnderna ska också verka för att öka antalet förskolor med tillagningskök.

Syskon på förskolan vid föräldraledighet

Förskolorna i Stockholm står inför en rad utmaningar där växande barnkullar, bristen på lokaler, växande sjukskrivningssiffror och brist på utbildade lärare i förskolan är de som sticker ut mest. Utifrån detta är det därför svårt att motivera prioriteringen att utöka vistelsetiden på förskola för barn till föräldralediga som innebär att ett redan generöst regelverk blir än mer omfattande. Den på-

frestning på verksamheten som en rätt till heltid på förskolan för föräldralediga innebär är oacceptabel. För att inte urholka förskolans kvalitet, försvåra schemaläggning och organisation, eller leda till större barngrupper och fortsatt ökande sjukskrivningstal anser Centerpartiet att reglerna för rätt till förskola för barn vars föräldrar är föräldralediga ska vara max 30 timmar per vecka.

Skolmatslyft och hållbar matupphandling

God och varierad mat är en förutsättning för lärande och koncentration. Maten som serveras i stadens förskolor och skolor ska vara god, säker och nyttig samt tillagad av råvaror som producerats klimatsmart och miljövänligt. Den ska dessutom serveras i en lugn och trivsamt miljö där eleverna ska ha rätt till rimliga lunchtider. Stockholm ska bli en föregångskommun där elever och personal i skolan vet att de får en god, näringsrik och säker mat. Nämnden ska arbeta för att stärka kökspersonalens kompetensutveckling samt utveckla skolmåltidens pedagogiska möjligheter i form av att uppmuntra barnens nyfikenhet kring maten. Målet på längre sikt är att alla förskolor ska ha tillagningskök. Nämnden ska höja ambitionen i upphandlingar genom att ställa krav på miljöhänsyn och djurskyddsregler motsvarande svensk nivå. När det kommer till mat ska inte lägsta pris alltid vara vägledande. Kopplingen mellan den pedagogiska verksamheten och matupplevelsen i förskolan. Därför vill vi att alla förskolor ska ha tillgång till odlingslotter.

Försvara valfriheten

Föräldrarnas val och önskemål ska och måste få påverka inriktning och utbud i Stockholm. Lika villkor ska råda mellan kommunala och fristående alternativ. Full etableringsfrihet ska gälla för fristående förskolor och pedagogisk omsorg. Centerpartiet vill se en mångfald bland utförare och olika pedagogiska verksamheter. För att ytterligare öka föräldrars valfrihet ska stadsdelsnämnderna uppmuntra och underlätta för enskilda aktörer att bedriva förskoleverksamhet i Stockholm och bland annat erbjuda flerfamiljssystem och pedagogisk omsorg. Föräldrar ska ha tillgång till god information om olika utförare och olika former av barnomsorg för att kunna göra ett aktivt val. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna verkar för att det ska finnas många alternativ att välja bland samt fokusera på verksamhets- och kvalitetsuppföljning.

Barn, kultur och fritid

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att tillhandahålla fritidsverksamhet för barn och ungdomar, såsom öppen förskola och parklekar samt sommarkoloniverksamhet för barn i grundskola under sommaren. Stadsdelsnämnderna ansvarar för konsumentrådgivning och lokal kulturverksamhet samt för bidragsgivning till föreningar med utpräglat lokal verksamhet. Kultur- och föreningsstöd ska fortsatt kunna sökas från kulturnämnden, äldrenämnden, idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna.

Mötesplatser som engagerar unga

För stadens alla barn och ungdomar finns ett utbud av fritidsgårdar och mötesplatser med olika inriktningar. Verksamheterna ska vara attraktiva för ungdom-

marna och genomföra aktiviteter i en trygg miljö. Det är viktigt att utbudet av fritidsgårdar och dessas öppettider svarar mot behoven bland unga. Fritidsgårdar och mötesplatser ska fylla en funktion för ungas utveckling och självkänsla med närhet till trygga och professionella förebilder. Stadsdelsnämnderna ska bedriva ett aktivt arbete i att vara uppdaterade om vad som engagerar ungdomar, inte minst om närvaro och engagemang minskar inom fritidsgårdarnas verksamhet.

Sommarkollon

Kolloverksamheten erbjuder en unik möjlighet för barn att få kontakt med naturen, samtidigt som de får njuta av sommarlovet. Det är extra viktigt att sommarkoloniverksamhet ska vara en mötesplats för barn och unga med olika bakgrund. Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att familjer på ett enkelt sätt kan söka till kollo digitalt. Nämnderna ska även arbeta uppsökande med information och erbjudande om kollo. För att öka deltagandet i ytterstadsområdena ska stort fokus ligga på att skapa aktiviteter och sommarkollon som attraherar barn med olika bakgrund. Fler barn och unga med funktionsvariation ska erbjudas möjlighet att delta i ordinarie sommarkoloniverksamhet.

Fler djur i betongdjungeln

Stadens parklekar är mycket viktiga för stadens barnfamiljer. Här kan barnen träffa kompisar och få utlopp för sin fantasi och leklyst i en kreativ och spännande miljö. I vissa av stadens parklekar finns redan idag djurhållning, vilket är ett uppskattat inslag. Forskning visar att kontakt med djur främjar barns utveckling. Stadsdelsnämnderna ska skapa fler parklekar med djurhållning samt utforma parklekarna så att barnens skapande stimuleras.

Fler samlingslokaler

Staden ska utreda möjligheterna till fler tillgängliga samlingslokaler för föreningsliv och organisationer inom det civila samhället. Staden ska också premiera effektivt lokalutnyttjande genom exempelvis ekonomiska incitament som premierar aktörer att effektivisera sitt lokalutnyttjande, exempelvis skolor som kan hyra ut en aula eller gymnastiksal. I plan- och byggprocesser ska staden i större utsträckning planera för samlingslokaler.

Fältassistenter

För att öka närvaron och tryggheten i de miljöer där ungdomar vistas ska fältassistenter arbeta lokalt med uppsökande verksamhet för stadens unga. Syftet är att med preventiva insatser förhindra att ungdomar söker sig till miljöer präglade av missbruk och kriminalitet. I det uppsökande arbetet ska samarbete ingå mellan ungdomar, föreningsliv, polis, företag och det civila samhället i övrigt. Nämnderna ska utveckla den uppsökande verksamheten med fältförlagt socialt arbete med fokus på de utemiljöer och de tidpunkter då ungdomar vistas där. Arbetet ska ske i nära samarbete med socialtjänst och andra nämnder som arbetar med frågor kring ungas fritid.

Äldreomsorg

Äldreomsorgen ska hålla hög kvalitet. De äldre ska kunna känna sig trygga och omsorgen ska uppfylla deras behov och ta hänsyn till deras önskemål. Det är viktigt att äldre bemöts med respekt och att de ges möjlighet att påverka sin egen livssituation och omsorg.

De flesta äldre lever friska under en stor del av sin ålderdom och vill och kan klara sig själva. Det finns dock ett antal äldre som i olika utsträckning behöver service, omsorg och vård. Samtliga omsorgstagare ska ha en uppdaterad individuell genomförandeplan där även individuella sociala och andra aktiviteter ingår. Alla stockholmare som söker äldreomsorg ska hanteras lika oavsett var i staden de bor. Biståndsbedömningen ska ske utifrån den äldres egna behov. Personalen måste vara införstådd med och ha kunskap om syftet med dokumentation och vilka uppgifter som ska dokumenteras enligt socialtjänstlagen. Alla äldre som vill och kan ska få delta i sociala aktiviteter på sina vård- och omsorgsboenden.

Ungdomsbesök i äldreomsorgen innebär ökad trivsel för de äldre, skapar en brygga mellan generationerna samt ger unga en inblick i vård- och omsorgsyret vilket är positivt för framtida rekrytering. Alla äldre i vård- och omsorgsboenden ska ha en utevistelsegaranti med innebörden att ha rätt att vistas utomhus och delta i aktiviteter även utanför boendet. Ungdomsvårdar och den ideella sektorn kan vara en del i att uppfylla detta mål.

För att möta en stor personalbrist inom äldreomsorgen och för att på bästa sätt integrera nyanlända med kompetens inom hälso- och sjukvård och ta tillvara på deras färdigheter och erfarenhet ska staden, i samarbete med Arbetsförmedlingen och Vårdföretagarna, upprätta ett snabbspår för att fler snabbt ska komma in på arbetsmarknaden när det kommer till vård och omsorg. Snabbspåret ska också rikta sig till personer som av olika anledningar står långt ifrån arbetsmarknaden.

Livskvalitet för äldre

Matglädje är en förutsättning för att våra äldre ska äta tillräckligt. Det är av stor vikt att den äldre får god och näringsriktig mat och en lustfylld måltidsupplevelse. Vällagad mat kan locka med doft, färg och smak. Det är viktigt att maten har ett bra näringsinnehåll och att den smakar gott. Den äldre ska ha möjlighet att påverka vad som ska serveras, och boendet ska tillgodose att så sker antingen i dialog i ett tidigt skede eller genom att den äldre kan välja maträtt direkt vid bordet.

Att få hjälp med inhandling av mat är en viktig faktor för högre livskvalitet. Vikten av tillgång till färska råvaror är betydelsefullt för hälsan. Stadens riktlinjer anser att inhandling ”minst en gång i veckan” är skäligt. Detta har i praktiken inneburit att inhandling sker max en gång per vecka. Centerpartiet vill förtydliga och göra riktlinjerna mer generösa så att de enskilda behoven kan styra mer.

Att stärka den sociala kontakten mellan generationerna är ett uppskattat inslag i äldreomsorgen, liksom kontakten med vanliga samhällsfunktioner. Ofta kan måltiden användas som verktyg genom exempelvis att bjuda in elever och studenter att äta på äldreboenden. Likaså finns möjligheter att bjuda in företrädare för samhällsfunktioner, till exempel blåljuspersonal, till bords. Stadsdelsnämnderna ska pröva modeller för att fler kontakter mellan äldreomsorgen och det omgivande samhället. Samtalet om en stadsodling idag en naturlig del av planeringen av framtidens gröna städer. Stadsdelsnämnderna ska undersöka möjligheten till fler stadsodlingar i direkt närhet till äldreboenden. Även här finns möjlighet att skapa samprojekt med exempelvis skolor för att odla ihop och skapa dynamiska möten.

Ensamhet är en ständigt närvarande problematik inom äldrevården. Möjligheten till att umgås med sällskapsdjur har visat på positiva resultat i syfte att skapa ett värdigare liv. Samarbeten mellan exempelvis hunddagis, en kennel eller enskilda hundägare inom stadsdelarna kan vara enkla sätt att få till fler möten mellan djur och människa.

Försvara valfriheten

Det är mycket oroande att se hur den rödgrönrosa majoriteten gör sitt yttersta för att vrida valfriheten ur händerna på stockholmarna. Det gäller inte minst för de äldre, där majoritetens begränsningar av privata alternativ sker på bekostnad av de äldres rätt att själva välja äldreomsorg. Vi ser flera exempel på ideologiska återkommunaliseringar av väl fungerande privata verksamheter. Denna nya inriktning innebär en tillbakagång till en tid då politiker och byråkrater hade en närmast oinskränkt makt över människors liv och det är en inriktning som snarast måste avbrytas och hindras. De äldres val och önskemål måste få påverka inriktning och utbud i Stockholm. Lika villkor ska råda mellan kommunala och fristående alternativ. Full etableringsfrihet ska gälla. Centerpartiet vill se en mångfald bland utförare och verksamheter. De äldre ska ha tillgång till god information om olika utförare och olika former av äldreomsorg för att kunna göra ett aktivt val. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna verkar för att det ska finnas många alternativ att välja mellan.

Mer valfrihet genom aktivitetspeng

Behovet av valfrihet gäller även äldre. Önskemål om vilka aktiviteter som intresserar äldre spretar lika mycket som i alla andra ålderskategorier. Musik, teater, sport, mat, dryck – det finns naturligtvis inga gränser för vad som engagerar äldre. För att möjliggöra för fler äldre att kunna ta del av allt som erbjuds i en levande stad som Stockholm ska stadsdelsnämnderna utforma en aktivitetspeng med syfte att värna friheten för den äldre att välja aktiviteter utifrån egna intressen, önskemål och behov. Syftet med aktivitetspengen är, utöver att erbjuda ett stimulerande liv till stadens äldre, att gynna mångfald och tillkomst av fler aktiviteter i staden som tilltalar äldre.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Alla människor ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och delaktighet oavsett om de har en funktionsvariation eller inte. Människor med funktionsvariation ska, så långt det är möjligt, ha samma möjligheter som alla andra att leva ett självständigt liv och att ha ett arbete att gå till. Inriktningen för stöd och service till personer med funktionsvariation är att identifiera och ta bort det som hindrar delaktighet i samhället och ett självständigt liv. Funktionsnedsättning är ett brett begrepp och staden ska alltid sträva efter att möta individens behov. Omsorg och insatser ska också präglas av värdighet och respekt och hänsyn ska tas till de olika behov som yngre och äldre har. Personer med funktionsvariation kan själva välja boende och korttidsboende samt utförare av daglig verksamhet, hemtjänst, ledsagning, avlösning och personlig assistans.

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Stadsdelsnämnderna ansvarar för insatser till barn och ungdomar som riskerar att fara illa eller som genom kriminalitet och missbruk riskerar att skada sin egen hälsa och utveckling. Tidiga insatser är av central betydelse. Nämnderna ansvarar också för insatser till vuxna med behov av stöd och hjälp för att komma ifrån missbruk eller som är i behov av annat stöd, till exempel våldsutsatta människor, hemlösa och anhöriga till missbrukare. En god och kvalitativ öppenvård ska prioriteras i syfte att förebygga och minska institutionsvården. I ansvaret ingår även att tillhandahålla anpassat boende och boendestöd samt arbete och sysselsättning för personer med psykisk funktionsvariation. Stadsdelsnämnderna ansvarar även för att i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden arbeta med uppföljningsansvaret för 16-19-åringar.

Stadsmiljöverksamhet

Stadsdelsnämnderna ansvarar för skötsel och underhåll samt renhållning av parker, naturområden, parkvägar och naturreservat. Nämnderna har en viktig roll i att utvecklas i samråd med och utifrån initiativ från stadens invånare. Det är idéburen stadsutveckling och närodlad politik i verkligheten. I Stockholm ska det vara enkelt att gå från idé till verklighet.

I staden finns tomma underutnyttjade platser, så kallade döda ytor eller ”wasted spaces”. Ofta upplevs dessa platser som otrygga, varför människor undviker dessa platser. Centerpartiet vill genom generös markupplåtelse och låga avgifter att dessa platser ska kunna omvandlas från att vara tomma och otrygga till att bli en resurs för dem som vill vara med och skapa en mer levande stad. Det kan handla om utställningar i kollektivtrafiken eller barer under stadens broar. Genom att vara generös med tillstånd och subventionera markhyran på dessa nu oanvända platser, vill vi att Stockholm bidrar till att skapa en mer levande stad, trevligare stadsmiljö och öka tryggheten. Stadsdelsnämnderna ska delta aktivt i arbetet med att inventera och utvecklas stadens döda ytor.

Parklyft

Stockholms skönhet är intimt förknippat med närheten till vattnet. Men vid sidan av vattnet är det nog stadens parker och grönområden som många besökare tar med sig hem som bestående intryck av Stockholm. Stadens parker och

torg ger staden mötesplatser som är till för alla och har både estetiska, sociala, kulturella och ekologiska värden. Alla dessa värden bidrar aktivt till människors hälsa och välbefinnande. Många av Stockholms parker behöver fräschas upp. Detta ska inte ske som engångsföreteelser utan snarare som en uppgradering av det löpande underhållet över tid. Utmaningarna ligger ofta i att underhålla de parker och grönytor som redan finns. För att detta ska kunna ske behöver resurser till drift och underhåll öka. Bortglömda och nergångna parker ska på sikt inte få finnas i Stockholm.

Parkmark får alltför ofta ge vika när intressekonflikter uppstår i stadsplaneringen. I en stad finns det givetvis många olika funktioner och intressen som måste samsas. Detta måste dock i större utsträckning lösas genom bättre samhällsplanering exempelvis genom att bygga mer på höjden och inte genom att se stadens parker som en outnyttjad markresurs. Stadsdelsnämnderna ska värna stadens parker.

För att skapa en trevligare stadsmiljö med fler bänkar och sopkorgar ska stadsdelsnämnderna möjliggöra för medborgare att donera medel till detta. Systemet ska fungera genom att privatpersoner, företag eller föreningar betalar in en förutbestämd summa till stadsdelen som köper in en bänk eller papperskorg som får en skylt med donatorns namn. Detta blir ett sätt att engagera närboende i stadens utveckling. Det är också viktigt för att skapa en trevligare och renare stad. Förutom fler bänkar, sopkorgar och en mer inkluderande stadsmiljö ska stadsdelsnämnderna höja kvaliteten på stadens parker genom att mer personal till skötsel av parkerna. I samarbete med arbetet inom stadens Arbetsmarknadsnämnd, för fler enkla jobb, ska parkernas underhåll kunna lyftas väsentligt. Stadsdelsnämnderna ska därutöver arbeta för fler pocketparker, det vill säga göra om små onyttjade ytor till parker som blir gröna fickor i staden. Att skapa trivsamma parker innebär också att tillgängliggöra dem för alla åldersgrupper där behoven kan skilja sig åt. För barn i förskoleåldern kan det vara viktigt för de vuxna att barnen inte kan rymma iväg vilket kan motverkas med enkla inhägnader. Inte minst kan detta locka förskolegrupper att besöka stadens parker.

Trygghet och trivsel skapas genom att ta väl hand om våra offentliga rum och skapa levande mötesplatser där människor vill vistas, inte genom förbud. Därför motsätter sig Centerpartiet generella alkoholförbud i stadens parker där en stor majoritet beläggs med ett förbud för att en minoritet inte sköter sig. De lokala alkoholförbuden bör ersättas med en huvudregel som uttrycker förbud mot alkohol vid misskötsel. I Malmö är det förbjudet att dricka alkohol om "förtäringen föranleder olägenhet i fråga om ordning och nykterhet". Det är en regel som, om den infördes i Stockholm, skulle ge polisen möjlighet att avgöra vilka som ska få dricka ute i parkerna. Det skulle då bli prioriterat att ingripa mot människor som stör och skapar otrygghet. Förbud som missgynnar en levande stadsmiljö och ger en icke tillåtande atmosfär ska tas bort. Trygghet och trivsel skapas av levande stadsmiljöer med mycket liv och rörelse. Därför anser vi att en översyn av de lokala alkoholförbuden ska genomföras i staden.

Ett sätt att skapa folkliv i stadens parker är att ha fler caféer och serveringar. Stadsdelsnämnderna ska avsätta plats i varje park för café- och restaurangverk-

samhet. Det kan med fördel användas för uppställning av food trucks, bar trucks, kaffevagnar, containerbarer eller andra mobila eller tillfälliga verksamheter. Bra belysning är också en förutsättning för att stadens parker ska kännas trygga och välkomnande, även efter mörkrets inbrott. Därför ska stadsdelsnämnderna tillsammans med trafiknämnden, under 2018, göra en helhetsöversyn av stadens parker för att ur trygghetssynpunkt införa bättre och fler belysningslösningar.

Behåll och utveckla Röda stugan i Älvsjöskogens naturreservat samt ny park i Älvsjö

Röda stugan är ett hundra år gammalt och välbehållet hus som även kallas torpet Korkskruven som staden fått i gåva. Det är troligen det sista huset inom naturreservatet Älvsjöskogen som visar på äldre bebyggelse och kulturhistoriska spår. Staden har ansökt om rivningslov vilket riskerar den potential som finns i fastigheten i form av en trevlig mötesplats i det nyinrättade naturreservatet. Därför anser vi att stugan inte ska rivas och istället behållas och utvecklas.

Älvsjö stadsdelsnämnd ska anlägga en ny park på Sjöängen vid Brännkyrka kyrka, en av stadens äldsta byggnader. Genom att göra den övre delen av Sjöängen mot kyrkan till en park kan kyrkan ramas in med vattenspegel, odlingslotter och rekreationsytor som efterfrågas av boende i området.

Stadsodlingar

Många stockholmare vill odla. Det tar sig i uttryck i allt ifrån 10-15 åriga köer för att få hyra en kolonilott till gerillaodling på outnyttjade ytor. Stadsdelsnämnderna ska bejaka denna utveckling och uppmuntra till mer stadsodling i alla dess former inklusive kolonilotter på vatten.

Idéburen stadsutveckling

Målet med idéburen stadsutveckling är att använda stadsrummet mer genom att staden öppnar upp förbisedda delar av vår gemensamma stadsmiljö och fastigheter för utvecklingsprojekt i begränsad skala. Idéburen stadsutveckling kan innebära att förslag kommer fram från nämnder och styrelser i dialog med stockholmarna. Det betyder att stockholmarna ges en möjlighet att påverka sin egen närmiljö. Det kan handla om att ta en oanvänd gräsyta mellan fastigheter för stadsodling, att temporärt tomma lokaler används som gallerier och scener, eller att ogästvänliga betong- och asfaltsytor rustas för att kännas välkomnande och kunna utnyttjas som offentliga platser. Centerpartiet tycker att det är bra att människor ges större inflytande över sig själva och sin närmiljö och kommer därför fortsatt att verka för att uppmuntra idéburen stadsutveckling. Alla stadsdelsnämnder ska därför jobba aktivt med idéburen stadsutveckling.

Takpaket för Stockholm

Takytan på stadens fastigheter är en underutnyttjad resurs. Potentialen i form av fler solceller, sociala ytor eller odlingar taken är mycket stor. Vi ser redan idag att när städerna växer och vikten av hållbar resurshantering ökar höjer många blicken mot takåsarna, inte minst forskare och stadsplanerare.

Gröna tak kan även bli en viktig del av klimatanpassningen då de bidrar med att sänka värmen under värmeböljor och samla upp vatten under häftiga skyfall vilket kan bli en viktig del i att hantera ett alltmer förändrat klimat. Vidare bidrar ett planterat tak till att rena luften samtidigt som det dämpar buller. Dessutom är de vackra inslag i stadsbilden. Stadsdelsnämnderna ska arbeta för ökad användning av stadens tak, både genom resurser som solceller och åt mer social användning av taken i kombination med bättre miljö. Detta arbete ska ske i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och dra nytta av stadens framtagna grönytefaktor.

Ekonomiskt bistånd

Stadsdelsnämnderna ansvarar för myndighetsutövning gentemot enskilda medborgare som ansöker om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Dessutom ansvarar stadsdelsnämnderna för insatser för att den enskilde ska bli självförsörjande. Stadsdelarna måste också aktivt arbeta för och bidra till en utveckling av socialtjänsten där invånarna får likvärdiga bedömningar och lika tillgängliga insatser oavsett var de bor i staden. Rätten till stöd ska inte bero på i vilken stadsdel vederbörande bor.

Stadsdelsnämnderna ska fokusera på att minska biståndsberoendet och bistå i arbetet med att gå från bidrag till egen försörjning. Jobbtorg Stockholm samordnar stadens insatser för att stödja fler arbetslösa bidragstagare till egen försörjning. Genom Jobbtorg Stockholm ska alla som idag är beroende av ekonomiskt bistånd på grund av att de är arbetslösa garanteras en snabb individuell bedömning och en aktivitetsplan.

Stadens socialsekreterare är en särskilt viktig yrkesgrupp i stadsdelsnämnderna. Genom bra villkor och gott ledarskap ska de kunna utföra sitt kvalificerade arbete och ha viljan att stanna kvar i stadens organisation.

Alla barn ska ha tillgång till de rättigheter som erkänts dem genom barnkonventionen. Det är viktigt att staden tar det ansvar som staden har för att hjälpa människor i nöd. Förslaget till nya riktlinjer för ekonomiskt bistånd som infördes 2017 är i många delar likt de riktlinjer som antogs under alliansens styre. En skillnad är dock att papperslösa barn ska få rätt till ekonomiskt bistånd utöver den rätt till akut nödhjälp som följer av socialtjänstlagen. Detta är en förändring vi inte kan ställa oss bakom då det leder till att den utsatta situation som barnen befinner sig i permanentas, vilket inte ligger i barnens intresse enligt barnkonventionen. Istället ska staden ge civilsamhället en större roll i arbetet med att nå och stödja papperslösa. Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att de frivilligorganisationer som arbetar med barn till papperslösa, såsom Läkare i världen och Stockholms stadsmision, har det ekonomiska stöd dessa verksamheter behöver för att hjälpa dessa barn i deras utsatta situation. Ett viktigt skäl till detta är att dessa organisationer många gånger har lättare att nå papperslösa människor.

Centerpartiet stödjer förslaget om att SL-kort ska ingå i normen för ekonomiskt bistånd då förmågan att resa i staden är grunden för möjligheten att skaffa sig

ett arbete och göra aktiva val inom valfriheten avseende exempelvis barnens förskola eller skola.

Arbetsmarknadsåtgärder

Stadsdelsnämnderna ansvarar för insatser för att den enskilde ska bli självförsörjande samt för offentligt skyddat arbete och viss arbetsträningsverksamhet. Stockholm ska minska arbetslösheten och behovet av försörjningsstöd. Stadsdelsnämnderna ska vara aktiva i detta arbete. Arbetet ska fokusera på att hitta vägar in på arbetsmarknaden istället för diverse temporära åtgärdsprogram som inte leder till varaktigt arbete utan bara håller arbetslöshetsstatistiken nere.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

19. **Stadsdelsnämnderna** ska verka för en mångfald av utövare och alternativ inom stadsdelarnas välfärdstjänster för upprätthållen valfrihet.
20. **Stadsdelsnämnderna** ska medverka i arbetet för sammanslagning av stadsdelsnämnderna
21. **Stadsdelsnämnderna** ska aktivt arbeta för att minska sjukskrivningstalen.
22. **Stadsdelsnämnderna** ska arbeta för likvärdighet mellan stadsdelarna i biståndsbedömningar och andra myndighetsutövande beslut.
23. **Stadsdelsnämnderna** ska ställa krav på att stadens personal årligen genomgår grundläggande HLR-utbildning.
24. **Stadsdelsnämnderna** ska ta fram best-practice för minskad sjukdomsspridning i förskolorna.
25. **Stadsdelsnämnderna** ska öka antalet förskolor med tillagningskök.
26. **Stadsdelsnämnderna** ska tillsammans med äldrenämnden formulera en utevistelsegaranti.
27. **Stadsdelsnämnderna** ska upprätta ett snabbspår inom äldreomsorgen för nyanlända och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.
28. **Stadsdelsnämnderna** ska satsa på matglädje för äldre.
29. **Stadsdelsnämnderna** ska höja ambitionen i upphandlingar genom att ställa krav på miljöhänsyn och djurskyddsregler motsvarande svensk nivå.
30. **Stadsdelsnämnderna** ska verka för en valfrihet och en mångfald av utövare och alternativ.
31. **Stadsdelsnämnderna** ska utforma en aktivitetspeng med syfte att värna friheten för den äldre att välja aktiviteter utifrån egna intressen, önskemål och behov
32. **Stadsdelsnämnderna** ska via fritidsgårdarna bedriva ett aktivt arbete i att vara uppdaterade om vad som engagerar ungdomar.
33. **Stadsdelsnämnderna** ska bedriva sommarkolloverksamhet med inriktning på att skapa mötesplatser för barn och unga med olika bakgrund
34. **Stadsdelsnämnderna** ska inrätta fler parklekar med djurhållning.
35. **Stadsdelsnämnderna** ska utreda möjligheten till koloniträdgårdar på vatten.

36. **Stadsdelsnämnderna** ska höja ambitionen för drift och underhåll av stadsmiljön.
37. **Stadsdelsnämnderna** ska arbeta för ökad användning av stadens tak genom energiproduktion, gröna tak samt mer social användning av taken.
38. **Stadsdelsnämnderna** ska genomföra en översyn av de lokala alkoholförbuden i stadens parker.
39. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Stadsdelsnämnderna** godkänns.

Arbetsmarknadsnämnden

Att skapa förutsättningar för alla att komma in på arbetsmarknaden är den lokala arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgift. Nämndens övergripande uppdrag är att stötta människor till arbete och att sammanföra stadens resurser med inriktning mot en väl fungerande och inkluderande arbetsmarknad. Människor som står långt ifrån arbetsmarknaden ska särskilt prioriteras för att motverka långvarigt utanförskap. Hög kvalitet och effektivitet ska vara ledord för verksamheten inom nämndens ansvarsområde. Det är viktigt att alla stadens verksamheter arbetar med värderingsfrågor för att bekämpa diskriminering och rasism. Nämndens arbete mot diskriminering ska vara systematiskt och utföras ur ett brett perspektiv där all form av diskriminering ska bekämpas.

Integration

Stockholm ska vara en öppen stad där människor från olika delar av världen ska kunna bosätta sig oavsett om det handlar om människor som flytt undan konflikter och förtryck eller som söker lycka, familj och arbete. Vår vision om fri rörlighet och öppna gränser ligger fast. Människors rätt att söka vilka jobb de vill eller anställa vilka de vill är viktigare nu än någonsin. Samtidigt måste vi bli bättre på att ta tillvara den kompetens som finns och kommer hit. Nämnden ska fortsätta att bedriva ett brett integrationsarbete i form av svenskundervisning och verksamhet som syftar till etablering på arbetsmarknaden. Det är viktigt att integrationsinsatserna hänger ihop och att den enskilde kan se ett sammanhang och ett mål, ett mål som ska vara egen försörjning och delaktighet. Nämnden ska göra en grundläggande inventering av Stockholms nuvarande integrationsarbete för att fånga upp och utveckla framgångsrika koncept.

Kompetens och motivation har en förmåga att tyna bort om integrationsprocessen drar ut på tiden. Nämnden ska tillsammans med lärosäten i Stockholmsregionen påbörja en verksamhet som riktar sig till akademiker med utländsk bakgrund. Syftet ska vara att vända sig till utrikes födda som under en längre tid bott i Sverige och som har en sysselsättning som inte motsvarar deras utbildning eller kompetens. Genom kartläggning av akademiska kompetenser, karriärvägledning och kvalificerade praktikplatser inom deltagarens utbildningsområde kan vi förbättra integrationen och matchningen på arbetsmarknaden. I samverkan med lärosäten ska staden vara delaktig i att korta vägen för akademiker som har studerat på utländska lärosäten till jobb som motsvarar deras utbildning och kompetens. Projekt som ”Korta vägen” på Stockholms universitet kan utgöra förebild för ett sådant arbete.

SFI

Kunskaper i svenska språket spelar en viktig roll för etablering på arbetsmarknaden och i det svenska samhället. SFI, svenska för invandrare, ska ha individen i fokus med en hög grad av valfrihet för den enskilde. Samtidigt ska det finnas en tydlig koppling mellan SFI och arbetsmarknaden. I Stockholm finns i dag en mångfald av utbildningsanordnare, både kommunala och fristående, som erbjuder ett brett utbud av kurser inom SFI. För att underlätta, i synnerhet för kvinnor, ska SFI erbjuda möjlighet att delta i undervisningen tillsammans

med spädbarn samt tillhandahållas kombinerat med öppen förskola. Svenska med baby ska erbjudas på fler ställen runt om i staden.

Avgörande för SFI:s förtroende och kvalitet är att utbildningarna kan hållas under stabila förutsättningar. Långa upphandlingstider som ger motstridiga besked till både lärare, elever och utförare skadar tilltron till SFI som den viktiga samhällsinstitution den utgör. För att undvika skadliga upphandlingsprocesser ska SFI och vuxenutbildning i större utsträckning övergå till att bli ett valfrihetssystem där verksamheterna konkurrensutsätts och valet av utbildningsutförare överläts till eleverna. Nämnden ska införa en SFI-peng.

SFI ska vara flexibel så att studier och praktik kan kombineras i större utsträckning samt erbjuda möjlighet att studera på distans. Detta skapar möjligheter att förena studier i svenska med yrkesutbildning. För den som återfinns inom Jobbtorg Stockholm och är i behov av ytterligare SFI-studier ska SFI kunna vara en del av jobbplanen. Det är viktigt att SFI samverkar med Jobbtorgen och vuxenutbildningen för att utveckla utbildningar. Nämnden ska fortsätta att bedriva svenskundervisning och verksamhet som ska leda till etablering på arbetsmarknaden. Yrkesorienterad SFI (SFX) har framgångsrikt testats i staden och ska i större utsträckning breddas till praktiska yrken. Inriktningen mot brytstyrken gör att fler kan komma i arbete med SFI-studier samtidigt som starkt efterfrågade kompetenser kommer ut på arbetsmarknaden. Även en variant för entreprenörer ska prövas med fokus på företagande och entreprenörskap.

Företagande

Centerpartiet värdesätter entreprenörskap och eget företagande. Inte minst vill vi att ungdomar tidigt ska bli medvetna om att det finns fler vägar till försörjning än bara anställning. Staden ska aktivt jobba med att uppmuntra och vägleda unga till att starta eget. Ett sätt är att underlätta för unga att starta företag under sommarlovet. Detta gäller naturligtvis även nyanlända ungdomar. Genom coachning och samarbete med företag och näringslivsorganisationer, information om företagandets villkor, marknadsföring och försäljningskanaler kan staden stimulera till ett första steg till företagande för unga. Nämnden ska därför vid sidan om att erbjuda vanliga sommarjobb i staden också medverka till att det erbjuds sommarjobb i företagsform för ungdomar.

Centerpartiet vill påbörja ett starta-eget program för kvinnor i områden i ytterstaden. Programmet ska, förutom själva utbildningen, även innefatta uppsökande verksamhet för att nå så många kvinnor som möjligt. Genom programmet ska ett mikrolånsystem etableras där privata företag och andra organisationer ska ges möjlighet att bidra med mikrolån. Programmet ska genomföras tillsammans med aktörer som redan idag jobbar med råd och stöd till kvinnor som vill starta eget. Många aktörer finns inom detta område men ingen erbjuder idag en helhetslösning. Staden ska inte konkurrera med fungerande verksamheter utan snarare agera som en samlande motor och kraft för att stärka de organisationer och företag som verkar inom området. Genom ett aktivt samarbete med näringsliv och civilsamhälle kan en kreativ samlingsplats för företagande skapas och därigenom också ges förutsättningar för ett mikrolånsystem. Stockholm stad ska tillhandahålla lokaler för såväl utbildning som för de ny-

startade företagens uppstartstid, för de företag som behöver det. Husby bör vara det första område där programmet införs som ett pilotprojekt.

Den bredd som arbetsmarknaden och näringslivet i Stockholm uppvisar är en stor tillgång för staden. I arbetet med att stödja hela Stockholms näringsliv ska därför inte minst det lokala näringslivet och dess betydelse uppmärksammas för att behålla och öka bredden. En så kallad inkubator kan hjälpa entreprenörer att ta nästa steg. Olika inkubatorer tenderar att fokusera på kreativa högkompetensyrken som till exempel life science eller informationsteknik. Staden ska även se potentialen i att gatulivs-entreprenörer, exempelvis food trucks, skulle kunna träffas och byta idéer för att utveckla olika affärskoncept. Genom att operativa aktörer samlas med den gemensamma drivkraften att utveckla Stockholms gatuliv kan innovation och samarbete frodas. Nämnden ska tillsammans med Stockholm Business Region, Trafiknämnden och Fastighetsnämnden sondera intresset och möjligheter till att påbörja inkubatorverksamhet för gatulivs-entreprenörer i staden.

Utnyttja stadens växtkraft genom social hållbarhet

Samtidigt som vi står inför en enorm bostadsbyggerutmaning har vi en byggbransch och en arbetsmarknad som lider av kapacitetsbrist. Bristen på ingenjörer och byggnadsarbetare är stor och kapacitetstaket framför allt bland byggingenjörer är redan nått. I den exceptionella situationen behöver vi tänka nytt och kreativt och kanske kan kapacitetsbristen vara en del av lösningen. Matchningen på arbetsmarknaden måste förbättras och samtidigt som vi renoverar och utvecklar miljonprogramsområden kan vi ge jobb- och utvecklingsmöjligheter till människorna som lever där. Dessa områden har stora utmaningar när det gäller graden av egenförsörjning och att möjliggöra för fler lokala arbetstillfällen samtidigt som vi rustar upp skulle ge enorma vinster, både socialt och samhällsekonomiskt. Genom fler arbetsplatser för närboende i exempelvis arbetspraktik eller anställning kan vi bygga en socialt hållbar stad. Genom fler byggprojekt som engagerar sig i lokalsamhället kan detta bidra i den långsiktiga ambitionen att bygga ett mer sammanhållet Stockholm. Nämnden ska via sina befintliga arbetsmarknadsinsatser se över möjligheten att öka samarbetet med byggbranschen som just nu bygger och förtätar Stockholm. Genom att inkludera näringslivet och i upphandlingar ställa krav och skapa incitament för kvalitativa insatser kan nämnden bidra med att människor kommer närmare arbetslivet och får in en fot på arbetsmarknaden. På detta sätt kan vi effektivisera arbetsmarknadsinsatserna och stärka områden och de enskilda människorna. Det är stora värden i upphandling av infrastruktur och bostäder som det offentliga gör och att samtidigt använda kraften i detta samhällsbygge för att stärka och bygga människor, är ett tillfälle för gott att missa.

Yrkesmentorsprogram för nyanlända

Stockholm står inför mycket stora utmaningar för att få fler nyanlända i arbete. Många av dem har tidigare yrkeserfarenhet och söker aktivt efter ett arbete där deras yrkeskunna och personliga kompetenser kan tas tillvara. För individen handlar det om inte bara om att delta i arbetslivet utan även om framtida arbetsglädje, personlig utveckling och livskvalitet. Om samhället kan medverka

till att tidigare erfarenheter kan tas tillvara innebär det högre skatteintäkter och andra samhällsekonomiska vinster än om individen bara får ett jobb, vilket som helst. De mentorskapsprogram som nämnden idag genomför inom samarbeten med Sveriges Ingenjörer, Jusek och Rotary är delvis mycket framgångsrika. Både gällande att öka sysselsättning och att förstå hur arbetsmarknaden ser ut och fungerar inom respektive professionsområde. En viktig distinktion är att mentorn i dessa program främst ser adepten som en professionskollega än enbart en nyanländ med annan kulturell bakgrund. Även verksamheten inom Duo Stockholm är värdefull där verksamheten har mer betoning på att öka den nyanländas sociala nätverk genom att skapa en kompisrelation.

Professions- och yrkesmentorer passar inte bara för högutbildade, som ingenjörer, ekonomer och samhällsvetare. Programmen kan breddas till att omfatta grupper som målare, snickare, svetsare, bagare, elektriker och hela långa raden av tydliga yrkesinriktningar kan med fördel också använda samma koncept. Fackförbund och branschorganisationer har många medlemmar som är beredda att dra sitt strå till stacken för att lösa ett av samhällets största problem. Nämnden ska i samverkan med fack och yrkes- och branschorganisationer arbeta för att fler mentorskapsprogram ska starta.

Fristående och effektiva jobbtorg

Med Jobbtorg Stockholm har Stockholms stad skapat en gemensam ingång till stadens olika resurser för att stödja människor i behov av ekonomiskt bistånd till egen försörjning. Det är positivt att verksamheten har ett tydligt jobbfokus och inga andra uppdrag än att hjälpa enskilda att komma i arbete eller att påbörja studier. Genom att jobba tillsammans med företag, organisationer och andra myndigheter har jobbtorgen goda förutsättningar att nå bra resultat. Jobbtorgen erbjuder framförallt stöd och coachning till arbetslösa med social problematik eller försörjningsstöd. Det är viktigt att denna kategori av arbetssökande inte bara har kommunala tjänster att tillgå, utan även ges andra möjligheter till coachning kring jobb, starta företag, arbetsträning, praktik och kortare yrkeskurser. Därför föreslår vi att delar av jobbtorgsverksamheten öppnas för fristående aktörer, det vill säga tas över av, eller avyttras till fristående aktörer såsom företag eller organisationer som har kunskap och metoder som staden själv saknar kring människors etablering på arbetsmarknaden och som kan erbjuda en bredd i insatserna.

Det finns en mängd arbetsförmedlande aktörer som förstår och kan se behoven på Stockholms arbetsmarknad. Det vore slöseri med våra gemensamma resurser om vi inte kan utnyttja den kompetens som finns hos exempelvis arbetsmarknadens parter, omställningsföretag och ideella aktörer för att förbättra stadens arbete med att lotsa och matcha arbetssökande till jobben. Stadens myndighetsutövning ska samtidigt förtydligas och inriktas mot kontroll och resultatorienterad styrning av de fristående jobbtorgen. De fristående jobbtorgens förmåga att få arbetssökande i arbete ska utvärderas kontinuerligt och redovisas i öppen rating inom staden. Detta för att synliggöra och underlätta för arbetssökande och arbetsgivare att välja och välja bort.

Nämnden ska fortsätta samarbetet mellan Jobbtorgen och privata och offentliga dagliga verksamheter i form av IWork. Verksamheten ska vara inriktad på att stötta personer, som har sysselsättning via daglig verksamhet, att få och behålla arbete på den ordinarie arbetsmarknaden. Nämnden ska kartlägga om behov finns att utvidga IWork.

Ökad tillgänglighet till arbetsmarknaden

Nämnden ska vara pådrivande i arbetet för att öka antalet anställningar av funktionsvarierade i stadens verksamheter. De insatser som bedrivs inom bland annat Stockholmsjobb och riktas till människor med särskilda behov ska utvärderas i syfte att kartlägga behoven av att utveckla och bredda verksamheten så att den svarar upp mot de behov som finns. I detta arbete ingår att samverka med företag och andra organisationer för att skapa fler praktikplatser, feriearbeten och möjlighet till arbete på den ordinarie arbetsmarknaden för denna målgrupp. Deltagarna i daglig verksamhet ska ges möjlighet till kontakter med den ordinarie arbetsmarknaden. Satsningen på visstidsanställningar för personer med funktionsvariation ska fortsätta.

Främja studentmedarbetare

Stockholm är en stad med flera lärosäten. Dessa är en stor resurs för den lokala arbetsmarknaden och det behöver vara tydligt att Stockholm är en attraktiv stad för människor som utbildar sig. Staden ska därför införa en modell med studentmedarbetare, där studenter vid sidan av studierna får möjlighet att arbeta i staden med uppgifter som är relaterade till studierna. Genom en sådan modell, som finns i flera andra länder, får studenter möjlighet till relevant arbetslivserfarenhet, och staden får möjlighet att visa upp sig som arbetsgivare för framtidens medarbetare.

Kommunala snabbspår för en inkluderande arbetsmarknad

Stockholms stad ska som arbetsgivare medverka till att nyanlända personer i Stockholm snabbt ska komma ut på en arbetsplats som är relevant för individens utbildning, erfarenheter och intresse. Kommunala snabbspår ska underlätta för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden genom möjligheten att jobba inom stadens verksamheter. Snabbspåren består i en rad viktiga beståndsdelar för att de ska fungera. Tidig bedömning av den enskildes erfarenhet, kompetens och motivation. Validering och bedömning av utbildning och yrkeskompetens efter branschvisa krav samt yrkes- och utbildningsvägledning. Lämpade individer ska därefter erbjudas snabbspår inom lämpliga områden inom staden, inte minst inom omsorg och utbildning. Detta ska ske kopplat till en analys av befintliga bristyrken inom stadens verksamheter.

Enkla jobb och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden

Även för människor med låg eller ingen utbildning måste vägen in på arbetsmarknaden kortas. Vi ser idag att Stockholm riskerar att klyvas mellan de som har ett jobb och de som inte har ett jobb. Orsaken är att tröskeln in på arbetsmarknaden är hög för många människor som saknar utbildning eller yrkeserfarenhet. I många fall kan det även handla om avsaknad av ett nätverk i Sverige som kan leda till ett första jobb som kan vara den dörröppnare som krävs för att etableringen ska sätta fart. För att bredda utbudet av ett potentiella första jobb

krävs det flera olika typer av jobbkategorier än vad som idag är fallet på svensk arbetsmarknad. Så kallade enkla jobb innebär att arbetet inte kräver någon utbildning utöver grundskolenivå. Det betyder att yrkena inte har några krav på yrkesutbildning, eller att kraven på utbildning är låga. Detta är ett område där Sverige vid en internationell jämförelse ligger efter. Ska de stora grupper människor, där många saknar eftergymnasial utbildning, som på senare år kommit till Sverige kunna integreras i det svenska samhället måste de enkla jobben bli fler. Det är inte minst viktigt för Stockholm.

Att komma in på arbetsmarknaden via fler enkla jobb som därefter kan leda till andra typer av jobb är ett smart och nödvändigt sätt att skynda på etablering och motverka den orättvisa klyfta som finns mellan människor som har ett arbete och de som inte har. Både internationell och svensk forskning visar på att rörligheten är stor när en person fått in en fot på arbetsmarknaden. Redan första året efter anställning i de lägsta löneandelarna har majoriteten rört sig vidare till högre nivåer. På längre sikt har det stora flertalet tagit sig vidare i karriären. Enkla jobb kan därför underlätta inträdet på arbetsmarknaden och signalera produktivitet vilket i sin tur leder till framtida högre lönenivåer. Slutsatsen är att det måste vara möjligt för fler att påbörja sin karriär via enkla jobb och till en lön-som ökar i takt med erfarenheten.

Centerpartiet har tillsammans med alliansen presenterat en gemensam jobbform: inträdesjobb. Inträdesjobben innebär en förenklad anställningsform som gäller för nyanlända, under de fem första åren i Sverige, och unga upp till 23 år utan fullständig gymnasieutbildning. Reformen innebär sänkta kostnader för alla företagare som vill anställa, genom en kombination av två åtgärder. Dels genom slopad arbetsgivaravgift, dels genom möjligheten att anställa till 70 procent av rådande ingångslön i den aktuella branschen, upp till ett tak om 21 000 kronor i bruttolön per månad. Därmed ska 30 procent av arbetstiden gå till att lära sig på jobbet eller till utbildning. En person ska kunna ha denna typ av anställning i maximalt tre år. Vidare vill Centerpartiet att ansvaret för etableringsinsatser för nyanlända ska flyttas från staten till kommunerna, eftersom det är på lokal nivå matchningen bäst sker med det lokala näringslivet. Nämnden ska i samarbete med det lokala näringslivet öka kontakten mellan arbetsgivare och nyanlända och förenkla vägen in i jobb.

Det finns många fler sätt att stimulera till fler enkla jobb, till exempel via avgifts- och regelförändringar på nationell nivå. Något som inte staden själv har rådighet över. Vid sidan av nationella förändringar som krävs ska staden bedriva ett aktivt arbete med lokala verksamheter, till exempel Yrkesvux. Nämnden ska ställa tydliga krav på anordnare av yrkesvuxutbildningar om att ha nära kontakt med arbetsgivare och företag. Det är nödvändigt för att kunna läsa av inom vilka branscher det råder ett behov av arbetskraft och vilka bristyrken som finns lokalt. Genom tätare kontakter med arbetsgivarna kan nya utbildningar startas, med näringslivet som samarbetspartner, för att snabbt utbilda människor och ge dem en bättre möjlighet att på kort tid komma i arbete.

Nämnden ska vara pådrivande för att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden, både i stadens verksamhet och i samarbete med näringslivet. Arbetet ska foku-

sera på att hitta vägar in på arbetsmarknaden till varaktig försörjning. Kommunstyrelsen ska i samråd med nämnden, stadsdelsnämnderna och socialnämnden göra en genomlysning av de arbetsmarknadsinsatser som tillhandahålls för att utvärdera vilken effekt de har.

Samhällsorientering

För människor som kommer till Sverige finns ett stort värde i att tidigt förmedla hur det svenska samhället fungerar. Hur arbetsmarknaden ser ut, vart människor ska vända sig när de behöver hjälp och vilka regler som gäller. Utbildning i form av samhällsorientering syftar till att nyanlända snabbare ska komma in i det svenska samhället och få kopplingar till arbetslivet genom förståelse för det svenska samhället. Det handlar om att lära sig rättigheter, skyldigheter och möjligheter med att leva i Sverige och Stockholm. Staden ska aktivt arbeta för ett ökat deltagande för alla de målgrupper som har rätt till samhällsorientering. För att öka deltagandet i gruppen bör Stockholm utvärdera de metoder som används för att marknadsföra samhällsorienteringen samt framföra till Migrationsverket att information om samhällsorientering bör ingå i myndighetens kommunikation med målgruppen. Nämnden ska fortsätta att samordna Stockholms läns kommuner i samhällsorientering genom det gemensamma kansliet Centrum för samhällsorientering i Stockholms län.

Samarbete med det civila samhället

Nyanländas introduktion till det svenska samhället, och språket, förenklas betydligt när civilsamhället tillåts vara med och ta ett större ansvar. I grunden bygger välfärden på att vi som samhällsmedborgare bryr oss om varandra. Den omtanken får inte avgränsas till att enbart handla om att betala skatt eller diskutera skattefinansierad verksamhet. Därför ser Centerpartiet mycket positivt på modellen med så kallat Idéburet offentligt partnerskap (IOP) som är en partnerskapsrelation mellan det offentliga och den idéburna sektorn.

Frivilligorganisationer bedriver idag ett viktigt arbete till gagn för nyanländas introduktion till språket och det svenska samhället. Nämndens satsning på fadderverksamhet, som startade 2014, ska fortsätta mot bakgrund av de positiva resultat som uppnåtts av att en arena skapas för kontakter mellan nyanlända och etablerade stockholmare. Genom frivilliga sociala kontakter kan vi skapa förutsättningar för ökad förståelse och integration genom en ömsesidig process där vi lär av varandra. För att fadderverksamheten ska nå fler krävs utåtriktade informationsinsatser för att samla frivilliga.

När ensamkommande barn som flytt till Sverige fyller 18 år så övergår ansvaret från kommunen till Migrationsverket vilket ofta innebär att personen måste flytta till ett nytt boende i en annan kommun. Oron för att tvingas flytta innebär att många ensamkommande barn mår mycket dåligt. Att behöva flytta från sin hemort blir ett nytt uppbrott och bidrar inte till en god integration, snarare tvärtom. Det måste vara möjligt att bo kvar och att kunna behålla sin plats i skolan, sina vänner och sitt nya kontaktnät. Civilsamhället har sedan den stora flyktingvågen hösten 2015 tagit ett mycket stort ansvar. Det är bra och positivt och något staden bör uppmuntra och stötta. Därför är det viktigt att staden ser till att

civilsamhället får de medel som krävs för uppgiften som staden ger dem. Därför avsätter Centerpartiet ytterligare medel för detta i denna budget.

Vuxenutbildning

En flexibel och individanpassad vuxenutbildning är en viktig framtidsfråga för staden, inte minst för de många nyanlända för vilka etableringstiden måste kortas. Vuxenutbildningen kan användas både som ett verktyg för integration och en förbättrad matchning på arbetsmarknaden. Centerpartiet vill utveckla stadens vuxenutbildning genom mer valfrihet. Målet är ett utökat samarbete i Stockholms län och en gemensam vuxenutbildningsregion. Detta kan uppnås genom en vuxenutbildningspeng som följer med den studerande. Den gemensamma gymnasiregionen i Stockholms län kan stå som förebild. Valfriheten som råder inom dagens gymnasiregion är ett bra exempel på ett system som gagnar den enskilde när valet kan sträcka sig längre än kommungränsen samtidigt som kommunerna kan dra fördel av varandras arbete när planeringen av utbudet görs gemensamt. En viktig förutsättning för flexibilitet och individanpassning av vuxenutbildningen är att själv kunna välja utförare av utbildningen.

Komplicerade upphandlingar, överklaganden och fokus på lägsta pris bidrar till en kortsiktighet som varken främjar de studerande eller personalen. Ett utbyggt valfrihetssystem skulle motverka de negativa effekter som dagens upphandlingsproblem ger upphov till. Att samarbeta mer över kommungränserna gällande vuxenutbildning har en stor potential att utveckla systemet i en mer tillgänglig och kvalitativ riktning. I likhet med gymnasiregionen skulle ett regionalt avtal göra att alla vuxenstuderande i regionen kan söka och antas på lika villkor till samtliga vuxenutbildningar i regionen. Det är viktigt att det arbete som pågår i syfte att bygga upp en vuxenutbildningsregion i Stockholms län når resultat. Det är viktigt att detta arbete vilar på att Stockholm tillsammans med länets övriga kommuner har en ömsesidig förståelse för att människors valfrihet och möjligheter till jobb måste sättas framför omtanken om den egna kommunala byråkratin. Människan är alltid viktigare än systemen. Ett sådant synsätt, och de reformer som är den naturliga följderna av sådana viktiga principer lägger grunden för en bättre och mer flexibel vuxenutbildning där valfriheten ökar. Det lägger också grunden för en mer dynamisk och integrerad arbetsmarknad i regionen. Något som både elever, arbetstagare och näringslivet tjänar på.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

40. **Arbetsmarknadsnämnden** ska inventera stadens integrationsarbete för att fånga upp och utveckla framgångsrika koncept.
41. **Arbetsmarknadsnämnden** ska samverka med lärosäten för att korta vägen till jobb för akademiker med utländsk bakgrund.
42. **Arbetsmarknadsnämnden** ska utreda möjligheten att införa sommarjobb i företagsform för ungdomar.
43. **Arbetsmarknadsnämnden** ska påbörja ett starta-eget-program för kvinnor i ytterstadsområden.
44. **Arbetsmarknadsnämnden** ska sondera intresset och möjligheter till att påbörja inkubatorverksamhet för gatulivsentreprenörer i staden.

45. **Arbetsmarknadsnämnden** ska frigöra delar av jobbtorgsverksamheten för fristående aktörer för att förbättra stadens arbetsmarknadspolitiska åtaganden.
46. **Arbetsmarknadsnämnden** ska frigöra delar av jobbtorgsverksamheten för fristående aktörer för att förbättra stadens arbetsmarknadspolitiska åtaganden.
47. **Arbetsmarknadsnämnden** ska kartlägga om behov finns att utvidga IWork, ett samarbete mellan stadens jobbtorg och dagliga verksamheter.
48. **Arbetsmarknadsnämnden** ska införa en modell med studentmedarbetare i stadens verksamheter.
49. **Arbetsmarknadsnämnden** ska vara pådrivande för att staden som arbetsgivare agerar som föredöme för en inkluderande arbetsmarknad.
50. **Arbetsmarknadsnämnden** ska arbeta för att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden.
51. **Arbetsmarknadsnämnden** ska stärka företagarperspektivet i stadens arbetsmarknadspolitik.
52. **Arbetsmarknadsnämnden** utreda förutsättningarna för en vuxpengsregion i Stockholms län.
53. **Arbetsmarknadsnämnden** ska införa en SFI-peng.
54. **Arbetsmarknadsnämnden** ska utvärdera Stockholmsjobben.
55. **Arbetsmarknadsnämnden** ska arbeta för ett ökat deltagande för alla målgrupper som har rätt till samhällsorientering.
56. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Arbetsmarknadsnämnden** godkänns.

Avfallsnämnden

Nämnden bildades i samband med att kommunfullmäktige bolagiserade stadens avfallsverksamhet 2014. Nämnden har verksamhetsansvaret för avfallshanteringen enligt miljöbalken och andra författningar. I detta ligger att upprätta förslag till renhållningsordning och avfallsplan samt att upprätta förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall. Omfattningen av nämndens uppgifter är reglerad i lag och författning. Stockholms stadshus AB:s dotterbolag Stockholm Avfall AB svarar för utförandet av den faktiska avfallsverksamheten. Nämndens ledamöter utgör genom personalunion även styrelse för Stockholm Avfall AB. Budget för nämndens verksamhet upprättas därför inom Stockholm Avfall AB. Avfallsnämndens huvudinriktning är att förebygga avfall. Avfallsnämndens ansvarsområde är hushållsavfall, men i uppdraget ska även ingå att med sakkunskap arbeta aktivt gentemot byggherrarna i Stockholm för att öka medvetenheten och ambitionen att minska byggavfallet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

57. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Avfallsnämnden** godkänns.

Exploateringsnämnden

Nämnden ansvarar för markförvaltning och markexploatering inom stadens gräns och för den mark staden äger utanför stadens gräns som ska avyttras eller exploateras. Arbetet med att avyttra mark som staden äger utanför stadens gräns ska intensifieras och därmed ge ökade intäkter. Försäljningen kan ske direkt till berörda intressenter eller på den öppna marknaden utifrån marknadsmässiga förutsättningar. Vidare ansvarar nämnden för frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter. Nämnden ska genomföra gällande detaljplaner för gator, vägar, torg, parker och andra allmänna platser på stadens mark och på annan mark som nämnden förvaltar. Nämnden ska även samverka i arbetet med att utveckla planeringen för stadens framtida bostadsförsörjning tillsammans med berörda nämnder och kommunstyrelsen. Nämnden ansvarar vidare för myndighetsutövning för hamnfrågor.

160 000 nya bostäder

Nämnden har en vital roll när vi planerar den kraftigt växande staden på ett sätt som möjliggör expansion samtidigt som vi lägger grunden för en hållbar stad. I syfte att nå denna målsättning har det tillsatts en projektledare under kommunstyrelsen, en bostadsgeneral, vars syfte är att samordna det förvaltningsövergripande arbetet och identifiera och undanröja flaskhalsar och problem som riskerar att försena eller fördyra bostadsprojekt. Bostadsgeneralen ska också utgöra kontaktyta gentemot byggherrar i deras kommunikation med staden kring dylika problem. Tillsammans med bostadsgeneralen och stadsbyggnadsnämnden ska nämnden planera för en långsiktig bostadsförsörjning med 160 000 nya bostäder fram till 2030, varav 50 % av nyproduktionen ska vara hyresrätter. Fördelningen ska vara ungefärligt jämn i alla stadsdelar. Där det finns mycket hyresrätter ska det planeras för fler bostadsrätter och tvärtom. Ett tätt och lösningsfokuserat samarbete med bostadsgeneralen är en grundförutsättning för att kunna nå det höga bostads målet.

Genom att bland annat bygga högre i kollektivtrafiknära lägen så använder vi stadens mark mer effektivt och sparar parker och grönområden. Då blir det även möjligt att använda kollektivtrafik på ett långt mer effektivt sätt än idag. Det är viktigt att nämnden strävar efter och verkar för att Stockholm ska fortsätta att utvecklas som en hållbar stad med integrerade lösningar för vatten, avlopp, energi och transporter.

Hög och tät stad

Om staden ska kunna värna grönområden samtidigt som byggtakten ökar, är det viktigt att hitta nya sätt att förtäta på lämpliga platser. För att minska buller, förbättra luftkvaliteten och få fler bostäder i strategiska lägen ska ett systematiskt arbete med att överdäcka järnvägsspår och större trafikleder startas. Genom att bygga bort fysiska barriärer kan mer tillgänglighet skapas i staden samtidigt som den urbana miljön kan läkas. Nämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden konkretisera visionerna för överdäckning av spårområdet norr om Centralstationen och börja planera för anläggandet av Klarastaden, samt presentera konkreta planer för en överdäckning av Nynäsvägen söder om

Gullmarsplan. Överdäckningsprojekt innehåller ofta flera komplexa frågeställningar som berör risker och komplicerade kalkyler. För detta krävs både kunskap och långsiktigt planering. Därför ska nämnden utarbeta en övergripande överdäckningsstrategi för hela staden.

Stockholms unika läge vid Mälaren och Saltsjön ger oss stora möjligheter att bygga flytande boenden. Inställningen att stadens vattenspeglar endast har visuella värden tillhör det förflutna och vi ska framgent uppmuntra ett användande av vattenspeglarna, även för boende. Därför ska nämnden tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och intresserade externa aktörer, initiera ett stort projekt för en flytande stadsdel i Mälaren.

En förutsättning för att möjliggöra den täta och gröna staden, med ett minskat bilberoende, är att den växer inifrån och ut. Nämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden prioritera att förtäta staden inifrån dess centrala delar, och komplettera existerande ytterstadsområden med nya bostäder.

I samband med förtätning av existerande områden ska nämnden, tillsammans med trafiknämnden, verka för att skapa ett mer stadsmässigt gatunät med bättre kopplingar i stadens ytterområden. Ett väl sammankopplat gatunät underlättar gång- och cykelflöden inom bostadsområden samtidigt som det ger bättre förutsättningar för en utökad närservice i gatuplan.

Alla nya markanvisningar för kontorsbebyggelse ska ske i kollektivtrafiknära lägen för att reducera bilberoendet och underlätta för resande med kollektivtrafik och cykel. Nämnden ska även ta fram en strategi för hur utländska byggbolag kan aktiveras på Stockholms bostadsmarknad i syfte att öka konkurrensen och höja den stadsmässiga kvaliteten på projekten. Ett problem som utländska byggherrar själva ofta uppmärksammar är hur svenska regelverk inte översätts till andra språk. Därför krävs krafttag från staden för att översätta sina egna regelverk och om inga hinder föreligger i samverkan med både landsting och stat. Problemet har lett till följande situation: Sverige har många gästarbetare, få men få utländska byggherrar som vill bygga här.

Bostäder och folkliv på stadens kajer

Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden får nämnden i uppdrag att initiera processen av att knyta samman den östligaste delen av Folkungagatan och det kommande bostadsprojektet "Kvarteret Persikan" på östra Södermalm, med en helt ny stadsdel med 2500 bostäder och 100 000 kvm kontor vid Londonviadukten och yttre Masthamnen. Ett område som idag kännetecknas av asfaltsytor och parkeringsplatser, och som är outnyttjat under kryssningsfartygens lågsäsong. Det vattennära läget lämpar sig väl för attraktiva bostäder och publika verksamheter och en sammankoppling med Folkungagatan och kvarteret Persikan skulle vara ett lyft för hela Södermalm. I och med tunnelbanans förlängning till Nacka kommer östra Södermalm få en helt ny station i Sofia, vilket möjliggör goda kollektivtrafikförbindelser i den nya stadsdelen.

Centerpartiet anser att denna nya vattennära stadsdel bör präglas av arkitektur inspirerad av hamnstäder såsom Hamburg, Amsterdam och London, och att den nya stadsdelen med fördel kan existera i symbios med hamn- och färjetrafiken

på platsen. Nämnden får tillsammans med stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att under 2018 inleda en arkitekttävling för den aktuella platsen.

Nämnden ska även undersöka förutsättningarna för att exploatera Söder Mälarstrand där bostäder och lokaler helt eller delvis byggs på Riddarfjärden. Projektet ska även säkerställa att en publik strandpromenad med aktiviteter och stadsliv skapas. I samband med detta ska nämnden utreda hur strandskyddet påverkar bostadspotentialen i vattennära lägen och föreslå lämpliga förändringar av lagstiftning.

Slussen

Arbetet med Nya Slussen är efter många års debatter nu beslutat och ska genomföras. Inom nämndens investeringsbudget ska, inom projektet Slussens beslutade budget, inrymmas en provisorisk kapacitetsstark lösning för cyklister, gångtrafikanter och kollektivtrafik och bilister mellan Stadsgården och Skeppsbron. Nämnden ska även, tillsammans med kulturnämnden och trafiknämnden, tillgodose att tomma ytor vid Slussen tillgängliggörs för tillfälliga kulturella evenemang och konstnärliga inslag under ombyggnationen utifrån kommunstyrelsens riktlinjer för idéburens stadsutveckling. Slussen kan därigenom vara en intressant, föränderlig och unik resurs för stockholmarna under projektets genomförande.

Det är även hög tid att hitta en permanent lösning för en lokal fiskmarknad i Stockholm. Sedan Stockholms fiskauktion öppnade i Slakthusområdet har lokalt fångad fisk i Stockholmsregionen blivit enklare att inhandla för grossister, fiskhandlare och restauranger i Stockholm. Dock finns det ingen permanent lösning för en fiskmarknad som riktar sig direkt till konsumenter. När nu Slussen byggs om till en attraktiv mötesplats ser vi goda möjligheter att etablera en permanent plats för en fiskmarknad i den nya handelsytan. Slussen kommer att rivas och byggas om i etapper under närmare tio års tid.

Samfinansiering och kollektivtrafik

För att säkerställa att nödvändiga infrastrukturinvesteringar håller jämna steg med den höga befolkningstillväxten, samtidigt som staden värnar sina begränsade finansiella resurser, ska nämnden, tillsammans med stadsledningskontoret och trafiknämnden, ta fram en samfinansieringsstrategi. En samfinansieringsstrategi ska utforma riktlinjer för hur staden, genom systematiska förhandlingar med privata fastighetsägare, kan internalisera en del av den markvärdesökning som sker inom det privata fastighetsbeståndet till följd av offentliga infrastrukturinvesteringar. Då Stockholms läns landsting ansvarar för Stockholms och regionens, kollektivtrafikutbyggnad ska ett nära samarbete och en tät dialog föras även med dem.

Kollektivtrafik ska finnas på plats vid dag ett när stockholmarna flyttar in i nybyggnationsområden, något som tyvärr inte har uppfyllts på många platser. Nämnden ska därför utforma en modell för exploateringsavtal i samarbete med landstingets trafikförvaltning och berörda exploitörer. I dessa avtal ska kostnaden för kollektivtrafik i nybyggnationsområden delas av aktörerna fram till dess

att kollektivtrafikunderlaget är tillräckligt för att trafikförvaltningen kan axla hela ansvaret.

Boulevardisering

Nämnden ska, tillsammans med trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden omvandla ett antal stora motorleder i ytterstaden till stadsboulevard, kringgärdade av tät kvartersbebyggelse. Det ligger stora markresurser invid dessa motorleder och boulevardisering kan ge upphov till tusentals attraktiva bostäder samtidigt som det markant ökar de urbana kvaliteterna i stora delar av ytterstaden. Exempel på lämpliga vägar vars potential ska utredas är Skärholmsvägen, Örbyleden, Magelungsvägen, Huddingevägen, Bergslagsvägen och Södertäljevägen. Dessa områden ska sedan kollektivtrafikförsörjas med snabbussar, så kallad BRT (bus rapid transit). Vad gäller Örbyleden åligger det nämnden att se över avtalet med Svenska Kraftnät och dess planerade dragning av en ny elförbindelse mellan Örby och Snösätra, längs Örbyleden. Den markkabel som föreslagits av Svenska Kraftnät hotar framtida bostadsbyggande och en önskad boulevardisering av Örbyleden, och Centerpartiets bestämda uppfattning är att elförbindelsen ska läggas i tunnel snarare än markläge och på så sätt möjliggöra för en framtida exploatering.

Planera för ökat cyklande

För att skapa en mer heltäckande redovisning över stadens investeringar i cykelvägar ska nämnden följa upp och redovisa anläggandet av cykelvägar i exploateringsområden. Vid nybyggnation ska det tidigt planeras för ett ökat cyklande och behovet av cykelparkeringar ska beaktas. Nämnden ska i samverkan med Stockholms Stads Parkerings AB, det regionala cykelkansliet och trafiknämnden i Stockholms läns landsting samt berörda grannkommuner verka för fler infarts- och utfartsparkeringar. Nämnden ska tillsammans med trafiknämnden aktivt kommunicera hur cykelnätet i staden förbättras till boende i närområdet så att detta uppmärksammas av stockholmarna.

Miljöstaden Stockholm

Miljöprofilsområden som Hammarby sjöstad och Norra Djurgårdsstaden är viktiga skyltfönster där ny miljöteknik kan visa vägen för hållbara lösningar och stadsmiljöer i världsklass. För att behålla och utveckla Stockholms kompetens har nämnden, i samarbete med övriga berörda nämnder, fått i uppdrag att ta fram ett antal småskaliga miljöspetsområden bestående av ett antal hus eller kvarter där det är möjligt att prova ny miljöteknik och stadsbyggnadsplanering. Detta för att, i samarbete med forskare och näringsliv, erbjuda försöksområden som kan driva på utvecklingen och se till att Stockholm behåller sitt försprång som världsledande miljöhuvudstad.

Stockholm har redan intagit en tätposition i omställningen till den hållbara staden genom miljöprofilsprojekten Hammarby Sjöstad, Norra Djurgårdsstaden och Hållbara Järva. Nämnden ska även utveckla det sammanhängande området Slakthusområdet och Söderstaden till ett nytt bilreducerat miljöprofilsområde. Nämnden ska vidare verka för att byggherrar planerar in solceller i exploateringsprojekt på ett tidigt stadium.

Centerpartiet vill även att Exploateringsnämnden och stadsdelsnämnden Södermalm, tillsammans med externa aktörer, inleder arbetet med att inrätta "Stockholm Low Line". Längs det nedlagda tågspåret på Södermalm ovanför Årstaviken och invid Eriksdalsbadet vill Centerpartiet skapa en ny parkattraktion i klass med och inspirerad av The High Line i New York. När Centerpartiets kreativa förslag har hanterats av staden har flera nämnder uttalat sig positivt, vilket borde beaktas i det fortsatta programarbetet för Södra Skanstull. Med en helt ny publik parkmiljö längs spåret kommer en plats som i dagsläget är underutnyttjad bli en urban attraktions- och rekreationsplats för stockholmarna, med parkliv, odlingslotter och café- och restaurangverksamheter.

För att värna antalet grönområden i staden, men också för att skapa nya, vill Centerpartiet att varje byggherre som planerar att exploatera mark med syfte att bygga bostäder också ska bli tvungen att bidra till den utvecklingen. Detta kan vara genom att de anlägger en egen pocketpark i anslutning till de nybyggda bostäderna. Men det kan också vara i form av att de betalar pengar till en öronmärkt intäktspost i var samtliga intäkter går till anläggningen av nya parker och grönområden. Ett bra exempel på välanvänd och vacker pocketpark är Monica Zetterlunds park i Vasastan.

Naturresevat i Årstaskogen och Årsta holmar

Områden som har betydande naturvärden ska skyddas från exploatering som riskerar att göra oåterkalleliga ingrepp i unika och värdefulla miljöer. Kommunalt instiftade naturresevat är ett sätt att skydda värdefull natur. Centerpartiet ser positivt på att staden instiftar naturresevat men anser samtidigt att kommunen själv ska kunna ompröva sådana beslut. Det är inte rimligt att kommuner kan instifta naturresevat de sedan inte kan påverka.

Centerpartiet har under en lång tid drivit frågan att göra naturresevat av Årstaskogen och Årsta holmar. Redan 2012 deltog Centerpartiet till kommunfullmäktiges beslut om att ge stadens exploateringsnämnd i uppdrag att ta fram ett förslag till naturresevat. Årstaskogen och Årsta holmar utgör med sitt geografiska läge alldeles vid gränsen mellan Saltsjön och Mälaren en viktig del i Stockholms grönstruktur. Beslutsunderlaget som stod klart i april 2014 utgörs av noggranna avvägningar mellan exploatering och naturvärden. Tyvärr valde den tillträdande rödgrönrosa majoriteten under hösten 2014 att slänga det förslaget i papperskorgen. Detta har inneburit att reservatsbildningen har dragit ut på tiden.

I det nya förslag som redovisats under 2018 föreslås bebyggelse av 800-1000 bostäder i de områden som vi under förra mandatperioden föreslog skulle bli naturresevat. Varför just dessa områden bytts ut mot andra områden för att bevara naturresevatet storlek framgår inte. Det framgår heller inte vilken typ av bebyggelse som majoriteten föreslår i området.

Centerpartiet menar att detta är fel markprioritering. De 800 – 1000 bostäder som föreslås ska inte behöva ta den plats som finns i förslaget. Hade staden byggt mer och smartare i andra områden i anslutning till Årstaskogen, som

Slakthusområdet och Årstafältet, hade det varit möjligt att bygga samma antal bostäder utan att ta Årstaskogen i anspråk. Centerpartiet ser med oro på att populära och välbesökta grönytor nu läggs utanför reservatsgränsen. Det är av stor vikt att det finns plats för rekreation och lek i ett område där vi vet att skolor och förskolor har mycket begränsade gårdar. Vi kan inte acceptera att bebygga grönområden om det inte sker på ett sätt som nyttjar ytan på mest effektiva sätt. Centerpartiet vill se ett alternativt förslag där bebyggelse sker fram till den gamla reservatskanten.

Markprissättning och energikrav

Nämnden ska ta fram en modell för avdrag för nyttigheter från prismodellen om ljus bruttoarea (ljus-BTA). Exempel på nyttigheter är cykelrum av hög kvalitet, attraktiva avfallsutrymmen, gröna tak och umgängesytor på taken. Byggherrar ska även kunna erhålla en bonus för höga exploateringsstal i kollektivtrafiknära och centralt belägna områden. Nämnden ska implementera stadens grönytefaktor i samtliga exploateringsprojekt, i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden, i syfte att stärka stadens grönstruktur. Nämnden ska även utreda hur stadens markprissättning kan bidra till en ökad hållbarhet och en tätare och livligare stadsmiljö.

I nyproducerade byggnader, på av staden markanvisad fastighet, ska energianvändningen vara högst 55 kWh/m² men minskad miljöpåverkan kräver också att åtgärder vidtas i det befintliga fastighetsbeståndet. Detta kan med fördel utvecklas i samråd med Energicentrum.

Effektiv infrastruktur och kraftnät

Att infrastrukturen i Stockholm inte förhindrar byggandet av nya bostäder är centralt i en smart stadsplanering. Om inga praktiska hinder föreligger borde nybyggd infrastruktur, så som kraftledningar, byggas på ett sätt som inte förhindrar att nya bostäder kan byggas på platser. Ett problem på flertalet platser i Stockholm har varit att just kraftledningar, som tidigare hängt ovanför jord och nu ska rivas, grävs ner på ett sådant sätt så att det blir omöjligt att bygga bostäder eller andra hus ovanpå, eftersom man måste kunna komma åt kraftledningen genom att gräva i jorden. En lösning på problemet är en att bygga in kraftledningen i en underjordisk kulvert, så att den ändå går att komma åt. Lösningen är förvisso mer kostsam, men det är en i längden god investering då den i slutändan möjliggör byggandet av många fler bostäder i Stockholm.

Från markansvisning till byggnation

Hela Stockholm ska vara attraktivt. En mångfald av boende och boendeformer ska etableras i staden. Nämndens markanvisningar ska vägledas av målsättningen om en god funktionsblandning, gärna med kommersiella lokaler i botenplan och en mångfald av upplåtelseformer i hela staden, hyresrätter, bostadsrätter, ägarlägenheter, studentbostäder och småhus. Samtidigt som vi gör det lättare att bygga behöver vi ställa hårdare krav på att de aktörer som fått en markanvisning också sätter igång och bygger. Med den akuta bostadsbrist som råder i Stockholm idag är det ohållbart att tilldelade markanvisningar inte ut-

nyttjas. Därför ska nämnden tydligt deklarerera att staden drar tillbaka markanvisningar som inte utnyttjas inom två år.

För att minska den byråkratiska stelbentheten och den ofta alldeles för tröga byggprocessen vill Centerpartiet låta bygg- och fastighetsbolag inkomma med förslag till detaljplaner som sedan provas av staden.

Lövholmen

I syfte att främja en attraktiv och varierad stadsbild ska nämnden, tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, markanvisa och planlägga ett större, sammanhängande område för att skapa en unik stadsdel med nydanande arkitektur i världsklass. Detta ska ske på Lövholmen där planerna för ett nytt bostadsområde redan är igång. Lövholmen ska bli ett föredöme och ligga i framkant när det gäller hållbar utveckling, så väl miljömässigt som socialt och ekonomiskt och genom konkurrens mellan byggherrar och arkitekter visa på nyskapande arkitektur som kombinerar modernt med gammalt.

Tänk nytt vid nybyggnation

Nämnden ska, tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden, planlägga ett större område vid Söderstaden, där gatunätet och den grundläggande infrastrukturen dras upp och ett antal riktlinjer tas fram såsom miljöprestanda, täthet och bottenlokaler, men där privata gärna småskaliga, byggföretag fyller ut planen allt eftersom.

Nämnden ska skapa goda förutsättningar för utveckling av högre utbildning och forskning samt för att öka antalet arbetsplatser i nya utvecklingsområden i ytterstaden. För att säkerställa en långsiktigt hållbar tillgång på bostäder för studenter ska nämnden ta fram en särskild studentbostadsplan. Nämnden ska även i nära samarbete med berörda nämnder och bolag utreda lämpliga platser för tillfälliga studentbostäder.

Nämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden tillse att staden i avtal och detaljplaner för nya bostadsområden sätter av ytor för så kallade bokaler, där det är tillåtet att både bo och vara verksam företagare. Det kan till exempel handla om en mindre butik i anslutning till en lägenhet. I planerandet av nya områden i staden är det en självklarhet att nämnden ska upplåta mark i erforderlig grad för förskolor och skolor.

Nämnden ska återkomma till kommunstyrelsen med konkreta förslag på var tillfälliga asylbostäder kan sättas upp och nyttjas. Därtill också arbeta aktivt för att skapa förutsättningar för grundläggande närservice, tillräckliga kommunikationer och säkra social trygghet.

Nämnden ska, tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden, fortsätta implementeringen av så kallade gröna parkeringstal. Gröna parkeringstal innebär att staden ger en byggherre reducerad parkeringsnorm om byggherren väljer att tillhandahålla positiva mobilitetstjänster. Exempel på positiva mobilitetstjänster är cykelparkeringar av väldigt hög kvalitet,

bilpoolsparkering och medlemskap i en bilpool, elbilsparkering, lastcykelparke-
ring och intelligenta lastrum för hemleveranser.

Nämnden ska, tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden, premiera bilpoolsinfrastruktur vid nya exploateringar. En ökad bilpoolsanvändning bland stadens medborgare garanterar en förbättrad framkomlighet och en minskad miljöpåverkan. Bilpoolsinfrastruktur, som ett komplement till kollektivtrafik, cykling och gång, ska därför vara lättillgänglig i hela staden.

Bällsta Radartorn stoppar Stockholms utveckling

En stor bromskloss i vägen för att bygga högt är, Bällsta radartorn. Radartornet ligger i stadsdelen Bällsta i Bromma. Radartornet är både funktionellt i militära och civila syften. Det är beläget på stadens mark som i sin tur arrenderas av Luftfartsverket(LFV) som också äger tornet. En skyddszon som LFV upprättat i enlighet med EU-lagstiftning täcker stora delar av Stockholms stad men också i kranskommuner så som Sundbyberg, Solna och Järfälla. Inom skyddszonen så får hus som byggs inte vara alltför höga, annars riskerar de att störa ut radarstationens kartläggning av flygtrafiken vilket sedermera kan leda till allvarliga kollisioner. Därför remitteras alla nya hus som ska byggas som ska bli över 20 meter höga till LFV redan innan de byggs. Det är för stadens förvaltningar obligatoriskt att remittera dessa byggnader.

Radartornet är en stor bidragande orsak till att många tidigare förslag på skyskrapor i Stockholm stoppats eller sänkts. Några exempel är Tellus Tower, Norra Tornen men också de planerade skyskraporna i Marievik. Det sätter dessutom stopp för utveckling i både Solna och Sundbyberg.

Ska Stockholm utvecklas och växa betyder det att staden måste ha möjlighet att kunna bygga högre hus. Ska vi lösa bostadsutmaningen är det en förutsättning att vi kan bygga både högt och tätt. Ska vi göra det krävs det att Bällsta Radartorn på något sätt förändras, det vill säga byggs om eller flyttas. Det är långt ifrån rimligt att ett radartorn som hindrar så mycket stadsutveckling har placerats så nära Sveriges största stad, en av Sveriges snabbast växande städer och en av Europas snabbast växande storstadsregioner.

Regeringen aviserade under hösten 2017 att 50 miljoner kronor avsätts för att uppföra två nya torn i syfte att avlasta Bällsta radartron, och på så sätt möjliggöra för fler höga hus i Stockholmsregionen. Centerpartiet välkomnar regeringens engagemang och satsning i frågan. Exploateringsnämnden ska i samverkan med andra berörda nämnder och i dialog med regeringen vara pådrivande för att så sker under 2018.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

58. **Exploateringsnämnden** ska intensifiera avyttring av mark som staden äger utanför stadens gräns
59. **Exploateringsnämnden** ska verka för att nå bostadsmålet om 160 000 bostäder till 2030

60. **Exploateringsnämnden** ska konkretisera visionen och verka för en överdäckning av spårområdet i Västra City och planer för anläggandet av Klarastaden
61. **Exploateringsnämnden** ska ta fram konkreta planer för en överdäckning av Nynäsvägen söder om Gullmarsplan samt göra en översyn av vilka platser i staden som lämpar sig för överdäckningar
62. **Exploateringsnämnden** ska under 2018 initiera projektet att tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och externa intressenter bygga en flytande stadsdel i Mälaren
63. **Exploateringsnämnden** ska verka för att alla nya markanvisningar för kontorsbebyggelse ska ske i kollektivtrafiknära lägen
64. **Exploateringsnämnden** ska inleda en arkitekttävling för en ny stadsdel med bostäder och kontor i Masthamnen
65. **Exploateringsnämnden** ska undersöka förutsättningarna för ett nytt bostadsområde längs Söder Mälarstrand som byggs helt eller delvis i Riddarfjärden
66. **Exploateringsnämnden** ska utreda hur strandskyddet påverkar bostadspotentialen i vattennära lägen
67. **Exploateringsnämnden** ska utreda förutsättningarna för att reservera en permanent plats för en kommersiell aktör att bedriva fiskmarknad vid Nya Slussen.
68. **Exploateringsnämnden** ska, tillsammans med stadsledningskontoret och trafiknämnden, ta fram en samfinansieringsstrategi
69. **Exploateringsnämnden** ska tillsammans med trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden omvandla ett antal stora motorleder i ytterstaden till stadsboulevarder
70. **Exploateringsnämnden** ska utveckla Slakthusområdet och Söderstaden till ett nytt bilreducerat miljöprofilsområde
71. **Exploateringsnämnden** ska inrätta "Stockholm Low Line" längs det nedlagda tågspåret på Södermalm ovanför Årstaviken
72. **Exploateringsnämnden** ska ta fram ett nytt förslag för naturreservat för Årstaskogen i enlighet med förslaget från 2014
73. **Exploateringsnämnden** ska verka för kulvertlösningar gällande framtida kraftledningar för att möjliggöra bostadsbyggande
74. **Exploateringsnämnden** ska dra tillbaka markanvisningar som inte utnyttjas inom två år
75. **Exploateringsnämnden** ska markanvisa och planlägga ett större, sammanhängande område för att skapa en unik stadsdel med nydanande arkitektur i världsklass på Lövholmen
76. **Exploateringsnämnden** ska införa så kallade "bokaler" i nya exploateringsavtal
77. **Exploateringsnämnden** ska, tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden, premiera bilpoolsinfrastruktur vid nya exploateringar
78. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Exploateringsnämnden** godkänns

Fastighetsnämnden

Staden ska äga och utveckla byggnader som långsiktigt behövs för stadens olika verksamheter och andra byggnader bör säljas. Nämnden ansvarar för lokaler som inte naturligt passar in i stadens fastighetsförvaltande bolag samt naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns. Nämnden ska aktivt delta i stadsutvecklingen inom sitt ansvars- och sakområde. Uppdraget omfattar förvaltningsbyggnader, kommersiella fastigheter, kulturfastigheter, mobila paviljonger, vissa naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns, slakthusområdet, torg och saluhallar samt idrottsanläggningar. Staden ska ha en aktiv fastighetsförvaltning som innebär både försäljning och förvärv av fastigheter. Stadens fastigheter ska vara energieffektiva och leverera en sund inomhusmiljö samt vara fria från miljö- och hälsofarliga ämnen. Nämnden har ett viktigt uppdrag att kontinuerligt minska energianvändningen i stadens egna byggnader och anläggningar i enlighet med stadens miljöprogram. Nämnden ska inventera det egna beståndet och återkomma till Kommunstyrelsen med förslag på var asylbostäder kan inrymmas-samt hur fastighetsbeståndet kan utnyttjas mer effektivt.

Matstaden Stockholm

Hötorgets saluhall samt Östermalms saluhall är matdestinationer värda att bevara och utveckla. Nämnden ska säkerställa att saluhallarna fortsätter att vara viktiga mötesplatser för mat och dryck, med ett fortsatt stort utbud av aktörer och lunchalternativ. Det är viktigt att platserna tillgängliggörs för nya aktörer och att man arbetar aktivt för att öka förutsättningarna för lokala mat- och dryckesproducenter. Vidare ska nämnden utöka möjligheterna för saluhallarna att användas under kvällstid.

Nämnden förvaltar fastigheter kring Brunkebergstorg och spelar därför en viktig roll i det pågående arbetet med att utveckla torget till en levande plats i city. Torget som under lång tid varit en av Stockholms mest utnyttjade ytor ska bli till en blomstrande del av det nya stadsutvecklingsområdet City. Torget ska tillgängliggöras för stockholmarna genom att möjliggöra för uteserveringar, kulturaktiviteter och food trucks.

Medborgarplatsen

Medborgarplatsen är en viktig del av staden och Södermalm. Just nu är platsen otrygg under stora delar av dygnet och den lever inte upp till sin potential. I samband med renoveringen av Medborgarhuset ska nämnden tillsammans med Söderhallarnas nya ägare starta ett projekt för att göra Medborgarplatsen, och dess stråk från Björns trädgård till Fatbursparken och Södra station, mer attraktivt och tryggt. Ett sådant projekt kan innefatta en översyn av torghandel och annan kommersiell verksamhet, belysning, grönska, gång- och cykelstråk samt möjligheterna till om- och tillbyggnad av befintliga byggnader. Boende och företag i området ska inkluderas i processen och alternativa finansieringslösningar ska främjas.

Den för Stockholm viktiga livescenen Debaser Medis har tvingats bort från Medborgarhuset. Staden har utan framgång försökt hitta nya lokaler till rockklubben. Nämnden ska intensifiera arbetet med att hitta en ny lokal åt Debaser.

Takpaket för Stockholm

Takytan på stadens fastigheter är en underutnyttjad resurs. Potentialen i form av fler solceller, sociala ytor eller odlingar på taken är mycket stor. Vi ser redan idag att när städerna växer och vikten av hållbar resurshantering ökar höjer många blicken mot takåsarna, inte minst forskare och stadsplanerare. Exempelvis har Energimyndigheten räknat på hur stor potential våra hustak har för solenergi. Resultatet var att Sverige kan komma upp i tio terawat-timmar per år till 2050, vilket skulle motsvara ungefär tio procent av den beräknade svenska elanvändningen 2050. Vidare har Storsthlm, kommunförbundet i Stockholms län, beräknat lutning och väderstreck på nästan en halv miljon hustak och jämfört det med tio års väderdata från SMHI. Resultat visade att många hustak var lämpliga för solceller. Denna utveckling ska Stockholm bejaka.

Gröna tak kan även bli en viktig del av klimatanpassningen då de bidrar med att sänka värmen under värmeböljor och samla upp vatten under häftiga skyfall vilket kan bli en viktig del i att hantera ett alltmer förändrat klimat. Vid två graders global uppvärmning väntas nederbörden öka med mellan 5 och 10 procent i hela landet. Förutom bättre klimatanpassning kan växtbeklädda tak också bidra till att höja städernas biologiska mångfald genom att skapa bra miljöer för viktiga insekter som bin och humlor. Vidare bidrar ett planterat tak till att rena luften samtidigt som det dämpar buller. Dessutom är de vackra inslag i stadsbilden.

Nämnden ska arbeta mot ökad användning av stadens tak, både genom resurser som solceller och åt mer social användning av taken i kombination med bättre miljö. Detta arbete ska ske i samarbete med miljö- och hälso-skyddsnämnden och dra nytta av stadens framtagna grönytefaktor. Mot bakgrund av detta avsätts investeringsmedel för investeringar i förnybar energiproduktion som nämnden administrerar. Arbetet med att uppföra sådana anläggningar för förnybar energiproduktion ska påbörjas under 2018.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

79. **Fastighetsnämnden** ska arbeta mot ökad användning av stadens tak, både genom solceller, växtlighet, byggnation och social användning av taken.
80. **Fastighetsnämnden** ska investera i förnybar energiproduktion på stadens fastigheter.
81. **Fastighetsnämnden** ska bedriva en aktiv fastighetsförvaltning som innebär både försäljning och förvärv av fastigheter
82. **Fastighetsnämnden** ska inventera det egna fastighetsbeståndet och återkomma till Kommunstyrelsen med förslag på var asylbostäder kan inrymmas.

83. **Fastighetsnämnden** ska i samarbete med boende, företag och fastighetsägare göra Medborgarplatsen mer attraktivt och tryggt.
84. **Fastighetsnämnden** ska intensifiera arbetet med att hitta en ny lokal åt Debaser.
85. **Fastighetsnämnden** ska utveckla stadens saluhallar för utökade öppettider och tillgängliggöra för nya aktörer.
86. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Fastighetsnämnden** godkänns.

Idrottsnämnden

Nämnden ansvarar för huvuddelen av stadens idrotts- och friluftsvksamhet. Detta omfattar ansvar för stadens bidragsgivning och stöd till kulturell verksamhet, idrottsföreningar och andra sammanslutningar.

Nämnden har hand om upplåtelse av skolidrottshallar och gymnastiksalar under den tid lokalerna inte används för skoländamål. Nämnden har därtill hand om ärenden som rör taxor och subventioner för upplåtelse av anläggningar för idrottsverksamhet. Därutöver ansvarar nämnden för fiskevård inom stadens vatten samt för båtplatser och friluftsvksamhet..

Stockholms rika föreningsliv utgör grunden för en stor del av stadens idrottsverksamhet. Där erbjuds medlemmar en gemenskap och meningsfull fritid, vilket är av särskilt stor betydelse för barn och ungdomar. Det är viktigt att staden och den ideella sektorn samverkar. Nämnden ska tillhandahålla goda förutsättningar för föreningsverksamheten. Barn och ungas idrottande är prioriterat.

Nämndens resurser ska fördelas så att förutsättningarna för att utöva idrott är jämlika mellan flickors och pojkars, kvinnors och mäns idrottsutövande. Idrottsföreningar som får stöd av staden ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbning, kränkande behandling och kriminell verksamhet. Nämnden ska arbeta aktivt för att utveckla utbudet av idrotts- och fritidsverksamhet för barn och ungdomar med funktionsvariation. Tillgången till anläggningar för idrottslivet ska förbättras och ska ständigt optimeras och antalet timmar som utnyttjas i stadens anläggningar ska öka. Samarbetet med utbildningsnämnden om samutnyttjande av gymnastiksalar ska formaliseras så att tillgängliga lokaler utnyttjas fullt. Det finns stora samhällsvinsterna med att satsa på idrottsverksamheter.

Open streets

Centerpartiets ambition är att fortsätta ifrågasätta hur gaturummet används. Vi vill skapa ett flexibelt synsätt på hur det offentliga rummet används och ge det levande stadslivet mer utrymme. Ett led i detta arbete genomfördes under förra mandatperioden under namnet ”Open streets”. Det var ett uppskattat evenemang där gatan stängdes av för trafik och stadsliv och kultur fick ta plats. Open streets kan utvecklas för att även innefatta idrottsverksamhet. Det är därför beklagligt när den rödgrönrosa majoriteten snabbt valde att avveckla idén.

Vi vill fortsätta utveckla konceptet och att Open streets blir permanent återkommande varje sommar. Gator ska omvandlas till mötesplatser och torg och utökas till fler stadsdelar och fler stora centralt belägna gator.

Låt idrottsrörelsen vara en nyckelspelare för integrationen

Att uppmuntra till en aktiv livsstil är en del av lösningen på några av våra samhällsutmaningar. Utöver det givna att hälsan förbättras kan idrotten även spela en viktig roll ur ett integrationsperspektiv.

Idrottsrörelsen spelar redan idag en stor roll för att skapa gemenskap och delaktighet bland barn, unga och vuxna. Oavsett bakgrund och förutsättningar kan man delta i en inkluderande verksamhet där ömsesidig respekt och förståelse mellan människor kan växa. Vi vill ge idrottsrörelsen ett förtydligt uppdrag att stärka arbetet med mångfald och inkludering i föreningarna. Till exempel kan idrott för nyanlända vara ett viktigt steg för att bli en del av samhället och hitta till goda gemenskaper.

Upprusta befintliga idrottsanläggningar och bygg nya

Nämnden ska under 2018 göra en översyn med syfte att förbättra kompetensen och konkurrensen och få bukt med de skenande kostnaderna. I uppdraget ingår även att se över hur antalet anbud i upphandlingar kan komma att öka.

Nämnden ska fokusera på att inventera behovet av reinvesteringar och rusta upp befintliga anläggningar framför tillskapandet av nya anläggningar. För att långsiktigt hålla kostnaderna nere ska nämnden fortsätta samarbetet kring vid byggnationer av enklare hallar. Nämnden ska ägna särskild uppmärksamhet åt hur samarbetet med näringslivet och idrottsföreningarna kan bidra till fler anläggningar. Nyttjandet av hallarna måste också effektiviseras, fler idrotter måste kunna samsas i anläggningar som passar för flera sporter. Nyttja dygnets sena och tidiga timmar för mer idrott.

I Stockholm får drygt 47 000 invånare samsas om varje fullstor idrottshall. Huvudstaden ligger därmed långt efter övriga svenska storstäder. Tillgången på idrottshallar är tre gånger sämre än i Malmö och fyra gånger sämre än i Göteborg. Samtidigt ökar antalet barn och unga mellan 7 och 20 år i Stockholm. I innerstan handlar det om 8000 fler fram till 2022. Därför måste fler hallar byggas i hela Stockholm samt renovering av befintliga måste till.

Barn och unga måste även ges möjligheten att utöva spontanidrott. Nämnden ska verka för nya motionsspår, skateparker, parkour-anläggningar i stads- och naturmiljö, basketplaner, fler utegym, skidlekplatser och citybad för att främja det spontana idrottandet vad gäller barn och unga. Nämnden får även i uppdrag att under 2018 utreda och återkomma med besked om vilka ytterligare platser i staden där utegym kan anläggas.

Nyttja stadens tak och bergrum

Centerpartiet anser att stadens tak och bergrum kan vara en viktig del av lösningen på hallbristen. Vissa idrotter och motionsaktiviteter, såsom tennis och badminton skulle fungera alldeles utmärkt att göra på taken, en lösning som finns i andra tätbebyggda städer runtom i världen. Idrottsnämnden får därför i uppdrag att under 2018 inventera takytor som väl kan lämpas för nya idrotts- och motionsytor. I Centerpartiets iver att nyttja staden effektivare bör också en inventering av underutnyttjade platser, så kallade wasted spaces, undersökas som möjliga idrottsytor. Sådana ytor skulle kunna vara under broar där exempelvis basketbollsplaner, parkour- och skateparker skulle kunna anläggas.

Fastighetskontoret har ansvaret för att förvalta de flesta av Stockholms stads bergrum. Totalt är det 49 bergrum som omfattar en total yta på 56 000 kvadratmeter. Den största delen av den ytan, drygt 40 000 kvadratmeter, är sju

publika garage bland annat Katarinagaraget på Södermalm och Konserthusgaraget vid Hötorget. Centerpartiet vill att nämnden tillsammans med fastighetsnämnden utreder möjligheterna för att använda resterande 15 000 kvadratmeter till nya idrottsytor och anläggningar.

Nyttja skolhallarna bättre

Nämnden ska i samverkan med SISAB bidra till att tillgängliggöra skolidrotts-hallar och andra idrottsytor efter skoltid. I samverkan ska även berörda parter ta fram en finansieringsmodell för hur de kostnader som detta genererar ska fördelas. Nämnden uppmanas även att verka för att få till stånd fler konstgräsplaner och mer tillgänglig idrottsyta. Bolaget ska också arbeta för att tillgängliggöra skolgårdar för allmänheten efter skoltid och under sommarloven.

Skolgårdarna kan då bli mötesplatser för barnfamiljer och stadens invånare får tillgång till fler lekplatser, grönytor eller offentliga mötesplatser.

Idrottsnämnden ska i samverkan med SISAB under 2018 verka för installerandet av kodlås på skolornas idrottshallar så att de kan nyttjas även efter skoltid, exempelvis av idrottsföreningar.

Friluftsliv och båtliv

Nämnden är stadens kontaktyta gentemot båtklubbar och fritidsfiske. Nämnden ska tillvarata och underlätta stockholmarnas intressen av ett rörligt friluftsliv och båtliv. I detta uppdrag ligger exempelvis att samarbeta med närliggande kommuner för att skapa lämpliga lösningar för det rörliga friluftslivet till lands och sjöss. Nämnden ska tillsammans med båtklubbarna minska problemet med miljögifter som kommer från bottenfärger och rengöring av båtar genom att uppföra spolplattor.

Runtom i staden finns många båtklubbar med relativt stora båtuppställningsplatser i attraktiva lägen som främst används vintertid. Sommartid vill Centerpartiet att nämnden i samverkan och dialog med båtklubbarna verkar för att dessa platser ska kunna användas för exempelvis pop-up barer, idrottsytor, caféer och annat.

Mer valfrihet genom idrottspeng för barn och unga

Människors valfrihet ska öka gällande vilket idrottsutbud som de vill ta del av. För att möjliggöra för fler unga stockholmare att ta del av idrotten vill vi införa en idrottspeng för samtliga stockholmare upp till 18 år. På så vis är det fritt för varje individ att ta del av idrotten utifrån egna intressen, önskemål och behov. Syftet med idrottspengen ska vara att erbjuda mer idrott till unga stockholmare. Idrottscheckarna ska kunna användas för entré till olika idrottsevenemang, badhus med mera, samt till exempel medlemsavgift i föreningar eller hyra av utrustning.

Energieffektiva anläggningar

Det är angeläget för både miljön och stadens långsiktiga ekonomi att energianvändningen minskar. Nämnden ska, tillsammans med fastighetsnämnden och

energicentrum, genomföra energieffektiviserande åtgärder i stadens idrottsanläggningar. I samband med upprustning och renovering av stadens anläggningar ska det samtidigt investeras i energieffektiviseringsåtgärder. Målet är att sänka energiförbrukningen, minska miljöpåverkan och förhindra kapitalförstöring. Nämnden ska arbeta för att långsiktigt sänka energianvändningen och i allt högre grad använda klimatneutrala energikällor.

Fler externa aktörer

Det är viktigt att involvera föreningarna och låta dem ta ett bredare ansvar inom ramen för Lagen om offentlig upphandling. Nämnden ska fortsätta arbetet med att överlåta driften av idrottsanläggningar till andra genom upphandling. Vid upphandling i konkurrens bör idrottsföreningar uppmuntras att lämna anbud.

Stockholm har en god kommersiell marknad för gym. Därför är det svårt att förstå varför kommunen ska bedriva gymverksamhet vid sina 11 simhallar. Trots vikande försäljning av årskort läggs mer pengar på kostsamma reklamkampanjer. Centerpartiet driver aktivt på för att kommunen inte ska bedriva verksamheter som konkurrerar med kommersiell verksamhet. Stadens gym bör upphandlas eller säljas då de inte kan räknas som en kommunal kärnverksamhet. Vad gäller utegym har Centerpartiet en positiv inställning då det inte konkurrerar med aktörer på den privata marknaden.

Fler bad i staden

Centerpartiet vill utveckla och bejaka Stockholms närhet till vatten. Att tillgängliggöra kontakten med vattnet för stadens invånare och besökare är en viktig uppgift för politiken.

Genom enkla medel såsom att montera badstegar på den befintliga strukturen kan staden enkelt skapa nya, säkra och tillgängliga platser för bad i staden. Stockholm har stor utvecklingspotential i sina vidsträckta strandlinjer. Gångvägar längs vattnet är populära inslag i stadsbilden och möjligheten att kunna bada mitt i storstaden är något som många stockholmare värdesätter högt. Genom att anlägga fler citybad, badbryggor och strandbad vill vi skapa nya naturliga samlingsplatser för solbadande stockholmare och turister. Vi vill även göra stadens kajer och vattenrum mer livfulla med exempelvis caféer, konst och marknader.

Nämnden ska under 2018 investera i och uppföra nya flytande citybad. Dessa ska vara lokaliserade i Hjorthagen, Riddarholmen och Hammarby Sjö. Citybadet ska innehålla bryggformationer, hopptorn, hygienfaciliteter, bastu och serveringsmöjligheter. Vi vill också att simbanor för motions- och träningssimning ska anläggas i anslutning till våra bad i staden. När Norr Mälarstrand byggs om ska ett citybad även anläggas där.

Liljeholmsbadet utgör en kulturell och historiskt viktig funktion. Det är ett av de sista offentliga baden som minner om tiden då offentliga anrättningar var sättet som befolkningen kunde sköta sin hygien. Badet har sin naturliga plats vid Hornstulls strand och utgör på det sättet en påminnelse om vad vi kan nyttja

Stockholms vatten till. Centerpartiet har ambitionen att utveckla användningen av våra vatten inte avveckla, därför vill vi rädda Liljeholmsbadet.

Utveckla möjligheterna till vintersport i Stockholm

Längdskidåkning växer som motions och tävlingsform i Sverige. Stockholm var det största skiddistriktet i Vasaloppet 2016 då var femte startande kom här ifrån och andra lopp lockar allt fler i alla åldrar. Stadens skidspår är kraftigt underdimensionerade och det saknas en arena för skidsport i staden vilket innebär att skidåkare lämnar staden i jakten på skidspår och möjligheter att träna. Idag saknas möjlighet att träna skidåkning under tider utan snö i Stockholm. Nämnden får därför i uppdrag att vidareutveckla och snösäkra stadens befintliga skidspår, anlägga nya och undersöka lämpliga platser för längdskidåkning även under sommartid. Detta arbete ska ske i samarbete med länets övriga kommuner.

Släpp in sponsorerna

I Stockholms stad finns det ungefär 450 idrottsanläggningar som nämnden ansvarar för. Det handlar om ishallar, simhallar, bollplaner och idrottsplatser. Idrottsanläggningarna utnyttjas av allt ifrån motionsidrottare till elitidrottare. Inte sällan är anläggningarna exponerade i tidningar, radio och TV då olika typer av elitidrott utövas där.

Att Stockholms idrottsanläggningar exponeras gentemot allmänheten är något staden borde ta till vara på ett bättre sätt. Många miljoner skatte kronor går att spara när vi i framtiden bygger och rustar upp våra idrottsanläggningar. Detta genom att vara tillåtande och aktivt arbeta med sponsring.

Ett område som staden aktivt borde arbeta med är så kallad anläggningssponsring. Telekomföretaget Ericssons avtal med Stockholm Globe Arena samt telekomföretagets Tele2:s avtal med Stockholmsarenan om namnsponsring är två goda exempel på hur staden kan agera med arenor och anläggningar i stadens ägo.

När nya stora projekt planeras så bör staden aktivt arbeta för att hitta lämpliga sponsorer. I arbetet med val av sponsorer bör föreningar med koppling till den aktuella anläggningen involveras, dessa besitter ofta en särskild kompetens som är värdefull för att hitta lämpliga sponsorer. Det finns många kommuner i Sverige som staden kan ta lärdom av, kommuner som arbetar systematiskt med sponsring och därigenom når framgång. På så sätt kan många skatte kronor sparas.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

87. **Idrottsnämnden** ska medverka till att utveckla konceptet Open streets till att även innefatta idrottsverksamhet och genomföra det under 2018
88. **Idrottsnämnden** ska verka för fler externa aktörer genom överlåtelse av drift av stadens idrottsanläggningar
89. **Idrottsnämnden** ska upphandla eller sälja stadens gymverksamheter

90. **Idrottsnämnden** ska inventera takytor och underutnyttjade platser som kan lämpas för nya idrotts- och motionsytor
91. **Idrottsnämnden** ska utreda möjligheterna för att använda stadens bergtrum till nya idrottsytor och anläggningar
92. **Idrottsnämnden ska** i samverkan med SISAB under 2018 verka för installerandet av kodlås på skolornas idrottshallar så att de kan nyttjas även efter skoltid
93. **Idrottsnämnden** ska utreda och återkomma med besked om vilka yttre platser i staden där utegym kan anläggas.
94. **Idrottsnämnden** ska utarbeta en sponsringsstrategi i syfte att få in fler sponsorer på stadens idrottsanläggningar
95. **Idrottsnämnden** ska tillsammans med stadens båtklubbar verka för att båtuppställningsplatserna ska kunna användas för exempelvis pop-up barer, idrottsytor, caféverksamhet under sommarhalvåret
96. **Idrottsnämnden** ska ta fram ett förslag på hur en framtida idrottspeng kan utformas
97. **Idrottsnämnden** ska uppföra tre nya flytande citybad
98. **Idrottsnämnden** ska genom enkla och kostnadseffektiva medel skapa nya, säkra och tillgängliga platser för bad i staden
99. **Idrottsnämnden** ska verka för ökade möjligheter till vintersport genom snösökring av skidspår och skidåkning sommartid
100. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Idrottsnämnden** godkänns.

Kulturnämnden

Nämnden ansvarar för huvuddelen av stadens kulturverksamhet vilket omfattar ansvar för stadens bidragsgivning och stöd till kulturell verksamhet. Nämnden ansvarar för bland annat stadsmuseet, stadsbiblioteken, konstnärlig utsmyckning av allmänna platser, kulturskolverksamhet och medborgarskapsceremonin. Nämnden utgör även stadens kompetens i arkeologiska och bygghistoriska frågor. Nämnden ska samverka med den ideella sektorn och tillhandahålla goda förutsättningar för föreningsverksamheten där barn och ungas kulturutövande är prioriterat. Nämndens resurser ska fördelas jämställt samt aktivt motverka all form av diskriminering, mobbning, kränkande behandling och kriminell verksamhet. Nämnden ska arbeta aktivt för att utveckla utbudet av kulturverksamhet för barn och ungdomar med funktionsvariation. Tillgången till anläggningar för kultur ska förbättras där antalet timmar som utnyttjas i stadens anläggningar ska öka.

Frigör kulturen från politiska pekpinnar

Kultur skapas av människor själva och ska i så stor utsträckning som möjligt stå fri från politisk påverkan. Samtidigt blir staden mer attraktiv och stadsmiljön mer levande med nyskapande och tankeväckande kultur. Kulturen har ett centralt och viktigt värde i människors liv, den utgör det salt som behövs för att människan ska kunna skapa sig mening i en föränderlig värld. Kultur kan bidra till att skapa förståelse mellan människor och över generationsgränser. Den är ett viktigt verktyg för att öka toleransen och möjliggöra varje människas individuella livsresa. Politiken ska finnas där för att stimulera och främja förutsättningarna för nyskapande kultur och konst, utan att rucka på principen om att politikens klåfingrighet ska hålla sig på armlängs avstånd. Nämnden ska verka för ett brett kulturutbud som präglas av mångfald och ett stort spektrum av röster och berättelser. Staden behöver både breddkultur och spetskultur.

Den urbana livskvaliteten skapas i skärningspunkten mellan människors möten, kreativa intryck, kultur och marknad. Motståndet mot marknad och kommersialism reser en barriär mellan kultur och kommers som inte gagnar en levande stad. Därför ska denna gräns i största möjliga mån suddas ut. Nämnden ska verka för ett öppet och inbjudande förhållningssätt till företag och kommersiella verksamheter som kan bidra till mer kultur i Stockholm. Fenomen som exempelvis crowd funding och mecenatsarbeten kan bidra positivt till ett ökat kulturutbud i staden.

Förenklade regelverk för föreningar att genomföra kulturevenemang i staden samt större tolerans för gatukonst och alternativ kultur är viktiga delar i den fria kulturen. Att kunna påverka sin närmiljö genom kreativa idéer är mycket positivt utifrån många aspekter. Inom kulturområdet kan det handla om att utnyttja tomma lokaler till gallerier och scener, eller att ogästvänliga ytor rustas för att kännas välkomnande och kunna utnyttjas som mötesplatser och scener. Nämnden ska arbeta för regelförenklningar i kontakten med kulturektorn samt tillåta

utnyttjandet av fler platser i staden för kulturella ändamål i samarbete med berörda nämnder.

Fler livescener i Stockholm

Det finns alldeles för få livescener i en musik- och kulturstad som Stockholm. Det finns gott om möjligheter om vi bara ser dem, men det saknas lösningar på hur vi använder oss av möjligheterna. Stora livescener finns, inte minst Tele2 Arena och Globen är exempel på det, men staden lider brist på mindre och intima scener som fungerar för livemusik och annan konstnärlig verksamhet. Dessutom behövs både utomhus- som inomhusscener.

Nämnden ska, tillsammans med externa arrangörer, inventera möjligheterna och hitta de lokaler som är möjliga att använda och som i dagsläget inte utnyttjas till fullo eller som traditionellt haft andra användningsområden än livescener. Nämnden ska också arbeta för att staden i högre utsträckning kan erbjuda sina egna lokaler till arrangörer.

Det krävs fantasi för att hitta möjligheterna. En sådan möjlighet vore att använda Borgargården i Stockholms stadshus till livescen. Det finns en unik potential genom Stadshusets centrala läge, pampiga inramning och närheten till vattnet. Därtill finns det inte många grannar i husets absoluta närhet som kan störas av ljudet. Få platser i staden lever upp till Borgargårdens inramning och arkitektur. Borgargården används redan idag för evenemang men kan utnyttjas betydligt mer, inte minst under den varmare årstiden. Stadshusets borgargård kallas just för borgargård, och inte borggård av anledningen att den i första hand tillhör folket, stockholmarna. Låt oss vårda det arvet utnyttja platsen än mer. Fler evenemang på borgargården i form av livemusik ska naturligtvis gälla under rimliga premisser gällande både volym och samarbete med andra viktiga evenemang som Stadshuset inhyser.

Mer valfrihet genom kulturpeng för barn och unga

Människors valfrihet ska öka gällande vilket kulturutbud som de vill ta del av. För att möjliggöra för fler unga stockholmare att ta del av kulturen vill vi införa en kulturpeng för samtliga stockholmare upp till 18 år. På så vis är det fritt för varje individ att ta del av kulturen utifrån egna intressen, önskemål och behov. Det finns en rättvisaspekt att alla som vill kan få del av det skattefinansierade kulturstödet. En kulturpeng gör det också transparent vad som är offentlig finansierad kultur. Syftet med kulturpengen är, utöver att ge mer kultur till unga stockholmare, att gynna mångfald och tillkomst av fler kulturentreprenörer som enklare kan hitta vägar till barn och unga som röstar med fötterna.

En ny bibliotekspolitik

Biblioteken ska vara viktiga mötespunkter och kulturcentrum i staden där miljöerna ska vara spännande och inspirerande. Nämnden ska påbörja en ny bibliotekspolitik i staden genom att möjliggöra överlåtande av driften till personalgrupper eller till privata företag. Syftet är att utveckla mer variation i biblioteksmiljön och göra den attraktiv för fler. Vidare ska bättre öppettider, fler kulturevenemang och ett öppnare gränssnitt till stadens offentliga och kommersi-

ella miljöer kunna bli mer omfattande. Möjligheten att kombinera en kostnadsfri och skattefinansierad biblioteksverksamhet med till exempel kaféverksamhet kan också innebära möjlighet att öppna fler ”mikrobibliotek”, exempelvis i anslutning till kollektivtrafiken, inte minst när nya stadsdelar växer fram i staden. Vidare kan samarbete med varumärken och företag innebära nya kreativa finansieringslösningar. Nämnden ska se potentialen i att utveckla stadens bibliotek i tätt samarbete med det omgivande samhället.

Trygghet och ordning på biblioteken ska värnas om biblioteken ska kunna vara attraktiva för besökarna. Nämnden ska vidta åtgärder mot hot, trakasserier och förstörelse för att freda besökare och anställda som inte ska behöva agera väktare.

Lika tillgång till kultur

Alla barn och unga som växer upp i Stockholm ska ha likvärdig tillgång till professionell kultur och till eget skapande. Skolan har en viktig roll för att se till att alla barn nås av kulturevenemang denna roll bör stärkas då vi på det sättet kan säkerställa att alla barn nås av kultur. Stadens projekt El Sistema syftar till att ge fler barn i socioekonomiskt svaga områden möjligheten att delta och vara en aktiv del i kulturlivet. Barn och unga ska därigenom få tillgång till nya förebilder och bli bekanta med ett professionellt kulturliv. Nämnden ska utöka El Sistema till fler skolor i ytterstadsområdena.

Kulturskolan är en viktig kulturinstitution som är det första steget för många att närma sig musik och kultur. Fler barn och unga bör få denna möjlighet. Med målet om fler som kan utöva musik och kultur ska nämnden utreda möjligheten att inrätta en kulturskolepeng som kan följa barnet i dess val av kulturskola. Detta skulle ge incitament för stadens verksamhet att förbättra sin undervisning och öppna upp för andra kulturutövare att skapa sig fler intäktskällor samt korta köerna till uppskattade ämnen i Kulturskolan.

Äldres tillgång till kultur ska förbättras för att främja trivsel och livskvalitet genom mer samarbete mellan nämnden, stadsdelsnämnderna och det civila samhället. Genom att exempelvis upplåta lokaler som står tomma under vissa tider på dygnet kan sång- och musikgrupper få tillgång till öppna replokaler där äldre kostnadsfritt kan ta del av kulturen. Nämnden ska påbörja en inventering av lokaler för detta ändamål samt inventera potentiella studieförbund och nätverk som kan vara intresserade av detta samarbete. Kännedom om det lokala kulturutbudet väger också tungt i sammanhanget. Lokala kulturarrangemang sker överallt i staden men för den enskilde som inte är insatt kan det vara svårt att veta vad som arrangeras.

Konst på stockholmarnas villkor

Centerpartiet tror på människors förmåga att själva avgöra vilken typ av konst de vill ta del av och till vad deras pengar ska gå. Idag tvingas byggbolagen avsätta 1 procent av sin budget för nybyggnation till konstnärlig utsmyckning. I många projekt innebär det stora summor och alltför ofta leder det till underliga bedömningar av vad som kan godtas som konst. Nämnden ska se över hur

denna modell kan förändras i syfte att motverka orimliga kostnadsdrivande konsekvenser och samtidigt granska hur pengarna istället kan avsättas till en medborgarfond där stockholmarna kan söka pengar till egna initiativ. På detta vis skulle invånarna i större utsträckning kunna påverka sitt närområde och förverkliga sina idéer. Initiativen behöver inte nödvändigtvis vara kopplade till konst utan syftet ska vara att förbättra närområdet och stadsmiljön på det sätt som de närboende föredrar.

Alternativ plats till alternativt Nobelpris

Right Livelihood Award, även kallat Alternativa Nobelpriset, delas varje år ut för att hedra och stödja de som erbjuder praktiska och exemplariska lösningar på de viktigaste utmaningarna världen står inför. Prisutdelningen har traditionellt genomförts i Sveriges Riksdag. Det har varit en symboliskt viktig lokal då många av pristagarna är kontroversiella i sina hemländer. Signalen att Sveriges Riksdag öppnat sina dörrar för dem kan påverka utvecklingen i hemländerna i rätt riktning. Därför är det en tråkig utveckling att Riksdagen numer säger nej till att låna ut lokalerna till den årliga prisutdelningen. Nämnden ska se över möjligheten till att Stockholms Stadshus ska användas som ny plats för prisutdelningen. Att Stockholms stad, Sveriges huvudstad, sänder signalen att alla de som kämpar för människors fri- och rättigheter ska välkomnas vore ett viktigt budskap för Stockholm att stå upp för.

Berätta om Stockholm som spelstad

Stockholm är en av några få städer i världen som utgör centrum för datorspelföretag och apputvecklare. Just nu skrivs historia mitt i vår stad genom verk samma företag som förändrat världen. Från Stockholm kommer bland annat spel som Minecraft, Candy Crush Saga, Battlefield och Quizkampen, samt tjänster som Skype och Spotify. Här finns vidare världsledande spelföretag som King, Dice och Avalanche Studios och många andra på väg att utvecklas och växa. Allt det här utspelas i det lilla landet Sverige, där de flesta av spelutvecklarföretagen har adress Stockholm.

Av dessa ofattbara succéer syns två porträtt på Arlanda och ett privat litet museum drivet av ett spelföretag i en källare i Vasastan. Detta vill vi ändra på genom att berätta mer om framgångarna. På samma sätt som klassisk svensk ingenjörskonst har en framlyft historia bör även denna nya spelhistoria, präglad av problemlösning, programmering kombinerat med färg, form, musik och berättande, sätta avtryck på hur staden presenteras.

Kulturnämnden ska påbörja ett arbete att göra Stockholm till ett landmärke och resmål för dator- och spelhistoria. Genom att uppmärksamma platserna där allt hände och fortfarande händer ska besökare kunna vandra runt i Stockholm och se platserna där människorna förändrade den digitala världen. I Kista ska ett digitalt upplevelsecentrum skapas där besökare kan få Stockholms digitala landmärken presenterade och upplevda. Från de första hemdatorerna på 1980-talet till dagens mest avancerade virtuella verklighet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

101. **Kulturnämnden** ska utarbeta en sponsringsstrategi i syfte att få in fler sponsorer på stadens kulturanläggningar.
102. **Kulturnämnden** ska utvidga Stadshusets borgargård kulturella användningsområden i form av livescen och konstnärliga verksamheter.
103. **Kulturnämnden** ska inventera möjligheterna till fler livescener i staden genom befintliga lokaler, inomhus och utomhus samt i inner- och ytterstad.
104. **Kulturnämnden** ska kunna överlåta drift av bibliotek till personalgrupper och företag samt utveckla stadens bibliotek i tätt samarbete med det omgivande samhället.
105. **Kulturnämnden** ska sprida El Sistema till fler skolor i ytterstadsområdena
106. **Kulturnämnden** ska verka för ett öppet och inbjudande förhållningssätt till företag och kommersiella verksamheter som kan bidra till mer kultur i Stockholm.
107. **Kulturnämnden** ska införa en kulturpeng för samtliga stockholmare upp till 18 år.
108. **Kulturnämnden** ska arbeta för regelförenklingar inom kultursektorn samt tillåta utnyttjandet av fler platser i staden för kulturella ändamål i samarbete med berörda nämnder.
109. **Kulturnämnden** ska utreda möjligheten att inrätta en kulturskolepeng.
110. **Kulturnämnden** ska påbörja ett arbete att göra Stockholm till ett landmärke och resmål för dator- och spelhistoria.
111. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Kulturnämnden** godkänns.

Kulturnämnden: Stadsarkivet

Arkiven är en central resurs i stadens informationsförsörjning. Tillgång till arkivinformation ger dagens och morgondagens stockholmare insyn i de offentliga beslutsprocesserna och möjligheter till forskning ur historiska och andra perspektiv. Stadsarkivet har en viktig roll som kunskapsbas om Stockholms historia för både stockholmare i allmänhet och forskare. Stadsarkivets karaktär av öppen publik institution bör förstärkas. Stadsarkivet ska vara delaktigt i stadens arbete med att tillgängliggöra offentlig information.

Stadsarkivet ska arbeta för att underlätta för användarna att få tillgång till informationen i arkiven och genom det skapa förutsättningar för att offentlighetsprincipen ska upprätthållas. Stadsarkivet ska publicera allt sitt upphovsrättskyddade material, som staden själv är legal upphovsman till, under en licens som tillåter vidareanvändning. Stadsarkivet ska bidra i arbetet med att utveckla en strategi för hållbar informationshantering.

Stadens arbete med öppna data och offentlighetsprincipens tillämpning i e-förvaltning bidrar till att stärka demokratin. Stadsarkivet ska locka till besök och verksamheten ska bidra till stadens och verksamheternas varumärkesbyggande. Stadsarkivet ska därför lyfta fram stadens och dess verksamhetens historia i arbetet med varumärket Stockholm. En ökad digitalisering ska bidra till snabbare processer, tillgänglighet och effektivisering.

Stadsarkivet har ett särskilt uppdrag att genomföra projektet e-dok som ska effektivisera ärendehantering över hela staden. Stadsarkivet kommer under perioden att hyra ett av fastighetsnämnden förvärvat bergrum i Liljeholmen för att långsiktigt säkra arkivutrymme för verksamheten. Projektet ska leda till en effektiviserad verksamhet och en lägre hyllmeterkostnad. Den ökade hyreskostnaden ska på sikt finansieras helt och hållet av nämndens arkivleverenser. Stadsarkivet har ett särskilt ansvar för projektets kostnader och ska följa det ur ett driftkostnadsperspektiv.

E-arkiv Stockholm är stadens gemensamma digitala arkiv. Stadsarkivet ansvarar för och förvaltar e-arkivet. Alla verksamhetssystem ska successivt anslutas till e-arkivet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

112. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Kulturnämnden: Stadsarkivet** godkänns.

Kyrkogårdsnämnden

Nämnden ansvarar för förvaltningen av stadens egna och åt staden upplåtta begravningsplatser samt för frågor som rör begravningsverksamheten enligt begravningslagen. Verksamheten är finansierad via begravningsavgiften. Nämnden ska erbjuda de besökande rofyllda, vackra och miljömässigt hållbara begravningsplatser. För att möta en mångfald av stockholmare ska nya gravskick, exempelvis gravsättning av aska med hjälp av vatten, utredas och införas på fler av stadens begravningsplatser. Verksamheten ska fortsätta att miljöanpassas med avseende på utsläpp, drift och återvinning. Nämnden ska arbeta för bättre skyltning på begravningsplatserna. Nämnden ska arbeta för att stadens alla begravningsplatser används och är attraktiva för stockholmarna.

På begravningsplatsen Strandkyrkogården saknas ett kapell för ceremonier vilket medför att begravningsplatsen inte används så mycket som skulle vara möjligt och önskvärt. Nämnden ska arbeta vidare med planerna för att bygga en ny konfessionslös ceremonilokal vid Strandkyrkogården. Ledordet för den planerade ceremonilokalen ska vara flexibilitet där ceremonier ska kunna anpassas utefter vilken religion som utövas samt att kunna använda lokalen till andra evenemang, till exempel kulturevenemang. Den nya ceremonilokalen kan därutöver bidra till att få bukt med problemen med bristen på gravplatser i nordvästra Stockholm. Arbetet med att ändra befintlig detaljplan i området behöver inledas omgående.

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodoses staden på samma sätt som skattemedel. I olika omgångar har den rödgröna majoriteten höjt begravningsavgiften utan att tydligt motivera varför. Som läget ser ut idag innebär nivån på begravningsavgiften att staden får in betydligt mer pengar än vad som krävs till de kostnader som avgiften ska täcka, det vill säga drift och förvaltning. Vi finner inga skäl att behålla begravningsavgiften på en nivå som inte motiveras av kostnaderna som den ska täcka, därför föreslår Centerpartiet en sänkning av begravningsavgiften med 1 öre jämfört med 2018.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

113. Begravningsavgiften sänks med 1 öre till 6,5 öre.
114. **Kyrkogårdsnämnden** ska arbeta vidare för en ny ceremonilokal i anslutning till Strandkyrkogården.
115. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Kyrkogårdsnämnden** godkänns.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Nämnden ansvarar för det övergripande miljö- och hälsoskyddet i Stockholms stad. Nämnden ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, livsmedels-, skydds-, smittskydds- och tobakslagstiftningen. Tillsynen omfattar bland annat miljöfarlig verksamhet, kemikalieanvändning, livsmedelshantering, inomhusmiljö och offentliga lokaler. Nämnden är även prövningsmyndighet för vissa av de verksamheter som omfattas av nämnda lagstiftningar. Till uppgifterna hör också miljö- och luftövervakning, bullerfrågor samt bevakning av miljöaspekter i stadens planer för byggande och trafikleder.

Fossilbränslefritt Stockholm 2040

Stockholm ska vara fossilbränslefritt till 2040. Det är ett ambitiöst mål och där externa faktorer som staden inte råder över kommer att göra det svårt att uppnå. Hårt arbete kommer att krävas på många politiska nivåer samt omfattande samarbete med näringsliv och det civila samhället. Nämnden ska vara pådrivande i att staden intensifierar samarbetet med externa aktörer. Klimatpakten, stadens samverkan med näringslivet, ska utvecklas och ges högsta politiska prioritet.

Staden ska jobba för att gå före på en rad områden som idag regleras nationellt. Det gäller bland annat rätten att ställa hårdare energikrav i nybyggda fastigheter och att delegera beslutsrätt till kommunerna vad gäller införande av lokala styrmedel, till exempel på trafikområdet. Ett område som kräver särskilda krafttag är att förnya fordonsflottan som senast 2030 ska vara oberoende av fossila bränslen. Nämnden ska driva på för att de nationella regelverken för hur målåret 2030 ska uppnås ska förtydligas och konkretiseras. Stockholms stads egen organisation ska gå före och vara fossilbränslefri år 2030, ett mål som är relativt okänt i stadens organisation. För att effektivisera stadens interna arbete ska alla projekt, med avseende på målåret 2030, samordnas under kommunstyrelsens i ett mer samlat miljöarbete.

Målet om fossilbränslefrihet innebär störst utmaningar inom transportsektorn och där är behovet av insatser i närtid omfattande. Förutom det självklara att stadens egen fordonsflotta ska ligga i framkant bör staden sätta upp tydliga och hårda krav vid upphandling av transporttjänster. Vi efterlyser tydligare mål kring detta, både för stadens eget klimatarbete men även för att ge marknaden tillit till att politiken är pådrivande. Gällande till exempel biogasmarknaden är det oroväckande att det finns tecken på att företagen inte litar på att politiken är tillräckligt modig genom att sätta upp tuffa miljömål som främjar företag som vågar satsa på miljön. I detta arbete ska nämnden vara behjälplig genom sin expertkompetens inom biogasområdet. Nämnden ska ha en biogassamordnare och hålla en tät kontakt med biogasmarknadens aktörer. Det ligger i stadens intresse att de nationella villkoren för biogas är goda.

Orosmoln inom transportsektorn är att både flyg och sjöfart står för en växande andel av de globala utsläppen. Prognoser pekar på att utsläppen förväntas öka kraftigt till 2050 om inga åtgärder vidtas. Nämnden ska i detta hänseende trycka på för att utsläpp från flyg och sjöfart ska omfattas av internationella

överenskommelser där transportslagen ska bära sina egna kostnader för utsläpp och klimatpåverkan.

En hållbar stad

Ett växande Stockholm ställer krav på att vi bygger ut staden på ett hållbart sätt. Byggnader, transporter och systemlösningar ska utformas så att de minskar klimatbelastningen. Arbetet med miljöstadsdelar och hårda krav på energieffektivitet i nybyggnation ska ingå som centrala delar när staden utvecklas. Genom att förtäta befintliga stadsdelar på redan hårdgjorda ytor och dra nytta av existerande infrastruktur kan vi spara grönytor och minska på behovet av bilresor. Hinder för att bygga höga hus, som till exempel riksintressen för kulturmiljövård, bör avvägas gentemot mot andra intressen som behovet av fler bostäder. Ny bebyggelse ska i första hand planeras i kollektivtrafiknära lägen, samtidigt är det viktigt att vi vågar bygga ut kollektivtrafiken i ett tidigt skede, det vill säga innan ett nytt bostadsområde står färdigt. Fungerande kollektivtrafik ska finnas på plats vid tiden för inflyttning i nya bostäder och arbetsplatser, eftersom det är då människor är mest benägna att etablera nya vanor och resesätt. Nya bostäder i lägen där boende blir beroende av bilen bör undvikas. I utbyggnaden av kollektivtrafik ska staden vara pådrivande i att testa nya finansieringsmodeller med berörda intressenter.

En minskad personbilstrafik kommer att krävas för en transporteffektiv samhällsutveckling. Åtgärder som kraftigt kan bidra till minskningar av biltrafiken är hållbar stadsplanering genom förtätning, ökad funktionsblandad bebyggelse och förbättrad gång-, cykel-, och kollektivtrafik. Detta kommer att ställa hårda krav på att staden och regionen vågar utföra samhällsplanering och system med inriktning att gynna gång-, cykel- och kollektivtrafik framför biltrafik.

Miljödifferentierade trängselavgifter

Teknikskiftet inom fordonsflottan måste skyndas på genom morötter för dem som är villiga att byta till miljöbil. Förmånliga parkeringsvillkor för miljöbilar och trängselavgifter som gynnar miljöbilar är viktiga delar i detta arbete. Centerpartiet anser att beslut om trängselavgifter samt hur intäkterna fördelas ska kunna fattas lokalt. Därutöver ska möjligheten finnas att miljödifferentierade trängselavgifter för att gynna exempelvis elbilar. En sådan avgift kan utformas och fungera på samma sätt som dagens trängselskatter och använda samma tekniska system. Detta framhålls exempelvis en av den nationella utredningen om en fossilfri fordonsflotta. Det är idag bara Stockholm och Göteborg som har trängselskatter inom ett begränsat område, men för dessa städer skulle miljöstyrande trängselavgifter kunna vara ytterligare ett verktyg. Eftersom utsläppsegenskaper (Euro-klasser) finns i fordonsregistret kan samma teknik för skatteuttag och kontroll av efterlevnad användas som för trängselskatter; i praktiken skulle sannolikt samma tekniska system kunna användas med jämförelsevis små förändringar. En lagstiftning kan utformas enligt samma principer som lagen om trängselskatt, men med motivet att förbättra luftkvaliteten i stället för att minska vägträngsel.

Intensifiera klimatanpassningsarbetet

Klimatet förändras med ökad nederbörd, stigande havsnivåer och temperaturförändringar där vi ser konsekvenser i form av översvämningar, värmeböljor, ras och skred. Att klimatanpassa staden i den fysiska planeringen innebär att både förebygga och minimera riskerna för naturolyckor. Kommunerna bär en viktig del av ansvaret för klimatanpassningen i Sverige. Staden har tidigare, på Centerpartiets initiativ, upprättat en klimatanpassningsplan för att kunna hantera bland annat översvämningar. Nu ska arbetet intensifieras.

Den så kallade grönytefaktorn är ett viktigt redskap som mäter hur ekosystemtjänster, gratistjänster från naturen, produceras av naturens gröna och blå miljöer. Bullerdämpning, luftrening och dagvattenhantering är tre ekosystemtjänster som är särskilt värdefulla i stadsmiljöer. Med hjälp av grönytefaktorn kan ytor utformas så att de gynnar den biologiska mångfalden, dämpar buller, tar hand om dagvatten, skapar ett bra mikroklimat, gynnar pollinatörer och bidrar till olika sociala och rekreativa värden. Nämnden ska i samarbete med stadens klimatkansli säkerställa att stadens alla berörda verksamheter arbetar med klimatanpassning och grönytefaktorn.

Mot bakgrund av de stora utmaningarna med klimatförebyggande åtgärder och klimatanpassning och faktumet att dessa är av stadsövergripande karaktär välkomnade vi inrättandet av ett klimatkansli som infördes under kommunstyrelsen 2016. Klimatkansliet ska ha det stadsövergripande ansvaret för att samordna stadens klimatpolitik samt ta fram strategier i samarbete med nämnden.

Hållbar energianvändning

En hållbar energianvändning syftar till att minska klimatpåverkan, effektivisera användningen och att ställa om till mer förnybar energi. Dagens utvinning och användning av energi är en av orsakerna till flera av de stora miljöproblemen. Stadens tillväxt skapar en efterfrågan på mer energi samtidigt som stadens ökande täthet ger förutsättningar för energieffektiva bostäder och hållbara transporter. Nämnden ska driva på för att minska energianvändningen i såväl befintliga som nya byggnader. Genom investeringar i energieffektiviseringar och förnybar energiproduktion, som exempelvis solceller på stadens fastigheter, ska utsläpp minska samtidigt som stadens långsiktiga kostnader sjunker. Nämnden ska kartlägga lämpliga platser för produktion av förnybar el i staden, utreda vilka energieffektiviseringar som ger störst effekt och följa utvecklingen av nya sätt att producera förnybar energi.

Stadens arbete med att få ner energianvändningen i byggsektorn regleras till stor del av nationell lagstiftning och stadens möjlighet att ställa krav har tyvärr begränsats. Det är viktigt att Stockholm kan ligga i framkant gällande hållbart byggande. Lagstiftningen om att förbjuda så kallade kommunala särkrav bör ses över trots att lagstiftningen ser ut att inte fått någon rättslig betydelse. En orosfaktor är dock att lagstiftningen skapat förvirring bland såväl byggherrar som stadsplanerare. Att kunna ändra och påverka långsiktiga spelregler i svensk och europeisk lagstiftning är helt avgörande för att Stockholm ska kunna ligga i framkant i energiarbetet. Byggprojekt som ligger i framkant skap-

ar erfarenheter som kan användas inom och utanför stadens organisation och därmed stärka tillväxten inom miljöteknikområdet och skapa arbetstillfällen. Dessutom ser vi en byggbransch som verkar vara ointresserad av att vänta in lågt satta nationella krav.

En mer offensiv energi- och klimatrådgivning

Centerpartiet vill att staden driver på för en mer offensiv energi- och klimatrådgivning. Det samarbete som finns mellan 27 kommuner i Stockholmsregionen gällande energiråd ska intensifieras och även innefatta tillsynsfunktioner. Det är till exempel alltför sällan som faktisk energiprestanda överensstämmer med teoretisk energiprestanda eftersom alla byggnader är individuella. Det behövs därför en ständig kontroll och utbildning för att en byggnad ska leva upp till sin design i syfte att sänka energikonsumtionen. Energikrav vid byggprojekt ska följas upp och skärpas. Även mätning och uppföljning av byggnaders energiprestanda ska förbättras i syfte att skapa bättre kontroll på driftoptimering samt effektiviseringsåtgärder.

Stadens energicentrum ska fortsätta bistå stadens förvaltningar och bolag i frågor som rör energieffektivisering i byggnader och anläggningar. Funktionen har en viktig roll i att minska stadens energianvändning och därmed sänka stadens kostnader och koldioxidutsläpp. Energicentrum ska utvecklas för att effektivt samordna och påskynda energieffektivisering och klimatåtgärder. Energicentrumets tjänster ska erbjudas stadens nämnder och styrelser och det utåtriktade arbetet gentemot till exempel bostadsrättsföreningar och företag ska öka.

Avveckla Forums kolvärme

Fortums nya biokraftvärmeverk KVV8 invigdes 2016 vilket på sikt kommer att göra den fossilberoende KVV6 överflödig. Arbetet med att avveckla bolagets kolpanna KVV6 ska vara genomfört senast 2022. Nämnden är tillsynsmyndighet för Fortum Värmes anläggningar och ska som sådan bidra med kompetens för utfasning av resterande mängd fossil energi i stadens fjärrvärmenät.

Avfall

Avfall kan både uppfattas som en resurs och ett problem. Hamnar det på fel ställe är det definitivt ett problem, om det återanvänds, återvinns eller skapar energi blir det i stället en resurs. Det bästa är dock om avfallet inte uppstår. Att förebygga uppkomsten av avfall är det första steget i EU:s avfallsdirektiv som pekar ut prioriteringsordningen på avfallsområdet. Hierarkin innebär att avfall först och främst ska minimeras. Det avfall som ändå uppkommer ska i första hand förberedas för återanvändning, i andra hand materialåtervinnas, i tredje hand återvinnas på annat sätt till exempel genom energiutvinning och i sista hand bortskaffas genom exempelvis deponering. Denna prioritetsordning ska tydligt avspeglas när en miljöstad som Stockholm sätter upp mål om minskning av avfall. Nämnden ska bedriva ett aktivt arbete i staden utvecklas i riktning mot en cirkulär ekonomi där råvaror och resurser återanvänds samt sätt upp höga ambitioner för att minska avfallet, både från boende och verksamma i staden.

Avfallsförbränning kan vara ett effektivt och miljövänligt sätt att ta om hand om avfall som inte längre kan återvinnas, men det bör alltid vara det sista alternativet i enlighet med avfallshierarkin. Materialet bör återvinnas så många gånger som möjligt innan det slutligen förbränns. Vidare slängs idag förpackningar och returpapper, som ska gå till materialåtervinning, i för stor utsträckning i soppåsen. Det är en misshushållning med resurser som måste brytas. Producentansvaret är i grunden bra men fungerar dåligt när en tredjedel av soppåsen som tas omhand av kommunen består av förpackningar som förpackningsindustrin inte tar ansvar för. Rimligt är att kunna lämna allt på samma ställe och att det sker i fastigheten där man bor. Då kan också den tekniska utvecklingen med sopsugar och andra system utvecklas för att förenkla för stockholmarna och göra det lättare att nå miljömålen. Nämnden ska arbeta för att staden arbetar utifrån följer EU:s avfallshierarki samt ett bättre samarbete mellan producenter och staden där stadens inflytande ska öka genom nationella regelförändringar. Visionen ska vara ett system som utgår från människorna.

Avfallshantering med sopsug är en bra metod ur miljösynpunkt då den alstrar färre transporter och ger en renare hantering. Även ur arbetsmiljösynpunkt har det stora fördelar för fastighetsskötare och för personal som hämtar avfall. Sopsugsanläggningarna i Stockholm ägs idag av fastighetsägaren eller samfälligheter medan stadens roll genom bolaget omfattar hämtning och behandling av avfallet. Det finns indikationer på att dagens huvudmannaskap och organisation inte fungerar. Staden bör inta en tydligare ansvarsroll gällande att äga och förvalta sopsugarsystemen genom Stockholm Vatten Avfall AB. Stationära sopsugar installeras vanligtvis vid nya stadsutvecklingsprojekt. För att utreda genomförbarheten av installationen av en sopsug i Stockholms innerstad har en fallstudie genomförts av Fastighetsägarna för området Norra Sofia på Södermalm. Fallstudien visar att installation av en stationär sopsug är tekniskt möjligt i området. Det finns plats för en terminal i utkanten av området och inkasten kan placeras på trottoarytor för god tillgänglighet. I samband med att det gamla industrikvarteret Persikan på östra Södermalm ska byggas ut med sju nya bostadskvarter kan metoden med sopsug med fördel testas i både ny och befintlig bebyggelse.

Återvinningsstationerna, drivna av förpackningsindustrin, som finns runt om i staden ska vara lättillgängliga och kan med fördel ligga under jord som till exempel befintlig station i hörnet vid Birger Jarlsgatan och Runebergsgatan. Begränsningar, genom införande av bommar, i rätten att besöka återvinningscentralerna ska inte genomföras innan det finns ett avtal med övriga kommuner i länet om ett gemensamt system för passager på återvinningscentralerna.

Minska matsvinnet och gör biogas av avfallet

Den svenska livsmedelshanteringen svarar för en stor del av vår totala miljöpåverkan genom matavfall. Matsvinnet förekommer i hela produktions-, försäljnings- och konsumtionskedjan för livsmedel och innebär att miljöbelastningen från livsmedelsproduktionen blir onödigt stor.

För att minska mängderna mat som slängs i onödan, behöver medvetenheten om matsvinnets betydelse för miljön öka samt smartare metoder utvecklas.

Alltför mycket som hamnar i hushållens soppåse är matavfall. När matrester istället sorteras ut av hushållen kan de behandlas biologiskt och omvandlas till biogas och biogödsel. Staden kommer med all sannolikhet inte nå de nationella målen om 70 procent insamlat matavfall till 2020. Detta är mycket allvarligt och visar på svagt politiskt ledarskap. Den planerade optiska sorteringsanläggningen i Högdalen kommer stå klar tidigast 2020 där risken är överhängande för dyra förseningar. Oavsett när anläggningen står klar kommer staden ändå att få problem då den optiska sorteringen endast innebär en utökad fastighetsnära insamling för ett fåtal hushåll. Faktum är att vi behöver skruva upp reformtempot för både framtida och befintliga insamlingsmetoder. Det finns en rad innovationer på området som staden bör undersöka. Exempelvis visar jämförelser mellan olika insamlingssystem i olika kommuner en stor skillnad på antal fordon och körd tid. Med optisk sortering kan insamlingsturer optimeras på ett effektivt sätt med endast ett kärl per hushåll vilket innebär färre tömningar. Vidare finns det innovativa fastighetsnära insamlingstjänster där sopkärlen kan delas upp i olika fack.

Det viktigaste är inte hur exakt staden går tillväga för att förbättra avfallshantering, snarare att det blir enklare och fastighetsnära system som utformas för stadens invånare och verksamheter. För detta kommer att krävas kraftfullt politiskt ledarskap där fler tvingande åtgärder både för hushåll och för restauranger och butiker kommer att bli nödvändiga. Nämnden ska utarbeta alternativa vägar för hur staden ska nå målet om 70 procent insamlat matavfall till 2020. Nämnden ska därutöver driva på för att staden i högre utsträckning kräver biogas som bränsle i transportupphandlingar.

För att ytterligare minska matsvinnet vill Centerpartiet införa ett nationellt mål för att minska matavfall och matsvinn. Målet om att öka insamlingsgraden av biologiskt nedbrytbart avfall räcker inte, vi behöver gå ett steg längre genom att införa ett nationellt mål om minskning av matavfall och svinn för att förebygga att avfallet överhuvudtaget uppstår. Ett sådant mål finns inte i dag, vilket gör det svårt att visa en tydlig viljeriktning som driver på insatser hos aktörer. Stockholms avfallsplan 2017-2020 har som mål att minska mat- och restavfallet med knappt två procent per person till 2020, detta är inte tillräckligt. Om vi ska få fart på arbetet med att förebygga själva uppkomsten av avfallet så måste detta avspeglas i ett ambitiösare mål. Nämnden ska arbeta för att målet ska skärpas betydligt.

Måltidsoptimering

Matsvinnet i offentlig sektor beror ofta på att för många portioner tillagas. Ekonomiska rutiner i storkök kan göra att man budgeterar för mycket och därmed även gör av med för mycket resurser för att inte få mindre anslag nästa år. Innovationen Måltidsoptimering är ett verktyg för att minska matsvinnet på landets skolor. Lösningen bygger på att koppla samman frånvarosystem med storköken så att antalet måltider som lagas kan anpassas i god tid före maten ska ätas. Måltidsoptimering nyttjas redan idag inom många kommuner runt om i Sverige. Nämnden ska arbeta för att metoden med Måltidsoptimering ska in-

föras i stadens verksamheter med målet att metoden ska vara standard på alla stadens skolor senast 2020.

Gröna obligationer

Gröna obligationer är ett sätt att låna pengar till särskilt miljöinriktade investeringsprojekt. Det är ett verktyg för att öka medvetenheten om klimatrelaterade utmaningar och lösningar och samtidigt trygga gröna utvecklingsprojekt i staden. De utgör fortfarande en liten del av den totala obligationsmarknaden, men intresset och marknaden för gröna obligationer växer snabbt. Nämnden ska ta initiativ till att emittera gröna obligationer för att finansiera klimatsmarta och hållbara investeringar. I gröna obligationer kan staden paketera särskilt miljöinriktade investeringsobjekt, så att investerarna vet att pengarna går till projekt som är bra för framtiden. Investeringar som är kvalificerade att finansieras med gröna obligationer ska leda till mindre energianvändning och lägre klimatpåverkan. Pengarna som staden lånar inom ramen för den gröna obligationen ska vara öronmärkta för miljöprojekt och finns på ett särskilt spårbart konto som enbart används för investeringar inom ramverket för gröna investeringar. De gröna investeringsprojekten ska genomföras i den riktning som pekas ut av stadens Miljöprogram.

Ett giftfritt Stockholm 2030

Under förra mandatperioden tog Centerpartiet initiativ till stadens kemikalieplan och den nya funktionen Kemikaliecentrum hos miljöförvaltningen. Kemikalieplanens barnperspektiv innebär att verksamheter som skolor, förskolor och lekplatser har högsta prioritet. I uppgifterna ingår även att sprida kunskap till stockholmarna och att samverka med näringslivet. Kemikaliecentrums ska fortsätta sitt arbete för fler giftfria miljöer i Stockholm samt inventera förekomsten av gifter i stadens verksamheter och fasa ut dessa i enlighet med kemikalieplanen. För att klara målet om ett giftfritt Stockholm 2030 är det dagliga och strukturella arbetet som Kemikaliecentrum bedriver av yttersta vikt. Upphandling av ett centralt kemikaliehanteringssystem, kemikaliekrav i byggprocesser och upphandling, informationsarbete och åtgärder för giftfria miljöer i Stockholms förskolor är exempel på viktiga och konkreta åtgärder som kan göra skillnad på riktigt. På sikt vill vi att Kemikaliecentrum ska gå igenom allt som staden styr över gällande gifter och farliga kemikalier.

Luft och vatten

Problem med luftföroreningar varierar kraftigt i staden. Staden jobbar med att få ned partikelhalterna, PM10, som bland annat orsakas av dubbdäck. Ett allvarligt problem för staden är att verktygen är begränsade i detta arbete. Förutom resurskrävande städning och dammbindning, som bara kan sänka partikelhalterna kortsiktigt på mellan 24-48 timmar, är dubbdäcksförbud på enskilda gator den metod som kan användas.

I Norge har en dubbdäcksavgift införts i vissa kommuner för att få ner andelen som använder dubbdäck och därmed halterna av PM10. Avgiftskontrollen utförs huvudsakligen av kommunala parkeringsvakter på tankstationer men även av polisen i samband med andra trafikkontroller. Den lokala avgiften på an-

vändningen av dubbdäck har varit ett effektivt styrmedel för att få ned andelen dubbdäck i innerstäderna. Det har i sin tur haft positiv effekt på partikelhalterna och gränsvärden som tidigare överskreds har klarats.

Med anledning av Stockholms problem med för höga partikelhalter bör staden, som har huvudansvaret för luftkvaliteten på lokal nivå, få ökade möjligheter att med lokala styrmedel åtgärda luftkvalitetsproblemen genom rätten att införa dubbdäcksavgifter. Vidare är det välkommet att Stockholm från och med 2020 kommer att kunna införa lokala miljözoner för att komma tillrätta med andra utsläpp som till exempel kvävedioxid. Nu behöver staden påbörja arbetet med hur vi ska kunna använda miljözonerna som verktyg och var miljözoner behövs.

Klimatet i Stockholm och det faktum att många bilar inte står uppvärmda i garage gör att det genomförs många kallstarter i staden. Kallstarterna utgör en stor miljöbov där forskning bland annat visat på att en modern bil kan släppa ut lika mycket skadliga ämnen under 60 sekunder efter en kallstart som den gör under 30 mils körning med varm motor. Att minska utsläppen från kallstarter vore en viktig insats för luften och miljön. Ett effektivt sätt att minska utsläppen från kallstarter är att förvärma motorn med en elektrisk motorvärmare där bland annat utsläpp kolmonoxid och kväveoxider kan minimeras. Nämnden ska påbörja ett arbete med att stadens alla bilar senast 2020 ska använda sig av elektriska motorvärmare med syftet att minska utsläppen vid kallstarter.

Enheten för Stockholms Luft och Bulleranalys, SLB-analys, ansvarar för luft och bullerövervakning och genomför utredningar på uppdrag av såväl företag som statliga och kommunala myndigheter samt bedriver forskning inom luftföroreningsområdet. En kompetenshubb inom staden som aktivt ska användas för att påverka luftsituationen i Stockholm. Inom staden är det främst Trafiknämnden som har rådighet över situationen och därför ska nämnden utöver sin myndighetsroll bistå Trafiknämnden med kompetens på området. Även regeringen och EU har behov av stadens expertkompetens på området.

Närheten till vatten medför ett mervärde för boende i befintlig och kommande vattennära bebyggelse. Samtidigt är Stockholms sjöar, vattendrag och kustvatten hårt belastade av mänsklig aktivitet. Det pågående arbete som staden genomför med att förbättra vattenkvaliteten i alla stadens 23 vattenförekomster ska fortsätta. Stockholms sjöar, kustvatten och vattendrag ska uppnå god ekologisk och kemisk status till 2021 eller allra senast till 2027 enligt EU:s vattendirektiv. Övergödning, miljögifter och ett förändrat klimat är frågor som nämnden behöver arbeta med för att förbättra kvaliteten ännu mer. Lokala åtgärdsprogram ska tas fram för var och en av de 23 vattenförekomsterna i Stockholm där lokala åtgärder ska redovisas om vad som behöver genomföras för att uppnå god ekologisk och kemisk status. Senast 2018 ska alla åtgärdsprogram vara framtagna.

Rädda Magelungen

Sjön Magelungen, på gränsen mellan Stockholms stad och Huddinge kommun, ska restaureras i syfte att öka rekreatjonsbehov som finns lokalt i form av till exempel bad, fiske och paddling samt försköna miljön.

Regelförenkling och tillsyn

Nämnden ska kontinuerligt arbeta med regelförenkling. Genom uppföljning av verksamhetens NKI (Nöjd kundindex) kan företagets förutsättningar förbättras. Nämndens tillsynsverksamhet ska vara kostnadseffektiv och präglas av transparens. Tillsynen ska kombinera omsorgen om stockholmarnas hälsa och miljö med en insikt om företagandets villkor. Arbetsätt, bemötande, handläggning och attityder är faktorer som påverkar företagarnas arbetssituation och i förlängningen viljan att expandera och växa. Förståelse hos företagen om varför regler finns eller hur avgifter beräknas skapar legitimitet samt kan göra stadens arbete mer kostnadseffektivt när antalet överklaganden kan minska. Nämnden ska ständigt förbättra metoder hur staden kommunicerar och beräknar avgifterna för nämndens tillsynsområden. Självkostnadsprincipen för tillsynen är viktig samt rätten att bedriva tillsyn på kommunal nivå. Den kompetens som nämnden besitter och som kommer stockholmarna till del är beroende av att dessa uppgifter ligger på den lokala nivån.

Resultaten från diverse studier visar att det behövs ett bättre nationellt och internationellt nätverk för erfarenhetsutbyte i tillsynsfrågor. Särskilt gällande småföretagen som står för en allt större del av kommunernas tillväxt. Internationell erfarenhet visar bland annat att det kan vara mer effektivt att genom dialog hjälpa företagen att göra rätt istället för att straffa de företag som gör fel. Nämnden ska arbeta för att förbättra arbetsmetoder som särskilt ser till småföretagens villkor och potential. Staden ska också via nämnden undersöka förutsättningarna hos Livsmedelsverket om att bli pilotkommun för en ny typ av livsmedelstillsyn där rådgivning och samarbete med företagen blir ledstjärnan.

Internationellt föredöme och nytt Miljöcentrum

Stockholm ska vara en världsledande miljöstad. Staden ska vara samarbetsvillig och pådrivande i internationella samarbeten som driver arbetet med hållbara städer framåt. Genom medlemskap i internationella organisationer och nätverk kan staden agera som en global aktör för urbana frågor och bedriva ett aktivt påverkansarbete kring till exempel EU-lagstiftning. Deltagande i projekt och program ska fortlöpande utvärderas och säkerställa att stadens tid och resurser läggs på relevanta aktiviteter där konkreta resultat kan redovisas. Vi välkomnar erfarenhetsutbyte som kan ge positiva resultat både för Stockholm men också för att kunna påverka EU:s regelverk i en positiv riktning för Stockholm och andra europeiska städer.

Hur staden presenterar sitt miljöarbete har betydelse både för stockholmarna samt inhemska och utländska besökare. Det finns många värden i att vårda Stockholms miljöprofil i form av att skapa en attraktiv stad som intresserar omvärlden. På sikt handlar det om jobb, påverkansmöjligheter, ekonomi och

bättre förståelse hos allmänhet om vad miljöarbetet kräver. Genom ett nytt Miljöcentrum kan staden samla och kommunicera stadens arbete i miljöfrågor. Där ska Stockholm som internationellt föredöme i miljöfrågor kunna presenteras på ett begripligt sätt. Nämnden ska påbörja en sondering för ett nytt Miljöcentrum i staden.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

116. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska vara pådrivande i att bygga en tät och hållbar stad.
117. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska planera och verkställa nödvändiga åtgärder för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040
118. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska arbeta för ett förbättrat företagsklimat i Stockholms stad.
119. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska utarbeta alternativa vägar för hur staden ska nå målet om 70 procent insamlat matavfall till 2020.
120. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska driva på för att staden i högre utsträckning kräver biogas som bränsle i transportupphandlingar.
121. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska i samarbete med stadens klimatkansli säkerställa att stadens alla berörda verksamheter arbetar med klimatanpassning.
122. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** utveckla Energicentrum's tjänster genom en mer offensiv energi- och klimatrådgivning.
123. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ta initiativ till att staden emitterar gröna obligationer för att finansiera klimatsmarta och hållbara investeringar.
124. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska genom Kemikaliecentrum leda stadens arbete med att inventera och fasa ut gifter i stadens verksamheter för ett giftfritt Stockholm 2030.
125. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska arbeta för stadens mål om att minska mat- och restavfallet med knappt två procent per person till 2020 ska skärpas.
126. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska arbeta för att metoden med Måltidsoptimering ska införas i stadens verksamheter med målet att metoden ska vara standard på alla stadens skolor senast 2020.
127. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska restaurera sjön Magelungen i syfte att tillmötesgå rekreationsbehov.
128. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska verka för internationellt erfarenhetsutbyte.
129. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska påbörja en sondering för ett nytt Miljöcentrum i staden.
130. **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** ska driva på för att tillåta gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker samt att Stockholms län utses till ett pilotlän för detta.
131. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** godkänns.

Serviceenämnden

På uppdrag av andra nämnder ansvarar nämnden för stadens ekonomi- och löneadministration med vissa tilläggstjänster, kontaktcenter, gemensam växel, koncernupphandling, administration av EU-projekt, kontrakts- och hyresadministration, rekryteringsstöd samt administration av sommarkoloniverksamhet med mera. Nämnden ska arbeta med att effektivisera stadens administrativa funktioner i syfte att sänka kostnaderna för stadens övriga nämnder till förmån för deras kärnverksamheter. Kommunstyrelsen ska i samarbete med nämnden regelbundet följa upp och utvärdera effektivitet och ekonomi för de tjänster som är överförda till nämnden. Uppföljningen ska omfatta servicenivåer, kundnöjdhet, uppföljning av indikatorer, processeffektivitet och kostnadsminskningar.

Nämndens verksamhet är intäktsfinansierad och kan erbjuda upphandlingstjänster som kan beställas från andra nämnder och bolag mot ersättning. En prislista tas fram över tillhandahållna tjänster i samråd med kommunstyrelsen. Nämnden tecknar därefter avtal med respektive nämnd. Ersättningen för verksamheten får inte överstiga eller understiga nämndens självkostnad för den beställda verksamheten. Målet är att stadens totala kostnader för de uppgifter nämnden övertagit ska minska. Det är även viktigt att prissättningen inte avviker markant från marknaden i övrigt och att det råder lika villkor mellan nämnden och dess enskilda konkurrenter. Nämnden ska löpande kommunicera de aktuella serviceavtalen till nämnder och bolag för att det ska vara tydligt vad de kan förvänta sig.

Kontaktcenter Stockholm ska aktivt utveckla och presentera de olika tjänster som erbjuds. Personer med funktionsvariation ska på ett enkelt sätt kunna kommunicera med Stockholms stad. Det är därför viktigt att kontaktcenter har kunskap och kompetens kring de tekniska hjälpmedel som används av personer med funktionsvariation.

Hållbara och företagsvänliga upphandlingar

Nämnden är en viktig del i stadens arbete med att använda offentlig upphandling som ett styrmedel för att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning. Staden är en stor marknadsaktör och ska agera som en ansvarsfull sådan. Staden ska medverka till ett hållbart samhälle där miljö-, klimat- och sociala hänsyn ska tas i upphandlingar. Skattebetalarna ska erbjudas varor och tjänster av hög kvalitet till lägsta acceptabla kostnad. Staden ska höja ambitionen avsevärt i frågan om upphandling av livsmedel och mat till förskolor, skolor och äldreboenden. Nämnden ska höja ambitionen i upphandlingar genom att ställa krav på miljöhänsyn och djurskyddsregler motsvarande svensk nivå samt se till transporternas klimatpåverkan.

Att staden centralt via nämnden kan upphandla varor och tjänster som inte är verksamhets- eller nämndspecifika har många fördelar, både när det kommer till effektivitet, tidsvinster och ekonomisk styrning. Tydligare regler tillsammans med en utpräglad kompetens kring upphandling ska ge nämnden den

tyngd som krävs för att stärka en hållbar kravbild på företagen som levererar. Stadens företagarperspektiv är avgörande för att mindre företag ska kunna delta och lämna anbud där risker med regelverken fortlöpande ska utvärderas. Det är också av stor vikt att små och medelstora företag så långt det är möjligt inte utestängs från kommunala upphandlingar genom krav på omsättning eller liknande. Vidare är det av stor betydelse att fortsätta bevaka så att upphandlingar av livsmedel, som görs centralt redan idag, görs på ett sätt så att man kan ställa höga krav ur miljöhänseende av såväl stora som små producenter.

Skapa stadens eget "blocket"

Nämnden ska införa en stadsövergripande annonstjänst för möbler och andra saker som med fördel kan bytas mellan olika förvaltningar eller arbetsplatser inom förvaltningar. När en arbetsplats förändras eller flyttar blir det antingen kontorsmöbler över eller så behöver nya införskaffas. Genom en annonstjänst där förvaltningar kan lägga upp möbler de inte längre använder kan återanvändningen öka och nyinköp minska.

Fler elbilstaxis - anslut Stockholms stad till Nollzon

Nollzon är en ideell förening grundad av Vattenfall, IBM, Gröna Bilister, ABB och Sustainable Innovation för att göra transporter i städer rena och tysta. Föreningen samlar intressenter som aktivt kan bidra till en snabb utveckling av elbilar, i första hand taxi. Nollzon bygger på att en större efterfrågan på elbilar kan nås genom att fler organisationer och företag antar Nollzons policy för taxi vilket är att alltid att få elbilsprioritet när taxi beställs. Därigenom skapas en stor efterfrågan, fler elbilar köps in hos taxibolagen och efterfrågan på fler snabbbladdare höjs. Nämnden ska ansöka om medlemskap i Nollzon där staden som medlem kan driva på utvecklingen mot en renare taxiflotta.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

132. **Servicenämnden** ska verka för att staden genomför hållbara upphandlingar som bidrar till sund konkurrens samt ställa krav på miljöhänsyn och djurskyddsregler motsvarande svensk nivå.
133. **Servicenämnden** ska skapa en intern annonstjänst i staden.
134. **Servicenämnden** ska ansluta Stockholms stad till föreningen Nollzon.
135. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Servicenämnden** godkänns.

Socialnämnden

Nämnden ansvarar för kommunövergripande frågor rörande omsorg om personer med psykiska och fysiska funktionsvariationer, socialtjänstens barn- och ungdomsverksamhet, missbrukarfrågor, ekonomiskt bistånd, hemlöshetsfrågor och samverkan med frivilligorganisationer på det sociala området. Nämnden ansvarar även för kommunövergripande frågor rörande drog- och brottsförebyggande arbete, tillståndsrådgivning vid utskänkning av alkohol och övriga uppgifter enligt alkohollagen och alkoholförordningen samt dödsboudredningar. Stadens forsknings- och utvecklingsverksamhet inom socialtjänstens område (FoU) ligger också inom nämndens ansvarsområde. Nämnden ansvarar för socialt arbete som exempelvis familjerådgivning, hemlöshet, jourverksamhet, skyddade boenden och uppsökande arbete. Nämnden ansvarar för branschråd med utförare inom tillgänglighet.

Nämnden har en samordnande och övergripande roll och ska bidra till utveckling av socialtjänsten i staden och medverka till att invånarna får likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var de bor i staden. Nämnden utarbetar riktlinjer för socialtjänsten i staden och ska även följa upp stadens samlade socialtjänstverksamhet. Nämnden ansvarar även för uppföljning av Stiftelsen Hotellhems hotellhemsverksamhet.

Nämnden säljer tjänster, bland annat institutionsvård för barn, ungdomar och vuxna missbrukare till stadsdelsnämnderna. Nämnden ansvarar för ett antal specialistfunktioner som familjerådgivning och rådgivning till missbrukare samt handlägger frågor om tillsyn och tillstånd för alkoholservice i stadens restauranger.

Nämnden ansvarar för att tillhandahålla avlösarservice på beställning av andra nämnder. Nämnden samverkar med ett stort antal frivilligorganisationer inom det sociala området och ansvarar för bidragen till dessa. De ideella föreningarna utgör ett viktigt komplement till stadens arbete. Deras arbete är viktigt för att minska utanförskapet i samhället. Nämnden har kommunövergripande ansvar för verksamhetsutveckling inom området budget- och skuldrådgivning.

Nämnden ansvarar för boende och integrerande åtgärder för ensamkommande flyktingbarn och ungdomar. Nämnden ansvarar för mottagandet av ensamkommande flyktingbarn från det att de ankommer till staden till dess att de av Migrationsverket anvisas och flyttar till annan kommun.

För upphandling av privata alternativ inom omsorgs- och stödverksamhet för äldre och för personer med funktionsvariation ska lagen om valfrihetssystem, LOV, tillämpas. Nämnden har, genom sitt kommunövergripande ansvar för omsorg om personer med fysisk och psykisk funktionsvariation, ansvar för att genomföra dessa upp-handlingar samt uppföljningsansvaret för avtal utifrån LOV som rör detta verksamhetsområde.

Vi ser med ökad oro på att majoriteten väljer att återkommunalisera verksamheter, i synnerhet som vi vet att flera av dessa verksamheter har visat goda resultat. För Centerpartiet är resultat och kvalitet viktigare än ägarformen.

Ett skyddsnät för alla

Socialpolitiken ska omfatta de mest utsatta människorna i vår stad.

Utgångspunkten är att vi ska skapa en stad där människor mår bra, känner sig fria att bestämma över sina egna liv och där så många som möjligt kan klara sig själva. Detta skapar och lösgör resurser för dem som verkligen behöver stöd.

I staden förekommer en differentierad tolkning av socialtjänstens regler. Centerpartiet anser att vilken hjälp och stöd du har rätt till inte ska vara beroende av var i staden du bor. För att motverka problemet och för att arbeta för en större likvärdighet vill vi att nämnden tillsammans med stadsledningskontoret inleder ett arbete för att genomlysna och samordna arbetet mellan stadsdelarnas socialtjänster inom ramen för sammanslagningen av stadsdelsnämnderna. För detta arbete är det viktigt att upphandla extern expertis. Vidare bör socialnämnden se över rutinerna för hur försörjningsstöd betalas ut för att undvika ekonomisk ojämlikhet.

Centerpartiet anser att SL-kort ska ingå i normen för ekonomiskt bistånd då möjligheten att resa i staden är grunden för möjligheten att skaffa sig ett arbete och göra aktiva val inom valfriheten avseende exempelvis barnens förskola eller skola.

Vi vill att civilsamhället ska kunna ta ett större ansvar och att rätten till självbestämmande värnas. Centerpartiet har en djup respekt för att trygghet innebär olika saker för olika människor och det är därför viktigt att det finns så stor frihet som möjligt att skapa sig sin egen trygghet, vad den än må vara. Men det finns vissa grundläggande behov som vi alla delar och därför behövs ett skyddsnät för grundtrygghet.

Vi tror på civilsamhället

Centerpartiet tror på det civila samhället. Allting behöver inte ordnas av kommunala tjänstemän. Ett exempel är ungdomsverksamhet. Vi anser att staden bör tillhandahålla samlingslokaler i varje stadsdel. Verksamheten i lokalerna kan däremot i hög utsträckning byggas på föreningar, ideella krafter och ungdomarna själva. Lokaler och platser som kan skapa kreativa miljöer för våra unga är många gånger att föredra framför lokaler som är helt färdigställda från dag ett. Civilsamhället för i denna budget ökade resurser för att kunna bedriva socialt arbete och nå människor som staden har svårt att nå, exempelvis papperslösa.

Ett öppet och välkomnande Stockholm

En nyanländ kan i början behöva stöd för att hitta sin väg in i samhället och det är en självklarhet att sådant stöd ska finnas. Ett sätt att angripa fördomar och motsättningar är att skapa personliga möten som leder till ökad förståelse, till exempel genom mentors- eller fadderskapsprogram.

Sverige och inte minst Stockholm ska ta sitt internationella ansvar och hjälpa flyktingar i den oerhört svåra situation de befinner sig i. Centerpartiet vill se blocköverskridande samtal om hur staden kan ta emot fler flyktingar och öka antalet asylboenden och boenden för nyanlända runt om i staden. Nämnden får i uppdrag att skyndsamt återkomma till kommunstyrelsen med konkreta förslag på var tillfälliga bostäder snabbt kan sättas upp och nyttjas men också hur boendesituationen kan lösas på sikt. Därtill ska nämnden även arbeta aktivt för att skapa förutsättningar för grundläggande närservice, tillräckliga kommunikationer och säkra social trygghet i angivna områden. I detta arbete är det viktigt att även ta lärdom av och samarbeta med de frivilligorganisationer som gör ett ovärderligt arbete för mottagande och integration i Stockholm.

Stoppa flyttkarusellen för barn och unga

När ett ensamkommande asylsökande barn fyller 18 år så övergår ansvaret från kommunen till Migrationsverket vilket ofta innebär att personen måste flytta till ett nytt boende i en annan kommun. Oron för att tvingas flytta innebär att många ensamkommande barn mår mycket dåligt. Att behöva flytta från sin hemort blir ett nytt uppbrott och bidrar inte till en god integration, snarare tvärtom. Det måste vara möjligt att bo kvar, kunna behålla sin plats i skolan, sina vänner och sitt nya kontaktnät. Civilsamhället har sedan den stora flyktingvågen hösten 2015 tagit ett mycket stort ansvar. Det är bra och positivt och något staden bör uppmuntra och stötta. Därför är det viktigt att staden ser till att civilsamhället får de medel som krävs för uppgiften som staden ger dem. Genom ett tillfälligt kommunbidrag från regeringen får Stockholms stad 10,1 miljoner för uppgiften. Centerpartiet tillför ytterligare medel i denna budget.

Fri rörlighet – en hörnsten i EU-samarbetet

Friheten för den enskilde EU-medborgaren att fritt röra sig mellan medlemsländerna är en hörnsten i EU-samarbetet och kanske det mest uppskattade resultatet av Europasamarbetet. En frihet som naturligtvis gäller alla EU-medborgare inklusive de människor som är diskriminerade eller har svårighet att försörja sig i sina hemländer. Människor som vi under de senaste åren i allt högre utsträckning sett komma till Sverige i hopp om försörjning och bättre levnadsstandard. En utveckling som har förändrat stadsbilden i många svenska städer då resorna ofta resulterar i tiggeri på svenska gator. Stockholm har precis som många andra svenska städer på nära håll sett och upplevt denna utveckling.

Det finns tyvärr inga enkla och snabba lösningar på att utrota fattigdom och utsatthet, framförallt inte när det gäller långvarig diskriminering och utanförskap. För att lindra den humanitära misären kan mycket göras på kommunnivå. Att lindra akut handlar framförallt om att hitta lösningar för boende. Ingen ska frysa ihjäl på Stockholms gator och vi måste hjälpa till att hitta sanitära lösningar. Genom stöd till civilsamhällets organisationer och alternativa boendeplatser med sanitära lösningar kan vi på kommunnivå göra mycket för att lindra den akuta situationen och humanitära misären som finns på vissa platser i Stockholm.

En del av de som kommer till Sverige och Stockholm vill inget hellre än att börja arbeta och kunna etablera sig i Sverige. Andra vill tjäna ihop tillräckligt mycket pengar för att kunna åka hem och försörja sin familj. Oavsett drivkraften för sysselsättning måste regler förenklas och innovativa lösningar skapas. För att skapa meningsfull sysselsättning behövs både reformer och smarta lösningar. Nämnden får mot bakgrund av detta i uppdrag att närmare utreda den så kallade *Mariefredsmodellen* för att hjälpa fattiga EU-medborgare att komma ut i arbete istället för att tigga.

På internationell nivå ska den svenska regeringen sätta ännu hårdare press, både bilateralt och via EU, samtidigt som Stockholms stad ska stödja organisationer på plats i hemländerna och bidra med kunskap och erfarenheter gällande inte minst socialtjänst och skola, men även alla människors lika rätt och värde.

Att säkerställa trygghet i det offentliga rummet innebär respekten för att lagen gäller lika för alla. Avhysningar ska ske på ett rättssäkert och respektfullt sätt och alternativ måste finnas som härbergsplatser eller andra lösningar. Rättssäkerhet och likabehandling inför lagen är rättesnören vi inte får kompromissa med i ett anständigt samhälle. Inför en avhysning ska staden ansvara för att de människor som berörs blir informerade och hänvisade till de boenden som staden erbjuder. Staden ska också säkerställa att de boendes ägodelar inte förstörs, utan att de boende kan ta tillvara sina saker.

Missbruksvård med individen i centrum

Centerpartiet jobbar hårt för att ingen människa ska börja missbruka och för att den som ändå har gjort det ska få hjälp. Synen på människor i missbruk måste i grunden förändras. Den som fastnat i ett missbruk har lika stor rätt som alla andra att få samhällets stöd och hjälp. Missbrukare får varken en väg ur sitt missbruk eller möjlighet att leva ett drägligt liv, då de stigmatiseras och stängs ute från samhället. Tyvärr styrs missbruksvården idag alltför mycket av värderingar som skuldbelägger individen, snarare än modern forskning och evidens. Vården måste möta individen i den situation han eller hon faktiskt befinner sig i.

Centerpartiet arbetar för att missbruksvården ska kunna erbjuda paketslösningar med jobb och bostad i kombination med behandling, till exempel läkemedelsassisterad behandling för narkomaner. Kommunernas, landstingens och frivilligsektorns insatser ska samordnas. Volontärarbete bör uppmuntras och stöttas. Det bör finnas sammanhängande rehabiliteringsprogram i flera steg som omfattar behandling, uppföljning, boende, stimulerande sysselsättning och tandvård. Detta är viktigt för att få personer att komma ut ur sitt missbruk, men också för att erbjuda en väg tillbaka till samhället. Självklart ska detta ske i samförstånd med patienten. Allt stöd ska vara individanpassat. Vi vill inte generalisera människors behov.

På senare år har staden arbetat mer och mer med motiverande arbete och mindre med tvångsvård. Det här är ett arbete som Centerpartiet uppmuntrar och vill se en fortsättning på. Motiverande arbete bygger på att varje människa ska få hjälp på sin nivå och sina villkor, något som i längden är mycket mer

framgångsrikt än att tvinga människor in i vård. Centerpartiet har varit drivande i det sprutbytesprogram som startat på försök i Stockholms läns landsting för att bland annat minska spridningen av blodsmittor bland narkomaner. Sprutbytesverksamheten innebär att narkomanerna får nya sprutor i utbyte mot gamla och använda sprutor. Genom sprututbytesverksamheten finns det också möjlighet till en utökad kontakt mellan missbrukare och myndigheter. Tack vare det kan personer som annars inte skulle ha kommit i kontakt med vården få hjälp att ta sig ur sitt missbruk. Det är en mycket viktig verksamhet som räddar liv.

Krafttag mot hedersrelaterat våld och förtryck

Under 2016 beslutade majoriteten i Stockholms stad om en strategi för arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Initiativet är lovvärt, men den beslutade strategin behöver kraftigt utvecklas. Det är beklagligt att majoriteten har valt att inte samarbeta över blockgränsen i en sådan viktig fråga där det också generellt finns en samsyn partierna emellan. Centerpartiet vill därför att Alliansen och den rödgrönrosa majoriteten över blockgränserna gemensamt arbetar vidare med att utveckla strategin och att skapa handlingsplaner för att förebygga och motarbeta våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Detta arbete kräver förutsägbarhet, inte minst för stadens tjänstemän som ska arbeta med frågan, och ska inte skifta från mandatperiod till mandatperiod beroende på vem som styr staden.

Tidigare undersökningar visar att många tusen i Stockholms stad lever under hedersrelaterat våld och förtryck. Det är inte acceptabelt. Det är viktigt att socialtjänsten i Stockholms stad verkligen har kunskaper och verktyg att upptäcka, förebygga och motverka dessa problem.

Särskild vikt bör läggas i att problematisera det hedersrelaterade våldet och förtrycket i ytterstadsområden. Att förstå skillnaden mellan hedersvåld och annat våld i nära relationer är centralt om vi ska motverka det. Den senaste stora kartläggningen av hedersvåldet i Stockholms stad gjordes år 2009. Därför vill Centerpartiet att socialförvaltningen ska genomföra en ny kartläggning och analys.

I arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är Origo, resurscentrum för hederrelaterat förtryck och våld, mycket viktigt. Därför vill vi se en fördubbling av Origos anslag, för att ytterligare förbättra samarbetet mellan staden, polisen, forskningen och civilsamhället, omhändertagandet av de utsatta och det förebyggande arbetet, som bland annat ska bestå av utbildning av till exempel stadens egna tjänstemän, lärare och skolelever.

Jämställdhet, diskriminering och våld i nära relationer

Jämställdhet är en frihetsfråga. Alla människor ska ha samma rättigheter och möjligheter att göra egna val för att forma sina liv. För att uppnå ett jämställt samhälle för alla individer ska nämnden arbeta för att de hinder som finns ska undanröjas. Kön diskriminering drabbar både kvinnor och män, därför är det viktigt att stadens verksamheter bekämpar diskriminering oavsett kön. Stock-

holms stad har en viktig roll att spela som arbetsgivare där förutsättningarna för att båda i en relation ska ha lika möjlighet att välja att själv ta ansvar för hemarbete. Stockholms stad ska i rollen som arbetsgivare påverka icke jämställda villkor mellan kvinnor och män vad gäller löneskillnader, arbetsvillkor och möjlighet att göra karriär. En av de mer trängande uppgifterna är att garantera att flickor och kvinnor som lever under hedersförtryck får sin frihet värnad och sina medborgerliga rättigheter tillgodosedda.

En särskilt utsatt grupp, vilka har mycket svårt att få fäste på svensk arbetsmarknad, är utrikesfödda kvinnor. Endast knappt hälften av utomeuropeiskt födda kvinnor var sysselsatta 2014. Det är därför viktigt att de insatser som görs för att få in fler på arbetsmarknaden präglas av ett tydligt jämställdhetsperspektiv där möjligheten att få stöd inte påverkas av vilket kön en person har.

Idag finns en fungerande verksamhet med kvinnojourer och vi vill pröva möjligheterna för att inrätta en sådan även för våldsutsatta män. Det är också viktigt att utöka förståelsen för och kunskapen kring dem som blir utsatta för psykiskt våld.

Tillgänglighet

Valfrihet för människor med funktionsvariation ska fortsätta utvecklas. Brister i tillgänglighet måste kontinuerligt kartläggas och åtgärdas. Information som publiceras på stadens webbplats måste vara tillgänglig även för personer med funktionsvariation. Samverkan mellan kommun och landsting för gruppen med psykiska funktionsvariationer måste öka.

Tillgängligheten i Stockholm för personer med funktionsvariation måste förbättras, både när det gäller fysisk tillgänglighet och delaktighet i samhället.

Staden ska fortsätta den regionala samverkan i syfte att öka tillgängligheten till boenden för yngre personer med demenssjukdom. Arbetet med att kompetensutveckla anställda som arbetar inom området tillgänglighet ska fortsätta.

Det är viktigt att ha god kvalitet inom personlig assistans. Nämnden ska säkerställa kompetensen bland personliga assistenter och genomföra kompetenshöjande insatser om så behövs.

Bekämpa hemlöshet

Hemlösheten är ett fortsatt stort problem för staden. Under Alliansens tid vid makten minskade dock den grupp som staden har ett formellt ansvar för. Bland annat har de försök som gjorts med det som kallas Bostad först varit lyckade och vi vill därför se att antalet platser utökas och permanentas.

Staden behöver i större grad belysa orsakerna till överskuldssättning och stödja människor som behöver skuldsanera, för att kunna återetablera sig på bostadsmarknaden och kunna försörja sig genom arbete. För att förebygga vräkningar är det viktigt att människor som har missat att betala hyran blir erbjudna budget- och skuldrådgivning. För att förebygga och motverka

hemlöshet är det grundläggande med ett samarbete mellan myndigheter, förvaltningar, frivilligorganisationer och bostadsbolag, privata såväl som kommunala. Inte minst bostadsbolagen är viktiga för att fånga upp de människor som riskerar att hamna i hemlöshet. Socialförvaltningen behöver här utforma verktyg för att bostadsbolagen lättare ska kunna anmäla och få stöd när en hyresgäst riskerar att hamna snett.

För att den som är hemlös ska få ett så bra stöd som möjligt behöver staden arbeta mer med attityd- och bemötandefrågor. Kompetensen ska vara hög hos medarbetarna på stadens härbärgen och för ökad trygghet bör det finnas en uppdelning mellan olika målgrupper. Det är också viktigt att härbergerna inte bara handlar om ett boende för natten, utan också arbetar med att få människor från utanförskap och in i samhället. I stort handlar det om att gradvis gå ifrån härbergestanken och hitta mer permanenta lösningar för att stärka, motivera och stödja människor att komma i innanförskap.

Staden har hittills genomfört så kallade hemlöshetsräkningar en natt vartannat år. Centerpartiet menar att den typen av räkningar är alltför osäkra, varför det är viktigt att nämnden ger socialförvaltningen i uppdrag att utarbeta en säkrare form av hemlöshetsräkning.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

136. **Socialnämnden** ska under 2018 leda och genomföra en riktad satsning mot civilsamhället för socialt arbete
137. **Socialnämnden** ska verka för att stoppa den orimliga flyttkarusellen för ensamkommande
138. **Socialnämnden** ska verka för att en blocköverskridande överenskommelse tillkommer om strategin för arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld samt skapa konkreta handlingsplaner för att förverkliga målen i strategin
139. **Socialnämnden** ska dubblera anslaget till Origo för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck
140. **Socialnämnden** ska fördjupa insatserna mot våld i nära relationer
141. **Socialnämnden** ska permanenta och utöka Bostad Först
142. **Socialnämnden** ska samarbeta med andra städer i Sverige och EU för att trycka på EU att ställa krav på hemländerna gällande mänskliga rättigheter för alla medborgare
143. **Socialnämnden** ska utreda den så kallade Mariefredsmodellen med enkla jobb för att hjälpa fattiga EU-medborgare att komma ut i arbete istället för att tigga
144. **Socialnämnden** ska tillsammans med Stockholms läns landsting utreda ytterligare platser i staden som kan lämpas för sprutbytesverksamhet
145. **Socialnämnden** ska inrätta en mansjour för män som blivit utsatta för våld i nära relationer
146. **Socialnämnden** ska initiera ett samarbete mellan staden och bostadsbolagen för att i ett tidigare skede fånga upp dem som riskerar att hamna i hemlöshet.

147. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Socialnämnden** godkänns.

Stadsbyggnadsnämnden

Nämnden ansvarar för fysisk planering i staden. Utöver nämndens huvuduppgift att effektivt ta fram planer och bygglov för nya bostäder ingår i detta ansvar övergripande planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö och infrastruktur. Detta innebär även ansvar för förverkligandet av översiktsplanen. Nämnden har myndighetsansvar för planprocess, bygglov, bygganmälan och namngivning. Nämnden har hand om stadens fristående mättnings- och kartläggningsverksamhet samt inrättande och upphävande av naturreservat, kulturreseptat och djur- och växtskyddsområden enligt miljöbalken. Nämnden beslutar om bidrag till bostadsanpassning för personer med funktionsnedsättning. Nämnden ska enligt gällande lagstiftning handlägga ärenden om anmälan från allmänheten om otillgänglig miljö, så kallat enkelt avhjälpna hinder.

Den täta och gröna staden

År 2022 beräknas en miljon människor bo i Stockholms stad. Det innebär att vi måste planera staden på ett sätt som möjliggör expansion samtidigt som vi lägger grunden för miljövänliga livsstilar. Detta gör vi genom att fortsätta efter strategin om den täta miljövänliga staden. Genom att bygga högre så använder vi stadens mark mer effektivt och sparar parker och grönområden. Då blir det även möjligt att använda kollektivtrafik på ett långt mer effektivt sätt än idag. Vid användning av stadens tak för rekreation kan vi också öka stadens parkmark. Stockholm ska fortsätta att utvecklas som en hållbar stad med integrerade lösningar för vatten, avlopp, energi och transporter. Centerpartiets vision för Stockholm är en diversifierad, brokig och blandad stad. Byggnad i goda kollektivtrafiklägen samt lägen där planering av nya kollektivtrafikförbindelser och vägar pågår ska prioriteras. Nämnden ska inta en positiv och underlättande hållning till att förtäta innerstaden genom att bygga bostäder på tak. Genom att ytterligare förtäta innerstaden kan vi skapa många nya bostäder i högt eftertraktade centrala lägen. Goda cykelmöjligheter och adekvata cykelparkeringar ska integreras i varje enskilt planprojekt. Det är viktigt att staden ytterligare fördjupas och intensifierar samarbetet och planeringen med landstingets trafikförvaltning, Trafikverket och regionens övriga aktörer i dessa frågor.

Nämnden ska verka för en mångfald av modeller både vad gäller förtätning och nybyggnation och uppmuntra planer framdrivna av exempelvis byggherrar och arkitektkontor, där olika boendeformer såsom ägarlägenheter, kollektivhus, gemenskapsboende, bostäder med uthyrningsdel med mera understöds.

Planera bostäder och kollektivtrafik tillsammans

Nämnden ska i samråd med stadens trafiknämnd och landstinget under 2018 kartlägga var staden kan anlägga nya tunneluppgångar i anslutning till befintliga stationer för att öka närheten för resenärer och möjliggöra bostadsbyggande i attraktiva lägen.

Vidare får nämnden i uppdrag att tillsammans med exploateringsnämnden och trafiknämnden utreda på vilka platser staden med enkla medel kan knyta sam-

man pendeltågsstationer och tunnelbaneuppgångar på ett tydligare och för resenärerna mer begripligt sätt.

Stockholm 2030 – en grön samhällsomställning

Staden har slagit fast att Stockholms stads verksamheter ska bli fossilfria senast år 2030. För att det ska bli möjligt krävs ett förnuftigt och konkret tillvägagångssätt, men också rätt instrument för att mäta utvecklingen. Istället för att mäta utvecklingen årsvis, med olika nivåer och måttstockar, förordar vi att Stockholms stad ska skapa ett stort och gemensamt samlat index där alla nivåer mäts upp på en gång. Därefter vet stadens olika verksamheter och politikerna vad de behöver göra mer konkret för att nå målet innan år 2030.

Om vi som exempel har slagit fast att byggnad X energikrav ska vara 0kw/h 2030 och det idag ligger på 50kw/h så innebär det att byggnaden måste minska med 4kw/h per år från och med 2017 fram till 2030 för att nå sitt mål. På ett sådant sätt kan man systematiskt, konkret och tydligt arbeta mot målet att Stockholms stads verksamheter ska vara fossilfria 2030.

160 000 nya bostäder och skyskrapeprogram

Fler bostäder är en förutsättning för en fortsatt stark utveckling av Stockholm. Ett kraftigt bostadsbyggande är nämndens främsta prioriterade uppgift och planberedskapen ska därför stärkas.

Centerpartiet vill öka takten på bostadsbyggandet kraftigt och har en målsättning om 160 000 nya bostäder till år 2030. I syfte att uppnå denna målsättning har under kommunstyrelsen en projektledare tillsatts, en bostadsgeneral, vars syfte är att förvaltningsövergripande samordna arbetet och identifiera och undanröja flaskhalsar och problem som riskerar att försena eller fördyra bostadsprojekt. Ett tätt och lösningsfokuserat samarbete med bostadsgeneralen är en grundförutsättning för att kunna nå det höga målet.

Nämnden ska också tillsammans med kommunstyrelsen ansvara för att ett skyskrapeprogram tas fram. För att råda bot på den bostadsbrist som finns måste Stockholm förtätas och växa på höjden, detta kräver en genomtänkt strategi. Skyskrapeprogrammet ska peka ut i vilka delar av staden vi ska tillåta och förorda riktigt höga hus. Något som är en förutsättning för att staden ska kunna växa hållbart i sådan omfattning. Genom dessa samfälliga åtgärder och satsningar görs det nya högre bostadsmålet realistiskt och genomförbart. Inom ramen för skyskrapeprogrammet ska byggnationen av Trätoppen planeras, en skyskrapa byggd helt i trä, ovan på P-huset Parkaden på Norrmalm.

Dagens system där byggande på höjden beläggs med straffavgift ska växlas mot ett system som skapar incitament för högre hus. Även statliga regler som exempelvis riksintressen för bevarad kulturmiljö, som lägger en död hand över Stockholms centrala delar, behöver göras om i grunden.

Överdäckningar kan bygga ihop staden

För att minska buller, förbättra luftkvaliteten och få fler bostäder i strategiska lägen ska ett systematiskt arbete med att överdäcka järnvägsspår och större trafikleder startas. Nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden konkretisera visionerna för överdäckning av spårområdet norr om centralstationen och börja planera för anläggandet av Klarastaden, samt presentera konkreta planer för en överdäckning av Nynäsvägen söder om Gullmarsplan. Vidare ska nämnden göra en översyn av vilka platser i staden som utöver dessa lämpar sig för överdäckningar.

En förutsättning för att möjliggöra den täta och gröna staden, med ett minskat bilberoende, är att den växer inifrån och ut. Nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden prioritera att förtäta staden inifrån dess centrala delar, och komplettera existerande ytterstadsområden med nya bostäder.

Den nya översiktsplanen

Den nya översiktsplanen ska på ett tydligare sätt ta ställning för hög bebyggelse och den täta staden. Nya funktionsblandade stadsdelar ska växa fram i staden, med en mångfald av upplåtelseformer. Utvecklingen med en tätare stad där människor kan leva miljövänligt är särskilt viktigt vid knutpunkter för kollektivtrafiken. Staden ska växa snabbt men hållbart, därför ska bostäder främst byggas i lägen dit man kan gå, cykla eller åka kollektivt.

Stockholms parker, torg och badplatser ger oss mötesplatser som är till för alla och har både estetiska, sociala, kulturella och ekologiska värden. Alla dessa värden bidrar aktivt till människors hälsa och välbefinnande. En storstads uterum kan vara både en plats för vila och en arena för överraskande händelser, arrangemang och festligheter av olika slag. Tillsammans gör detta staden attraktiv, levande och rik på upplevelser. Naturliga mötesplatser i staden är dessutom viktiga för att bryta den negativa segregationen och öka förståelsen för varandras likheter och olikheter. Resmönster som skapar fler möten mellan socioekonomiska grupper och därmed motverkar segregation ska särskilt betonas. Platser för spontanidrott, interkulturella trädgårdar och odlingslotter är viktiga delar i det här arbetet.

När Stockholm växer till en miljonstad är det viktigt att säkra platser för rekreation samtidigt som platser för bostadsbyggande pekas ut. Naturområden är också en del av stadens attraktionskraft. Centerpartiet har under föregående mandatperiod arbetat hårt för att få till naturreservat i Älvsjöskogen, Kyrkhamn och Årstaskogen. Vi vill förena storstadens puls med gröna, rofyllda miljöer. Genom att bygga en tät stad med inslag av höga byggnader och samtidigt bevara och anlägga ny stadsgröniska bygger vi ett Stockholm redo att möta framtiden.

Ökad byggtakt och snabbare processer

För att öka takten i nybyggandet krävs en rad åtgärder. I dagsläget finns det en mängd regler som gör det både dyrt och onödigt tidskrävande att bygga. Det behöver bli lättare att bygga små billiga lägenheter med enklare standard. För

att det ska kunna ske behöver bland annat reglerna för tillåtna bullernivåer utanför fastigheterna ändras. Med dagens teknik finns det möjlighet att upprätthålla låga bullernivåer inomhus även när bullernivåerna utanför är höga. Även planprocessen med överklaganden och liknande behöver bli snabbare och enklare. Vi vill därför involvera dem som påverkas av planerna tidigare i processen. Genom täta dialoger med dem som påverkas kan överklaganden minska och byggtakten öka. Nämnden ska under 2018 också se över möjligheterna till att anordna samråd i annan form. Stockholms invånare är engagerade i stadsbyggnadsfrågor och initierar man en samrådsprocess innan förslag och detaljplan tas fram så kan man veta vilken inriktning medborgarna vill ha på planerade byggen, så att processer inte förhalas och dröjs ut. En mer direktdemokratisk attityd hade varit önskvärd.

Färre överklaganden, ändrade bullerregler och snabbare byggprocesser skulle leda till fler bostäder inte minst studentbostäder som det är stor brist på i Stockholm.

Centerpartiet vill bygga fler snabba bostäder enligt konceptet ”snabba hus”, där flyttbara bostadsmoduler placeras på tomter med tidsbegränsade bygglov. Tillfälliga snabba boenden passar bra vid utvecklingsområden, där marken redan är förberedd och vatten, avlopp och el redan finns draget. Ofta byggs nya bostadsområden i etapper och under lång tid. Tillfälliga bostäder ska sättas upp under den tid marken står tom i väntan på byggnation. Detta leder inte bara till fler snabba bostäder för studenter och asylsökande det gör också att underlaget för service, kollektivtrafik och annat finns på plats långt tidigare än annars. Tillfälliga bostäder ger liv och attraktivitet till nya bostadsområden. Vid sidan om bostadsmoduler ska det även lämnas plats för kontorslokaler och verksamheter i moduler i bottenvåningarna, vilket kan ge liv och rörelse i området samt erbjuda nystartade företag och serviceverksamheter låga hyror.

Långa planköer inom staden måste bekämpas med kraft. Resursbristen gör ofta att projektidéer inte kommer igång, utan får köa i månader för att få tilldelat en handläggare. Det behövs fler tjänster för att bygga mer och yrket måste få den status det förtjänar.

Boulevardisering

Nämnden ska, tillsammans med exploateringsnämnden, trafiknämnden, och miljö- och hälsoskyddsnämnden omvandla ett antal stora motorleder i ytterstaden till stadsboulevard, kringgärdade av tät kvartersbebyggelse. Det ligger stora markresurser invid dessa motorleder och boulevardisering kan ge upphov till tusentals attraktiva bostäder samtidigt som det markant ökar de urbana kvaliteterna i stora delar av ytterstaden. Exempel på lämpliga vägar vars potential ska utredas är Skärholmsvägen, Örbyleden, Magelungsvägen, Huddingevägen, Bergslagsvägen och Södertäljevägen.

Vad gäller Örbyleden åligger det stadsbyggnadsnämnden i samverkan med exploateringsnämnden att se över avtalet med Svenska Kraftnät och dess planerade dragning av en ny elförbindelse mellan Örby och Snösättra, längs Örbyleden. Den markkabel som föreslagits av Svenska Kraftnät hotar framtida bo-

stadsbyggande och en önskad boulevardisering av Örbyleden, och Centerpartiets bestämda uppfattning är att elförbindelsen ska läggas i tunnel snarare än markläge och på så sätt möjliggöra för en framtida exploatering.

Social hållbarhet - mångfald och variation

Stockholmsregionen växer så det knakar. Bara i staden är Centerpartiets mål att bygga 160 000 bostäder till 2030. I detta expansiva skede ska vi inte upprepa miljonprogrammets misstag. Fokus ska vara att bygga miljöer där människor trivs och vill vara. Miljöer som är inkluderande och hållbara, även socialt. Parallellt med volymdiskussionen ska vi därför också arbeta med god arkitektur och attraktion i form av väl utformade gaturum, torg och parker. Helt enkelt, vi måste bygga mer hållbart: ekonomiskt, ekologiskt och socialt.

Ekonomiskt så måste vi bygga kostnadseffektivt och bostäder som människor har råd att efterfråga. Ekologiskt gäller det att bygga miljömässigt med kvalitativa byggnader, energisnålt, rätt materialval och klimatneutralt. På det sociala området måste vi säkerställa att de områden som vi bygger och förtätar ökar den sociala hållbarheten. Vi måste skapa mer trygghet, liv mellan husen och skapa identitet i områden som saknar det idag. Hur vi utformar ett bostadsområde påverkar hur människorna mår och lever i området.

Tät kvartersbebyggelse, variation och mångfald i bebyggelsen är central för vision om Stockholm. Mycket av det vi förknippar med stadens goda egenskaper kommer just från mångfald i såväl estetik och arkitektur som funktioner hos byggnaderna. Sterila bostadsområden utan kommers och med samma arkitektoniska stil, uppstressande shoppingcenter eller andefattiga industriområden är alla exempel på enfald i stadsplaneringen. Det som gör staden till stad, och som skapar en dynamisk och blomstrande storstad, är just variationen. Det som för tankarna till sprudlande storstäder som Berlin eller New York är inte enfalden och segregationen utan tvärtom blandningen av byggnader, funktioner och miljöer. Kraven på monoton i Stockholm har länge varit norm, men ska Sveriges huvudstad växa till att bli en storstad av rang är behoven av just mångfald och variation, pluralism i både estetik och funktioner, slående stort.

Samtidigt som vi står inför en enorm bostadsbyggerutmaning har vi en bransch och en arbetsmarknad som lider av kapacitetsbrist. Bristen på ingenjörer och byggnadsarbetare är stor och kapacitetstaket framför allt bland byggingenjörer är redan nått. I den exceptionella situationen behöver vi tänka nytt och kreativt och kanske kan kapacitetsbristen vara en del av lösningen. Matchningen på arbetsmarknaden måste förbättras och samtidigt som vi renoverar och utvecklar miljonprogramsområden kan vi ge jobbomöjligheter till människorna som lever där. Dessa områden har stora utmaningar när det gäller graden av egenförsörjning och att möjliggöra för fler lokala arbetstillfällen samtidigt som vi rustar upp skulle ge enorma vinster, både socialt och samhällsekonomiskt. Genom fler arbetsplatser för närboende i exempelvis arbetspraktik eller anställning kan vi bygga en socialt hållbar stad. Givetvis finns det inget gordiskt svärdshugg som i ett slag kommer lösa den sociala ohållbarheten, men bygge för bygge, projekt för projekt kan lokala insatser bidra i den långsiktiga ambitionen att bygga ett mer sammanhållet samhälle. Det går inte att i alla områden använda

sig av samma lösningar. Vi behöver ansvarsfullt se vilka förutsättningar som behövs för att lösningarna ska fokusera på varje individ och kvalitativt bidra till personens långsiktiga försörjning.

Centerpartiet ser stora möjligheter att på detta sätt effektivisera Arbetsförmedlingens och kommunernas arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Genom att inkludera näringslivet och i upphandlingar ställa krav och skapa incitament för kvalitativa insatser där människor kommer närmre arbetslivet och får in en fot på arbetsmarknaden. På detta sätt kan vi effektivisera arbetsmarknadsinsatserna och stärka områden och de enskilda människorna. Det är stora värden i upphandling av infrastruktur och bostäder som det offentliga gör och att samtidigt använda kraften i detta samhällsbygge och samtidigt stärka och bygga människor, är ett tillfälle för gott att missa.

Naturresevat i Årstaskogen och Årsta holmar

Områden som har betydande naturvärden ska skyddas från exploatering som riskerar att göra oåterkalleliga ingrepp i unika och värdefulla miljöer. Kommunalt instiftade naturresevat är ett sätt att skydda värdefull natur. Centerpartiet ser positivt på att staden instiftar naturresevat men anser samtidigt att kommunen själv ska kunna ompröva sådana beslut. Det är inte rimligt att kommuner kan instifta naturresevat de sedan inte kan påverka.

Centerpartiet har under en lång tid drivit frågan att göra naturresevat av Årstaskogen och Årsta holmar. Redan 2012 deltog Centerpartiet till kommunfullmäktiges beslut om att ge stadens exploateringsnämnd i uppdrag att ta fram ett förslag till naturresevat. Årstaskogen och Årsta holmar utgör med sitt geografiska läge alldeles vid gränsen mellan Saltsjön och Mälaren en viktig del i Stockholms grönstruktur. Beslutsunderlaget som stod klart i april 2014 utgörs av noggranna avvägningar mellan exploatering och naturvärden. Tyvärr valde den tillträdande rödgrönrosa majoriteten under hösten 2014 att slänga det förslaget i papperskorgen. Detta har inneburit att reservatsbildningen har dragit ut på tiden.

I det nya förslag som redovisats under 2018 föreslås bebyggelse av 800-1000 bostäder i de områden som vi under förra mandatperioden föreslog skulle bli naturresevat. Varför just dessa områden bytts ut mot andra områden för att bevara naturresevatet storlek framgår inte. Det framgår heller inte vilken typ av bebyggelse som majoriteten föreslår i området.

Centerpartiet menar att detta är fel markprioritering. De 800 – 1000 bostäder som föreslås ska inte behöva ta den plats som finns i förslaget. Hade staden byggt mer och smartare i andra områden i anslutning till Årstaskogen, som Slakthusområdet och Årstafältet, hade det varit möjligt att bygga samma antal bostäder utan att ta Årstaskogen i anspråk. Centerpartiet ser med oro på att populära och välbesökta grönytor nu läggs utanför reservatsgränsen. Det är av stor viktigt att det finns plats för rekreation och lek i ett område där vi vet att skolor och förskolor har mycket begränsade gårdar. Vi kan inte acceptera att bebygga grönområden om det inte sker på ett sätt som nyttjar ytan på mest effektiva sätt.

Centerpartiet vill se ett alternativt förslag där bebyggelse sker fram till den gamla reservatskanten.

Gräv ner Centralbron

De centrala delarna av Stockholm lider än idag av de storskaliga trafiklösningar som genomfördes i modernismens namn under mitten av förra seklet. Dåtidens omfattande rivningar och betongkultur med brutala trafikleder mitt i city har skapat sår i staden. Betong och motorväg dominerar istället för Stockholms vattenlinje som skulle kunna framträda. Därför är det väsentligt att den del av Centralbron som hanterar biltrafiken läggs ned i en tunnel, vilket skulle skapa ytor för nya bostäder längs Klara Strand och att Riddarholmskanalen åter kan öppnas. Vidare skulle en nedgrävning av Centralbron minska trafik och buller i innerstaden samt öka framkomligheten för andra trafikslag.

Fler arbetsplatser i Söderort

Det behövs insatser för fler arbetsplatser i Söderort som idag präglas av långt fler boende än arbetsplatser vilket bland annat leder till ökad trängsel i kollektivtrafiken och på genomfartslederna i Stockholm, i synnerhet på morgnar och kvällar när människor tar sig mellan bostaden och arbetet. Därför är det angeläget att öka antalet arbetsplatser i Söderort. Genom att planera för fler billiga kontorsutrymmen för nystartade företag där entreprenörer kan dela på servicefunktioner, utbyta erfarenheter med varandra och träffa rådgivare eller investerare kan nya företag lockas. Erfarenheten visar att billiga lokaler där det inte bara erbjuds kontorsplatser utan även mötesplatser är en viktig del för att få till ett väl fungerande ekosystem för nyföretagande. Vidare är det viktigt att det finns tillgång till företagsområden.

I planeringen av ett växande Stockholm är det avgörande att det också tas hänsyn till att det behövs väl fungerande företagsområden, där företag har möjligheter att långsiktigt planera och utveckla sina verksamheter.

Stäng inte Stureplan

Det liggande förslaget från fastighetsägaren ADIA som avser restaurera och yteffektivisera Stureplan innebär omfattande rivningar och påverkan på nöjesliv och företag i området, varför Centerpartiet i Stockholm motsätter sig planerna. Förslaget så som det är utformat i dagsläget skulle innebära alldeles för stora ingrepp i en uppskattad stockholmsmiljö. Centerpartiet menar att det går att utöka antalet bostäder, kontor och öppna upp för en ny tunnelbaneuppgång utan att göra det till en byggarbetsplats under flera år. Därför ska nämnden arbeta fram en ny alternativ lösning som inte innebär att nöjesnavet stängs under många år.

Lövholmen

I syfte att främja en attraktiv och varierad stadsbild ska nämnden, tillsammans med exploateringsnämnden, markanvisa och planlägga ett större, sammanhängande område för att skapa en unik stadsdel med nydanande arkitektur i världsklass på Lövholmen. Det nya området ska präglas av hållbarhet och en spännande stadsmiljö där gammal industri och nya bostäder kan mötas.

Växthöghus och vertikalt jordbruk

Stockholms stad borde också öppna upp för möjligheten att tillåta, och uppmuntra, byggnation av växthöghus. Växthöghus tillämpar så kallat vertikalt jordbruk, en i grunden svensk uppfinning. Genom att bygga skyskrapor med växthus på sidorna, det vill säga vertikalt jordbruk, kan man producera mer grödor än man tidigare kunnat på samma areal. Det är i grunden resurseffektivisering det handlar om. För att klara utmaningarna som kommer med att producera föda till en ökande befolkning är en idé som denna välkomnad. Det är dessutom mer effektivt rent miljömässigt då transportsträckorna som krävs för att leverera maten blir kortare och därmed blir koldioxidutsläppen mindre när grödorna odlas i staden, inte utanför.

Urbana odlingar behöver inte begränsas till att byggas ovanpå husen utan kan också byggas på sidan av dem. Närodlat mat är ledord för Centerpartiet och menar vi allvar med det är vertikalt jordbruk en fantastisk svensk uppfinning vi borde ta vara på. Stockholm ska ligga i framkant med moderna lösningar och därför borde staden uppmuntra till byggnationen av växthöghus med vertikalt jordbruk.

Ju längre vi går emot en sådan utveckling ju fler nya yrken kommer att växa fram. Stadsbonden är ett sådant yrke, som aldrig tidigare varit på tapeten för en kommun att bry sig om. Ett helt nytt yrkesområde agritektur som kombinerar såväl agronomi som arkitektur och ingenjörskonst har därmed bildats. För att få ihop den rätta kompetensen när den nya, gröna och hållbara staden byggs måste ett tätt samarbete finnas mellan staden, högskolor och universitet samt externa aktörer.

För att vara i framkant när det gäller just den här frågan uppdrar vi de kommunala bostadsbolagen att se över hur de kan bidra till att en sådan utveckling tar fart. Det som på kort sikt inte är lönsamt på den fria marknaden kan på lång sikt vara lönsamt för samhällets bästa. Standardiserade regelverk har redan idag arbetats fram av Internationella standardiseringsorganisationen (ISO). Det är dags att inse att vi inte kan bygga hus med endast ett syfte eller en funktion. Ytan är begränsad och ska vi utnyttja staden effektivt kräver det att vi bygger multifunktionella byggnader. Genom att uppdrar bostadsbolagen att se över investeringar i den riktningen gör staden sitt yttersta för att föra stadsutvecklingen i en sådan riktning.

Bevara Årsta golf

På Årstafältet planeras ett nytt bostadsområde med 6 000 nya lägenheter för 15 000 invånare. Det ska göras genom en blandad bebyggelse med nya verksamheter och en anlagd park. Planerna är bra även om Centerpartiet gärna hade sett ännu mer bostäder och fler riktigt höga hus då platsen lämpar sig synnerligen väl för exploatering. På Årstafältet ryms också idag en populär och till ytan begränsad golfanläggning. Under planprocesserna för utvecklandet av Årstafältet ska hänsyn tas till fortsatt golfspel i området. Inte minst med tanke på det idrottspolitiska program som samtliga partier i kommunfullmäktige ställde sig bakom under våren 2013. Programmet genomsyras av ett folkhälsoperspektiv

och betonar vikten av att tillgodose idrottsytor även när Stockholm växer. För att kunna behålla golfbanan ska den flyttas till det sydöstra hörnet av parken och vissa delar till andra sidan Huddingevägen, samtidigt som kolonilotterna flyttas till det nordöstra hörnet. Att kunna kombinera bostadsbyggande och attraktiva grönområden inklusive golf är möjligt. Idag upptar golfen endast 3 av sammanlagt 30 hektar.

Årsta Golf är en av Stockholms mest lättillgängliga golfbana, den kräver inget medlemskap, är öppen för alla och bara en SL-resa bort. Att driva bort golfen för Stockholm till en tråkigare stad.

Stockholm Low Line

Centerpartiet vill att Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden, tillsammans med externa aktörer, inleder arbetet med att inrätta "Stockholm Low Line". Längs det nedlagda tågspåret på Södermalm ovanför Årstaviken och invid Eriksdalsbadet vill Centerpartiet skapa en ny parkattraktion i klass med och inspirerad av, The High Line i New York. Med en helt ny publik parkmiljö längs spåret kommer en plats som i dagsläget är underuttnjad bli en urban attraktions- och rekreationsplats för stockholmarna, med parkliv, odlingslotter och café- och restaurangverksamheter.

Bostäder och folkliv längs stadens kajer

Stockholm har stor utvecklingspotential i sina många strandlinjer. Gångvägar längs vattnet är populära inslag i stadsbilden och möjligheten att kunna bada mitt i storstaden är något som många stockholmare värdesätter högt. Genom att anlägga fler citybad, badbryggor och strandbad vill vi skapa nya naturliga samlingsplatser för solande stockholmare och turister. Vi vill även göra stadens kajer och vattenrum mer livfulla med exempelvis caféer, konst och marknader.

Tillsammans med exploateringsnämnden får Stadsbyggnadsnämnden uppdrag att initiera processen av att knyta samman den östligaste delen av Folkungagatan och det kommande bostadsprojektet "Kvarteret Persikan" på östra Södermalm, med en helt ny stadsdel med 2500 bostäder och 100 000 kvm kontor vid Londonviadukten och yttre Masthamnen. Ett område som idag kännetecknas av asfaltsytor och parkeringsplatser, och som är outnyttjat under kryssningsfartygens lågsäsong. Det vattennära läget lämpar sig väl för attraktiva bostäder och publika verksamheter och en sammankoppling med Folkungagatan och kvarteret Persikan skulle vara ett lyft för hela Södermalm. I och med tunnelbanans förlängning till Nacka kommer östra Södermalm få en helt ny station i Sofia, vilket möjliggör goda kollektivtrafikförbindelser i den nya stadsdelen.

Centerpartiet anser att denna nya vattennära stadsdel bör präglas av arkitektur inspirerad av hamnstäder såsom Hamburg, Amsterdam och London, och att den nya stadsdelen med fördel kan existera i symbios med hamn- och färjetrafiken på platsen. Nämnden får i uppdrag att under 2018 inleda en arkitektävling för den aktuella platsen.

Stockholms unika läge vid Mälaren och Saltsjön ger oss stora möjligheter att bygga flytande boenden. Därför ska nämnden, tillsammans med exploateringsnämnden och med intresserade externa aktörer, redan 2018 initiera ett stort projekt för en flytande stadsdel i Mälaren.

Nämnden ska även tillsammans med exploateringsnämnden undersöka förutsättningarna för att exploatera Söder Mälarstrand där bostäder och lokaler helt eller delvis byggs på Riddarfjärden. Projektet ska även säkerställa att en publik strandpromenad med aktiviteter och stadsliv skapas. I samband med detta ska exploateringsnämnden utreda hur strandskyddet påverkar bostadspotentialen i vattennära lägen och föreslå lämpliga förändringar av lagstiftning.

För att göra stadens vattennära ytor mer attraktiva och tillgänglig för stockholmarna ges nämnden i uppdrag att på Blasieholmen påbörja byggnationen av det nya Nobel Center samt att tillgängliggöra området runt om kring med parker och promenadstråk längs vattnet. En annan plats med förutsättningar att förbättra kopplingen till vattnet är Kornhamnstorg. nämnden ska därför, i samarbete med Trafiknämnden, utreda huruvida ett eller flera körfält vid södra Gamla Stan kan tas bort för att koppla samman Kornhamnstorg med vattnet och Nya Slussen, och därigenom skapa ett mer sammanhängande kaj- och restaurangliv.

I samverkan med Kungsholmens stadsdelsnämnd och externa aktörer ska nämnden utreda förutsättningarna för ett kallbadhus vid Rålambshovsparken.

Miljöstadsdelar och mobilitet

Nämnden har en viktig roll i utvecklandet av fler stadsdelar med miljöprofil. Stockholm har redan intagit en tätposition i omställningen till den hållbara staden genom miljöprofilprojektet Hammarby Sjöstad, Norra Djurgårdsstaden och Hållbara Järva.. Nämnden ska bistå exploateringsnämnden i utvecklingen av det sammanhängande området Slakthusområdet och Söderstaden till ett nytt miljöprofilområde samt verka för att byggherrar planerar in solceller, laddstolpar och gröna tak i exploateringsprojekt på ett tidigt stadium.

Nämnden ska, tillsammans med exploateringsnämnden och trafiknämnden, fortsätta implementeringen av så kallade gröna parkeringstal i detaljplanearbetet. Gröna parkeringstal innebär att staden ger en byggherre reducerad parkeringsnorm om byggherren väljer att tillhandahålla positiva mobilitetstjänster. Exempel på positiva mobilitetstjänster är cykelparkeringar av hög kvalitet, bilpoolsparkering och medlemskap i en bilpool, elbilsparkering, lastcykelparkering och intelligenta lastrum för hemleveranser.

Nämnden ska, tillsammans med exploateringsnämnden och trafiknämnden planera för ett ökat cyklande och behov av cykelparkering. Vidare ska nämnden premiera bilpoolsinfrastruktur vid nya exploateringar och inkludera detta i detaljplanearbetet. En ökad bilpoolsanvändning bland stadens medborgare garanterar en förbättrad framkomlighet och en minskad miljöpåverkan. Bilpoolsinfrastruktur, som ett komplement till kollektivtrafik, cykling och gång, ska därför vara lättillgänglig i hela staden.

Stockholmare skapar stadslivet

Fyrkantiga system och stelbent byråkrati får inte stå i vägen för bra idéer. Vi vill se en friare stad där människor har goda möjligheter att påverka sin närmiljö och göra sina röster hörda. Idéburen stadsutveckling kan innebära att förslag kommer fram från nämnder och styrelser i dialog med stockholmarna. Det betyder att stockholmarna ges en möjlighet att påverka sin egen närmiljö. Det kan handla om att ta en oanvänd gräsyta mellan fastigheter för stadsodling, att temporärt tomma lokaler används som gallerier och scener, eller att ogästvänliga betong- och asfaltsytor rustas för att kännas välkomnande och kunna utnyttjas som offentliga platser.

Nämnden ska även genomföra ett pilotprojekt med så kallade BID:s, Business Improvement Districts. Ett BID omfattar ett avgränsat område inom vilket fastigheter, handel, boende och en kommun samverkar i formaliserad form i syfte att utveckla områdets attraktivitet och affärsmöjligheter. Centerpartiet ser Spelbomskans torg vid Stadsbiblioteket som ett område där en BID-lösning, där företag och handel sköter stadsmiljön, med fördel kan testas för att åstadkomma en mer inbjudande parkmiljö och mer torghandel. Detsamma gäller Fruängens centrum som är i behov av samma utveckling.

I Stockholm finns det centralt belägna men underutnyttjade platser, så kallade Wasted Spaces. Platser som kan utvecklas, öppnas upp för allmänheten och ges nytt liv. Nämnden ska ta fram ett Wasted Space-program baserat på riktlinjerna för idéburen stadsutveckling. Målet är att använda stadsrummet mer genom att staden öppnar upp förbisedda delar av vår gemensamma stadsmiljö och fastigheter för utvecklingsprojekt i begränsad skala.

En mer levande stadsmiljö

Centerpartiet inrätta ett fasadprogram för att bryta upp stora monolitiska byggnader i flera mindre, aktiva fasader. Smala, varierade och aktiva fasader ger en mer intressant stadsmiljö där människor trivs och väljer att spendera tid. Detta gynnar såväl stockholmarna i allmänhet såväl som de näringsverksamheter som är etablerade i området.

Stockholm är en stad på vatten med broar som knyter samman staden. I ofta attraktiva lägen finns en annan outnyttjad resurs i staden, nämligen brofästena. Centerpartiet vill se en satsning på de många och döda ytor finns i anslutning till stadens brofästen. Nämnden får därför i uppdrag att upplåta marken under stadens centrala broar för restauranger, caféer, nattklubbar, kulturutövning med mera. Staden kan, genom att vara generös med tillstånd och subventionera markhyran på dessa nu oanvända platser, bidra till att skapa en mer levande stad, trevligare stadsmiljö, öka tryggheten och på sikt öka intäkterna.

Nämnden ska även ta fram ett program för hur Stockholm kan förbättra sitt arbete med ”kantzoner”, det utrymme där en byggnad möter gaturummet I Köpenhamn har staden länge arbetat med ”kantzoner” genom att ställa krav på arkitekter och byggbolag i syfte att skapa en stadsmiljö där varje ny byggnad bidrar till en trivsamt helhetsupplevelse i stadsrummet. Det finns gott om ex-

empel världen över på skrytbyggnader kringgärdade av döda, livlösa ytor. En byggnad kan vara ritad av en världsberömd arkitekt och se nog så intressant ut, men om ingen tänker på hur den möter stadsmiljön i övrigt kommer nybyggnationen inte att bidra till ett mer attraktivt gaturum.

Fler samlingslokaler

Staden ska utreda möjligheterna till fler tillgängliga samlingslokaler för föreningsliv och organisationer inom det civila samhället. Staden ska också premiera effektivt lokalutnyttjande genom exempelvis ekonomiska incitament som premierar aktörer att effektivisera sitt lokalutnyttjande, exempelvis skolor som kan hyra ut en aula eller gymnastiksal. I plan- och byggprocesser ska staden i större utsträckning planera för samlingslokaler.

Bevara Fredhällsparken

Ett typexempel på dålig stadsbyggnadspolitik när stadens parker ses som en outnyttjad markresurs istället för ett rekreativt område med egenvärde i sig är det långt gångna planerna på att skövla stora delar av den populära och viktiga Fredhällsparken på Kungsholmen. Centerpartiet avstyrker den detaljplan som föreslår att en 11-mannaplan med tillhörande omklädningsrum och bilparkeringar uppförs i parken. Centerpartiet har sedan planeringen av fotbollsplanen startade varit kritiska till placeringen. Behovet av idrottsytor i staden är viktigt att lösa, men att bygga igen en trevlig och utnyttjad stadspark är en för stadsmiljön dålig lösning och går tvärt emot den politik vi driver i staden om att värna parker och grönområden för att skapa en attraktiv stad. Den föreslagna fotbollsplanen kommer att ta upp stor plats och bilda en barriär mitt i ett sammanhängande parkstråk. Detta innebär en markant försämring för Fredhäll som stadsdel.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

148. **Stadsbyggnadsnämnden** ska kartlägga var staden kan anlägga nya tunneluppgångar i anslutning till befintliga stationer
149. **Stadsbyggnadsnämnden** ska utreda en indexering av stadens miljöutmaningar med syfte att Stockholms stads verksamheter ska vara helt fossilfria 2030
150. **Stadsbyggnadsnämnden** ska verka för kortare handledningstider genom riktade rekryteringsinsatser för fler handläggare på kontoret
151. **Stadsbyggnadsnämnden** ska arbeta aktivt med att ge tidsbegränsade bygglov för tillfälliga bostäder
152. **Stadsbyggnadsnämnden** ska kartlägga var staden kan anlägga nya tunneluppgångar i anslutning till befintliga stationer
153. **Stadsbyggnadsnämnden** ska påbörja arbetet med att bygga Trätoppen, en skyskrapa i trä ovanpå P-huset Parkaden
154. **Stadsbyggnadsnämnden** ska konkretisera visionen och verka för en överdäckning av spårområdet i Västra City och planera för anläggandet av Klarastaden
155. **Stadsbyggnadsnämnden** ska ta fram konkreta planer för en överdäckning av Nynäsvägen söder om Gullmarsplan samt göra en översyn av vilka platser i staden som lämpar sig för överdäckningar

156. **Stadsbyggnadsnämnden** ska prioritera att förtäta staden inifrån dess centrala delar, och komplettera existerande ytterstadsområden med nya bostäder
157. **Stadsbyggnadsnämnden** ska omvandla ett antal stora motorleder i ytterstaden till stadsboulevarder
158. **Stadsbyggnadsnämnden** ska verka för fler arbetsplatser i Söderort
159. **Stadsbyggnadsnämnden** ska tillsammans med exploateringsnämnden verka för att bostäder inte byggs i Årstaskogen
160. **Stadsbyggnadsnämnden** ska markanvisa och planlägga ett större, sammanhängande område för att skapa en unik stadsdel med nydanande arkitektur i världsklass. En lämplig plats för detta är Lövholmen
161. **Stadsbyggnadsnämnden** ska ta fram ett skyskrapeprogram där möjligheten till att bygga växthöghus med vertikalt jordbruk ingår
162. **Stadsbyggnadsnämnden** ska verka för att Årsta Golf bevaras på Årstafältet
163. **Stadsbyggnadsnämnden** ska tillsammans med exploateringsnämnden och externa aktörer inleda arbetet med att inrätta "Stockholm Low Line
164. **Stadsbyggnadsnämnden** ska tillsammans med andra nämnder och externa aktörer verka för uppförandet av nya flytande citybad
165. **Stadsbyggnadsnämnden** ska tillsammans med exploateringsnämnden inleda en arkitektävling för en ny stadsdel med bostäder och kontor i Masthamnen
166. **Stadsbyggnadsnämnden** ska utreda huruvida ett eller flera körfält vid södra Gamla Stan kan tas bort för att koppla samman Kornhamnstorg med vattnet
167. **Stadsbyggnadsnämnden** ska påbörja arbetet med att tillsammans med externa aktörer utreda förutsättningarna för ett kallbadhus vid Rålambshovsparken
168. **Stadsbyggnadsnämnden** ska ställa krav på variationsanalys vid varje nytt planärende.
169. **Stadsbyggnadsnämnden** ska implementera gröna parkeringstal
170. **Stadsbyggnadsnämnden** ska integrera cykelparkeringar i varje enskilt planprojekt
171. **Stadsbyggnadsnämnden** ska premiera bilpoolsinfrastruktur
172. **Stadsbyggnadsnämnden** ska genomföra ett pilotprojekt med så kallade BID:s Business Improvement Districts
173. **Stadsbyggnadsnämnden** ska ta fram ett Wasted space-program
174. **Stadsbyggnadsnämnden** ska upplåta marken under stadens centrala broar för restauranger, caféer, nattklubbar, kulturutövning med mera
175. **Stadsbyggnadsnämnden** ska ta fram ett fasadprogram samt en strategi för att bättre nyttja stadens "kantzoner"
176. **Stadsbyggnadsnämnden** ska skrota planerna på att bygga igen Fredhällsparken med en fotbollsplan.
177. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 20120 för **Stadsbyggnadsnämnden** godkänns.

Trafiknämnden

Nämnden ansvarar för strategisk trafikplanering i staden, utveckling av trafiksäkerheten och trafikövervakning. Förutom det har Trafiknämnden ansvar för gatuskötsel och har investeringsansvar för gator, vägar, vissa torg och parker samt skötsel av stadens samtliga träd på gatemark och markupplåtelser. Nämnden ska som huvudman för allmänna platser och som väghållare samordna och utveckla stadsdelsnämndernas tekniska verksamhet. De parker som Trafiknämnden har ansvar för är Kungsträdgården, Berzelii Park, Strömparterren, Norra Bantorget, Årstafältet och Järva friområde. Övriga parker sköts av respektive stadsdelsförvaltning.

Trafikpolitik för en hållbar stad

En tät stad med en livfull stadsmiljö ska vara anpassad främst efter människorna. Centerpartiets trafikpolitik bygger på att minska klimat- och miljöpåverkan från trafiken samt att skapa ett effektivt trafiksystem som bidrar till minskad trängsel och god tillgänglighet, och därmed ökad ekonomisk tillväxt. När det gäller biltrafikens miljöpåverkan har Centerpartiets politik utgått från parollen ”jaga utsläppen – inte bilisterna”. Att resa med bil är i sig inget problem. Problemen uppstår när bilresandet bidrar till klimatförändringar och utsläpp som påverkar närmiljön och människors hälsa, och när bilresandet bidrar till trängsel.

Vi har respekt för att många är beroende av bil, men det ska alltid finnas attraktiva alternativ. Kollektivtrafik, cykel och gång måste prioriteras högre, både av miljö- och framkomlighetsskäl. För att få en mer attraktiv och trygg stadsmiljö vill vi sänka hastigheten på alla gator i hela innerstaden till 30 km/h. Vi vill minska antalet körfält på fler gator och ge plats för cykelbanor, bredare trottoarer, fler uteserveringar, parker och fler träd.

Bilen kommer att finnas i innerstaden även i framtiden men i mindre omfattning och staden ska sträva efter att de fordon som rör sig i staden ska vara fossilfria och inte bidra till utsläpp av hälsofarliga partiklar. Allt pekar mot att bilägandet kommer att minska och staden ska aktivt understödja denna utveckling genom att skapa incitament för bilpooler, hemkörning av varor och andra tjänster som stödjer den utvecklingen.

Dagens trafikproblem kräver moderna lösningar så som beteendeförändringar, trafikoptimeringar, IT-plattformar och större fokus på gång och cykel. Oavsett vilka trafikinvesteringar det gäller ska dessa bygga på principerna om minskad klimatpåverkan, minskad trängsel och minskad påverkan på luftkvaliteten. Trafikinvesteringar ska dessutom bidra till samhällsnyttor så som tidsvinster och möjliggörande av nya bostäder.

I Stockholm bidrar generellt sett kollektivtrafikinvesteringar mer till ovanstående kriterier än nya motorvägar. Stockholmsregionens kommuner och lands-ting ska ha fokus på att investera i kollektivtrafik. Nya motorvägar är i första hand en statlig angelägenhet. Det är viktigt att komma ihåg att vägar en förut-

sättning för bland annat en effektiv busstrafik och tillgänglig färdtjänst men att varje investering i ny infrastruktur måste prövas utifrån samma förutsättningar: minskad trängsel, ökad framkomlighet, minskad klimatpåverkan, bättre luftkvalitet och samhällsekonomisk nytta.

Mer fokus på cykling

De senaste åren har situationen för cyklister förbättrats avsevärt och många fler insatser är på gång. Att fler börjar cykla är avgörande för trafiksituationen i staden och därför måste nämnden planera mer för cykel och mindre för bil. Genom att skapa ett mer cykelvänligt Stockholm kan fler stockholmare cykla i vardagen. Det ska gå snabbt och vara tryggt att ta sig fram med cykel över hela staden. Onödiga stopp ska bort och konfliktdesignen mellan gående och cyklister ska motverkas.

När vardagspusslet förutsätter att en del av resan behöver göras med bil finns det en stor risk att hela resan görs med bil. Kombinationsresandet och särskilt kombinationsresor med cykel- och kollektivtrafik har en stor potential att stärka varandra. Faktum är att en stor del av stadens befolkning bor inom tre kilometer från en spårstation vilket innebär att det finns utmärka förutsättningar för ett högt kombinationsresande. Detta givet att tillräckliga cykelparkeringar finns vid stationerna. Utbyggnaden av cykelbanor i hela regionen ska intensifieras och bättre möjligheter för att ta med sin cykel i kollektivtrafiken ska ges. Underhållet, städningen och snöröjningen på cykelbanorna ska prioriteras och fler pump- och servicestationer byggas.

Fler cykelparkeringar

Nämnden ska arbeta för att nya cykelparkeringar byggs över hela staden för att göra kombinationsresandet attraktivt för stockholmarna. Cykelparkeringarna ska ligga i och kring resecentrum där det även finns ett stort serviceutbud, i likhet med vad som har skett vid Älvsjö station och Odenplan, vilket möjliggör för resenärer att utträta sina dagliga ärenden i samband med cykel- och kollektivtrafikresan. Det sedan tidigare planerade cykelgaraget vid Centralstationen ska byggas.

Stadens cykelplan ska vara grunden i utbyggnaden av cykelnätet. Cykeljourens uppgifter ska förtydligas och funktionen ska inte användas till andra ändamål. Populära cykelbanor ska vara prioriterade avseende städning, snöröjning och underhåll. När nya områden byggs ska cykelplanen finnas med från början i planeringen, för att skapa bra och trygga cykelstråk. Ett exempel är Hornsbergsstrand där en bredare cykelbana behövs, ett annat exempel är Hagastaden där det redan nu måste planeras för cykelstråk.

Stockholm behöver en ny cykelmiljard

Cykel frågan förbises ofta i stadens egna arbeten och viktiga cykelstrategiska frågor riskerar att falla mellan stolarna. Mot denna bakgrund beslutade kommunfullmäktige 2014 om en strategi för ökad cykling i Stockholm. Denna strategi ska implementeras omgående och nämnden ska återkomma till kommunfullmäktige med avrapportering. Centerpartiet har drivit fram stora satsningar

på cykling i Stockholm genom den så kallade ”cykelmiljarden” som investeras i nya cykelbanor och ökad framkomlighet för cyklister. När cykelmiljarden har använts vill Centerpartiet att en ny cykelmiljard avsätts för att ytterligare stärka cyklingen.

Cykelfrågorna spänner över flera nämndsområden. Därför ska cykelfunktionen under stadsledningskontoret få karaktären av ett cykelsekretariat av den modell som finns i Köpenhamn. Nämnden ska bidra till stadens medverkan i nätverket Svenska cykelstäder. Centerpartiets ambition är att på sikt kunna jämföra sig med världens främsta cykelstäder, exempelvis Köpenhamn och Amsterdam. Därför ska staden också vara pådrivande gentemot statsmakterna för att förbättra för cykeln. Det gäller både statliga investeringar i cykelnätet och lagändringar så som att få mot rött vid högersväng.

Säkerhet för cyklister

Trafiknämnden måste också ta ett större grepp kring trafiksäkerheten för cyklister. Nämnden ska därför inventera de mest olycksdrabbade trafikplatserna för cyklister och föreslå åtgärder för ökad säkerhet. Fler gator ska skyltas om i syfte att tillåta cykling mot enkelriktat under ordnade former. På sikt ska detta gälla stadens alla gator. Vissa högt belastade cykelstråk, exempelvis Nynäsvägen, behöver breddas för att möjliggöra en omkörningsfil. Cyklister färdas i olika hastigheter och möjligheterna till säkra omkörningar är en viktig säkerhetsfråga.

Ett viktigt säkerhetsarbete är att synliggöra cykelbanorna genom färgkoordinerad trafik. I Holland har cykelvägnätet målats för att cyklister, bilar och fotgängare enklare ska se cykelbanan. Centerpartiet inspireras av denna lösning, och vill att trafiknämnden påbörjar ett arbete med att öka säkerheten och tryggheten i stadens cykelinfrastruktur genom att bland annat måla cykelbanor gröna och öka kvaliteten på beläggningen.

Stockholms stad ska också driva på den nationella nivån för att få fler trafikpoliser på Stockholms gator. Alla trafikslag måste följa de trafikregler som finns, annars riskerar konflikten mellan trafikslaget att öka. En viktig förutsättning för att kunna följa trafikreglerna är självklart att infrastrukturen för cyklister fungerar och att det är praktiskt möjligt att följa reglerna. Här finns fortfarande ett stort arbete kvar att göra. Bland annat att cykelanpassa samtliga trafiksignaler i staden.

Testplats Cykel

Under förra mandatperioden startade projekt Testplats Cykel. Syftet var att testa nya lösningar för cykeln och tydligt koppla testet och resultatet till forskning kring trafikantbeteende. Testplats cykel resulterade i att Götgatan gjordes om, där bilkörfält omvandlades till cykelbanor och att den som cyklar i jämn hastighet får av grönt i fler korsningar i rad.

Nämnden ska återuppta Testplats Cykel samt utöka konceptet inom staden. Genom fler testplatser ska forskare och intresserade företag kunna bidra med

kometens och resurser. Det finns många lämpliga relevanta platser i staden. Sveavägen, Karlbergsvägen och Folkungagatan är bra exempel där det finns stor potential för att ökad framkomlighet, kostnadseffektivitet och trafiksäkerhet skulle kunna testas och utvecklas. De rödgrönrosa har bortprioriterat Testplats Cykel genom att ta bort finansieringen.

Bättre skyltning

För att öka attraktiviteten och säkerheten för cyklister måste stadens skyltning av cykelvägar avsevärt förbättras. Detta gäller både i ordinarie cykelvägnät men också vid tillfälliga omledningar och vid byggarbetsplatser. Slussenområdet är exempel där det är viktigt med tydlighet för att cyklister och fotgängare smidigt kunna ta sig mellan Södermalm och Gamla stan.

Gångtrafiken

Centerpartiet anser att förutsättningarna för gående måste förbättras i staden, vi välkomnar därför den gångplan som staden tagit fram och förutsätter att den kommer att efterlevas inom staden. Med dagens ökade trängsel är det viktigt att kartlägga och uppmärksamma gångtrafiken som en naturlig del av Stockholms trafiksystem. En viktig del är att bygga bort de platser som skapar konflikter mellan cyklister och gående.

Nämnden ska hantera gångtrafiken på samma sätt som andra trafikslag. På resor upp till tre till fyra kilometer är gångvägen många gånger ett konkurrenskraftigt alternativ, inte minst i innerstaden. Att tänka och planera för pendlarstråk för fotgängarna ska ingå i nämndens kärnuppdrag. Gångtrafik är positivt då det bidrar till en mer levande och trygg stadsmiljö samt avlastar kollektivtrafik, vägar och cykelbanor. Skyltning och infrastruktur ska tydliggöra respektive trafikslags skyldigheter och förutsättningar på olika platser samt minska antalet konfliktytor i stadsrummet.

Centerpartiet vill att nämnden påbörjar arbetet med att göra ett sammanhängande gångstråk från Birger Jarlsgatan, längs Jakobsbergsgatan, upp till Malmskillnadsgatan. För att knyta ihop gångstråket med Hötorgsterrassen, som Centerpartiet vill permanent öppna för allmänheten, ska nämnden utreda förutsättningarna för en gångbro, Stockholm High Line över Sveavägen som idag fungerar som en barriär.

Förbättra trafikmiljön kring skolorna

Trafikmiljön runt skolorna har försämrats som en följd av att allt fler vuxna skjutsar barnen till och från skolan. Den fysiska planeringen är inte gjord för att hantera den stora mängden biltrafik. Detta har lett till ökad otrygghet i skolmiljön vilket i sin tur lett till att ännu fler föräldrar väljer att skjutsa barnen för att undvika trafikrisker för barnen. Det är viktigt att trafikmiljöerna i skolornas närhet är trygga och säkra och att vi jobbar mot målet att fler resor till och från skolan ska ske utan bil. Grundorsaken till röriga och otrygga trafikmiljöer skapas främst vid rusningstoppar när föräldrar lämnar eller hämtar sina barn. Detta problem ska angripas i form av att få fler barn att gå, cykla eller åka kollektivtrafik till skolan. Nämnden ska inventera gång- och cykelvägar till och

kring skolorna och se vilka åtgärder som behövs för att skapa trygghet. Bilfria zoner runt skolor under vissa tider och andra restriktioner ska kunna föreslås. Centerpartiet föreslår även ett återinförande av så kallade skolpoliserna som skulle bidra till att öka trafiksäkerheten kring skolområdet.

Ge staden fler verktyg för trafiksäkerheten

Stockholms trafikmiljö ska vara trygg för cyklister, fotgängare och bilister. Det kräver dels att vi bygger staden på ett sätt som gör att osäkra trafikmiljöer undviks men också att det satsar mer på att övervaka trafiken, både från den lokala och från den nationella nivån.

Fartkameror i innerstaden är ett första steg till en tryggare trafik. I nuläget har enbart Trafikverket rätten till uppsättning av fartkameror och de prioriterar sällan eller aldrig innerstadens trafikmiljöer. Stockholm behöver också fler trafikpoliserna för att säkerställa att alla trafikslag följer de regler som finns.

Eftersom Polismyndighetens resurser är begränsade och det lokala arbetet tyvärr ofta bortprioriteras måste staden få möjlighet att själva hitta sätt att övervaka exempelvis hastighetsöverträdelser, bilkörning i kollektivtrafikens körfält och överträdelse av dubbdäcksförbud. Trafiknämnden ska därför ansvara för att staden hemställer hos regeringen att få utökade lokala befogenheter för trafikövervakning.

Halkbekämpning

För att säkerställa en god framkomlighet under vinterhalvåret ska nämnden utveckla metoder i syfte att förbättra snöröjning med särskilt fokus på gång- och cykelbanor. Förutom traditionell snöröjning och saltning ska andra tekniker prövas som exempelvis värmeslingor. Nämnden ska utöka antalet uppvärmda gator i Stockholms centrala delar. Energikällan är fjärrvärme där så kallad fjärrvärmeretur vars låga temperatur oftast räcker till att värma upp trottoarer och torg är en bra metod. Systemet ska hålla exempelvis gånggator fria från snö och is vilket ger en komfortabel gatumiljö utan halka, snö eller slask. Detta leder också till att konventionell snöröjning och halkbekämpning ej behövs. Värmesystemet finansieras med medel som sparas in på minskat behov av snöröjning samt av berörda fastighetsägare via en avgift beslutad av nämnden. Värmen som används ska vara returvärme från fjärrvärmerna.

Smarta trafiksystem för bättre trafikflöden

Stockholm har som många andra storstäder problem med köer och trängsel vid vissa tidpunkter. En stor utmaning är att få trafikanter att välja andra tider eller vägar under de värsta rusningstimmarna. Det finns många verktyg att jobba med till exempel trängselavgifter, olika off peak-system och smarta trafiksignaler som känner av trafikflöden. När flödena förändras ska trafiksignalerna anpassas efter hur trafiken som bäst kan fortsätta att flyta. Det samma gäller när eller i situationer när stora evenemang pågår i staden, smarta trafikljus kan då hjälpa till att minska de värsta trafikstockningarna. Nämnden ska se över och investera i smarta trafiksignaler i syfte att skapa bättre trafikflöden. Lärdomar och erfarenheter ska hämtas från andra städers arbete med smarta trafiksystem.

Vidare ska nämnden se över ett så kallat Vehicle in Motion Maximum (VIM). VIM-talet är det antal fordon som kan vara på rörelse på gatorna vid en och samma tidpunkt inom ett visst område innan det orsakar trängsel och köer. Varje stad har ett maxtak. För att minska trängseln har städer som Zürich och Vancouver installerat sensorer som mäter trafiken och som stänger gator i delar av städerna när trafiken når sitt VIM. Information och varningar om trafiksituationen kan kopplas till en trafikapp så att människor kan se när trafiken börjar slå i taket innan de reser hemifrån. Därmed ska alternativa vägar eller färdmedel kunna väljas.

Det finns många sätt att jobba på för att styra människor att inte åka vid de värsta rusningstopparna. Centerpartiet har bland annat föreslagit införandet av en happy hour-taxa i kollektivtrafiken för att uppmuntra fler att resa före eller efter rusningstimmarna.

Frigör och effektivisera användandet av Stockholms gator

I takt med att bilandelen minskar i staden så kan hårdgjorda ytor, exempelvis parkeringsplatser, omvandlas för att bli ett trevligt tillskott till stadsmiljön. I vissa fall handlar det om att bygga bostäder och kontor på dessa platser, men ibland kan de även användas för att utöka andelen parkmark eller tillskapa nya, attraktiva offentliga rum. På så sätt kan vi använda den värdefulla ytan som finns på stadens gator till annat.

Bland annat kan parkeringsplatser göras om till cykelbanor eller kollektivtrafikkörfält. Kantstensparkeringar kan också göras om till pocketparker, cykelparkeringar eller plats för uteserveringar. Stockholms stad ska i samarbete med fastighetsägare och näringsidkare som verkar längs stadens gator omvandla kantstensparkeringar till det som det finns behov eller önskemål av på den specifika gatan. På så sätt kan staden också få medfinansiering för att göra stadens gator trevligare. Det finns ett behov av att jobba strategiskt med att omvandla hårda ytor till attraktiva offentliga mötesplatser. Nämnden ska arbeta fram en strategi för att omvandla parkeringsplatser till mötesplatser.

Olika gator har olika funktion

Gatuutrymmet i Stockholm är begränsat. När staden växer innebär detta utmaningar för hur vi trafiken och människorna samsas om en begränsad platsresurs. Detta ställer krav på att staden kan effektivisera användandet av stadens gator. ”Street Types” är ett intressant projekt i London där staden kartlägger alla gator för att se om de främst har en viktig rörelsefunktion eller en viktig platsfunktion. Baserat på klassifikationen kan man sedan omstrukturera gator genom att bredda trottoarer, omvandla gator till gågator, införa cykelstråk, minska trafiken på vissa ställen eller låta den vara kvar på andra. Staden får helt enkelt ett tydligt mandat att kunna göra ingrepp på vissa gator, samtidigt som fastighetsutvecklare och byggherrar kan ta hänsyn till en gatas klassifikation när de bygger. Nämnden ska titta vidare på och utreda hur en kartläggning skulle kunna genomföras.

Open streets

Stockholm har under många decennier skapat ett gaturum som till mångt och mycket styrs av bilen och dess framfart. Centerpartiet vill motverka den makt-hegemonin och på olika sätt utmana bilnormen. Som ett led i detta arbete genomförde Stockholm under förra mandatperioden ”Open streets” där gator stängdes av för trafik i syfte att skapa levande mötesplatser. Detta blev ett uppskattat evenemang bland stockholmarna och lockade många besökare och olika aktiviteter. Det var därför beklagligt när den rödgrönrosa majoriteten snabbt valde att avveckla idén.

Centerpartiets ambition är att fortsätta genomföra satsningar som gör att vi kan betrakta gaturummet som mer flexibelt och ge stadslivet utrymme att breda ut sig och låta bilismen stryka på foten. Att tillfälligt stänga av och leda om trafik för att skapa nya användningsområden för våra gator är ett viktigt led i detta. Vi vill att detta ska ske i fler stadsdelar samt att det borde prövas på fler stora och centralt belägna gator. Kungsgatan är ett exempel på en sådan gata. Nämnden ska samarbeta med berörda stadsdelsnämnder, fastighetsägare och företagare för att föreslå fler gator som kan öppnas upp till Open streets.

Bilens plats i city

Att göra nya gågator har många positiva effekter. Samtidigt är risken att biltrafiken endast flyttar till närliggande gator och skapar nya problem på andra platser. Staden bör fokusera på att göra samtliga gator i Stockholms innerstad till trevliga stadsgator, istället för att bara satsa på ett antal få gågator. Genom att minska antalet körfält för bilar, sänka hastigheter och göra mer plats för gående, cyklister, träd och serveringar blir staden trevligare och trafiken lugnare.

Satsningar på ny kollektivtrafik och infrastrukturprojekt

Centerpartiet har länge drivit på för att bygga ut tunnelbanan. 2013 beslutade alliansen i staden, landstinget och regeringen om att bygga ut tunnelbanan med nio nya stationer. Sverigeförhandling resulterade under våren 2017 i att bygga en ny tunnelbanelinje över Saltsjö-Mälarsnittet, mellan Fridhemsplan-Liljeholmen och vidare söderut mot Älvjö och Hagsätra. Helt i enlighet med Centerpartiets prioritering. Dessutom ska Roslagsbanan förlängas in till city och Spårväg syd byggas. Även detta är investeringar Centerpartiet drivit under lång tid.

Förutom dessa viktiga överenskommelser vill Centerpartiet bygga ut tunnelbanan genom att knyta ihop den blå linjen till Hjulsta med Barkarby. Vi vill även att Spårväg city byggs ut till Norra Djurgårdsstaden. I utbyggnad av kollektivtrafik är det viktigt att kommuner och landstingets trafikförvaltning, i samarbete med exploitörer, kan testa nya finansieringsmodeller. Nämnden ska medfinansiera utbyggd kollektivtrafik till Norra Djurgårdsstaden.

På många ställen i staden skulle närheten till kollektivtrafik förbättras om ytterligare en eller fler uppgångar byggdes till tunnelbane- eller pendeltågsstationer. Nya uppgångar leder också till förutsättningar för nya bostäder. Nämndens ska i samverkan med andra berörda nämnder kartlägga var det finns förutsättningar

att bygga nya bostäder om nya uppgångar kan komma till. Tyvärr innebär en nyöppnad uppgång nya kostnader för SL. Nämnden bör utreda om det finns ekonomiska incitament i staden, hos exploatörer eller hos andra kommersiella intressen för att medfinansiera nya uppgångar. Nämnden ska vidare, tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och SL, kartlägga vilka platser där man med enkla medel kan knyta samman pendeltågsstationer och tunnelbanestationer. Ofta är det inte långt att gå men på grund av dålig skyltning är det otydligt att det finns en nära förbindelse.

Det är viktigt att kollektivtrafiken byggs ut i ett tidigt skede när bostadsområden anläggs, det vill säga innan ett nytt bostadsområde står färdigt. Det är oacceptabelt att nya bostäder saknar kollektivtrafikförsörjning. Fungerande kollektivtrafik ska finnas på plats vid tiden för inflyttning i nya bostäder och arbetsplatser, eftersom det är då människor är mest benägna att etablera nya vanor och resesätt. Nya bostäder i lägen där boende blir beroende av bilen bör undvikas. I utbyggnad av kollektivtrafik är det viktigt att kommuner och landstingets trafikförvaltning, i samarbete med exploatörer, kan testa nya finansieringsmodeller. Trafiknämnden ska vara delaktig i landstingets arbete med att hitta nya finansieringslösningar för detta.

Nyttja vattenvägarna

Det är hög tid att sluta se på stadens vatten som ett problem att gå runt, över eller under. Stadens vatten har tidigare använts för snabba transporter och haft funktionen att sammanbinda staden. Centerpartiet vill se en offensiv strategi för att utnyttja Stockholms vattenvägar. Effektiva och miljövänliga sjötransporter har stora möjligheter att bli ett väl utnyttjat transportsätt i framtidens Stockholm. Möjligheterna för vattenburen kollektivtrafik ska ses över tidigt i planeringsstadiet när bostäder ska byggas i nya områden. Det är viktigt att samarbetet mellan staden och landstinget fungerar vid introduktion av ny kollektivtrafik. Landstinget är ansvariga för investeringar i trafiken medan staden ansvarar för att säkerställa god tillgänglighet vid bryggor, cykelparkeringar, tillgängliga gång- och cykelvägar med mera till och från bryggorna. I denna budget avsätts investeringsmedel för att kunna bygga ut pendelbåttrafikens infrastruktur i Stockholm.

Elektrifiera Stockholms bussflotta

Centerpartiet strävar även efter att stadens bussflotta ska drivas enbart med fossilfritt bränsle. Nämnden ska tillsammans med Exploateringsnämnden peka ut 10 platser som är lämpliga för elladdning av bussflottan. Med ett tillräckligt antal noder kan vi åstadkomma en fullskalig elektrifiering av bussflottan och en tystare och mer attraktiv stadsmiljö.

Bussen ska fram

När Stockholm växer kommer det att krävas stora satsningar på både spår och vägar. När Förbifarten står klar ett par år in på 2020-talet ser biltrafiken helt annorlunda ut än idag. År 2030 ska den enligt nationella mål vara fossiloberoende. Arbetet med miljö- och kollektivtrafikanpassning av Förbifart Stockholm ska fortsätta, exempelvis ska så kallad Bus Rapid Transit (BRT) planeras i för-

bifarten. BRT innebär att busstrafiken får egna körfält och därmed blir snabbare och mer störningsfri. BRT ska även införas på andra linjer, även i innerstaden. Den högt belastade busslinje 4 har främsta prioritet. För att öka kapaciteten ytterligare på befintliga busslinjer krävs ytterligare signalprioritering för busstrafiken, att bussarna får egna körfält, att fler kantstensparkeringar tas bort och att in- och utpassering ska vara möjlig genom alla dörrpar.

Tyst, smart och hållbar distribution i staden

För att en växande stad som Stockholm ska bli hållbar och trevlig att bo i måste hela transportsektorn vägas in i planeringen. Varutransporterna i staden är en förutsättning för en levande stad, men skapar samtidigt buller, försämrar luften och skapar otrygghet i vår närmiljö. Exempelvis kan en backande lastbil på barnens väg till skolan utgöra ett orosmoment. Det finns många koncept kring hur varudistributionen kan göras smartare och det finns mycket pengar att spara när körningar kan samordnas. Nämnden ska vara pådrivande i att staden testar nya och smarta koncept för mer samkörning gällande både kommersiella och offentliga transporter. Detta ska i tätt samarbete med företagare, fastighetsägare och forskare.

Att fördela en del av trafiken till off-peak-tider skulle minska trängseln för alla. Nattetid är den ultimata off-peak-tiden. En förutsättning för den typen av transporter är att den kan ske tyst. Det handlar dels om tysta transportfordon, dels tyst utrustning för lastning och lossning av varor. Det finns redan idag butiker i Stockholm som kör detta på prov. Många chaufförer och butiksansvariga vittnar om dess fördelar när fordon kan parkera nära utan att trängas med andra fordon och gående, allt kan göras mycket snabbare. Det här är projekt som pågår och ett utmärkt exempel på hur man kan med hjälp av ny teknik göra praktiska och smarta lösningar för att göra staden mer framkomlig. Nämnden ska vara pådrivande i att städer fortsätter sitt deltagande i olika off peak-projekt som syftar till att undersöka om fler av dygnets timmar kan användas för leveranser med tung lastbil.

Strategi för självkörande bilar

Även om införandet av självkörande fordon är en lång process, där infrastrukturen och den övervägande delen av bilbeståndet under lång tid kommer att se ut som i dag, pågår redan en gradvis utveckling av samverkande och uppkopplade system. För att kunna använda självkörande fordon i kollektivtrafiken eller i allmän trafik i Sverige kan det exempelvis finnas behov för kommuner att kunna meddela särskilda trafikregler för autonom körning. Det är därför viktigt att Stockholms stad arbetar för en mer öppen reglering som kan anpassas då behov uppstår. Det kan också komma att uppstå nya frågeställningar med anledning av en mer komplex fordonspark, där högt automatiserade fordon samsas med äldre fordon, tvåhjuliga fordon och en flora av mindre, elektriska fordon med ett till fyra hjul. Det finns i dag inte någon vedertagen definition av självkörande fordon varken nationellt eller internationellt. Det pågår pilotprojekt världen över för försök med självkörande teknik. I denna utveckling vill vi att en miljöprofilerad stad som Stockholm intar en aktiv roll. Nämnden ska

utarbete en strategi för självkörande bilar om hur en växande automatiserad fordonsflotta skulle påverka stadsrummet.

Fler laddstolpar

Att fler bilister byter till miljöbil är helt avgörande för synen på bilism och nya vägar i framtiden. Teknikskiftet måste skyndas på genom morötter för de som är villiga att byta till miljöbil. Förmånliga parkeringsvillkor för miljöbilar och trängselskatter som gynnar fossilfria bilar är viktiga delar i detta arbete. Tankställen för biogas och el måste skyndsamt fortsätta byggas ut i Stockholm. Stockholms stad ska bli en förebild för miljövänliga biltransporter, exempelvis genom den omställning av bilparken som nu pågår där elbilar används för stadens egna transporter. Staden ska fortsätta ta ett ansvar för uppförandet av laddmöjligheter för elbilar och laddhybrider.

Det arbete som pågår med att bygga ut laddpunkter på gatumark är ett bra steg på vägen, men om Stockholm ska nå målet om en fossiloberoende fordonsflotta till 2030 så måste många åtgärder till. Det behövs fler åtgärder för att klara stadens höga miljö- och klimatmål. Staden behöver arbeta aktivt med fler incitament och pressa regeringen i att ge Stockholm rådighet över fler styrmedel som kan hjälpa oss i arbetet att övergå till en fossilfri fordonsflotta. Bland annat handlar det om möjligheten att reservera parkeringsplatser för elbilar, det handlar också om att staden ska ha rådighet över införandet av miljözoner samt en miljödifferiering av trängselskatterna. Regeringen måste också skyndsamt införa ett bonus-malus-system för miljöbilar för att påskynda omställningen till fossilfritt.

Tillsammans med att staden bygger ut laddinfrastrukturen och gör det enkelt att äga, parkera och ladda en elbil kan vi skynda på omställningen. Trafiknämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder snarast hitta en lösning för långsmedgående parkering för laddning i gatumiljö. Många andra städer klarar detta och Trafikkontoret ska bland annat studera hur andra storstäder löst detta praktiskt och tekniskt.

Trafiknämnden ska också göra en analys av varför det blir så dyrt att investera i laddinfrastruktur i Stockholm och hur staden kan hjälpa till att få ner kostnaderna. Stockholm ska ligga i framkant och att komma med nya lösningar som driver utvecklingen framåt. Annars riskerar vi att bli omsprungna av andra städer och vi riskerar att missa våra höga miljö- och klimatmål. I denna budget avsätts ytterligare investeringsmedel för att bygga ut laddinfrastrukturen.

En parkeringspolitik för en modern storstad

Även om omställningen av fordonsflottan från fossilt till förnybart går snabbt skulle trängseln i staden bli ohållbar om alla som flyttar hit även tog med sig varsin bil. För att frigöra gatumark och öka framkomligheten måste parkeringspolitiken inriktas på att styra om parkeringar från gatumark till parkeringsgarage.

Att minska felparkeringen är en viktig förutsättning för att framkomligheten i staden ska fungera. Därför ska Stockholm låta sig inspireras av Amsterdams parkeringsvaktsbilar, där bilar med kameror registrerar bilar som felparkerat, för att sedan meddela parkeringsvakter som bötfäller dessa felparkerade bilar. Genom att jobba aktivt med parkeringsavgifter och parkeringsvaktsbilar kan vi flytta fler bilar från gatumark till parkeringsgarage.

Lokala dubbdäcksavgifter och miljözoner

Problem med luftföroreningar varierar kraftigt i staden. Staden jobbar med att få ned partikelhalterna, PM10, som bland annat orsakas av dubbdäck. Ett allvarligt problem för staden är att verktygen är begränsade i detta arbete. Förutom resurskrävande städning och dammbindning, som bara kan sänka partikelhalterna kortsiktigt på mellan 24-48 timmar, är dubbdäcksförbud på enskilda gator den metod som kan användas.

I Norge har en dubbdäcksavgift införts i vissa kommuner för att få ner andelen som använder dubbdäck och därmed halterna av PM10. Avgiftskontrollen utförs huvudsakligen av kommunala parkeringsvakter på tankstationer men även av polisen i samband med andra trafikkontroller. Den lokala avgiften på användningen av dubbdäck har varit ett effektivt styrmedel för att få ned andelen dubbdäck i innerstäderna. Det har i sin tur haft positiv effekt på partikelhalterna och gränsvärden som tidigare överskreds har klarats. Med anledning av stadens problem med för höga partikelhalter bör staden, som har huvudansvaret för luftkvaliteten på lokal nivå, få ökade möjligheter att med lokala styrmedel åtgärda luftkvalitetsproblemen genom rätten att införa dubbdäcksavgifter.

Vidare är det viktigt för staden att kunna införa lokala miljözoner för att komma tillrätta med andra utsläpp. Vi välkomnar regeringens förslag men önskar ett större lokalt inflytande. Genom att ändra i Trafikförordningen skulle kommuner istället för staten kunna ges möjlighet att införa sådana miljözoner.

Food trucks

Centerpartiet tog initiativ till att avskaffa förbudet mot food trucks. Tack vare detta har en helt ny bransch fötts som nu sprider sig från Stockholms stad och ut i hela landet. Det har skapat nya jobb och gynnat matkulturen men framför allt har det gynnat gatulivet i Stockholm och skapat nya attraktiva miljöer. Food truck-kulturen ska värnas och utvecklas. Det är sorgligt att konstatera att Stockholms positiva food truck-trend nu börjar vända. Det allvarligaste hotet mot framtidens food trucks ligger i den rödgrönrosa majoritetens förda politik. 2015 höjdes avgifterna för Stockholms food trucks-verksamheter med 150 procent över en natt. Konsekvensanalysen var mycket tunn och bristfällig. Nu kan vi tyvärr konstatera det vi befarade, att flera verksamheter har stängt varav ett flertal på grund av avgiftshöjningen. Många ägare vittnar vidare om att regelverket är stelbent och att politiken behandlar branschen ytterst styvmoderligt. Detta är allvarligt och något Centerpartiet tydligt tar avstånd från.

Centerpartiets vill att food trucks-tillstånden ska gälla i hela staden, även i city, samt dygnet runt. Alla former av ambulerande försäljning i staden bör upp-

muntras. Det gör staden mer levande och trivsamt och gynnar det småskaliga lokala näringslivet. Därför ska staden vara öppen för att tillåta fler rörliga försäljningsverksamheter. Tillstånden bör inte bara begränsas till vissa platser utan kan med fördel utformas som tillstånd för en utpekad rutt. På så sätt kan försäljningen flytta beroende på var människor befinner sig vid olika tider på dygnet eller vid olika väderlekar. För att ytterligare stimulera gatulivet i Stockholm föreslår vi ytterligare utvidgning av ambulerande försäljning i Stockholm genom så kallade bar trucks. Det finns exempel i Berlin, Bryssel och Lissabon där bar trycks utgör ett socialt inslag i gatubilden. Nämnden ska inleda ett test med att tillåta bar trucks i Rålambshovsparken och i Tantolunden.

En skadegörelsepolicy som ger effekt

Skadegörelse på allmän eller privat egendom ska aldrig accepteras. Klotter på andras egendom är skadegörelse. Att motverka skadegörelse och ta bort klotter ska prioriteras. Klotter ska inte jämföras med konstformen graffiti. Fastighetsägare som vill använda sig av graffiti i gaturummet ska kunna göra så om det sker i enlighet med befintlig lagstiftning. Detta gäller även om någon vill inrätta en så kallad "laglig vägg". Äganderätten är central i detta sammanhang.

Stockholms flygkapacitet

Osäkerheten kring Stockholms flygkapacitet i framtiden måste skingras. Stockholm är en storstad i Europas utkant som är helt och hållet beroende av goda flygförbindelser med omvärlden för att kunna konkurrera på en global marknad. För att behålla och utveckla vår starka internationella position måste vi satsa på flyget. Arlandas betydelse för utvecklingskraften i större delen av Sverige kan knappast underskattas. Sverige är ett befolkningsmässigt litet, perifert beläget land med ovanligt stort beroende av handel och utbyte med omvärlden.

Både basindustri och klustren av tillväxtföretag inom ICT, life-science och kultur är beroende av goda direktförbindelser för att kunna göra affärer och attrahera personal. Detsamma gäller forskningsmiljöer och universitet samt Sveriges snabbväxande besöksnäring. Sverige har en växande internationell befolkning som dels har sociala behov av resor, men som också utgör en potential till kraftigt utvecklat ekonomiskt utbyte med växande ekonomier. Även för Sveriges allmänna attraktionskraft är tillgängligheten till övriga världen en central komponent. Utan konkurrenskraftiga flygförbindelser riskerar vi över tid att se en flytt av huvudkontor, snabbväxande företag, talanger och välstånd.

Bromma flygplats fyller idag en viktig funktion för inrikesflyget. Det är dock en flygplats som trots sin avståndsmässiga närhet till regionkärnan är svårtillgänglig, samtidigt som dess centrala läge är starkt hämmande för bostadsbyggande och värdeskapande i stora delar av storstadsregionens bästa lägen och som bidrar till stora trängselproblem. Därutöver är avståndet mellan Bromma och Arlanda försvårande för effektiva byten och leder till tidsförluster och onödig trafik. En samlokalisering av de båda flygplatsernas trafik skulle för de allra flesta delarna av Sverige ge en bättre tillgänglighet och effektivare byten. Beslut om utbyggnaden av Arlanda avseende en fjärde och kanske även en femte landningsbana bör fattas snarast. När Arlanda klarar Stockholmsregionens hela

behov av flygplanskapacitet, har Bromma flygplats inte någon framtid. Regeringen måste prioritera utbyggnad av Arlanda högt på dagordningen eftersom den är viktig för hela landets tillgänglighet, effektivitet och för företagens möjlighet att växa. Frågan om Arlandas utbyggnad är även viktig för Stockholms utveckling av Bromma. Det kommer på lång sikt att vara svårt att motivera att en flygplats ska finnas så centralt, varken ur ett miljö- eller trafiksäkerhetsperspektiv.

Flygets nackdel är dess miljö- och klimatpåverkan. Upprustning och modernisering av järnvägsförbindelserna kan på sikt minska behovet av inrikesflyg, men på längre avstånd är det svårt att se alternativ till en fortsatt tillväxt av flyget. Effektivare motorer och fler direktförbindelser har minskat, och kan fortsatt minska, bränsleåtgången per passagerarkilometer. Trots det är det sannolikt att de ökande resebehoven i en alltmer globaliserad värld kommer att äta upp den effektiviseringen med råge. Att ställa om flyget till biobränslen är därför en prioriterad fråga. Stockholm bör vara pådrivande mot regeringen att få till en skatt på flygets bränsle och inte på flygets avstånd. Det är genom den typen av miljöpolitik riktiga resultat kan uppnås.

En kommunal nedskräpningsavgift för en mer levande, ren och trevlig stad

I en växande stad är det extra viktigt att satsa på parker, torg och gatuliv. I annat fall finns risk att staden byggs sönder när den växer fort och då rämnar stödet för stadens bostadsbyggande hos stockholmarna. Grönytor och torg är avgörande för att skapa mötesplatser och för att människor ska trivas. Det viktigaste för att skapa trygghet i stadens parker är att se till att de är välskötta och att människor vistas där. Det är därför djupt olyckligt att den rödgrönrosa majoriteten under mandatperioden nedprioritera satsningar på stadsmiljön. Särskilt det löpande underhållet som är så viktigt för att skapa en trivsamt stad. Vi har genom åren sett att det är just underhållet av stadsmiljön som är den första budgetposten som offras när pengar söks till mer spektakulära satsningar. Centerpartiet gör tvärtom och har de senaste åren kontinuerligt prioriterat rena och trygga parker genom att höja anslagen för städning och skötsel av parker.

Förutom att prioritera löpande drift och underhåll i stadens budget ska Trafiknämnden hemställa hos regeringen att få införa en kommunal nedskräpningsavgift. I dagsläget har polisen ansvar att böta de som skräpar ner. Det är dock väldigt få som bötfälls och det är inte en prioriterad fråga för Polisen. Därför vill vi göra nedskräpningsboten till en kommunal nedskräpningsavgift, där kommunalt anställda kan bötfälla de som skräpar ner i staden. Denna reform kan göra staden trevligare och renare, den kan skapa nya enkla jobb och dessutom kan boten direkt finansiera nya satsningar för att göra staden trevligare och renare.

Parklyft

Stockholms skönhet är intimt förknippat med närheten till vattnet. Men vid sidan av vattnet är det nog stadens parker och grönområden som många besökare tar med sig hem som bestående intryck av Stockholm. Stadens parker och

torg ger staden mötesplatser som är till för alla och har både estetiska, sociala, kulturella och ekologiska värden. Alla dessa värden bidrar aktivt till människors hälsa och välbefinnande. Många av Stockholms parker behöver fräschas upp. Detta ska inte ske som engångsföreteelser utan snarare som en uppgradering av det löpande underhållet över tid. Denna budget innehåller därför ett parklyft om 60 miljoner kronor som avser löpande drift, underhåll och nödvändiga investeringar för att göra stadens parker trevligare, renare och tryggare.

Parkmark får alltför ofta ge vika när intressekonflikter uppstår i stadsplaneringen. I en stad finns det givetvis många olika funktioner och intressen som måste samsas. Detta måste dock i större utsträckning lösas genom bättre samhällsplanering exempelvis genom att bygga mer på höjden och inte genom att se stadens parker som en outnyttjad markresurs.

Trygghet och trivsel skapas genom att ta väl hand om våra offentliga rum och skapa levande mötesplatser där människor vill vistas, inte genom förbud. Därför motsätter sig Centerpartiet generella alkoholförbud i stadens parker där en stor majoritet beläggs med ett förbud för att en minoritet inte sköter sig. Vi hävdar, i likhet med bland annat flera poliser att de många lokala alkoholförbuden bör ersättas med en huvudregel som uttrycker förbud mot alkohol vid misskötsel. I Malmö är det förbjudet att dricka alkohol om ”förtäringen föranleder olägenhet i fråga om ordning och nykterhet”. Det är en regel som, om den infördes i Stockholm, skulle ge polisen möjlighet att avgöra vilka som ska få dricka ute i parkerna. Det skulle då bli prioriterat att ingripa mot människor som stör och skapar otrygghet. Förbud som missgynnar en levande stadsmiljö och ger en icke tillåtande atmosfär ska tas bort. Trygghet och trivsel skapas av levande stadsmiljöer med mycket liv och rörelse. Därför anser vi att en översyn av de lokala alkoholförbuden ska genomföras i staden.

Ett sätt att skapa folkliv i stadens parker är att ha fler caféer och serveringar. Stadsdelsnämnderna ska avsätta plats i varje park för café- och restaurangverksamhet. Det kan med fördel användas för uppställning av food trucks, bar trucks, kaffevagnar, containerbarer eller andra mobila eller tillfälliga verksamheter. Bra belysning är också en förutsättning för att stadens parker ska kännas trygga och välkomnande, även efter mörkrets inbrott. Därför ska stadsdelsnämnderna tillsammans med trafiknämnden, under 2018, göra en helhetsöversyn av stadens parker för att ur trygghetssynpunkt införa bättre och fler belysningslösningar.

Stockholm Low Line - en helt ny park

Nämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder och externa aktörer, inleda arbetet med att inrätta ”Stockholm Low Line”. Längs det nedlagda tågspåret på Södermalm ovanför Årstaviken och invid Eriksdalsbadet ska en ny parkattraktion skapas. Inspiration och förebild är The High Line i New York. Med en helt ny publik parkmiljö längs spåret kommer en plats som i dagsläget är underutnyttjad bli en urban attraktions- och rekreationsplats för stockholmarna, med parkliv, odlingslotter och café- och restaurangverksamheter.

Rädda Pålsundet

Centerpartiet värnar närheten till vatten och vikten av en attraktiv stadsmiljö. Pålsundet på Södermalm med sin levande maritima verksamhet är ett område av högt kulturvärde, men också ett område som kan göras mer tillgängligt för stadens invånare och besökare. Vi anser att den utredning som genomförts om platsens anpassning till ett cykelstråk kan hanteras effektivare och utan de stora ingrepp på stadsmiljön som föreslås. Nämnden bör därför se över möjligheten att till utveckla platsen med ytterligare gästbryggor, maritim service och ökad allmän tillgänglighet till befintlig byggnation, med den långsiktiga ambitionen att skapa en sammanhållen park- och vattenmiljö under namnet Pålsundsparken.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

178. **Trafiknämnden ska** införa hastighetsbegränsning om 30km/h på alla gator i innerstaden
179. **Trafiknämnden ska** avsätta ytterligare en miljard för cykelinfrastruktur
180. **Trafiknämnden ska** möjliggöra cykling mot enkelriktat på fler gator.
181. **Trafiknämnden ska** vara pådrivande gentemot regeringen för en lagändring som att göra det tillåtet för cyklister att svänga höger mot rött.
182. **Trafiknämnden ska** vara pådrivande gentemot regeringen för att få fler trafikpoliser på Stockholms gator
183. **Trafiknämnden ska** återuppta Testplats Cykel samt utöka konceptet inom staden
184. **Trafiknämnden ska** inventera gång- och cykelvägar till och kring skolorna och se vilka åtgärder som behövs för att skapa trygghet
185. **Trafiknämnden ska** ansvara för att staden hemställer hos regeringen att få utökade lokala befogenheter för trafikövervakning
186. **Trafiknämnden ska** investera i stadens trafiksignaler i syfte att skapa bättre trafikflöden
187. **Trafiknämnden ska** samarbeta med berörda stadsdelsnämnder, fastighetsägare och företagare för att genomföra Open streets
188. **Trafiknämnden ska** medfinansiera utbyggd kollektivtrafik till Norra Djurgårdsstaden
189. **Trafiknämnden ska** vara delaktig i landstingets arbete med att hitta nya finansieringslösningar för kollektivtrafik till nya stadsdelar
190. **Trafiknämnden ska** prioritera framkomligheten för bussarna och införas stadsanpassad BRT på stombusslinjerna innerstaden
191. **Trafiknämnden ska** utarbeta en strategi för självkörande bilar
192. **Trafiknämnden ska** tillsammans med andra berörda nämnder snarast hitta en lösning för långsmedgående parkering för laddning i gatumiljö.
193. **Trafiknämnden ska** ansvara för att staden hemställer hos regeringen att få införa lokala dubbdäcksavgifter
194. **Trafiknämnden ska** utvidga food trucks-tillstånden till att gälla i hela staden och under hela dygnet.

195. **Trafiknämnden ska** ansvara för att staden hemställer hos regeringen att införa en kommunal nedskräpningsavgift.
196. **Trafiknämnden ska** arbeta mer aktivt med rena och trygga parker genom att öka anslagen för städning och skötsel
197. **Trafiknämnden ska** tillsammans med andra berörda nämnder och externa aktörer, inleda arbetet med att inrätta "Stockholm Low Line".
198. **Trafiknämnden ska** ta fram ett nytt förslag för cykelstråket längs Pålsundet
199. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Trafiknämnden** godkänns.

Utbildningsnämnden

Nämnden ansvarar för drift av kommunal verksamhet inom fritidshem, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola samt förskoleverksamhetens riktlinjer, policydokument och uppföljning. Alla barn i Stockholm har rätt till en skolgång som präglas av kunskap, stimulans, studiero och trygghet. Mångfalden av skolor med olika inriktning och rätten att välja den skola som passar den enskilda elevens individuella behov bäst ska värnas. Genom att elever har fler skolor att välja mellan, både fristående och kommunala, ökar kvaliteten och eleverna ges större möjligheter att utvecklas och trivas. Skolan ska utgå från den enskilda elevens behov och elever i behov av särskilt stöd ska få den hjälp de behöver samtidigt som särbegåvade elever får den utmaning som de behöver. Staden ska som ett led i att öka undervisningstiden, förbättra elevernas kunskaper samt underlätta vardagen för barnfamiljer ansöka om att få bli försökskommun för ett treterminssystem i skolan.

Lösningen på skolans utmaningar ligger inte i fler ogenomtänkta reformer. Den ligger i arbetsro och mer förtroende för rektorer och lärare. Är det något som tyvärr utmärkt den svenska skolan är det de tvära kasten. Stadens utbildningspolitik ska luta sig mot vad forskningen lyfter fram som framgångsrika metoder i form av fokus på kunskap, ledarskap, engagerade lärare, studiero och föräldrasamverkan.

Likvärdighet – alla ska nå kunskapsmålen

Stockholms skolor ska ge likvärdiga förutsättningar till varje elev. Elevernas bakgrund, hemförhållanden och kön ska inte påverka hur det går i skolan. Att identifiera skolor med problem och utveckla verksamheten i syfte att höja resultaten är nämndens kärnuppgift. Arbetet ska ske med utgångspunkt i forskning och med de goda exempel som finns i staden för att stödja rektorer och lärare i kunskapsuppdraget. Nämnden ska intensifiera förbättringsarbetet inom de skolor som har sämst resultat i syfte att säkerställa att alla elever, oavsett skola, ska få en bra utbildning. Skolor som inte ger eleverna likvärdiga förutsättningar ska inte accepteras, detta gäller oavsett driftform. Det är viktigt med kontinuerlig uppföljning av varje elevs utveckling så att snabba åtgärder kan sättas in om eleven halkar efter. För många elever är elevassistenter viktiga för att eleven ska nå kunskapsmålen. Nämnden ska se över hur elevassistenternas arbetssituation kan förbättras. Samtidigt som stöd ges till elever som behöver ska även elever som vill öka takten i sitt lärande ha möjlighet till det. Nämnden ska ta fram en strategi för särbegåvade elever.

Idag redovisas alla elevers resultat på samma villkor, oavsett om du är född i Sverige eller bara varit i Sverige i ett par år. Självkänt kan man inte förvänta sig lika höga resultat av någon som ännu inte lärt sig språket ordentligt. Detta gör att vissa skolor redovisar sämre resultat än andra, för att de har en högre andel nyanlända elever. Mer intressant vore att redovisa hur en skola lyckas höja resultaten, exempelvis genom att jämföra elevernas resultat mellan olika år. Nämnden ges i uppdrag att presentera skolornas jämförelsevärden med och utan de elever som gått i svensk skola hela sin skolgång och de som inte gjort

det. Nämnden ges i uppdrag att utforma verktyg som visar hur mycket eleverna har lärt sig under deras skolgång och inte bara slutresultatet.

Färre och mer konkreta mål i skolan

Stadens målstyrning behöver både bantas och reformeras för att öka trovärdigheten. Nämnden ska jobba för färre och mer konkreta mål i Stockholms skolor. Det viktigaste för att höja resultaten är att elever och lärare vet vad som förväntas av dem, och då krävs få och tydliga mål. Färre mål innebär också att politiken detaljstyr mindre vilket är bra för rektorers och lärares handlingsfrihet. Nämnden ska verka för en rollfördelning inom skolan som stärker elevernas resultat och läraryrkets självständighet.

Ledarskap

Rektor och skolledning spelar en avgörande roll för skolors resultat och pedagogiska utveckling. Skolledarrollen kräver en specifik form av kompetens som skiljer sig från lärarrollen i klassrummen. Det finns goda exempel på skolor där strukturerat ledarskap och tydliga mål lett till höjda kunskapsresultat. Nämnden ska intensivt arbeta med kompetenshöjande åtgärder för stadens skolledare och rektorer. Goda erfarenheter av ledarskap ska spridas och implementeras på bred front. Ansvar för elevernas resultat, uppföljning och åtgärder för att förbättra resultatet ligger hos rektor. Därför måste också rektorer kunna fokusera på att vara pedagogiska ledare i sitt dagliga arbete. Internationella jämförelser visar att Sverige har en hög omsättning av rektorer. Detta inverkar sannolikt negativt på ledarskapet och kontinuiteten i skolorna. För att ge rektorer goda förutsättningar att utöva pedagogiskt ledarskap ska nämnden arbeta för att öka handlingsfriheten för rektorer och enskilda skolor där kompetensutvecklingen ska utgå från individuella behov. Vidare ska rektorer i högre utsträckning kunna besluta om vilka arbetsroller som ska finnas och anställas på enskilda skolor. Exempelvis gäller detta vårt förslag om att införa lärarsekreterare i skolorna för att minska lärarnas administrativa börda. Vi välkomnar att den rödgrönrosa majoriteten i budgeten för 2018 inspirerats av vad vi framfört i tidigare budgetreservationer om att testa lärarassistenter i stadens skolor. Nämnden ges också i uppdrag att instifta priset Årets Skolledare.

Nämnden har stora utmaningar med sjukskrivningar och personalbrist. Här finns en utmaning för att staden ska vara en bra och attraktiv arbetsgivare. Vi kommer att ha kompetensbrist inom nämndens verksamhetsområde och därför är ledarskapet centralt för att få vår personal att må bra och finna arbetsglädje. Ett inkluderande ledarskap i stadens verksamheter skapar möjligheter och ökad flexibilitet där varje medarbetare blir sedd och uppskattad. Våra medarbetare ska ha inflytande och kunna påverka sin arbetssituation och nämndens arbete med de fackliga organisationerna ska fortsätta.

Andra sätt att möta personalbristen inom skolan är att bättre integrera nyanlända med kompetens inom utbildning genom att ta tillvara på deras färdigheter och erfarenhet. Nämnden upprätta ett snabbspår för att fler snabbt ska komma in på arbetsmarknaden. Snabbspåret ska också rikta sig till personer som av

olika anledningar står långt ifrån arbetsmarknaden. Stadens snabbspår ska arbetas i fram samarbete med Arbetsförmedlingen.

Lärarna – avgörande för elevernas lärande

Att höja lärarstatusen är en central del i att locka fler till läraryrket, vilket är absolut nödvändigt för att säkra kompetensförsörjningen framöver. Fler karriärtjänster ska ge lärare möjligheter att utvecklas, ta ett större ansvar och få en möjlighet till avancemang inom skolans värld. Den administrativa belastning många lärare vittnar om är ett allvarligt problem för skolans kunskapsuppdrag. Nämnden ska jobba för att lärarnas administrativa uppgifter ska minska så att lärarna kan lägga mer tid på sin undervisning. Skolan behöver tillföras olika typer av stödfunktioner. I syfte att avlasta lärare i deras administrativa arbetsuppgifter som ligger utanför undervisningen och elevernas kunskapsutveckling ska nämnden utöka antalet administrativa lärarsekreterare. Lärarsekreterarens arbetsuppgifter ska anpassas efter skolans organisation, som utformas av rektorn tillsammans med lärarna. Exempel på arbetsuppgifter kan vara frånvarorapportering, fylla i blanketter, hantera frågor om särskild kost, skicka informationsmaterial till vårdnadshavare, bokning av utvecklingssamtal och andra möten, beställa läromedel, praktiska göromål kring friluftsdagar, föräldramöten, studiebesök. Vidare ska nämnden utreda möjligheten att centralisera rättningen av de nationella proven för de skolor som verkar i staden. Utredningen ska undersöka hur detta praktiskt kan lösas samt hur en ökad likvärdighet kan garanteras och motverka betygsinflation.

Försvara valfriheten

Att kunna välja eller välja bort en skola är viktig för många barn och föräldrar. En möjlighet som de flesta stockholmare tar för givet. Genom det fria skolvalet sporrar skolorna att kontinuerligt utveckla sin verksamhet och bli bättre. Valfriheten skapar incitament för alla skolor att bli bättre. Tack vare fristående skolor har även kommunala skolor blivit bättre på att anpassa sig utifrån elevernas behov. Dessvärre har den rödgrönrosa majoriteten i staden gjort flera utfall mot valfriheten i välfärden. Etableringsfriheten för företag och rätten att välja skola och förskola för föräldrar och elever är en central del av valfriheten inom offentlig service. Nämnden ska bevaka utvecklingen på valfrihetsområdet noggrant och motverka varje försök att försämra valfriheten som i sin tur skulle försämra de kommunala skolorna.

Knäckfrågan för valfriheten är att så många som möjligt kan göra aktiva val, få sitt förstahandsval samtidigt som föräldrar och elever kan granska och jämföra olika alternativ. För att valfriheten ska bli verklig fullt ut vill vi införa aktivt skolval. Med öppna jämförelser, transparenta system och bättre information kan fler göra aktiva val. Idag kan också valfriheten begränsas till de som lyckas sätta sina barn i kö till en populär skola redan vid födseln. Nämnden ska ta fram ett förslag på hur systemet med kötid kan förändras, exempelvis genom att införa en åldersgräns för när föräldrar får sätta sitt barn i kö eller att kötiden räknas från det läsåret som barnet ställs i kö.

Alla skolor ska behandlas lika, kommunala skolor som fristående skolor. Därför ska kommunala skolor med överskott fortsätta kunna behålla pengarna för att utveckla sin skola. Överskotten kan exempelvis gå till höjda lärarlöner, satsningar på skolmiljön eller andra satsningar som skolorna själva väljer.

Nämnden ansvarar för hantering av anmälningar, synpunkter och klagomål gällande fristående förskolor. För fristående skolor regleras stadens möjlighet till insyn i skollagen. Insynsrätten ger staden rätt att hålla sig informerad om hur den fristående verksamheten utvecklas och den kan även bidra till att öka allmänhetens kunskap om verksamheten. Nämnden ska aktivt följa kunskapsutvecklingen även för stadens elever som går i fristående skolor.

Skolbibliotek

Skolbiblioteket är i många fall en outnyttjad resurs som kan bidra mycket till elevernas kunskapsutveckling och digitala kompetens, fakta och kritiskt tänkande. Ett öppet skolbibliotek med en utbildad skolbibliotekarie blir samtidigt ett stöd till lärarna och ytterligare en vuxenresurs i skolan. Stockholms elever ska ha tillgång till skolbibliotek. Skolbiblioteket ska användas i elevernas utbildning och utgöra ett stöd i deras lärande och utveckling.

Förskola och barnomsorg på obekväm arbetstid

Förskolan är våra små stockholmars första möte med pedagogiken och en förutsättning för många föräldrar att kunna arbeta. Välutbildade, engagerade pedagoger är betydelsefulla för verksamheten och bemötandet. Barnen ska uppmuntras, utmanas och utvecklas varje dag och ges möjlighet att kunna inhämta den kunskap som behövs för att nå målen. Det är viktigt att föräldrarna kan känna trygghet i att deras barn kan få plats i förskola och fritidshem när familjen behöver det.

När riktlinjerna för barnomsorg på obekväm arbetstid ändrades 2015 varnade vi för konsekvenserna. Tyvärr har det blivit precis som vi befarade, föräldrar får nu välja mellan att lämna in sina små barn på förskolan hela dygn eller att säga upp sig från arbetet. Över 90 procent av ansökningarna om ob-omsorg i hemmet som hittills har behandlats har avslagits inför hösten 2018 och konsekvensen blir att dessa föräldrar nu står utan fungerande barnomsorg. Majoritetens lösning på problemet att små barn inte kan slitas upp sent på kvällen för att transporteras hem genom staden är att erbjuda föräldrarna att lämna dem där hela natten. Istället för att bevilja omsorg i hemmet ett par kvällstimmar beviljar förvaltningen nu alltså långt fler omsorgstimmar på förskola och skapar en situation där barn tillbringar hela dygn på förskolan.

Detta är inte hållbart, barnperspektivet måste gå först vilket inte rymmer med att små barn ska sova på förskolan medan föräldrarna sover i hemmet. Detta omöjliggör beslut om omsorg i hemmet på kvällstid. Nu tas alltså ytterligare ett steg ifrån den småskaliga, trygga omsorg som barn är i behov av på kvällar och nätter. När minst två medarbetare ska finnas på plats hela tiden är det tydligt att majoriteten styr mot mer storskalig omsorg med många barn i samma verksamhet. Det är inte att utgå från barnets behov.

Barnomsorg på obekvämlig arbetstid med hjälp av barnskötare i hemmet har beviljats ett antal föräldrar i Stockholms stad i åratal och har fungerat väl. Det ger föräldrarna en möjlighet till valfrihet i barnomsorgen och barnen en kontinuerlig omsorg som fokuserar på deras trygghet. Nämnden ska säkerställa en stor valfrihet för de som har behov barnomsorg på obekvämlig arbetstid vilket bland annat innebär att tillgång till att få denna omsorg i hemmet ska utökas.

Elever med särskilda behov

Elever med särskilda behov måste få de utökade insatser som krävs för att varje barn ska kunna skapa sig en god framtid. Nämnden ska ha en generös hållning gentemot elever med särskilda behov oavsett om de väljer att gå i vanliga skolor eller särskilda skolor.

Stockholm som kunskapsstad

Samverkan mellan skola och högre utbildning är av stor vikt för att öka Stockholms konkurrenskraft. Att stimulera ett bra utbildningsutbud som svarar mot näringslivets behov är viktigt, både för företagandet i Stockholm och för de unga stockholmarna som ska etablera sig på arbetsmarknaden. Samverkan med näringsliv, universitet, högskolor, föreningsliv, kulturliv och andra samhällsaktörer måste stärkas. Entreprenörskap, internationellt utbyte och ett brett utbud av språkstudier är en naturlig del av stadens utbildningsutbud. Nämnden ska uppmuntra och möjliggöra för fler internationella förskolor och inriktningar som vill etablera sig i Stockholms stad. Internationella skolor är viktiga i syfte att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och därmed locka hit utländsk arbetskraft oavsett om det är tillfälligt eller permanent.

Stockholms skolor ska ge varje elev en god grund för fortsatta yrkesliv och studier. Nämndens samverkan med näringslivet, universitet, högskolor, föreningslivet och andra samhällsaktörer ska stärkas. Entreprenörskap, internationellt utbyte och ett brett utbud av språkstudier är en naturlig del av stadens utbildningsutbud. Elever i gymnasieskolan ska kunna läsa enskilda kurser på universitetsnivå om så önskas i syfte att stimulera elever med särskild fallenhet för specifika ämnen. Yrkesprogrammen i stadens gymnasieskolor ska hålla en hög nivå och leda till att studenterna blir attraktiva på arbetsmarknaden. För att höja kvaliteten och ge eleverna goda förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden krävs en nära samverkan med de aktuella branscherna där eleverna får arbetslivserfarenhet, referenser och kontakter.

Sovmorgon för bättre kunskapsresultat

Forskning visar att under puberteten ökar sömnbehovet hos människor till nio timmar per natt, samtidigt som den biologiska insomningstiden förflyttas två till tre timmar framåt. Det innebär att många ungdomar drabbas av sömnbrist när de ska delta i undervisningen från klockan 08 i skolan. Är eleverna utvilade och pigga ökar koncentrationsförmågan och som ett resultat av det är inlärningsförmågan bättre. Stadens elever ska vara alerta när de är i skolan och det rimmar illa med att tvinga upp tonåringar tidigt om morgnarna. Forskning och försök i staden har visat på att en senare skolstart för ungdomar i tonåren ger

både bättre närvaro och högre prestation. Nämnden ska se över stödet till rektorerna och hur de kan organisera sin verksamhet utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet gällande senare skolstarter.

Skolan är nyckeln till integration

De människor som tar sig till Stockholm för att skapa sig ett nytt liv ska välkomnas och snabbt lära sig svenska, komma in i utbildning eller få ett jobb. Det är nyckeln till en bra integration och ett minskat utanförskap. Alla nyanlända barn ska så snabbt som möjligt få en plats i skolan, detta oavsett besked om asyl eller inte. Friskolorna måste få möjlighet att ta ett större ansvar för nyanlända barns skolgång. Nämnden ska återkomma med ett förslag på kvotsystem för fördelning av nyanlända elever i samtliga skolor i staden. Extra medel som fördelas till nyanlända elever ska följa med eleven till respektive skola.

Miljö

Genom högt ställda miljökrav ska farliga ämnen i förskolor och skolor fasas ut. En effektivisering av energianvändningen i stadens fastigheter och lokaler för skolverksamhet ska genomföras i samarbete med energicentrum, där exempelvis alla skolor ska släcka ner sin inomhusbelysning när ingen vistas i lokalen. Inomhusmiljön i skolor och förskolor är avgörande för elevernas fysiska hälsa och lärande. Problemen med dålig luft ska minskas genom fortsatt förebyggande arbete, där inomhusluften mäts vid relevanta tidpunkter.

Säkerhet och hälsa

Det är viktigt att alla barn i Stockholm lär sig att simma. Därför ska nämnden fortsätta arbetet med att säkerställa att det finns simskolor att tillgå under sommaren.

Säkerheten på stadens förskolor behöver höjas. I en akut situation, exempelvis en kvävningssituation, kan ett resolut och säkert ingripande från förskolans personal rädda ett barns liv. För detta krävs att personalen vet vad de gör och agerar snabbt vilket i sin tur kräver utbildning och regelbunden övning. Utöver kvävningsolyckor kan även andra vardagsolyckor och mer allvarliga händelser eller kriser ställa krav på att personalen känner sig beredda och trygga med hur de ska agera. Olycks- och krisberedskap kräver systematiskt och regelbundet arbete där både ledning och personal deltar. Nämnden ska säkerställa att förskolorna som verkar inom staden ställer krav på att ge systematisk och regelbunden personalutbildning i HLR och olycks- och riskhantering.

En viktig faktor för att ge eleverna goda förutsättningar att nå goda resultat är elevernas psykiska och fysiska hälsa. Det är angeläget att tillgången på skolskötterskor, skolläkare, kuratorer och psykologer är god. Nämnden ska arbeta för en ökad samverkan mellan skolhälsovården, barnvården, barn- och ungdomspsykiatri, ungdomsmottagningen och socialförvaltningen. Vi vill se daglig fysisk aktivitet i skolan eftersom studier visar att det förbättrar elevernas fysiska och psykiska hälsa samt har positiva effekter på lärandet.

Barn och ungdomar ska känna sig trygga i och utanför skolan. Skolan ska vara en arena för barn och ungdomar att utveckla sina sociala kompetenser i en för-

domsfri miljö. Otrygghet och stök drabbar eleverna med tuffare förutsättningar hårdast. Därför ska nolltolerans gälla mot kränkningar och stök som stjälar tid från undervisningen. Nämnden ska årligen följa upp hur skolorna arbetar mot mobbning och annan kränkande behandling. Vuxennärvaron i skolan kan inte nog betonas, detta kan till exempel utökas genom samarbeten med ideella organisationer eller samarbete med stadens äldreomsorg.

Tryggare trafikmiljö kring stadens skolor

Vägen till skolan ska vara trygg för Stockholms elever. Trafikmiljön runt skolorna har dock försämrats som en följd av att allt fler vuxna skjutsar barnen till och från skolan. Grundorsaken till röriga och otrygga trafikmiljöer skapas främst vid rusningstoppar när föräldrar lämnar eller hämtar sina barn. Därutöver är inte den fysiska planeringen runt skolorna utformad för att hantera en stor mängd biltrafik. Detta har lett till ökad otrygghet i skolmiljön vilket i sin tur lett till att ännu fler föräldrar väljer att skjutsa barnen för att undvika trafikrisker för barnen. Nämnden ska tillsammans med trafiknämnden jobba för att trafikmiljöerna i skolornas närhet är trygga och säkra samt för att fler resor till och från skolan sker utan bil genom att gå, cykla eller åka kollektivtrafik till skolan. Vidare ska nämnden uppmuntra utspridda skolstarter på morgonen för exempelvis tonårseleverna vilket ger lägre belastning i kollektivtrafiksystemen.

Regionalisera gymnasieskolan

Många företag i och kring Stockholm har svårt att hitta rätt kompetens, problem som tenderar att bli än större i framtiden. Vidare kan vi konstatera att gymnasieskolan inte matchar näringslivets behov och att detta gap i framtiden kommer att öka. Idag är det färre än en sökande per plats på många av de utbildningar som behövs för att komma tillrätta med bristyrkena. Vissa av dessa utbildningar har inte ens sökande till hälften av platserna. Detta trots att dessa utbildningar i många fall direkt leder till arbete. Det är till och med så att företagens svårigheter att hitta arbetskraft med rätt kompetens leder till att många elever som går dessa utbildningar erbjuds jobb innan gymnasieutbildningen är slutförd.

För att lyckas skapa en gymnasieskola som både har möjlighet att investera i de utbildningar som leder till arbete och göra dessa mer attraktiva för eleverna krävs en större samverkan i Stockholmsregionen. Idag finns en gemensam gymnasierregion där alla elever i Stockholms län har möjlighet att söka och bli antagen till vilken gymnasieskola i regionen som helst, oavsett i vilken kommun den ligger. Dessutom finns en överenskommen programpeng som ska gälla genom att kommunerna använder den gemensamma prislistan. Den gemensamma gymnasierregionen har ökat möjligheterna för regionens ungdomar att välja den utbildning som passar just dem. Samtidigt ser vi att en gemensam gymnasierregion som inte samordnar utbudet leder till att utbudet på sikt minskar. Att bygga ut billiga högskoleförberedande utbildningar är mer prioriterat för många kommuner än att bygga ut dyrare yrkesförberedande utbildningar. I takt med att allt färre elever söker dessa yrkesutbildningar vill inte kommunerna riskera att stå med tomma dyra utbildningslokaler när eleverna inte söker.

Ska vi lyckas med att öka matchningen mellan arbetsmarknadens behov och elevernas val av utbildning så krävs att den gemensamma gymnasieregionen tar steget fullt och också får ansvar för utbudet. Detta förutsätter att alla kommuner är med och finansierar utbildningen precis som idag men att omfattningen och lokaliseringen av utbildningen avgörs på regional nivå. Något som skulle säkerställa att viktiga utbildningar inte läggs ned utan fortsätter att utvecklas. Nämnden ska ta initiativet till att staden tillsammans med Storsthlm utreda frågan hur en gymnasierregion ska organiseras.

Grund- och gymnasiesärskola

Särskolans uppgift är att ge eleverna möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar, såväl kunskapsmässigt som socialt. Rätten att välja skola ska gälla alla stadens elever. Utbildningen ska vara anpassad efter varje elevs förmåga och behov av utmaningar. Utbildade speciallärare och specialpedagoger är mycket viktiga. Elever i särskolan ska få möjlighet att, vid tillfällen som är lämpliga för dem, delta i undervisning tillsammans med grundskolans elever. Gymnasiesärskolan och arbetsmarknadsnämnden ska samverka för att fler personer ska ges möjlighet att komma ut i ordinarie arbetsmarknad.

Skolmatslyft och hållbar matupphandling

God och varierad mat är en förutsättning för lärande och koncentration. Maten som serveras i stadens förskolor och skolor ska vara god, säker och nyttig samt tillagad av råvaror som producerats klimatsmart och miljövänligt. Den ska dessutom serveras i en lugn och trivsamt miljö där eleverna ska ha rätt till rimliga lunchtider. Stockholm ska bli en föregångskommun där elever och personal i skolan vet att de får en god, näringsrik och säker mat.

Nämnden ska arbeta för att stärka kökspersonalens kompetensutveckling samt utveckla skolmåltidens pedagogiska möjligheter i form av att uppmuntra barnens nyfikenhet kring maten. Målet på längre sikt är att alla förskolor och skolor ska ha tillagningskök. Nämnden ska höja ambitionen i upphandlingar genom att ställa krav på miljöhänsyn och djurskyddsregler motsvarande svensk nivå.

Matsvinnet i offentlig sektor beror ofta på att för många portioner tillagas. Ekonomiska rutiner i storkök kan göra att man budgeterar för mycket och därmed även gör av med för mycket resurser för att inte få mindre anslag nästa år. Innovationen Måltidsoptimering är ett verktyg för att minska matsvinnet på landets skolor. Lösningen bygger på att koppla samman frånvarosystem med storköken så att antalet måltider som lagas kan anpassas i god tid före maten ska ätas. Måltidsoptimering nyttjas redan idag inom många kommuner runt om i Sverige. Nämnden ska i samarbete med Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten arbeta för att metoden med Måltidsoptimering ska vara införd i stadens alla skolor senast 2020.

Skolbyggnader som kunskapspalats

Stockholm växer kraftigt och på flera platser är det nödvändigt att både bygga ut befintliga grundskolor samt att bygga nya. Det är viktigt att klara av att ta

emot stora årskullar och hitta bra lösningar i de områden där tillväxten är som störst. Stadens behov av platser för grundskoleelever ska utgå från en långsiktig planering. I planeringen av nya skolor ska även fristående aktörer delta. Nämnden är ansvarig för att säkerställa att tillräckligt antal skolplatser finns att tillgå i såväl befintliga områden som exploateringsområden. Arbetet med att anpassa skolor med bristande tillgänglighet ska fortgå och utvecklas.

Staden har en stark tradition av kvalitativt skolbyggande som grundlades under 1800-talet och kröntes med ett stort antal palatsliknande skolor på centrala platser. Både genom placering och genom arkitektur förmedlades att skolan var central för samhällsutvecklingen i stort. Numera kommer skolorna alltför ofta in sent i planeringen vilket ofta resulterar i tillfälliga lösningar i barackliknande utformningar. Detta är en allvarlig brist då skolornas skepnad och placering utgör en spegling av samhällets syn på skolan i stort. Skolan är för viktig för att hamna i skymundan i samhällsplaneringen. Nämnden ska i samarbete med SISAB, stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden verka för att staden bygger högkvalitativa skolbyggnader, detta för att understryka utbildningens värde. För att vidga alternativen gällande finansieringsfrågorna ska staden inleda samtal med intresserade externa aktörer som kan bidra till att staden återupptar byggandet av kunskapspalats inför kommande sekel.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

200. **Utbildningsnämnden** ska ansöka om att bli försökskommun för ett treterminssystem i skolan.
201. **Utbildningsnämnden** arbeta metodiskt med vad skolforskningen lyfter fram som framgångsrika metoder.
202. **Utbildningsnämnden** ska arbeta för att lärarnas administrativa uppgifter ska minska.
203. **Utbildningsnämnden** ska instifta priset Årets Skolledare.
204. **Utbildningsnämnden** ska utöka antalet administrativa lärarsekretärer i stadens skolor.
205. **Utbildningsnämnden** ska förbättra elevassistenternas arbetssituation.
206. **Utbildningsnämnden** ska ta fram en strategi för särbegåvade elever.
207. **Utbildningsnämnden** ska öka handlingsfriheten för rektorer där kompetensutvecklingen ska utgå från individuella behov.
208. **Utbildningsnämnden** ska säkerställa att förskolor och skolor som verkar inom staden ställer krav regelbunden personalutbildning i HLR och olycks- och riskhantering.
209. **Utbildningsnämnden** ska införa nolltolerans mot mobbning samt årligen följa upp hur skolorna arbetar mot mobbning och annan kränkande behandling.
210. **Utbildningsnämnden** ska i samarbete med Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbeta för att metoden med Måltidsoptimering ska vara införd i stadens alla skolor senast 2020.
211. **Utbildningsnämnden** ska se över hur rektorerna kan få enklare förutsättningar att organisera senare skolstarter för bättre kunskapsresultat

212. **Utbildningsnämnden** säkerställa att det finns simskolor för barnen under sommaren
213. **Utbildningsnämnden** ska förbättra trafikmiljöerna vid stadens skolor.
214. **Utbildningsnämnden** ska tillsammans med Storsthlm utreda frågan hur en gymnasierregion ska organiseras.
215. **Utbildningsnämnden** ska inför aktivt skolval i syfte att valfriheten når alla.
216. **Utbildningsnämnden** ska genomföra ett skolmatslyft.
217. **Utbildningsnämnden** ska verka för att staden bygger högkvalitativa skolbyggnader för att understryka utbildningens värde
218. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Utbildningsnämnden** godkänns.

Äldrenämnden

Stockholm ska vara en trygg stad att åldras i där respekten för den enskildes rätt till personligt inflytande och trygghet ska vara ledord i arbetet. Äldreomsorgen i Stockholm ska vara attraktiv för de äldre och tillmötesgående för de närstående. Nämnden ska samordna och bidra till en sådan utveckling samt säkerställa att äldre behandlas lika inom hela staden. Stadens äldreomsorg ska präglas av mångfald och nytänkande där stor hänsyn tas till den enskildes önskemål vid biståndsbedömningar. Frivilligorganisationer och det civila samhället ska involveras inom nämndens verksamhetsområden.

Livskvalitet på ålderns höst

Livskvalitet är kopplat till självbestämmande, trygghet, god mat och dryck, tillgång till kultur och respektfullt bemötande. För Centerpartiet är det självklart att äldre människor ska kunna bo kvar i det egna boendet så länge viljan och orken finns. Genom att satsa på att bygga anpassade bostäder utrustade för att klara en äldre persons behov kan vi underlätta för äldre som vill bo kvar hemma. Det är viktigt att den som bor kvar hemma inte blir isolerad mot sin vilja. Det ska finnas tid för hemtjänstpersonalen att se till den enskilda människans behov även utöver det mest grundläggande. För att ge trygghet och kontinuitet bör personalen som den äldre möter i största möjliga mån vara densamma från dag till dag.

Matglädje är en förutsättning för att våra äldre ska äta tillräckligt. Vällagad mat kan locka med doft, färg och smak. Det ska inte alltid vara lägsta pris som vinner en upphandling, utan även handla om kvalitet, smak och miljömedvetenhet. Nämnden ska höja ambitionen i upphandlingar genom att ställa krav på miljöhänsyn och djurskyddsregler motsvarande svensk nivå. För den som fortfarande har ork ska det vara möjligt att äta lunch tillsammans med elever på grundskolor. På så vis ökar utbytet mellan generationerna där tidigare erfarenheter visar att det uppskattats av både äldre och yngre.

Trygghet och värdighet är mål som ingår i äldreomsorgens uppdrag och som innebär att människor ska få fortsätta leva sina liv, även när de är i behov av vård och omsorg. Dagens äldre som är friska är i många fall aktiva och ska kunna fortsätta att få vara det även när omsorgsbehovet blir större. En viktig del i detta är att äldre i Stockholm inte ska behöva känna sig ensamma. Tid för promenader, utevistelse, samtal över en kopp kaffe eller vad den äldre själv föredrar ökar välbefinnandet och förbättrar hälsan. En utevistelsegaranti ska finnas i syfte att öka möjligheten för äldre i vård- och omsorgsboenden att vistas utomhus och delta i aktiviteter även utanför boendet. Vi vill också se en ökad möjlighet till sysselsättning på boenden, som till exempel möjlighet till hantverk, sittgymnastik, sångstunder, spelkvällar och liknande. Barn, ungdomar och den ideella sektorn kan vara en del i att uppfylla dessa mål. Det ska även vara möjligt att bo tillsammans med sin livspartner och par ska därför inte splittras när vård- och omsorgsbehovet ökar, även i fall de har olika omvårdnadsbehov.

Rätten att leva som vi själva väljer försvinner inte för att man blir äldre. Därför vill vi öppna upp för möjligheten att ge serveringstillstånd till samtliga äldreboenden i staden. Äldre ska inte omyndigförklaras, utan erbjudas möjligheten till dricka öl eller vin till maten likt vilken annan vuxen som helst. Behovet av olika sociala umgängesformer försvinner inte när vuxna blir äldre. Äldreboenden ska inte enbart vara vård- och omsorgsinstitutioner, utan också trevliga och inbjudande hem där de äldre kan spendera de sista åren i sina liv. Nämnden ska verka för att servicelägenheter ska finnas i blandat bestånd med andra lägenheter som hyres- och bostadsrätter. Detta minskar segregationen, ökar kvaliteterna med en dynamisk stadsbyggnad och ger upplevelsen av att vi inte behöver skilja på äldre i stadsplaneringen.

Personer med behov av hemtjänst ska ha möjlighet att kunna gå ihop och hyra samma lägenhet i ett så kallat kompiskontrakt.

Teknik för äldre

Teknikens möjligheter att utveckla individuella hjälpmedel ska prövas i större skala. Nämnden ska ta del av goda exempel som finns i andra länder gällande exempelvis robotar eller digitala hjälpmedel. Forskning har bland annat upptäckt positiva effekter av digitala verktyg som social stimulans för att minska eller förebygga psykisk ohälsa bland äldre personer. Vidare kan utbildning och användning av data och internet minska ensamhet. Digitala hjälpmedel kan vidare hjälpa äldre personer att bo hemma längre, och ger bland annat ökad säkerhet, underhållning och kommunikation. Nämnden ska arbeta för att höja kunskapen om vilka slags tekniska apparater som kan underlätta vardagen för äldre. Att erbjuda virtuella verkligheter, eller virtual reality, kan vara ett positivt inslag i de äldres vardag. Att få en uppslukande virtuell upplevelse, att kunna titta sig runt på platser man inte kan ta sig till så lätt annars, kan vara mycket intressantare än att sitta hemma och titta på tv.

Digitala hjälpmedel för tryggare hemmiljö

Det finns idag många smarta hjälpmedel att tryggare hemmiljöer för äldre. Rörelsedetektorer som larmar om en brukare inte går upp på morgonen, tillsyn på natten genom kamera och påminnelser om öppna kylskåpsdörrar. Syftet på dessa tekniska lösningar bygger på att skapa trygga boendemiljöer där äldre i större utsträckning kan känna sig trygga med att bo hemma samtidigt som integriteten ska värnas. Det kan även finnas ekonomiska incitament i detta där smartare system kan frigöra tid för hemtjänstpersonal. Till exempel har försök visat på att tillsyn på natten med kamera kan vara ett bra verktyg för hemtjänst samtidigt som oron kan minska hos brukarna när fysisk tillsyn på natten kan undvikas vilket ibland innebär att brukaren vaknar. Anhöriga kan vara tveksamma till nattkameror, men då utgår de ofta från sin egen situation. Många gånger föredrar boende kameratillsyn framför att någon kommer in och stör sömnen. Äldre är generellt positiva till välfärdsteknik, bara de förstår hur larm, kameror och sensorer används. Det är viktigt att boende och anhöriga får veta mer. Man måste alltid utgå från vad individen behöver och hur tekniken kan möta det behovet. Det finns en oro för att tekniken skulle ta över personalens arbete. Men tanken är i stället att personalen ska kunna arbeta där de verkligen

behövs, exempelvis med mänskliga relationer. Nämnden ska undersöka olika typer av e-tjänster för äldreomsorgen samt göra en omvärldsanalys av hur marknaden för dessa ser ut i andra länder.

Digitala lås används med stor framgång i många kommuner. För dem som har trygghetslarm eller hemtjänst kan då digitala nycklar användas vilket kortar larmtiderna avsevärt. När personal slipper hantera en stor mängd nycklar finns kan även arbetet effektiviseras. Förutom att larmtiderna kortas och hemförsäkringarna garanteras så kan den digitala nyckeln också innebära en större kontroll för att vanliga nycklar inte kopieras och hamnar i orätta händer.

Nämnden ska påbörja arbetet med att digitalisera stadens äldreboenden. Med ett genomtänkt teknikanvändande kan kvaliteten ökas för både boende och personal.

Kultur

Äldres tillgång till kultur ska förbättras för att främja trivsel och livskvalitet genom att stadsdelarna arbetar för att göra kulturupplevelser mer tillgängliga. Äldre ska kunna ta del av sång och musik i större utsträckning genom närmare samarbete mellan det civila samhället och stadens äldreomsorg. Genom att exempelvis upplåta lokaler som står tomma under vissa tider på dygnet kan sång- och musikgrupper få tillgång till replokaler där äldre kostnadsfritt kan ta del av kulturen. Nämnden ska påbörja en inventering av lokaler för detta ändamål samt inventera potentiella studieförbund och nätverk som kan vara intresserade av detta samarbete. Kännedom om det lokala kulturutbudet väger också tungt i sammanhanget. Lokala kulturarrangemang sker överallt i staden men för den enskilde som inte är insatt kan det vara svårt att veta vad som arrangeras. Därför ska nämnden upprätta en dialog med lokala kulturarrangörer för att kunna informera om utbudet men också undersöka möjligheten till samarbete för kulturledsagning. Vidare ska nämnden utöka dialogen med stadens Kulturnämnd för att undersöka möjligheten till att utforma kulturstöd med fokus på att öka tillgängligheten för äldre att ta del av stadens kulturliv.

Försvara valfriheten

En ökad valfrihet inom äldreomsorgen leder till att alla får bättre möjlighet att själva vara med och påverka hur de vill bo och leva som äldre. Den som föredrar att bo i mer nischade boenden tillsammans med vänner eller där personalen talar det egna språket eller där människor kan leva tillsammans med sina husdjur ska ha möjlighet att göra det. Centerpartiet skulle exempelvis gärna se att fler HBTQ-äldreboenden tillkommer och att det finns fler boenden anpassade till en språkgrupp eller en kultur. Nämnden ska värna profilboenden inom äldreomsorgen där de äldres val och önskemål ska få påverka inriktning och utbud. Nämnden ska verka för en mångfald bland utförare och verksamheter. Detta kräver lika villkor mellan kommunala och fristående alternativ där full etableringsfrihet råder. De äldre ska ha tillgång till god information om olika utförare och former av äldreomsorg för att kunna göra ett aktivt val. Återkommunaliseringar av fungerande fristående verksamheter ska stoppas. Att vederbörande får det kommunala alternativet när hen väljer att inte välja aktör ska

inte vara praxis, för den som inte önskar välja ska kunden fördelas på de verksamheter som toppar kvalitetsligan utifrån ett rullande schema. Detta för att undvika osund konkurrens.

Ge äldre mer inflytande i biståndsprocessen

Stockholms stad ska utveckla omsorgsinsatserna på ett sätt som ger den enskilde mer inflytande, trygghet och självbestämmande över den egna tillvaron. Många äldre upplever sig ha alltför begränsat inflytande över vilken hjälp de kan få och i vilken omfattning. Många som blir biståndsbedömda befinner sig redan i en utsatt situation som förstärks när de upplever att de inte själva får avgöra vilka hjälpinsatser de behöver. Olika kommuner tillämpar olika modeller för biståndsbedömning. Nämnden ska ta del av fungerande och uppskattade metoder i andra svenska kommuner och sprida dessa inom staden. Syftet och inriktningen ska vara att låta den enskilda människan släppas in i processen när hemtjänst och omsorg utformas. Alla över 85 år ska utan biståndsbedömning garanteras en tryggt boende om önskemål finns.

Likvärdig biståndsbedömning mellan stadsdelarna

Alla stockholmare som söker äldreomsorg ska hanteras lika oavsett var i staden de bor. Biståndsbedömningen ska ske utifrån den äldres egna behov. Utöver att biståndsbedömningen ska bli rätt måste fokus även ligga på att de insatser som beviljas verkligen utförs. Nämnden ska följa avslag för servicehusboende som överklagas för att kartlägga olika samband samt genomföra kontinuerliga utbildningar för biståndshandläggare och göra uppföljningar av handläggarnas bedömningsmall. Mer rättvisa biståndsbedömningar är också en av de viktigaste frågorna för kommunstyrelsens effektivisering av stadsdelsnämnderna.

Giftfria miljöer

Många boenden, både äldreboenden och privata bostäder, är inte giftfria. Miljö- och hälsoproblemen kopplade exempelvis till asbest, radon och blåbetong är kända sen gammalt. Effekter av ftalater och andra hormonstörande ämnen är mer okända. Under förra mandatperioden tog Centerpartiet initiativ till ett mycket ambitiöst arbete med att fasa ut giftiga kemikalier ur stadens verksamhet. Resultatet blev en kemikalieplan och den nya funktionen Kemikaliecentrum hos miljöförvaltningen. Arbetet med att inventera förekomsten av gifter i stadens verksamheter och fasa ut dessa i enlighet med kemikalieplanen ska intensifieras.

Vårdlotsar

När någon inte vill eller kan bo hemma längre, ska det finnas äldrebostäder som erbjuder ett tryggt omhändertagande, där också anhöriga kan känna sig delaktiga genom att på ett enkelt sätt kunna följa den äldres vardag. För att samordna omsorgs- och vårdinsatser, oavsett vem som är utförare, och förenkla för den äldre och dennes anhöriga ska så kallade vårdlotsar användas i större utsträckning. En funktion som hjälper de allra svårast sjuka att hitta rätt i sjukvårdssystemet och därmed få rätt vård.

Regional samverkan och kompetensförsörjning

Stockholms stad ska sträva efter att i samverkan med övriga kommuner i Stockholmsregionen göra en gemensam satsning för ett eller flera vård- och omsorgscollege. Utbildningar inom vård- och omsorg är ofta dyrare än andra gymnasieutbildningar. Att bygga ut billiga högskoleförberedande utbildningar är mer prioriterat för många kommuner än att bygga ut dyrare yrkesförberedande utbildningar, såsom vård- och omsorgscollege. I takt med att allt färre elever söker yrkesutbildningar vill inte kommunerna riskera att stå med tomma dyra utbildningslokaler när eleverna inte söker och väljer därför i allt högre grad att slopa satsningar på sådana utbildningar. Därför ska Stockholmsregionens kommuner gemensamt samarbeta för att säkerställa utbudet på utbildningar inom vård- och omsorg och därmed tillgången på personal med rätt kompetens.

Motverka åldersdiskriminering

De äldre ska ses som en tillgång i samhället och inte en belastning. Andelen äldre ökar i samhället där många är friska och väljer att arbeta vidare efter uppnådd pensionsålder. Diskriminering av äldre, så kallad ålderism, förekommer inom många områden. Inom arbetslivet, hälso- och sjukvården, media, i språket, i attityderna och i lagstiftningen. Nämnden ska anta ett handlingsprogram för att identifiera och utmana förekommande ålderism inom stadens verksamhetsområden, inte minst inom arbetsmarknadsområdet.

Kommunalisera hemsjukvården

Äldre med komplexa behov behöver samordnade insatser från sjukvård och äldreomsorg. Samarbetet mellan landstinget och staden är i detta sammanhang helt avgörande. Arbetet med landstinget för att undvika att äldre personer med omfattande vård- och omsorgsbehov faller mellan stolarna ska intensifieras. När äldre kommer i kontakt med olika aktörer som jobbar utifrån sitt egna specifika uppdrag är det viktigt att få till en helhet som säkerställer att ingen glöms bort längs med vägen. Det handlar om patientsäkerhet och trygghet.

Hemsjukvård är hälso- och sjukvård som ges i en patients bostad eller motsvarande. Hemsjukvården är den kvarvarande delen av hälso- och sjukvården som ska föras över till kommunerna för att det ska bli ett tydligare ansvar för grupper med långvariga och sammansatta behov av vård och omsorg. Fördelarna med en kommunalisering innebär främst att det blir en huvudman och inte två för den vård och omsorg som ska ges. Det blir ofta ineffektivt när två personal-kategorier från olika huvudmän möts i dörren, att det inte finns någon samordning och att de äldre inte vet vad som gäller och vilka som ska komma hem till dem. Nämnden ska förbereda arbetet inför att hemsjukvården ska kommunaliseras i Stockholms län.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

219. **Äldrenämnden** ska formulera en utevistelsegaranti.
220. **Äldrenämnden** ska tillsammans med berörda nämnder se över möjligheten att införa serveringstillstånd till samtliga boenden i Stockholm.

221. **Äldrenämnden** ska höja ambitionen i matupphandlingar genom att ställa krav på miljöhänsyn, kvalitet, smak och djurskyddsregler motsvarande svensk nivå.
222. **Äldrenämnden** ska värna den äldres rätt att välja genom att främja en mångfald av utförare.
223. **Äldrenämnden** ska utöka antalet vårdlotsar i äldreomsorgen.
224. **Äldrenämnden** ska upprätta en plan tillsammans med stadsbyggnadskontoret för att bygga servicelägenheter i blandat bestånd.
225. **Äldrenämnden** ska ge äldre möjlighet att till låg kostnad äta lunch med skolelever.
226. **Äldrenämnden** ska arbeta för likvärdiga biståndsbedömningar mellan stadsdelarna.
227. **Äldrenämnden** ska ta fram en boendegaranti för personer över 85 år.
228. **Äldrenämnden** ska samverka regionalt för att planera utbildningarna inom vård- och omsorg bättre så att utbudet säkras.
229. **Äldrenämnden** ska utarbeta en digitaliseringsplan i syfte att förbättra kvalitet och säkerhet i nämndens verksamheter.
230. **Äldrenämnden** ska anta ett handlingsprogram för att motverka ålderism inom stadens verksamhetsområden.
231. **Äldrenämnden** ska förbereda arbetet inför att hemsjukvården ska kommunaliseras i Stockholms län.
232. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Äldrenämnden** godkänns.

Överförmyndarnämnden

Nämndens uppgifter är att utifrån gällande lagstiftning, i huvudsak föräldrabalken och förmyndarskapsförordningen, garantera rättstrygghet för personer som inte själva kan sköta sin ekonomi, bevaka sin rätt eller sörja för sin person.

Dessa personer, huvudmännen, som kan vara gamla, sjuka, ha en funktionsvariation eller vara underåriga, förses med god man eller förvaltare, över vilka nämnden utövar tillsyn och kontroll. Nämnden ansvarar även för tillsyn och kontroll över alla föräldrar i Stockholms stad som förvaltar underåriga barns tillgångar.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

233. Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Överförmyndarnämnden** godkänns.

Central medelsreserv

I Central medelsreserv: 1. *Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov* reserveras 5,0 mnkr.

I Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras 400 mnkr främst för följande ändamål:

- Flyktingmottagande
- Insatser för hemlösa
- Vattenprogram
- Åtgärder för giftfri förskola
- Ytterstadsprojekt
- Ökad belysning i staden
- Sommarkoloniverksamhet inkl. LSS-kollo
- Feriearbeten
- Skötsel av naturreservat
- Resultatenheter
- Oförutsedda behov

Vidare reserveras 737,4 mnkr i Central medelsreserv: 3. *Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, svenskundervisning för invandrare (SFI), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsvariation samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden.

I Central medelsreserv: 4. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* har utgifter om 400 mnkr reserverats för planerings- och genomförandeprojekt avseende investeringar för följande ändamål:

Förändringar mellan åren i redan beslutade investeringsprojekt som inte kan finansieras genom omprioriteringar inom nämndens investeringsplan
Nya prioriterade investeringsprojekt som inte kräver genomförandebeslut av kommunfullmäktige, genom att de inte är av strategisk vikt eller principiell karaktär

Klimatinvesteringar

Julbelysning

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

234. Till **Central medelsreserv** reserveras följande belopp för år 2018 med fördelning enligt budgetförslaget i denna titel.
235. Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov reserveras 5,0 miljoner kronor.
236. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov reserveras 400 miljoner kronor.
237. Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola,

- särskola, sfi, flyktingmottagande samt stöd och service till personer med funktionsvariation reserveras 737,4 miljoner kronor.
238. Till kommunstyrelsens oförutsedda investeringsutgifter reserveras 400 miljoner kronor.

Finansförvaltning

Förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020

Den rödgrönrosa majoriteten har sedan valet 2014 genomfört höjningar av kommunalskatten med totalt 57 öre. Skattehöjningarna har motiverats utifrån att skapa fler arbetstillfällen och satsa på välfärden. Detta samtidigt som vi ser att stadens byråkrati sväller kraftigt, inte sällan i form av kortsiktiga projekt som stjäl både tid och resurser från stadens kärnverksamheter. Att höja skatten och samtidigt slösa med skattebetalarnas pengar innebär att stockholmarna tvingas betala mer i skatt utan att mer pengar går till jobbskapande åtgärder och välfärd. Centerpartiets hållning står fast, vi är mycket restriktiva med skattehöjningar som slår mot jobb och tillväxt. Under Centerpartiets och alliansens styre i staden lyckades vi kombinera låga skatter med höga ambitioner för jobb, välfärd och bostadsbyggande. Det är vår fortsatta ambition.

Förutsättningarna för stadens långsiktiga ekonomiska utveckling har försämrats sedan 2014. Det är ett resultat av en medveten politik om att kraftigt höja investeringstakten och samtidigt minska intäkterna från realisationsvinster. Resultatet kommer att bli en stad och en kommunkoncern med påtagligt försvagad soliditet och ökad skuldbörda. Detta är inte hållbart över tid. Den ökade skuldutvecklingen kan även på sikt komma att medföra en försämrad kreditvärdighet. Detta, tillsammans med en förmodad normalisering av ränteläget, riskerar att öka kapitalkostnaderna på ett sätt som på sikt kommer att tränga undan driftmedel. Nuvarande politik ökar de finansiella riskerna samtidigt som möjligheten att agera expansivt i sämre tider kraftigt begränsas. Det är en politik som vi finner felaktig och som väsentligt skiljer sig från Centerpartiets strävan att förena en hög investeringstakt för det växande Stockholm med starkt ekonomiskt ansvarstagande.

Skatteunderlag och skatteberäkningar

Prognosen över skatteunderlaget för 2018, det vill säga kommuninvånarnas förvärvsinkomster under 2016 är uppräknad med bedömning av utvecklingen under inkomståren 2017 och 2018. Gällande prognos utgår vi från Sveriges Kommuner och Landstings bedömning den 17 augusti 2017. Med utgångspunkt från nu kända förutsättningar och de antaganden i övrigt som kan göras utifrån uppgifter om taxeringsutfall, har en prognos över slutligt taxeringsutfall inarbetats i budgeten. Skatteunderlaget beräknas öka med 4,1 procent 2018.

För år 2018 föreslår Centerpartiet att en primärkommunal inkomstskatt utdebiteras med 17,50 öre per skattekrona där stadens skatteintäkter beräknas uppgå till 46 617 miljoner kronor.

Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodoses staden på samma sätt som skattededel. För år 2018 föreslår Centerpartiet en sänkning av begravningsavgiften med 1 öre jämfört med 2017 vilket innebär en utdebitering av begravningsavgiften med 6,5 öre per skattekrona som uppgår till 173,2 miljoner kronor.

Utdelning

Flertalet av stadens bolag ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Ägarens krav på utdelning tas huvudsakligen ut i form av obeskattade koncernbidrag. Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget Stockholms Stadshus AB, som i sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag. Centerpartiets budgeterade utdelning från koncernen Stockholms Stadshus AB uppgår till 1500 miljoner kronor. Utdelningen kan justeras genom beslut senast i tertialrapport 2 och får inte överstiga 1500 miljoner kronor.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

239. Kommunal inkomstskatt utdebiteras år 2018 med kronor 17,50 per skattekrona.
240. Begravningsavgift utdebiteras år 2018 med 6,5 öre per skattekrona.
241. I övrigt godkänna Centerpartiets förslag till budget 2018 och inriktning för 2019 och 2020 för **Finansförvaltningen**.

Förslag till budget och ägardirektiv 2018 och inriktning 2018-2020 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagets uppgifter och allmänna inriktning

Stockholms Stadshus AB, koncernen har en sammanhållande funktion för merparten av Stockholms stads aktiebolag. Bolaget är moderbolag i en koncern, som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt två intressebolag. Koncernen ansvarar för styrning och uppföljning av dotterbolagens verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och direktiv. Bland kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning, utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag. Koncernen omfattar bolag inom bostadsförsörjning, infrastruktur såsom vattenreningsverk och ledningssystem, fiberkanalisation, parkeringsanläggningar, hamnverksamhet och skolor samt även kultur och besöksnäring genom teater- och kulturverksamhet, arenor och mässfastigheter.

Staden ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt i syfte att nå en bättre struktur avseende standard, geografiskt läge och åldersfördelning. Koncernens uppdrag är att tillsammans med stadens bostadsbolag löpande pröva möjligheterna att avyttra sådana delar i fastighetsbeståndet, som ur ett förvaltningsperspektiv inte bör behållas. Koncernen ska vidare tillse att dotterbolagen arbetar enligt stadens riktlinjer för förnybar energi-produktion samt bidra till att uppnå målen i Stockholms stads miljöprogram 2016–2019 och i Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040.

Koncernen ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt och ekonomi, däribland utvecklingen av Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA), större hamninvesteringar och stadsutvecklingsprojekt. Koncernen ska säkerställa att bostadsbolagen agerar som drivande aktörer på bostadsmarknaden med fokus på ökat byggande, fler bostäder och god ekonomisk avkastning. Vinsterna ska delvis kanaliseras till att säkerställa att det finns möjlighet till enklare, billigare och mindre lägenheter runt om i hela staden.

Att öppna fler vägar till arbete för personer som står långt från arbetsmarknaden är en prioriterad fråga i Stockholms stad. Stockholms Stadshus AB ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden fortsätta arbetet med att ta fram modeller och goda exempel för hur bolagens arbetsmarknadsinsatser kan stärkas under perioden.

Stadens tre egna bostadsbolag har liknande verksamheter och många gemensamma mål. Mål som genomsyras av att medverka till att tillgängliggöra bostäder i Stockholm för olika behov. Idag har de tre bolagen fler likheter än olikheter i sina respektive uppdrag. Dagens ekonomiska omständigheter och reglerna på bostadsmarknaden talar för att koncernen bör se över organiseringen av de tre bostadsbolagen genom en sammanslagning. Hänsyn ska särskilt tas till kostnadseffektivitet gällande drift och fastighetsförvaltning med energief-

fektiviseringar och miljöåtgärder i centrum. En sammanslagning ska stärka den ekonomiska utvecklingen i bolaget och göra det nya bolaget till en mer drivande bostadsaktör i Stockholm för att möta en efterfrågan på bostäder i olika prislägen. Det parallella arbetet som idag utförs av tre bostadsbolag, i form av tids- och kostnadskrävande processer från markanvisning till att byggnaderna står färdiga, ska kunna rationaliseras via ett bolag. Förutsättningarna för att hålla nere både tidsåtgång och kostnader kan då förbättras. Koncernen kan genom sammanslagning och samordning också undvika tidigare resurskrävande geografiska omfördelningar av fastigheter när ett helhetsperspektiv blir naturligt.

Fler jobb i hela staden

Det arbete som Alliansen startade med att flytta fler jobb från innerstaden till ytterstaden har tyvärr den rödgröna majoriteten stoppat. Stockholms stadshus AB får i uppdrag att återuppta arbetet och se över samtliga bolags möjligheter att flytta jobb till ytterstaden.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- svara för koncernens övergripande utveckling, strategiska planering, löpande ekonomisk kontroll och uppföljning
- styra finansiella resurser på ett för ägaren och koncernen optimalt sätt
- fortlöpande pröva möjligheterna att tillsammans med bostadsbolagen avyttra delar ur fastighetsbeståndet som ur ett förvaltningsperspektiv inte bör behållas
- leda arbetet för att bereda hyresgäster i stadens bostadsbolag möjlighet att förvärva sina lägenheter genom ombildning till bostadsrätter i ytterstaden
- underlätta framtagandet av studentbostäder
- leda och följa upp arbetet med en ökad energieffektivisering och återvinning inom koncernen
- tillsammans med kommunstyrelsen förbereda avvecklingen av oljeverksamheterna i Loudden
- utarbeta en plan med Fortum Värme AB för att trygga Stockholms framtida fjärrvärme utifrån målsättningen att kolkraftverket KVV6 ska avvecklas senast 2022
- ansvara för bevakning och samordning av ägarintresset i de bolag där staden är delägare
- följa utvecklingen vad gäller kostnadseffektiviseringar inom samtliga dotterbolag
- utreda en sammanslagning av de tre bostadsbolagen
- utreda förutsättningarna för en omlokalisering av stadens bolags kontor till ytterstaden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

242. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Koncernen Stockholms Stadshus AB** godkänns.

Bostadsbolagen

AB Svenska bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem

Stockholms stads bostadsbolag ska medverka till en fungerande bostadsmarknad i Stockholm. De ska vara självständiga och drivande aktörer för en rörlig och tillgänglig bostadsmarknad i Stockholm. Bolagen ska verka för fler bostäder och god ekonomisk avkastning där vinsterna ska användas för att säkerställa att det finns ett varierat bostadsutbud runt om i hela staden inklusive i innerstaden. Bolagen ska aktivt arbeta för att motverka segregation i staden.

Mål och uppdrag

Stockholm växer och ska göra det på ett hållbart sätt så att hela Stockholm förblir attraktivt. En prioriterad uppgift är att möta ökad efterfrågan på nya bostäder. Mellan åren 2014 och 2030 ska staden planera för 160 000 nya bostäder. Hälften av de nya bostäderna ska vara hyresrätter. Bolagen ska bidra till nyproduktionen. I denna expansiva fas är det viktigt att staden växer på ett hållbart vis och att bolagen tar hänsyn till miljö- och stadsmiljöfrågor. Det viktigaste för ett hållbart Stockholm är att vi klarar av att kombinera en snabbt växande stad med en bra livsmiljö för stockholmarna och samtidigt minskar klimatbelastningen. Hur vi bygger och utvecklar staden är helt avgörande. Bolagen ska verka för en tätare stad där människor kan leva miljövänligt. Bostäder ska främst byggas i lägen dit vi kan gå, cykla eller färdas kollektivt, samt byggas högt och tätt där existerande infrastruktur kan utnyttjas. På så sätt sparar vi grönytor och minskar behovet av bilresor. Bolagen ska aktivt arbeta för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 med särskilt fokus på energieffektivisering, förnybar energiproduktion och klimatsmarta bostäder.

Goda och förtroendefulla relationer till hyresgäster ska vara en ledstjärna i bolagens verksamhet. Bolagen ska arbeta för ökat boendeinflytande genom löpande dialog med hyresgästerna gällande bostad, närmiljö och trygghet. Bolagets representanter ska ge god service och tydlig information till de boende. För att undvika eftersläpning i fastighetsunderhåll ska bolagen kontinuerligt utöva tillsyn av fastigheterna och gemensamma utrymmen. Fel och brister som anmäls av hyresgästerna ska åtgärdas snarast möjligt. Detsamma gäller småreparationer, till exempel byte av packningar, rensning av avlopp, reparation av strömbrytare och andra åtgärder som behövs för att lägenheterna ska fungera. I detta arbete kan dialogmetoden som Svenska Bostäder genomför på Järvafältet, kopplat till Järvalyftet, tjäna som god inspiration för alla bostadsbolag som verkar i Stockholm, privata såväl som kommunala.

Inför standardförbättringar eller andra ändringsåtgärder, ska bolagen informera hyresgästerna i god tid. Ambitionen ska vara att hyresgästerna själva ska kunna välja mellan olika upprustningsnivåer utifrån en obligatorisk basnivå. Olika val får olika konsekvenser för hyran. Eftersom omfattande arbeten kan vålla stora störningar ska bolagen erbjuda hyresgästerna dialog om valmöjligheter samt de ekonomiska konsekvenserna av åtgärderna. Genom god kontakt och informat-

ion är det lättare att nå samförstånd och överenskommelser. Hyreslagen bestämmelser om hyresgästinflytande vid förbättrings- och ändringsåtgärder ska följas. Bolagen ska tillsammans se över vilket hyressystem som är bäst lämpat för att undvika fördröjning av nödvändiga upprustningar. Regelbundna kundundersökningar ska genomföras. För trygghet och trivsel ska städning av trapphus, tvättstuga, hiss och andra gemensamma utrym men ske tillräckligt ofta så att utrymmena alltid känns fräscha och välkomnande.

Bolagen ska aktivt utnyttja sitt befintliga bostadsbestånd genom bland annat korttidsavtal. Sådana avtal finns främst i fastigheter som ska renoveras eller som så småningom ska användas som evakueringslägenheter när bolaget bygger om andra fastigheter inom beståndet. Vid tillämpning av korttidsavtal är tydlig information till hyresgästerna extra viktig för att undvika upplevelsen att bli avhyst vid kontraktets utgång. Bolagen ska även fortsätta pröva andra former av juridiskt hållbara kontrakt där hyresgästerna får tydlig information om kontraktsvillkor. I all den information som bolagen arbetar med är det viktigt att anpassa informationen till mottagaren. Därför finns det ofta stor anledning att erbjuda information på flera olika språk, såsom engelska, finska, arabiska och spanska.

Bolagen ska samverka mer gällande olika renoveringsmodeller. Idag uppstår ovälkomna situationer när renoveringsnivåer ibland går i otakt mellan bolagen och skillnaden i minimumstandard blir för stora. Det resulterar i lägre rörlighet av hyresgäster mellan bolagen vilket utgör ett hinder för en friskare bostadsmarknad i staden. En överenskommen minimumstandard för bolagens lägenheter skulle kunna öka rörligheten av hyresgäster mellan bolagen. Att mellan varje hyresgäst göra en översyn och eventuella åtgärder för att nå upp till fastställd minimumstandard vore ett bra sätt att uppmuntra fler hyresgäster att våga byta hyresvärd. Bolagen ska även sträva efter att ha liknande modeller för hur renoveringar påverkar hyran.

Trygghet och säkerhet

Att känna sig trygg i sin bostad och i sitt bostadsområde är viktigt för alla. I boendeundersökningar är alltid trygghetsfrågorna högt prioriterade. Det handlar om behov av fysiska och praktiska åtgärder men även om de sociala förhållandena i ett bostadsområde.

Bostadsbolagen ska arbeta med fysiska åtgärder för att öka de boendes trygghet. Exempel på detta är säkerhetsdörrar, inbrottssäkra förråd och elektroniska låssystem. Bostadsbolagen ska vidare arbeta för att förbättra den sociala miljön i bostadsområdena. Att underlätta kontakt mellan de boende är en väg liksom att satsa på verksamheter som riktas mot barn och ungdomar. I detta arbete krävs samarbete med andra lokala aktörer.

Att skapa trygga och levande områden handlar också om att utveckla lokala centrum, inte minst i ytterstadsområden. Det är oacceptabelt att lokala företag tvingas stänga för att tryggheten inte kan upprätthållas. Ansvar ligger förstås på många aktörer i samhället som polis, kommun och staten i övrigt, men även kommunala och privata fastighetsägare har ett stort ansvar. Bostadsbolagen ska intensifiera stads- och centrumutvecklingen med särskilt fokus på

yttre staden där ägandet är utbrett. Syftet ska vara att skapa trivsel, trygghet och säkerhet för boende och företagare. Särskild hänsyn ska tas till vad närboende och lokala näringsidkare har för behov gällande säkerhetshöjande åtgärder samt att förebygga skadegörelse. I bolagens trygghetsarbete ska stadens berörda fack- och stadsdelsnämnder vara delaktiga.

På grund av ökad otrygghet har fler butiksägare valt att lämna sina lokaler som ägs av Svenska bostäder. Igenbommade lokaler kan tyvärr bidra till en spiral med ökad otrygghet. Därför ska svenska bostäder se till att minimera tiden då lokaler i markplan står tomma i lokala centrum och snabbt hitta en annan verksamhet som kan flytta in. Om ingen ny hyresgäst kan hittas med kort varsel bör någon av stadens verksamheter flyttas in. Det kan handla om en biblioteksfilial, en öppen förskola eller någon annan kommunal verksamhet som kan etableras snabbt och tillfälligt.

Tillgängliga hyresrätter

Bristen på tillgängliga hyresrätter i staden är ett allvarligt hinder mot jobb och tillväxt i Stockholm. Det finns många orsaker till dagens brist, inte minst nuvarande hyressättningssystem som skapar inlåsnings effekter och motverkar nödvändig rörlighet. En konsekvens av det bristande utbudet har blivit långa bostadsköer och en betydande svarthandel med hyreskontrakt. För en tillväxtort som Stockholm med en rörlig arbetsmarknad, där människor ofta flyttar beroende på arbete, är det tillväxthämmande om det saknas ett snabbt och tillgängligt boende. I förlängningen är jobben hotade när arbetskraft och studerande inte kan finna ett hyresboende. Tillväxt kräver rörlighet och för att åstadkomma rörlighet är tillgången på hyresrätter vital. För att främja hyresrätten vill Centerpartiet se över rådande system med kollektiva hyresförhandlingar. Ett sätt att främja och utveckla hyresrätten är att övergå till en mer preferensbaserad hyra där hyresgästens ställning och möjlighet till inflytande stärks, samtidigt som större variationer i hyresnivåer tillåts. Det skulle också ytterligare möjliggöra för privata fastighetsägare att utöka sitt bestånd. Det skapar en bredare bostadsmarknad, med större valfrihet för hyresgästerna.

Utred sammanslagning av AB Svenska bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem till ett nytt bostadsbolag – AB Stockholm bostäder

Stadens tre egna bostadsbolag har liknande verksamheter och många gemensamma mål. Mål som genomsyras av att medverka till att tillgängliggöra bostäder i Stockholm för olika behov. Bolagen har vidare ett betydande ansvar för att möta efterfrågan genom att bidra till nyproduktion av hyresrätter. Uppgifter som kräver starkt ekonomiskt rustade organisationer som ständigt bör se över kostnader och organisering. De tre bostadsbolagen startades i olika omgångar under 1930- och 40-talen. Med olika syften och inriktningar skulle bolagen ansvara för stadens bostadsförsörjning. Bostadsmarknaden har sedan dess genomgått stora förändringar och idag har de tre bolagen fler likheter än olikheter i sina respektive uppdrag.

Dagens ekonomiska omständigheter och reglerna på bostadsmarknaden talar för att Stockholms stadshus AB bör se över organiseringen av de tre bostadsbo-

lagen genom en sammanslagning. Hänsyn ska särskilt tas till kostnadseffektivitet gällande drift och fastighetsförvaltning med energieffektiviseringar och miljöåtgärder i centrum. En sammanslagning ska stärka den ekonomiska utvecklingen i bolaget och göra det nya bolaget till en än mer drivande bostadsaktör i Stockholm för att möta efterfrågan på nya bostäder. Det parallella arbetet som idag utförs av tre bostadsbolag, i form av tids- och kostnadskrävande processer från markanvisning till att byggnaderna står färdiga, ska kunna rationaliseras via ett bolag. Förutsättningarna för att hålla nere både tidsåtgång och kostnader kan då förbättras. Bolagen kan också undvika tidigare stöttestener i form av resurskrävande geografiska omfördelningar av fastigheter när ett helhetsperspektiv blir naturligt. De tre bostadsbolagen har redan idag en gemensam intern kö. Med ett bostadsbolag kan hyresgästerna även i fortsättningen vända sig till Bostadsförmedlingen men slippa byta hyresvärd vid eventuellt bostadsbyte. Mot bakgrund av detta ska Stockholms stadshus AB, som ägare till de tre bostadsbolagen, utreda en sammanslagning av de tre bostadsbolagen inklusive konsekvenser för hyresgäster och personal.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- skapa goda och förtroendefulla relationer med hyresgäster genom boendeflytande och dialog med hyresgäster
- öka hyresgästernas incitament att spara energi
- bidra till att nå målet om 70 procent matavfallsinsamling senast 2020
- arbeta med att förbereda infrastruktur för bilpooler och elbilar samt implementera gröna parkeringstal vid nybyggnation
- arbeta med att anlägga gröna tak, odlingar och andra ekosystemtjänster inom bostadsbeståndet
- främja rörlighet och tillgänglighet på bostadsmarknaden genom enkla och tydliga spelregler som förhindrar olaga andrahandsuthyrning
- bidra till försörjningen av förturs-, försöks- och träningslägenheter
- fortsätta tillgänglighetsanpassningen av fastigheterna
- verka för fler billiga bostäder för ungdomar
- utveckla hyresrätten som boendeform samt bidra till stadens försörjning av hyresrätter
- aktivt arbeta för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 med särskilt fokus på energieffektivisering, förnybar energiproduktion och klimatsmarta bostäder.
- använda sysselsättningsfrämjande krav som verktyg för att skapa arbetstillfällen för arbetslösa och hyresgäster i bolagets områden
- stärka lokal närvaro och delta i lokala utvecklingsprogram tillsammans med andra aktörer i områden där bolagen har större bestånd
- stärka stads- och centrumutvecklingen med särskilt fokus på ytterstaden för att skapa trivsel, trygghet och säkerhet för boende och företagare
- planera för säkra cykelparkeringar i befintliga och nya fastigheter
- planera för laddplatser till elbilar i anslutning till parkering i befintliga och nya fastigheter
- utreda en sammanslagning av de tre bostadsbolagen, vilken innefattar en konsekvensanalys för mer hållbart bostadsbyggande, ekonomi, hyresgäster och personal

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

243. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder** och **AB Stockholmshem** godkänns.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, trygghets- och seniorbostäder samt LSS-boenden. Bolaget har i uppgift att tillhandahålla välskötta fastigheter och att erbjuda attraktiva och anpassade bostäder för människor i behov av stöd och trygghet. De boendeformer som erbjuds stadens äldre ska vara effektiva och kunna anpassas efter olika individuella behov. Servicehusen kvarstår som en av flera boendeformer så länge efterfrågan finns. Bolaget uppdras att vid om- och nyproduktion analysera fastigheten utifrån ett vård- och omsorgsperspektiv för att undersöka om det går att förbättra förutsättningarna för verksamheten genom enklare ombyggnationer, genom att anamma ny teknik eller via andra åtgärder. Bolaget ska vara delaktig i stadens utbyggnad av servicelägenheter för personer med funktionsvariation.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- ansvara för att inom ramen för affärsmässiga principer tillhandahålla välskötta, trygga och tillgängliga bostäder för stadens äldre och för personer med funktionsvariation
- tillhandahålla och utveckla seniorboenden, trygghetsboenden och LSS-boenden utifrån utbud och efterfrågan
- åtgärda det eftersatta underhållet i de fastigheter som långsiktigt kommer att nyttjas för äldreboende och omsorg
- värna tillgången till samlingslokaler i beståndet samt vidareutveckla den sociala dimensionen i boendemiljön
- underlätta för profilboenden att etablera sig i staden
- medverka till att sänka stadens totala lokalkostnader genom kostnadseffektiva lösningar
- arbeta kontinuerligt med åtgärder för en tryggare miljö i och omkring fastigheterna
- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- aktivt bidra till att staden når sin målsättning för matavfallsinsamling
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

244. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Micasa Fastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering samt förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling av lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedling av kategoribostäder såsom exempelvis student- och trygghetsboenden. Idag utgör Stockholmsregionen i hög grad en gemensam bostads- och arbetsmarknad. Storstadsregionens infrastruktur skapar goda förutsättningar att bo i en kommun och arbeta i en annan. Det ligger därför i stadens intresse att den som står i Stockholms bostadskö också har möjlighet att hitta en bostad utanför stadens gränser. Bostadsförmedlingen är öppen för alla och redan idag står sökande från hela länet i kö. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna erbjuda förmedlingstjänster och därmed också förmedla bostäder i kommuner i Stockholms omnejd.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid, det vill säga till den kund som har längst kötid och uppfyller fastighetsägarens krav
- utveckla service och tjänster mot fastighetsägare för att säkerställa ett fortsatt gott inflöde av lägenheter och alltid förmedla lägenheter till den tidpunkt fastighetsägaren angett
- skapa en regional marknadsplats för hyresrätter
- underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- utveckla service och tjänster mot kunderna i bostadskön
- aktivt marknadsföra den gemensamma studentkön mot privata fastighetsförvaltare
- informera om bostadsmarknaden i regionen inklusive nyproduktion
- i samarbete med Stockholm Business Region AB informera om Stockholm som bostadsort
- bidra i arbetet att effektivt förmedla försöks- och träningslägenheter
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

245. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Bostadsförmedlingen i Stockholm AB** godkänns.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens förskole- och skolverksamhet. Skolfastigheternas arkitektur ska gestalta skolans centrala ställning i samhället. Inomhusmiljön i skolor och förskolor är avgörande för elevernas fysiska hälsa och lärande. Problemen med dålig luft ska minskas genom fortsatt förebyggande arbete, där inomhusluften mäts vid relevanta tidpunkter. Uppföljning ska även prioriteras och intensifieras för att säkerställa att lämpliga åtgärder vidtas. Bolaget ska även verka för en giftfri miljö i sina fastigheter och för att minska sin klimatpåverkan. Stadens skolor ska ha låg energiförbrukning och använda el från förnyelsebara källor. Vid nybyggnation ska skolor och förskolor certifieras som miljöbyggnad. Dessutom uppmanas bolaget att arbeta med olika ekosystemtjänster så som gröna tak och urban odling. Bolaget ska även undersöka vad som går att göra för att få bättre akustik och tystare ljudmiljö i skolmatsalar, klassrum och andra skollokaler.

Staden växer och antalet elever ökar kraftigt den kommande perioden. Den stora ökningen kommer att ställa stora krav på bolaget för att klara av den stora utbyggnad som behövs. Det är angeläget att bolaget deltar aktivt i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av skolor och förskolor. Behovet av verksamhetsanpassningar och därtill hörande modernisering av bland annat installationer ökar. Tillgängligheten både i undervisningen och i den fysiska miljön för elever med funktionsvariation ska vara god i Stockholms skolor. Arbetet med att anpassa skolor med bristande tillgänglighet ska fortgå. Bolaget ska verka för att fler skolor och förskolor får tillgång till eget tillagningskök i samband med att fastigheterna renoveras och nya förskole- och skollokaler byggs.

Bolaget ska bidra till att tillgängliggöra skolidrottshallar och andra idrottsytor efter skoltid. I samverkan ska även berörda parter ta fram en finansieringsmodell för hur kostnaderna ska fördelas. Bolaget uppmanas även att verka för att få till stånd fler konstgräsplaner och mer tillgänglig idrottsyta. Bolaget ska också arbeta för att tillgängliggöra skolgårdar för allmänheten efter skoltid och under sommarloven. Skolgårdarna kan då bli mötesplatser för barnfamiljer och stadens invånare får tillgång till fler lekplatser, grönytor eller offentliga mötesplatser.

De fastigheter som bolaget bygger för stadens verksamheter ska byggas flexibelt så att de kan anpassas till olika typer av verksamhet, efter behov och förändras över tid.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- arbeta med utveckling och förvaltning av förskole- och skollokaler
- verka för kostnadseffektiva lokallösningar
- delta i planeringen och genomföra utbyggnaden av förskolor och grundskolor för ett växande Stockholm
- verka för en giftfri skolmiljö i samarbete med Kemikaliecentrum

- arbeta aktivt för att tillgodose en god inomhusmiljö med god luftkvalitet
- arbeta kontinuerligt med åtgärder för en tryggare miljö i och omkring förskolan och skolan genom bland annat fortsatt förebyggande åtgärder mot bränder, klotter och annan skadegörelse, till exempel på skoltoaletter
- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- arbeta med att möjliggöra för matavfallsinsamling i fastighetsbeståndet
- verka för att fler förskolor och skolor har tillagningskök
- se över möjligheterna att installera solceller eller plantera grönska på skolbyggnaders tak och fasader
- tillgängliggöra skolgårdar efter skoltid och på sommaren
- aktivt bidra till att staden når målet för matavfallsinsamling
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

246. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Skolfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska med tydlig miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ansvara för avloppshantering av god kvalitet. Produktion och drift ska ske med så liten miljöpåverkan som möjligt. Bolaget ska arbeta aktivt för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshantering utan att miljöbelastningen ökar. Ansvaret för avfallshantering i Stockholm ligger också på bolaget där inriktningen ska vara effektiva och miljöriktiga metoder som förenklar för hushållen att bidra till en hög grad av materialåtervinning.

Stockholms framtida avloppsrening

En förutsättning för stadens tillväxt är en fungerande avloppsrening som kan möta framtidens krav. För bolagets avloppsreningsverk utgör stadens tillväxt och de skärpta miljökraven en stor utmaning som medför stora och nödvändiga investeringar i ny infrastruktur. På Centerpartiets och alliansens initiativ arbetar bolaget med projektet Stockholms framtida avloppsrening. Projektet ska ge Stockholm ett av världens modernaste reningsverk i Henriksdal och är bolagets enskilt största projekt. Denna investering är inte bara viktig för den växande stadens behov av omhändertagande av avloppsvatten, utan också för stadens miljö och för Östersjön. När projektet är klart kommer Henriksdals reningsverk dubbla kapaciteten gentemot idag där utsläppen av kväve och fosfor kommer att minska från avloppsvattnet samt ha andra positiva miljöeffekter. Den nya lösningen minskar även det så kallade bräddningsbehovet som innebär att en blandning av dagvatten och orenat spillvatten släpps ut och som framförallt påverkar vattenkvaliteten negativt när miljöfarliga ämnen sprids från exempelvis trafiken, byggnader eller luftburna utsläpp. Genom Stockholms framtida avloppsrening stärker Stockholm sin position som en av världens mest hållbara storstäder där vattnet i Mälaren blir renare genom minskade utsläpp vid kraftiga regn. Bolaget ska därutöver tillse att reningen säkerställer att läkemedelsrester minimeras i det renade avloppsvattnet något som underlättas av den nya tekniken som kommer att användas i Henriksdals reningsverk.

Avfallsverksamheten

Bolaget har i uppdrag att insamla, transportera, återvinna och bortskaffa avfall samt bidra till en effektivare avfallshantering och öka tillgången på biogas i regionen. Verksamheten ska ske inom gällande lagstiftning som får bedrivas för avfallstaxan. Taxan ska utformas så att den skapar ytterligare incitament för stadens hushåll att källsortera/återvinna samt ta hänsyn till informationsinsatser och kostnaderna för system för optiskt matavfallsinsamling.

Bolaget ska arbeta utifrån Avfallsplan för Stockholm 2017–2020 för hur avfallshantering i Stockholm ska utvecklas. Hanteringen av avfall behöver anpassas till en stad som växer och förtätas, och den behöver utformas med stockholmarnas och miljöns bästa för ögonen. Stockholms avfallshantering ska genomsyras av klimatsmarta val och effektiv logistik. Ytor för avfallshantering behöver integreras och samsas med övriga intressen där nya bostäder, verk-

samhetslokaler, skolor och vägar växer fram. Systemen för avfall ska vara trygga, säkra och tillgängliga, samtidigt som de uppmuntrar till återanvändning och återvinning. Fokus på att förebygga uppkomsten av avfall samt främja återanvändning ska stärkas. Åtgärder för att motverka nedskräpning i stadsmiljön och i stadens vattenytor ska också stärkas i enlighet med av Avfallsplanen.

Avfallsförbränning kan vara ett effektivt och miljövänligt sätt att ta om hand om avfall som inte längre kan återvinnas, men det bör alltid vara det sista alternativet i enlighet med EU:s avfallshierarki. Materialet bör återvinnas så många gånger som möjligt innan det slutligen förbränns. Vidare slängs idag förpackningar och returpapper, som ska gå till materialåtervinning, i för stor utsträckning i soppåsen. Det är en misshushållning med resurser som måste brytas. Producentansvaret är i grunden bra men fungerar dåligt när en tredjedel av soppåsen som tas omhand av kommunen består av förpackningar som förpackningsindustrin inte tar ansvar för. Rimligt är att kunna lämna allt på samma ställe och att det sker i fastigheten där man bor. Då kan också den tekniska utvecklingen med sopsugar och andra system utvecklas för att förenkla för stockholmarna och göra det lättare att nå miljömålen. Bolaget ska arbeta utifrån EU:s avfallshierarki samt driva på för ett närmare samarbete mellan staden och förpackningsindustrin. Vägen framåt för ökad service, mer insamling och bättre materialåtervinning är långsiktiga spelregler som möjliggör investeringar och ett bättre samarbete mellan producenter och kommuner. Det råder samsyn om att dagens system har stora brister och kan utvecklas inte minst med avseende på service och enkelhet för hushållen.

När matrester sorteras ut av hushållen kan de behandlas biologiskt och omvandlas till biogas och biogödsel. Utvecklingen i Stockholm går alldeles för långsamt om staden ska nå de nationella målen om 70 procent insamlat matavfall till 2020. Bolaget ska fortsätta att jobba för att den optiska sorteringsanläggningen i Högdalen ska stå klar 2020. Anläggningens påbörjade drift kommer dock inte att räcka för att uppnå målen och kommer inte ändra på det faktum att staden behöver skruva upp reformtempot för både framtida och befintliga insamlingsmetoder, till exempel mer fastighetsnära insamling. Bolaget ska jobba för att insamling av hushållens matavfall ska öka samt utveckla alternativa metoder för mer fastighetsnära insamling av förpackningar i samarbete med förpackningsindustrin. Det viktigaste är inte hur exakt staden går tillväga för att förbättra avfallshantering, snarare att det blir enklare och fastighetsnära system som utformas för stadens invånare och verksamheter.

Aktivt klimat- och miljöarbete samt skydd av stadens vattenresurs

Bolaget ska långsiktigt minska sin klimatpåverkan och sitt energibehov. Klimatförändringarna innebär nya risker i Stockholm, särskilt utifrån stadens vattennära läge. Häftiga skyfall och höga vattenstånd leder i nuläget till bräddningar av avlopp och dagvattenledningar vilket ökar mängden närsalter, bakterier och miljögifter i Mälaren. Hög beredskap och anpassad dimensionering av bolagets avlopps- och dagvattensystem kommer att krävas i ännu högre utsträckning. Bolaget ska arbeta förebyggande med att förhindra översvämningar i byggnader vid häftiga skyfall.

Bolaget har en viktig roll i arbetet med att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna uppnås. Stockholms sjöar, kustvatten och vattendrag ska uppnå god ekologisk och kemisk status till 2021 eller allra senast till 2027 enligt EU:s vattendirektiv. Övergödning, miljögifter och ett förändrat klimat är frågor som bolaget behöver arbeta med. Bolaget ska även stödja arbetet med de lokala åtgärdsprogram som ska tas fram senast 2018. Syftet är att för var och en av de 23 vattenförekomsterna i Stockholm redovisa lokala åtgärder om vad som behöver genomföras för att uppnå god ekologisk och kemisk status.

Förändrat huvudmannaskapet för stadens sopsugarsystem

Avfallshantering med sopsug är en bra metod ur miljösynpunkt då den alstrar färre transporter och ger en renare hantering. Även ur arbetsmiljösynpunkt har det stora fördelar för fastighetsskötare och för personal som hämtar avfall. Sopsugsanläggningarna i Stockholm ägs idag av fastighetsägaren eller samfälligheter medan stadens roll genom bolaget omfattar hämtning och behandling av avfallet. Det finns indikationer på att dagens huvudmannaskap och organisation inte fungerar. I en skrivelse från mars 2010 konstaterar stadens Exploateringskontor och Trafikkontor att staden bör inta en tydligare ansvarsroll gällande att äga och förvalta sopsugarsystemen. Centerpartiet delar den uppfattningen och föreslår att bolaget skulle utgöra en lämplig huvudman.

Stockholm stad svarar redan idag för merparten av projektering och genomförande av sopsugsanläggningar inom exploateringsområden. Ett utökat ansvars tagande genom bolaget, i form av ägande och förvaltning, skulle ge stabilitet och långsiktighet i verksamheten. Jämfört med andra mindre aktörer har Stockholm vatten och avfall som ett kommunalt bolag bättre överblick över den totala byggverksamheten och kan därmed planera och bygga ut sopsugsanläggningar på ett strategiskt sätt. Detta skulle på ett bättre sätt kunna säkerställa en god, miljömässig och långsiktigt hållbar utveckling av sopsugarsystemen. Ett nytt huvudmannaskap ger också möjlighet att anpassa systemet så att olika typer av verksamheter, tillkommande fastigheter samt offentliga papperskorgar kan anslutas. Bolaget har också större möjligheter att driva på utvecklingen av teknik exempelvis för sortering av olika fraktioner och individuell mätning av avfallet. Kompetens behöver byggas upp inom bolaget för att planera, handla upp och administrera drift och underhåll av systemen. Kostnaderna för investering och drift av anläggningarna kan tas ut av de anslutna fastigheterna separat och kostnad för hämtning och behandling av avfallet tas ut via avfallstaxan. Bolaget ska titta på andra europeiska system för att på sikt införa en mängd-komponent i kostnadskalkylen, det vill säga ge incitament till hushåll och fastighetsägare till avfallsminimering och källsortering för att sänka kostnaderna.

Modernisera och utveckla återvinning

Stockholm ska ha de modernaste återvinningscentralerna i EU. Bolaget ska öka möjligheterna till återbruk på stadens återvinningscentraler och verksamheten med mobila miljöstationer ska utökas. De ska vara lättillgängliga för boende och bilburen trafik samt finnas i olika former, stora som små. Bolaget ska ta initiativ till att påbörja ett arbete för ökad materialåteranvändning i staden. Genom ökad återanvändning av till exempel möbler, IT-utrustning och byggmaterial kan staden minska både inköpskostnader och mängden avfall. För att

det ska bli lätt att hitta nya ägare till möbler, utrustning och annat material ska en intern annonstjänst inom staden införas av bolaget. Här ska Stockholms stads alla verksamheter som skolor, förvaltningar med flera kunna byta möbler, inredning och annat material med varandra. På detta sätt kan bolaget bidra till målet att minska avfall och kostnader.

Övriga åtaganden

Bolaget ska avveckla den fortsatta driften av GlashusEtt i Hammarby Sjöstad vars syfte har varit att informera om stadens miljö- och klimatarbete. Bolaget ska fortsatt äga fastigheten och ska undersöka möjligheten om lokala aktörer eller boende som kan intressera sig för driften. Huset skulle kunna fungera som ett lokalt kulturhus i miniformat, samlingslokal eller möta andra behov som finns i närområdet.

Bolaget ska i sina upphandlingar ställa miljömässiga krav på huvudleverantörer och underleverantörer. Bolaget ska bedriva en aktiv forskning inom sina verksamhetsområden i syfte att minska energianvändning, miljöbelastning samt optimera sina processer. Bolaget ska värna om kunder och partners i regionen samt sträva efter nya samarbeten då bolaget har en god kapacitet att tillhandahålla VA-tjänster även utanför kommungränserna. Regionalt samarbete är viktigt både för att utnyttja gjorda investeringar i vattenproduktionsanläggningar och för förebyggande åtgärder syftande till att trygga Mälaren som vattentäkt.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- fortsätta med projektet Stockholms framtida avloppsrening
- arbeta utifrån EU:s avfallshierarki
- intensifiera arbetet med att öka matavfallsinsamlingen så att staden når målet om 70 procent 2020
- arbeta för att utveckla alternativa metoder för mer fastighetsnära insamling av förpackningar i samarbete med förpackningsindustrin
- arbeta aktivt med klimatanpassningsfrågor och bistå med expertis i dessa frågor gentemot stadens förvaltningar
- planera för att överta huvudmannskapet för sopsugarsystemen i Stockholms stad samt verka för fler fasta sopsugssystem i samarbete med fastighetsägare
- modernisera och utveckla stadens återvinningsmetoder
- uppföra en optisk sorteringsanläggning i Högdalen
- arbeta med informationsspridning syftande till att fler stockholmare ska förstå och vilja delta i stadens arbete för en bättre miljö inom vatten och avfall
- bistå avfallsnämnden i arbetet med att upprätta förslag till renhållningsordning och avfallsplan samt att upprätta förslag till taxor för hushållsavfall
- bedriva forskning inom sina verksamhetsområden i syfte att minska energianvändning, miljöbelastning samt optimera sina processer
- avveckla driften av GlashusEtt i Hammarby Sjöstad samt undersöka intresset hos lokala aktörer eller boende om att skapa ett kulturhus, samlingslokal eller möta andra behov som finns i närområdet

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

247. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för
Stockholm Vatten och Avfall AB godkänns.

Stockholms Hamn AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling. Hamnen och sjöfarten är en viktig del av Stockholms identitet som stad vid Östersjön och Mälaren med en stadsbild i vattennära lägen. Bolaget utgör ett viktigt gods- och logistiknav för Mälardalsregionen samt intar en central roll för passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Verksamheten ska fortsätta att stimulera och vara ett föredöme för ett miljövänligt transportarbete. Allmänna kommunikationer till och från kajerna måste finnas för att underlätta för varutransporter och turister som besöker staden. Bolaget ska ta ett helhetsgrepp om stadens kajer och vattennära lägen. Det är angeläget att kajerna i högre grad tillgängliggörs för stockholmarna och att folklivet prioriteras.

Bolaget utgör en viktig regional aktör genom att äga både Kapellskär hamn tillsammans med Norrtälje kommun samt genom byggandet av en ny hamn för rullande gods och containrar på Norvikudden i Nynäshamn kommun. Stockholm Norvik kommer att bli ett nytt logistiknav i den växande Stockholms- och Mälardalsregionen. Detta innebär att hamnens bidrag till en klimatsmart växande region ökar när allt fler godstransporter kan ske på vatten både kustnära i Östersjön och in i Mälaren.

Bolaget ska medverka till att målen i strategin för en fossilbränslefri stad 2040 uppnås. Att minska utsläppen från fartyg som ligger i hamn i staden är mycket angeläget. Bolaget ska skärpa de differentierade hamnavgifterna baserade på utsläpp vilket minskar utsläppen ytterligare. Görs detta i kombination med energieffektiviseringar, fler elanslutningar, ansvarsfull avfallshantering samt strikta miljökrav vid inköp kan bolaget aktivt bidra till att nå målen i strategin. Bolaget ska samarbeta med hyresgäster, rederier och andra intressenter gällande miljöfrågor.

Bolaget ska i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen intensifiera arbetet med att utveckla oljeverksamheten vid Loudden. Det nuvarande arrendeavtalet gäller fram till år 2020. Arbetet ska inriktas på långsiktiga och miljömässigt hållbara lösningar som inte äventyrar stadens tillgångar eller regionens försörjning av bränsleprodukter. På sikt ska Loudden utvecklas till ett attraktivt bostadsområde med en blandning av hus i olika höjder samt en unik arkitektur och grönområden på mark och tak.

Stockholms nya kajstrategi är ett välkommet inslag då det är bra att staden tar ett helhetsgrepp om stadens kajer och vattennära lägen för att utveckla dess värden än mer. I enlighet med kajstrategin ska stadens kajer och vattenrum tillgängliggöras för fler stockholmare genom exempelvis caféer, konst och marknader. Som en följd av kajstrategin ska bolaget inleda arbetet med att utveckla och levandegöra Skeppsbron. En plats som idag mestadels upptas av parkeringsytor. Planerna för Skeppsbron ska samordnas och harmoniseras med den framtida Slussen samtidigt som bolaget ska se möjligheterna med Slussens

ombyggnad. Till exempel kan stadsmiljön i området ses som en flexibel resurs där bolaget kan omforma den mer kreativt och temporärt i tider av ombyggnationer.

Den rörliga sjöfarten inklusive båtpendling är en viktig del för Stockholm som en attraktiv stad på vatten. Kajerna måste ha god tillgänglighet för angöring och framförallt kollektivtrafikförsörjning. Bolaget ska eftersträva en blandning av verksamheter och funktioner längs kajerna. Detta ska ske på ett sätt som beaktar väsentliga säkerhetsaspekter samt möjligheten att bo på båt vid stadens kajplatser. Bolaget ska i samverkan med landstinget och andra aktörer skapa förutsättningar för utökad kollektivtrafik på vatten.

Tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska bolaget initiera processen med att knyta samman den östligaste delen av Folkungagatan och det kommande bostadsprojektet ”Kvarteret Persikan” på östra Södermalm, med en helt ny stadsdel med drygt 2000 bostäder och 100 000 kvm kontor vid Londonviadukten och yttre Masthamnen. En viktig del i detta är tillgodose brygglägen för framtida båtpendling. I detta arbete är bolagets uppdrag att skapa förutsättningar för utökad kollektivtrafik på vatten i samverkan med landstinget och andra aktörer. Ambitionen ska vara att göra kajerna så tillgängliga för stockholmarna som möjligt.

Stockholm hamnar AB ska tillsammans med stadens nämnder och landstingets trafikförvaltning bidra aktivt till investeringar i mer pendelbåtsinfrastruktur.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- stimulera och vara ett föredöme för ett klimat- och miljövänligt transportarbete
- skapa goda förutsättningar för att utveckla kryssningstrafiken som en del i att bidra till besöksnäringen tillsammans med Stockholm Business Region AB
- arbeta för att tillgängliggöra stadens kajer för ett levande stadsliv
- medverka till att stadens strategi för en fossilbränslefri stad 2040 uppnås
- intensifiera arbetet med att avveckla oljeverksamheten vid Loudden
- söka möjlig alternativ lokalisering för oljeverksamheten vid Loudden
- fortsätta arbetet med utvecklingsprojekten i Värtan/Frihamnen samt i Nynäshamn
- påbörja arbetet med att utveckla och levandegöra Skeppsbron
- samverka med Stockholms läns landsting och andra aktörer för skapa förutsättningar för utökad kollektivtrafik på vatten
- i samråd med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden initiera processen av en ny stadsdel med bostäder och lokaler vid Masthamnen

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

248. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Stockholm Hamn AB** godkänns.

AB Stokab

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt fibernät i Stockholm. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för it-utvecklingen i regionen. Den fortsatta utbyggnaden av fibernätet ska ske i takt med marknadens efterfrågan och utifrån bedömningar av marknadens utveckling och krav. Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL, Fortum och andra aktörer för att främja framkomligheten.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- utveckla fibernätet avseende funktion och säkerhet för att kunna möta kundernas krav på kvalitet, service och säkerhet
- fortsatt kompletterande fiberutbyggnad inom prioriterade/strategiska områden
- tillsammans med Kista Science City, fastighetsägare, näringslivsaktörer och universiteten verka för etableringen av en testbädd för höghastighetsuppkopplingar i världsklass i Kista
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

249. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **AB Stokab** godkänns.

Stockholms Stads Parkerings AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets främsta uppgift är att avlasta gatunätet från söktrafik och parkerade fordon genom att finansiera byggandet av nya garage, och ha en hög beläggning i de anläggningar bolaget förfogar över. Garagen ska möta behovet i nya områden och leda till minskad gatuparkering i befintliga områden.

Bolaget bygger och driver både anläggningar som verkar på den kommersiella marknaden och anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet. I syfte att stimulera användningen av elbilar ska laddningsmöjligheter installeras i bolagets anläggningar. Bolaget ska även föra en dialog med bilpoolsföretag för att erbjuda attraktiva platser samt arbeta med hållbar mobilitet. Även andra bildelningstjänster ska ha goda och attraktiva parkeringsförutsättningar i staden.

Förutsättningarna för cykelgarage i kollektivtrafikhärlägen ska utredas av Trafiknämnden där bolaget ska få ansvaret för byggande och drift av dessa. Vidare ska bolaget fortsätta arbetet med samnyttjande av parkeringsplatser genom parkeringsköp i exploateringsområden tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden.

Bolaget ska, tillsammans med berörda nämnder och eventuella externa aktörer utreda möjligheten att anlägga ett högteknologiskt cykelgarage med stor kapacitet och trygghet i anslutning till Centralstationen.

Bolaget ska tillåta food trucks att sälja mat och dryck i parkeringsgarage med överkapacitet under vintertid. Tillstånden ska i första hand tillåta försäljning av mat. Tillagning bör ske på annan plats på grund av säkerhetsrisk.

Just nu händer mycket inom utvecklingen av parkeringstjänster och trafikflöden i städer. Berörda verksamheter i Stockholms stads ska fokusera mer på mobilitetslösningar och mindre på bilägande hos stadens invånare. Exempelvis ska förutsättningarna för bilpooler förbättras genom att underlätta parkeringen för dessa bilar och genom att stimulera bilpooler i nya bostadsområden. Bolaget ska aktivt följa och medverka till relevant forskning inom områdena trafikflöden och parkeringstjänster.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- genomföra bolagets investeringsplan om planerade nya parkeringsanläggningar samt genomföra det nya programmet för tillkommande parkeringsanläggningar
- se till att det skapas fler cykelparkeringsplatser i anslutning till garage
- ansvara för byggande och drift av stadens cykelgarage
- tillåta food trucks att sälja mat och dryck i parkeringsgarage med överkapacitet under vintertid
- genomföra prisjusteringar när marknaden så medger

- utvärdera försöket med gratis parkering i bolagets öppna anläggningar för de bilar som uppfyller kravet för supermiljöbilspremie
- skapa effektiva och attraktiva infartsparkeringar samt utvärdera införandet av avgiftsfria infartsparkeringar
- beakta framkomlighetsperspektivet vid planering av nya garage samt att befintlig kapacitet utnyttjas optimalt
- outsourca driftverksamheten
- aktivt arbeta för goda förutsättningar för bilpooler och andra bildelningstjänster
- utreda möjligheterna att bygga ett högteknologiskt cykelgarage i anslutning till Centralstationen
- aktivt följa och medverka i forskning inom områdena trafikflöden och parkeringstjänster

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

250. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Stockholms Stads Parkerings AB** godkänns.

Stockholms Stadsteater AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska efter samgåendet med Kulturhuset erbjuda en vidgad verksamhet i form av teater, litteratur, dans, konst, design, film, musik, debatt och annan kulturell produktion av hög kvalitet, präglad av både bredd och spets. Kulturhuset Stadsteatern ska genom att erbjuda både det breda och det smala vara en angelägenhet för alla stockholmare med yttrandefriheten, den konstnärliga friheten och det fria ordet som grund.

Stadsteaterns verksamhet är mycket populär bland stockholmarna och föreställningarna välbesökta. Ändå kräver bolaget sedan en längre tid stora koncernbidrag för att få sin budget att gå ihop. I praktiken innebär det att stadens övriga bolag, såsom bostadsbolagen och parkeringsbolaget, bekostar Stadsteaterns verksamhet. Det är en situation som inte är långsiktigt hållbar och följaktligen måste lösas. Bolaget ska därför ha som målsättning att på sikt göra sig oberoende av koncernbidrag genom ökade intäkter och breddad finansiering.

För att möjliggöra för fler att nå kulturen ska Stadsteatern under budgetåret 2018 genomföra ett test med att erbjuda Stockholms skolungdomar avgiftsfria biljetter till de föreställningar som har icke sålda platser kvar en viss tid innan föreställningen.

Stockholm har som en av 50 städer globalt sedan 1998 deltagit i Fristadsprogrammet. Fristadsprogrammet innebär att en stad bjuder in en författare som är utsatt för censur och/eller förföljelse i sitt hemland, ett tvåårigt stipendium. Stadsteatern ska utöka möjligheterna att ta emot förföljda författare och konstnärer. En viktig del i arbetet med att erbjuda en fristad är också att arbeta med hur det fortsatta livet ser ut för konstnären som fått tillgång till fristadsprogrammet.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- verka för ett konstnärligt gränsöverskridande samarbete mellan bolagets verksamhetsområden
- arbeta för att tillgängliggöra produktionerna för personer med funktionsvariation
- testa möjligheten att erbjuda Stockholms skolungdomar avgiftsfria biljetter till föreställningar i mån av plats
- söka samarbete med det fria kulturlivet och andra intressenter
- verka för att i högre utsträckning också vara en plattform för dialog och debatt
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- jobba för att på sikt bli oberoende av koncernbidrag genom ökade intäkter och breddad finansiering

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

(C):170

251. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Stockholms Stadsteater AB** godkänns.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Bolagets mål och uppgifter

Målet för verksamheten är att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som besöks- och evenemangsstad. Sedan 2008 är bolaget ett renodlat fastighetsbolag med syfte att tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga lokaler och anläggningar för evenemangsverksamhet av högsta kvalitet. Bolaget har även en ledande roll i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- verksamheten ska tillhandahålla och utveckla lokaler och anläggningar för evenemangsutbud i världsklass bestående av bland annat sport, konserter, kultur- och familjeaktiviteter
- bolaget ska aktivt arbeta med att utveckla bolagets befintliga markinnehav så att en avyttring kan genomföras när marknadsläget möjliggör detta
- ska ha en ledande roll i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden
- fortsätta arbetet med att minska driftkostnaderna
- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

252. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Stockholm Globe Arena Fastigheter AB** godkänns.

Stockholm Business Region AB (SBR)

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska leda arbetet med att stärka det samlade näringslivsarbetet och marknadsföringen av Stockholm så att kommunfullmäktiges intentioner och mål uppnås. Bolaget ska marknadsföra Stockholm och regionen som en attraktiv etablerings- och besöksort utifrån budskapet Stockholm, The Capital of Scandinavia. Målet för bolagets verksamhet är att Stockholm ska vara Sveriges och norra Europas ledande tillväxtregion. Bolaget ska samordna och utveckla stadens verksamheters bemötande av näringslivets behov, både avseende nya och befintliga företag. En nära relation till och kommunikation med företag i staden är betydelsefull.

Stockholm ska förstärkas som kunskapsstad, ICT-metropol, life science- och miljöteknikcentrum, finansplats och evenemangsstad. Bolaget ska stödja stadens nämnder och bolag i deras arbete med stadens utvecklingsområden, till exempel Norra Djurgårdsstaden och Hagastaden, samt vara behjälplig vid cykel- och miljöevenemang och stärka upp stadens marknadsföring och kommunikation inom dessa områden. Business Region ska tillsammans med Miljö- och hälsoskyddsnämnden återuppta arbetet med Klimatpakten.

Besöksnäringen i Stockholm har haft en stadig tillväxt under den senaste tioårsperioden. Infrastruktur och tillgänglighet är nyckelfaktorer för fortsatt positiv utveckling av Stockholm som destination. Besöksnäringen är en motor för många relaterade näringar i regionen. Stockholm är också porten in till andra besöksmål runt om i Sverige. Bolaget ska i samverkan med andra aktörer i regionen verka för att ytterligare förstärka besöksnäringen där Stockholms breda kulturliv ska marknadsföras internationellt.

Den bredd som arbetsmarknaden och näringslivet i Stockholm uppvisar är en livsviktig tillgång för staden. I arbetet med att stödja hela Stockholms näringsliv ska därför inte minst det lokala näringslivet och dess betydelse uppmärksammas för att behålla och öka bredden. Bolaget ska stödja berörda nämnder i arbetet med att förbättra företagens uppfattning om stadens myndighetsutövning. Ska staden attrahera nya företag måste befintliga ha en positiv bild. Samverkan med företagen i stadens företagsområden ska också fördjupas så att områdenas attraktivitet kan öka. Arbetet med att underlätta för företag genom att skapa enkla rutiner för ansökningar av olika tillstånd ska intensifieras. Bolaget ska underlätta etableringar för småföretag, bland annat i mark- och tillståndsfrågor, genom sin lots- och servicefunktion.

Bolaget har ett ansvar för att främja företagsetableringar i ytterstaden. För Söder- och Västerort är en ökad etablering av attraktiva arbetsplatser särskilt viktig. Dessa platser präglas idag av långt fler boende än arbetsplatser vilket bland annat leder till ökad trängsel i kollektivtrafiken och på genomfartslederna i Stockholm. Genom att planera för fler billiga kontorsutrymmen för nystartade företag där entreprenörer kan dela på servicefunktioner, utbyta erfarenheter med varandra och träffa rådgivare eller investerare kan nya företag lockas. Vi

dare är det viktigt att det finns tillgång till företagsområden där företag har möjligheter att långsiktigt planera och utveckla sina verksamheter.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- utveckla och förbättra stadens kontakter med näringslivet
- tillhandahålla lots- och servicefunktion gentemot företag
- marknadsföra Stockholm som företagsplats och besöksmål
- främja utländska etableringar och investeringar i Stockholm
- utveckla besöksnäringen i Stockholm
- arbeta målinriktat för att internationella konferenser, event och mässor förläggs till Stockholm, delta i arbetet med evenemangsstrategin för Stockholm
- fortsätta arbetet med regional samverkan inom SBA, Stockholm Business Alliance
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

253. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Stockholm Business Region AB (SBR)** godkänns.

S:t Erik Försäkrings AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har som uppgift att svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag genom ökad konkurrensutsättning. Bolaget ska förmedla försäkringslösningar, minimera försäkringskostnaderna och förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. Bolaget ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolag.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- bolaget ska medverka i samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolag har behov av att teckna med målsättningen att bolaget ska ta en större andel av varje skadekostnad för att hålla kostnaderna för återförsäkring nere
- aktivt informera om sin verksamhet gentemot stadens nämnder och bolag
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- fortsätta arbetet med att samordna bolagets administration med S:t Erik Livförsäkring AB

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

254. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **S:t Erik Försäkrings AB** godkänns.

S:t Erik Livförsäkring AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har till uppgift att samordna och strukturera hanteringen av pensioner i koncernen Stockholms Stadshus AB samt att minimera riskerna i denna pensionsskuld.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- fortlöpande försäkra nya åtaganden i dotterbolagen och förvalta pensionsmedel inom ramen för de försäkringsavtal som ingåtts med övriga dotterbolag
- sträva efter att långsiktigt trygga de framtida pensionsåtagandena
- bolaget ska tillsammans med koncernledningen utvärdera verksamheten avseende måluppfyllnad och initiala syfte
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- fortsätta arbetet med att samordna bolagens administration med S:t Erik Försäkrings AB

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

255. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **S:t Erik Livförsäkrings AB** godkänns.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser. Syftet är att främja Stockholms utveckling och stadens förmögenhetsförvaltning. Bolagets verksamhet ska under perioden inriktas på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Under perioden kommer verksamheten i hög grad att inriktas på uthyrning och förädling av lokaler i utvecklingsområden. Bolaget ska därutöver inventera fastighetsmarknaden och med utgångspunkt i översiktsplanen arbeta fram en investeringsstrategi, i syfte att främja Stockholms långsiktiga utveckling. Förslag till fastighetsförvärv ska löpande prövas utifrån investeringsstrategin.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- i samverkan med exploateringsnämnden fortsätta planeringen för utveckling av fastigheterna i Ulvsunda med tydlig inriktning på nya bostäder samt välfungerande handel och service
- tillsammans med övriga aktörer i området medverka i utrednings- och programarbetet för Söderstaden
- arbeta fram ett förslag till investeringsstrategi
- löpande pröva förslag till fastighetsförvärv och försäljning i syfte att främja Stockholms utveckling
- tillsammans med kommunstyrelsen och berörda nämnder medverka till att ta fram en samfinansieringsstrategi
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- medverka i arbetet att tillskapa temporära studentbostäder på utvecklingsprojekt

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

256. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **S:t Erik Markutveckling AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och effektivt genomföra branschledande och återkommande mässor samt att genomföra kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Stockholmsmässan är uppdelad i två skilda bolag, Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter och Stockholmsmässan AB som är ett genomförandebolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm. Staden äger genom Stockholms Stadshus AB 50,4 procent av aktierna i Mässfastigheter i Stockholm AB och Stockholms handelskammare 49,6 procent. Mässfastigheter ska verka för att Stockholmsmässans tak används för produktion av solenergi.

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet och politiken. Stockholmsmässan AB ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagens produkter samt lämna rimlig utdelning till ägarna.

Verksamheten ska bedrivas inom den legala kompetensen för ägarna. Verksamheten ska vidare ge förutsättningar att stärka Stockholm som en ledande mötesplats i norra Europa utifrån varumärket "The Capital of Scandinavia".

Ägardirektiv för 2018-2020:

- bolaget ska marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesplats
- bolaget ska fortsätta utveckla anläggningen så att den är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster
- bolaget ska effektivisera verksamheten och därigenom öka bolagets lönsamhet
- bolaget ska verka för att uppföra solceller på Stockholmsmässans tak

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

257. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **Mässfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme, fjärrkyla och stadsgas i Sverige samt annan därmed förenlig verksamhet. AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholm Stad är holdingbolag till AB Fortum Värme samägt med Stockholms Stad. Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, AB Storstockholms Lokaltrafik och andra aktörer för att främja framkomligheten.

Verksamheten i bolaget ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med finansiella och andra mål. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden.

Verksamheten ska vara inriktad på att uppnå en stark miljöprofil och vara inriktad på en fortsatt omställning till hållbar och prisvärd värme.

Bolaget ska ha en tydlig målsättning att minska de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtan. Arbetet med att avveckla bolagets kolpanna KVV6 ska vara genomfört senast 2022. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet för Fortum Värmes anläggningar och ska som sådan bidra med kompetens för utfasning av resterande mängd fossil energi i stadens fjärrvärmenät.

Ägardirektiv för 2018-2020:

- intensifiera minskningen av användandet av fossila bränslen till förmån för andra, förnybara bränslen
- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- fortsätta att utveckla och trygga fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet
- fortsätta driva projektet Öppen fjärrvärme och etablera världens första öppna fjärrvärmenät, i syfte att återvinna energi i stor skala och bidra till en mer hållbar stad
- arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans
- med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonominyttan
- arbeta för att avveckla bolagets kolpanna KVV6 senast 2022.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

258. Centerpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2018-2020 för **AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad** godkänns.

Stockholms stads organisering i kommunalförbund

Storstockholms brandförsvaret (SSBF)

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunens ansvar att svara för räddningstjänsten inom kommungränsen. Stockholms stads brand- och räddningsverksamhet är sedan den 1 januari 2009 organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvaret, SSBF. Kommunalförbundet omfattar Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundet ansvarar för tillsyn, information, rådgivning, sotningsverksamhet samt att bedriva räddningstjänst utifrån kommunernas ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor.

Syftet med inrättandet av SSBF är att ge medlemskommunerna högre kvalitet på brand- och räddningstjänsten till en lägre kostnad. SSBF är juridiskt sett en egen kommun med egen organisation och uppföljning som efter i budget 2013 beslutad förändring av förbundsordning och reglemente, leds av en förbundsdirektion.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

259. Centerpartiets förslag avseende 2018-2020 för **Storstockholms brandförsvaret** godkänns.

Centerpartiets förslag till budget 2018

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Centerpartiets förslag till budget

Resultatbudget

Mnkr	Förslag till budget 2018 KS	Förslag till budget 2018 (C)	Avvikelse mellan förslagen
Verksamhetens intäkter	8 159,3	8 283,3	124,0
Verksamhetens kostnader (-)	-49 662,4	-48 885,2	777,2
Avskrivningar (-)	-1 291,5	-1 291,5	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-764,3	-400,0	364,3
Prestationsreserv	-737,4	-737,4	0,0
Pensionsavgifter (-)	-1 144,4	-1 144,4	0,0
Verksamhetens nettokostnader	-45 440,7	-44 175,2	1 265,5
Skatter	47 682,5	46 617,0	-1 065,5
Begravningsavgift	199,8	173,2	-26,6
Inkomstutjämning	-3 726,5	-3 726,5	0,0
Kostnadsutjämning	-498,2	-498,2	0,0
Regleringspost	-173,5	-173,5	0,0
Generellt statsbidrag	294,3	294,3	
Införandebidrag	0,0	0,0	0,0
Fastighetsavgift	1 189,2	1 189,2	0,0
LSS-utjämning	-1 257,4	-1 257,4	0,0
Finansiellt resultat (inkl. avgifter bank och pg)	51,6	51,6	0,0
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 700,0	1 500,0	-200,0
Utdelning AB Fortum Värme Holding	0,0	0,0	0,0
Disposition/avsättning begravningsfond	-21,0	5,6	26,6
Summa finansiering	45 440,8	44 175,3	-1 265,5
Resultat efter avskrivning, skatt och finansiella poster	0,1	0,1	0,0
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,1	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Centerpartiets förslag till budget

Investeringsplan

Mnkr	Förslag till budget 2018 KS	Förslag till budget 2018 (C)	Avvikelse mellan förslagen
Utgifter (-)	-8 223,7	-8 423,7	- 200,0
Inkomster	720,0	720,0	0,0
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 600,0	- 400,0	200,0
Nettoinvesteringar (-)	-8 103,7	-8 103,7	0,0
Finansiering investeringsplan			
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	0,0
Avskrivningar	1 291,5	1 291,5	0,0
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	0,0
upplåningsbehov	6 612,1	6 612,1	0,0
Summa finansiering investeringsplan	8 103,7	8 103,7	0,0
Netto	0,0	0,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Finansförvaltning: Skatter och övriga finansiella intäkter****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Netto
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018, skatter	47 682,5
Förändring av skattesats (17:90) :	
-0,40 kr	-1 065,5
Centerpartiets förslag till budget 2018	
Skatter	46 617,0
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018, begravningsavgif- ter	199,8
Förändring av skattesats (0:075) :	
-0,010 kr	-26,6
(-) = ökade kostnader/minskade intäkter	
Skatter	173,2
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018, Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	51,6
Centerpartiets förslag till budget 2018	
Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	51,6
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018, övriga finansiella intäkter (utdelning).	1 700,0
Minskad utdelning Stockholm Stadshus AB	-200,0
Centerpartiets förslag till budget 2018	
Övr. finansiella intäkter	1 500,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Central medelsreserv****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Kostnader
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	Oförutsedda behov	Prestations-reserv
Minskad avsättning CM2 till följd av stramare budgethållning	-764,3 364,3	-737,4
Centerpartiets förslag till budget 2018	-400,0	-737,4
		Utgifter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018		-600,0
Minskning av CM4 till följd av omprioritering, investeringar: förbättrade trafikflöden, laddstolpar, Stockholm Low Line, förnybar energi, cykelinvesteringar, pendelbåtar		200,0
Centerpartiets förslag till budget 2018		-400,0

Centerpartiets förslag till budget 2018

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Centerpartiets förslag till budget

NETTOKOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2018 KS	Förslag till budget 2018 (C)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 393,3	-1 220,5	172,8
Revisorskollegiet	-27,4	-27,4	0,0
Servicenämnden	-1,0	0,0	1,0
Valnämnden	-56,0	-56,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	-20 783,5	-20 464,1	319,4
Arbetsmarknadsnämnden	-780,0	-729,4	50,6
Exploateringsnämnden	2 464,6	2 527,4	62,8
Fastighetsnämnden	798,0	810,8	12,8
Idrottsnämnden	-707,9	-636,7	71,2
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-939,6	-808,3	131,3
stadsarkivet	-61,4	-59,9	1,5
Kyrkogårdsnämnden	-154,8	-154,8	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-107,2	-113,2	-6,0
Socialnämnden	-1 178,9	-1 184,1	-5,2
Stadsbyggnadsnämnden	-174,0	-168,4	5,6
Trafiknämnden	-61,4	-35,9	25,5
Utbildningsnämnden	-18 103,7	-18 149,7	-46,0
Äldrenämnden	-177,8	-173,9	3,9
Överförmyndarnämnden	-57,8	-57,8	0,0
Reform av stadens nämndsammansättning	0,0	100,0	100,0
SUMMA	-41 503,1	-40 601,9	901,2
Avskrivningar (-)	-1 291,5	-1 291,5	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-764,3	-400,0	364,3
Prestationsreserv	-737,4	-737,4	0,0
Pensionsavgifter (-)	-1 144,4	-1 144,4	0,0
TOTALT	-45 440,7	-44 175,2	1 265,5

Centerpartiets förslag till budget 2018

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Centerpartiets förslag till budget

KOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2018 KS	Förslag till budget 2018 (C)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 439,9	-1 267,1	172,8
Revisorskollegiet	-30,0	-30,0	0,0
Servicenämnden	-1,0	0,0	1,0
Valnämnden	-56,0	-56,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	-21 421,0	-21 101,6	319,4
Arbetsmarknadsnämnden	-1 075,9	-1 025,3	50,6
Exploateringsnämnden	-117,7	-103,9	13,8
Fastighetsnämnden	-550,9	-538,1	12,8
Idrottsnämnden	-982,6	-941,4	41,2
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-1 036,5	-950,2	86,3
stadsarkivet	-90,1	-88,6	1,5
Kyrkogårdsnämnden	-183,3	-183,3	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-203,3	-209,3	-6,0
Socialnämnden	-1 576,7	-1 581,9	-5,2
Stadsbyggnadsnämnden	-441,2	-435,6	5,6
Trafiknämnden	-1 510,1	-1 484,6	25,5
Utbildningsnämnden	-18 705,6	-18 751,6	-46,0
Äldrenämnden	-182,8	-178,9	3,9
Överförmyndarnämnden	-57,8	-57,8	0,0
Reform av stadens nämndsammansättning	0,0	100,0	100,0
SUMMA	-49 662,4	-48 885,2	777,2

Centerpartiets förslag till budget 2018

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Centerpartiets förslag till budget

INTÄKTER

Mnkr	Förslag till budget 2018 KS	Förslag till budget 2018 (C)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	46,6	46,6	0,0
Revisorskollegiet	2,6	2,6	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	637,5	637,5	0,0
Arbetsmarknadsnämnden	295,9	295,9	0,0
Exploateringsnämnden	2 582,3	2 631,3	49,0
Fastighetsnämnden	1 348,9	1 348,9	0,0
Idrottsnämnden	274,7	304,7	30,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	96,9	141,9	45,0
stadsarkivet	28,7	28,7	0,0
Kyrkogårdsnämnden	28,5	28,5	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	96,1	96,1	0,0
Socialnämnden	397,8	397,8	0,0
Stadsbyggnadsnämnden	267,2	267,2	0,0
Trafiknämnden	1 448,7	1 448,7	0,0
Utbildningsnämnden	601,9	601,9	0,0
Äldrenämnden	5,0	5,0	0,0
Överförmyndarnämnden	0,0	0,0	0,0
Reform av stadens nämndsammansättning	0,0	0,0	0,0
SUMMA	8 159,3	8 283,3	124,0

Centerpartiets förslag till budget 2018

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Centerpartiets förslag till budget

INVESTERINGSUTGIFTER

Mnkr	Förslag till budget 2018 KS	Förslag till budget 2018 (C)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-2,0	-2,0	0,0
Revisorskollegiet	0,0	0,0	0,0
Servicenämnden	-1,0	-1,0	0,0
Valnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	-225,0	-227,0	-2,0
Arbetsmarknadsnämnden	-4,0	-4,0	0,0
Exploateringsnämnden	-4 000,0	-4 000,0	0,0
Fastighetsnämnden	-2 063,0	-2 143,0	-80,0
Idrottsnämnden	-60,3	-60,3	0,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-31,3	-31,3	0,0
stadsarkivet	-56,0	-56,0	0,0
Kyrkogårdsnämnden	-66,0	-66,0	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-1,3	-1,3	0,0
Socialnämnden	-4,7	-4,7	0,0
Stadsbyggnadsnämnden	-3,0	-3,0	0,0
Trafiknämnden	-1 570,5	-1 688,5	-118,0
Utbildningsnämnden	-135,0	-135,0	0,0
Äldrenämnden	-0,5	-0,5	0,0
Överförmyndarnämnden	-0,1	-0,1	0,0
Reform av stadens nämndsammansättning	0,0	0,0	0,0
SUMMA	-8 223,7	-8 423,7	-200,0

Centerpartiets förslag till budget 2018

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Centerpartiets förslag till budget

INVESTERINGSINKOMSTER

Mnkr	Förslag till budget 2018 KS	Förslag till budget 2018 (C)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	0,0	0,0	0,0
Revisorskollegiet	0,0	0,0	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	0,0	0,0	0,0
Arbetsmarknadsnämnden	0,0	0,0	0,0
Exploateringsnämnden	650,0	650,0	0,0
Fastighetsnämnden	0,0	0,0	0,0
Idrottsnämnden	0,0	0,0	0,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	0,0	0,0	0,0
stadsarkivet	0,0	0,0	0,0
Kyrkogårdsnämnden	0,0	0,0	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	0,0	0,0	0,0
Socialnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsbyggnadsnämnden	0,0	0,0	0,0
Trafiknämnden	70,0	70,0	0,0
Utbildningsnämnden	0,0	0,0	0,0
Äldrenämnden	0,0	0,0	0,0
Överförmyndarnämnden	0,0	0,0	0,0
Reform av stadens nämndsammansättning	0,0	0,0	0,0
SUMMA	720,0	720,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Kommunstyrelsen****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-1 439,9	46,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	28,2	
Stadsövergripande besparing konsulttjänster	110,0	
Heltidsprojekt, bemanning och kompetens	2,0	
Kvinnors organiserande	0,5	
Rotlar och partikanslier	2,3	
Bidrag till utomstående organisationer	17,8	
Pilot medborgarinflytande	2,0	
Besparing på administration inklusive KS MR-råd	12,0	
MR-arbete	2,0	
Ungas organisering	4,0	
Demokrati- och ytterstadskansli	4,0	
Projekt demokratistöd	2,0	
Systemstöd medborgarbudget	1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Haverikommission, Stockholms företagsklimat och konkurrenskraft	-5,0	
Cykelsekretariat	-5,0	
Tryggare Stockholm	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-1 267,1	46,6

Centerpartiets förslag till budget 2018**Kommunstyrelsen****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-2,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-2,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Revisorskollegiet****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-30,0	2,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-30,0	2,6

Centerpartiets förslag till budget 2018**Servicenämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-1,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Ettårig satsning på stödfunktion arbetsrättsliga villkor i upphandling	1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	0,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Servicenämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-1,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-1,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018

Valnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-56,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-56,0	0,0

Stadsdelsnämnder

Centerpartiets förslag till budget 2018

Mkr	KS förslag 2018		(C) förslag 2018		Avvikelse		Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto
Förskoleverksamhet	-5 465,0	333,1	-5 496,0	333,1	-31,0	0,0	-31,0
Verksamhet för barn, kultur och fritid	-565,4	0,0	-498,3	0,0	67,1	0,0	67,1
Äldreomsorg	-7 839,8	206,1	-7 884,8	206,1	-45,0	0,0	-45,0
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-3 837,2	2,0	-3 837,2	2,0	0,0	0,0	0,0
Individ- och familjeomsorg (exkl. ekonomiskt bistånd)	-2 123,3	36,9	-2 123,3	36,9	0,0	0,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	-197,8	0,0	-222,8	0,0	-25,0	0,0	-25,0
Ekonomiskt bistånd	-1 162,6	32,0	-1 162,6	32,0	0,0	0,0	0,0
Arbetsmarknadsåtgärder	-229,9	27,4	-197,9	27,4	32,0	0,0	32,0
Sammanläggning av sdn	0,0	0,0	321,3	0,0	321,3	0,0	321,3
Summa stadsdelsnämnd	-21 421,0	637,5	-21 101,6	637,5	319,4	0,0	319,4

Mkr	KS förslag 2018		(C) förslag 2018		Avvikelse		Avvikelse
	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Netto
Investeringsplan							
Inventarier och maskiner	-30,0	0,0	-30,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	-195,0	0,0	-197,0	0,0	-2,0	0,0	-2,0
totalt	-225,0	0,0	-227,0	0,0	-2,0	0,0	-2,0

Centerpartiets förslag till budget 2018

Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-5 465,0	333,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Odlingslotter	-3,0	
Ökad säkerhet i förskolorna	-3,0	
Snabbspår nyanlända	-20,0	
God och nyttig mat i förskolan	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-5 496,0	333,1

Centerpartiets förslag till budget 2018**Stadsdelsnämnderna: Verksamhet för barn, fritid och kultur****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-565,4	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Fritidslotsar	6,0	
Fritid för alla	1,5	
Lokalt kulturliv	1,0	
Kvinnors organisering	2,5	
Kultursekreterare i varje sdn	7,0	
Ungas organisering och kunskaper om MR	3,0	
Avgiftssänkning sommarkollo	1,6	
Lokala kulturhus	2,0	
Demokratiutvecklingsprogram	40	
Föräldrastödsprogram	2,5	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-498,3	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018

Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-7 839,8	206,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Seniorboende med aktivitetscenter	36,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Matlyft	-10,0	
Snabbspår nyanlända	-10,0	
Aktivitetspeng äldre	-36,0	
Äldreboendegaranti 85 år	-25,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-7 884,8	206,1

Centerpartiets förslag till budget 2018**Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-3 837,2	2,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-3 837,2	2,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-2 123,3	36,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-2 123,3	36,9

Centerpartiets förslag till budget 2018**Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-197,8	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Enkla jobb inom Parklyftet	-5,0	
Parklyft, dubblerad satsning för parkskötsel	-20,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-222,8	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-195,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för (-):</i>		
Bevara och utveckla Röda stugan i Älvsjöskogens naturreservat	-0,5	
Ny park på Sjöängen i Älvsjö sdn	-1,5	
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-197,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Stadsdelsnämnderna: Inventarier och maskiner****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-30,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-30,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Stadsdelsnämnderna: Ekonomiskt bistånd****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-1 162,6	32,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-1 162,6	32,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Stadsdelsnämnderna: Arbetsmarknadsåtgärder****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-229,9	27,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Stockholmsjobb	32,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-197,9	27,4

Centerpartiets förslag till budget 2018**Arbetsmarknadsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-1 075,9	295,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	19,6	
Fler Stockholmsjobb	6,0	
Jobbtorg ung	12,0	
Utvecklingsprojekt, exempelvis inom ESF	10,0	
Idrottsvärdar	5,0	
Unga till arbete och studier	4,0	
Arbetsmarknadssatsning unga i ytterstaden	6,0	
Uppsökande arbete nyanlända kvinnor	4,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Yrkesvux och samhällsorientering	-5,0	
Entreprenörskap och matchning, unga och kvinnor	-10,0	
Kartläggning av eventuellt ökade behov inom Iwork	-1,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-1 025,3	295,9

Arbetsmarknadsnämnden**Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-4,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-4,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Exploateringsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-117,7	2 582,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	1,8	
Höjd ambitionsnivå för att klara byggmålen, budget 2015	8,0	
Strategisk planering, budget 2016	3,0	
Strategiskt arbete teknisk infrastruktur och logistik	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Överdäckningsstrategi	-1,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Avyttring av mark utanför stadens gränser		50,0
Tomträttsavgäld		-1,0
Centerpartiets förslag till budget 2018	-103,9	2 631,3

Centerpartiets förslag till budget 2018**Exploateringsnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-4 000,0	650,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-4 000,0	650,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Fastighetsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-550,9	1 348,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Effektiviseringskrav	13,8	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Rädda Debaser, hitta ny lokal	-1,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-538,1	1 348,9

Fastighetsnämnden**Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-2 063,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
Förnybar energi på stadens tak samt gröna tak	-50,0	
Takpaket: idrott, kultur och nöje på stadens tak	-30,0	
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-2 143,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Idrottsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-982,6	274,7
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	18,2	
Idrottsverksamhet med social verksamhet	2,0	
Implementering av idrotts- och friluftsprogram	4,0	
Medborgardialoger inom sdn	2,0	
Evenemang	1,0	
Ökad trygghet i simhallar	5,0	
Idrottskoordinatorer	4,0	
Jämlikt idrottande	15,0	
Förstärkt trygghetsarbete	3,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Nyttja båtclubbars uppställningsplatser under sommaren	-1,0	
Tre nya citybad	-10,0	
Kodlås till skolidrottshallar i samarbete med SISAB	-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sponsring		30,0
Centerpartiets förslag till budget 2018	-941,4	304,7

Centerpartiets förslag till budget 2018

Idrottsnämnden

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-60,3	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-60,3	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Kulturnämnden: kulturförvaltningen****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kulturförvaltningen		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-1 036,5	96,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	20,0	
Offentlig konst	2,0	
Förutsättningar för professionell konstnärlig produktion	5,8	
Pröva nya pedagogiska samarbetsformer för kulturskolan	0,5	
Kvinnohistoriskt museum	5,0	
Visningsmöjligheter för film	4,0	
Kommunal filmsatsning, budget 2015	6,0	
Stärkt kulturstöd, budget 2016	10,0	
Stärkta visningsmöjligheter för film, budget 2016	2,0	
Samlingslokaler, budget 2016	7,0	
Kulturskolan, budget 2017	7,0	
Stadsbiblioteket, budget 2017	7,0	
Lokala kulturhus, budget 2017	2,0	
Bibehållet museiinträde, budget 2017	10,0	
 <i>Ökade kostnader för:</i>		
Digitala landmärken i Stockholm	-2,0	
 <i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Ny bibliotekspolitik		15,0
Sponsring		30,0
 Centerpartiets förslag till budget 2018	-950,2	141,9

Centerpartiets förslag till budget 2018**Kulturnämnden: kulturförvaltningen****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-31,3	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-31,3	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Kulturnämnden: stadsarkivet****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Stadsarkivet		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-90,1	28,7
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Projekt nå nya grupper, budget 2017	1,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-88,6	28,7

Centerpartiets förslag till budget 2018**Kulturnämnden: stadsarkivet****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-56,0	0,0
<i>Minskade utgifter för (-):</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-56,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Kyrkogårdsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-183,3	28,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-183,3	28,5

Centerpartiets förslag till budget 2018**Kyrkogårdsnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-66,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-66,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Miljö- och hälsoskyddsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-203,3	96,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Strategiskt arbete för genomförande av "Ett grönare Stockholm"	1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Tillgängliggöra naturreservat	-2,0	
Indexering av stadens miljömål	-2,0	
Miljöcentrum	-3,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-209,3	96,1

Centerpartiets förslag till budget 2018**Miljö- och hälsoskyddsnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-1,3	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-1,3	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Socialnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-1 576,7	397,8
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	14,0	
Insatser mot prostitution, budget 2017	5,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Stoppa flyttkarusellen av barn och unga	-10,0	
Stöd till civilsamhällets sociala arbete	-10,0	
Dubblera anslaget till Origo	-1,2	
Inrätta mansjour	-3,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-1 581,9	397,8

Centerpartiets förslag till budget 2018**Socialnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-4,7	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-4,7	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Stadsbyggnadsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-441,2	267,2
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	5,1	
Hög byggtakt, budget 2017	4,0	
Satsning på närdemokrati och medborgarinflytande, budget 2016	4,0	
Höjd ambitionsnivå för att klara byggmålen, budget 2015	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Skyskrapeprogram	-1,0	
Wasted space program	-1,0	
Indexering av stadens miljömål	-2,0	
Rädda Årsta Golf, utredning	-0,5	
Projekt Lövholmen	-1,0	
Korta handläggningstiderna plan och bygg	-4,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-435,6	267,2

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-3,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-3,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Trafiknämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-1 510,1	1 448,7
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	21,8	
Levande Stockholm, budget 2017 och 2018	15,0	
Ökat deltagande i plan- och bygglov	1,5	
Ettårig samspelskampanj	1,0	
Kommunikation hållbart resande, budget 2017	2,0	
Medborgardialoger inom sdn, budget 2016	4,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Testplats cykel	-3,0	
Parklyft samt drift och underhåll av stadsmiljön	-10,0	
Bussen ska fram	-2,0	
Förbättrad skyltning för cykel	-2,0	
Förbättrade trafiksignaler för cykel	-2,0	
Rädda och utveckla Pårsundet, utredning	-0,8	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-1 484,6	1 448,7

Centerpartiets förslag till budget 2018**Trafiknämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-1 570,5	70,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
Utökade cykelinvesteringar	-28,0	
Investering infrastruktur pendelbåtstrafik Norra Djurgårdsstaden	-10,0	
Investering infrastruktur pendelbåtstrafik	-30	
Laddstolpar	-20,0	
Stockholm Low Line	-15,0	
Bättre trafikflöden i staden	-15,0	
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-1 688,5	70,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Utbildningsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-18 705,6	601,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Medborgardialoger, budget 2016	1	
Förankra MR i skolan, budget 2016	2	
Lärarnätverk mot rasism och extremism, budget 2017	1	
Programmering i fritidshem, budget 2017	5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Skolmatslyft	-10	
Snabbspår nyanlända	-40	
Måltidsoptimering för minskat matsvinn i skolorna	-4	
Skolbiblioteksplan	-1	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-18 751,6	601,9

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-135,0	0,0
<i>Minskade utgifter för:</i>		
<i>Ökade utgifter för:</i>		
<i>Ökade/minskade inkomster för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-135,0	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Äldrenämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-182,8	5,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	3,4	
Reflektionstid i hemtjänsten	1,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Regional samverkan Vård- och omsorgscollege	-0,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-178,9	5,0

Investeringar**Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-0,5	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-0,5	0,0

Centerpartiets förslag till budget 2018**Överförmyndarnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-57,8	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-57,8	0,0

Överförmyndarnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2018	-0,1	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Centerpartiets förslag till budget 2018	-0,1	0,0

